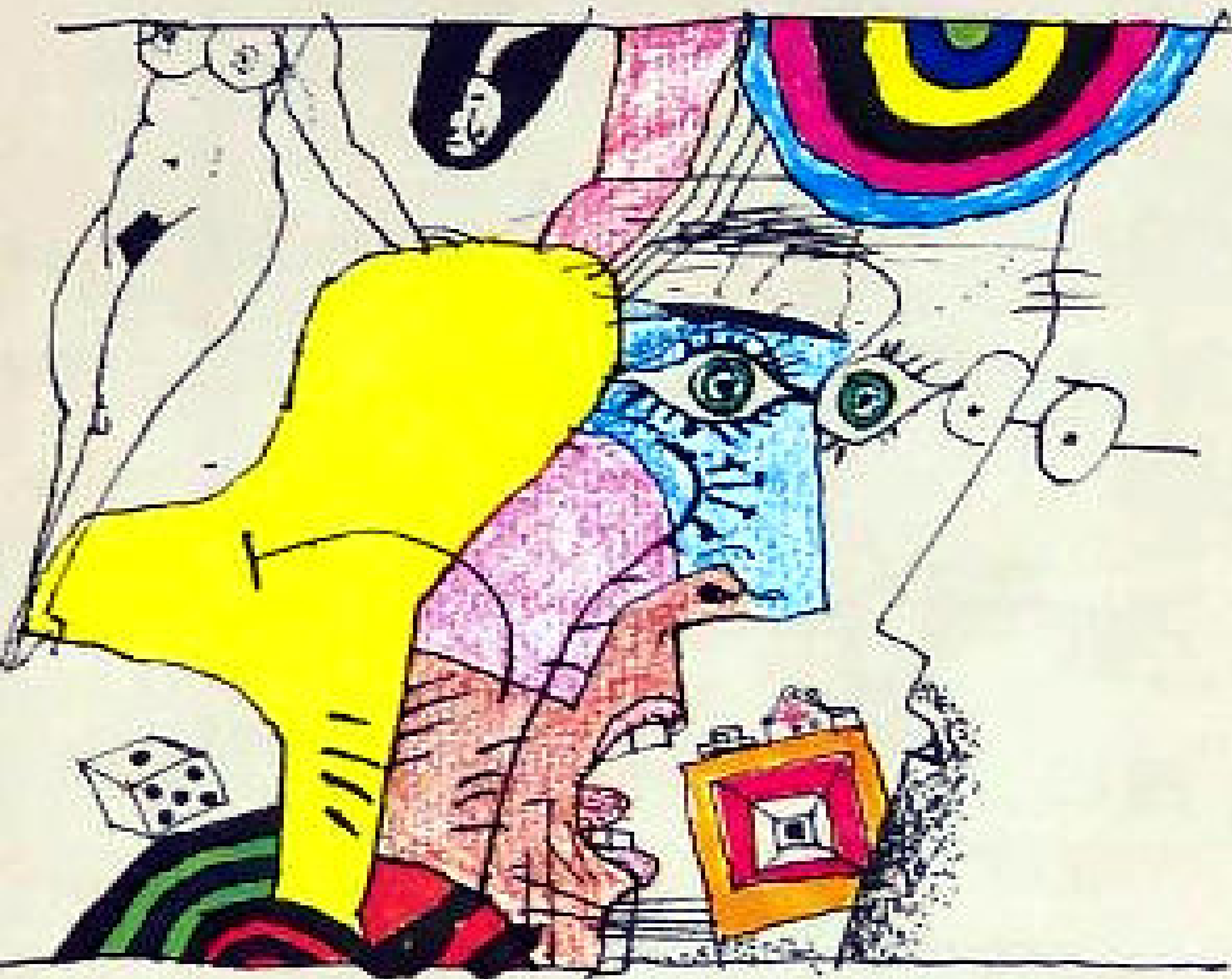
Vámos Miklós

Szenvedélyes emberek

Vámos Miklós

Szenvedélyes emberek

Szépirodalmi Könyvkiadó
Budapest

Az illusztrációkat

Würtz Ádám

készítette

Tartalom

Az ember szerez

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira (5,20 ill. 145 SR 13), akkor először is - ez azt jelenti, hogy autóján az abroncsok még príma állapotban vannak, a csere csupán körülbelül hat-nyolc hónap multán válik időszerűvé, ám ahhoz, hogy majdan akkor ne főjön a fejünk, most rögtön.

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, csakis NDK gyári abroncsot vegyen, ugyanolyat, mint amilyet a kocsival eredetileg adnak, mert

1. úttartása jó,
2. viszonylag tartós, harmincezerig rá sem kell nézni,
3. tömlő nélküli, így nem kaphat durrdefektet, s ez már önmagában is elegendő indok, hiszen tudjuk, mily veszélyes a durrdefekt, következésképp az embernek esze ágában se legyen *lengyel gumit* venni, az tudniillik 1. rosszul tartja az utat, 2. kopik, mint a rosseb, 3. tömlős (DURRDEFEKT!!!), és még csak nem is olcsóbb; mindezt apránként derítjük ki, trabanti tanácsadók egymástól független véleményének összesítése révén, s fölsejlik a jelenet, amint a megfelelő szakboltba libbenünk, télikabátunk zsebébe csúsztatott kezünk a slusszkulcsot morzsolgatja, piros sálunk bohókásan úszik mögöttünk a levegőben, így fordulunk a szakpultnál kifejezetten szakkéréseink teljesítése végett várakozó szakeladóhoz, a velünk született sármmal: adjon két NDK gyári gumit, Trabant 601-esre, eladóné asszonyom, eladó kartárs, kislány, fiatalember, aranyoskám, öregem, gyöngyvirágom, galambom…

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, még véletlenül se hívja fel a boltot érdeklődni, a munkaerőhiány közismert, kevés az eladó, és ha örökösen csöng a telefon, azzal fölöslegesen ingereljük őket, amúgy sem bízhatunk efféle tájékoztatásban, hisz sokkal egyszerűbb azt mondaniuk, hogy NINCSEN, és lecsapni a kagylót; akinek van némi vásárlói tapasztalata, elkéredzkedik a munkahelyéről, esetleg beteget jelent, esetleg szabadságot vesz ki, esetleg csúsztat, és személyesen jelenik meg az illető szaküzletben, beáll a hosszú sorba, naná, nyilván nem csak egyedül őneki támadt az a jó ötlete, hogy pont máma délelőtt próbáljon beújítani két NDK gyári gumit, avagy rézkábelokat, avagy egy hatvoltos, régi Wartburgba való, de

Trabantba is beszerelhető nagyakkumulátort, avagy megszakító alaplapot a közös bütyökkel és röpsúlyos gyújtásszabályozóval vagy mi a fenével, akad köztünk, ki nem is képes végigmondani a vásárolni vágyott alkatrész nevét, hanem papíron nyújtja a tisztelt eladónak, mert fölírták neki, ám a többség már betanulta, ó, biztos forrásból, nálunk tájékozottabb, hogy ne mondjam: *bennfentesebb* trabantosoktól kaptuk a tippeket, ha … látunk valahol, ész nélkül vegyük meg, ilyen alapvető hiánycikkekből célszerű tartani otthon legalább egy darabot, sőt biztonság kedvéért inkább kettőt, mellesleg január elsejétől fölemelik az alkatrészek árát, susogják némelyek a hosszá sorban, ötven százalékkal, hetvennel, túrót, szakikám, a duplájára, ojvé, beeezony, kollega, és amikor végre a pulthoz érünk…

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, imígyen szól az eladóhoz: kezcsókolom, kaphatnék NDK gyári gumit, Trabant 6o1-esre? - és a kövérkés hölgy, kinek ábrázatán anyánk szemrehányó pillantását véljük fölfedezni, azt válaszolja: *nincskérem!* - esetleg hozzáteszi: *idénmégegydarabotsekaptunkkérem!* - és már mehetünk is a következő szaküzletbe, mindaddig, míg a bennfentesek által közölt címekből s az időnkből futja, ám később, ha sikerül valahol megkapnunk azt a két rohadt gumit, már viccelődhetünk, elmesélhetjük szeretteinknek, hogy a Bartók Béla úti Trabant-boltban a következő diskurzus zajlott le: tessék mondani, kérdezte valaki (a történet aztán észrevétlenül egyes szám első személybe kerül), a 22-es gumibak létező áruféleség? - itt hangsúlyoznunk kell, hogy a 22-es gumibak egy filléres kis izé, fogyóeszköz, *válasz:* az áruféleség létező (szünet), de nem mindig (szünet), például most se! *kérdés:* és tessék mondani, van rá kilátás? *válasz:* ha kilátást akar, menjen a Gugger-hegyre! - a hallgatóság pedig ring a röhögéstől, mint a himbatengely, mert naponta vetik felénk az undorító NINCS-eket a pultok túloldaláról, néha csak fej-, kéz-, váll-, szájmozdulat formájában, és ha már gumibak nincs, legalább vicc legyen, nemzetünk híres a humoráról, csillogtassuk, valaki bizonyára elmeséli azt, amit egyikünk se mert még megpróbálni: bemegy az ember a szaküzletbe, mert biztos forrásból hallotta, hogy Dáciához való gömbcsuklóból (ez tudvalevőleg egy nem létező áruféleség) nagyobb szállítmány érkezett ma reggel, de persze NINCS-et kap az ember az eladótól, miután ők is a piacról élnek, s a pult alól árulják, kizárólag bennfenteseknek, erre az ember búgó hangon kéri: édes uram, legyen olyan szíves, és nézze meg, hátha mégis akad kettő a raktár fenekén, NAGYON HÁLÁS LENNÉK! - mire a hegyes ádámcsutkája fiatalember bólint, érti ő a

csíziót, mit tesz isten, tényleg talál kettőt, és bólogatunk, és pénztár, és árukiadó, és az ádámcsutkás ott áll vigyorogva, ám nem az következik, amire számít, hanem térdet s fejet hajtván közöljük vele: NAGYON HÁLÁS VAGYOK! – majd távozunk, lőn elképedés, valamint fogaknak csikorgása, hahaha, hihi, bruhaha, hehe.

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, viszont sehol sem kapott, hiába járta tövig a lábát, hiába ígért pénzt az eladóknak, hiába ruccant át Pozsonyba (Bratislava), majd Drezdába (Dresden), hiába próbálkozott a Keleti pályaudvar oldalánál a szocialista országokból érkező turisták feketepiacán (kiskágéesté), bizony nincs kedve viccelődni, mert közben hónapok teltek el, tavasz s nyár, kezd csakugyan égetővé válni a dolog, ősszel fokozott közúti ellenőrzést tart a rendőrség, és az energiatakarékossági kampány a tetőfokára hág, a kopott bordázat növeli a benzinfogyasztást, KINEK VAN ERRE ENERGIÁJA, ráadásul az esős hetekben csúszik, mint a franc, és mögöttünk a gyerekülésben a lányunk, a fiunk, mellettünk a kedves feleségünk, ha pedig valami baj történne, bevonják a jogosítványt + pénzbírság, súlyosabb esetben börtön, tehát a fele sem tréfa, SZEREZNI KELL KÉT GUMIT, mert az elsők már majdnem simák, éjjel parázna illatokat árasztó abroncsokkal álmodunk, nappal pedig vadul kérdezősködünk, elsősorban Jencinél, ő a belkerben jogász, illetve Lajoskánál, ő szerezte a virágkádakat is, ám Jenci: SAJNOS…, Lajoska: NEM MEGY, ÖREGEM, s vesszük sorra a listán lejjebb szereplő neveket, Ernő: MAGAMNAK, SE BÍRTAM KIHAJTANI, Júlia: GÉZA BÁCSI SZERINT TAVASZIG ÉRDEKLŐDNI IS KÁR, Bandi: NEM, Tóni néni: NEM, Gedeon: NEM, Pirike: NEM, múlik az idő, NEM, NEM és NEM, az istennek se, januárban műszaki vizsgára kell vinnünk a kocsit, és már szeptember, október, november, újra itt a tél, a műszaki vizsgán úgy visszadobják az autót, mint a szart, ha az abroncsbordázat mélysége nem haladja meg a két millimétert, mondják a szakértő trabantosok, rémülten méricskélünk, jesszus, tehát a hátsókat is ki kell cserélni, tehát égető, tehát szerezni kell, tehát …

Ha az embernek szüksége van NÉGY Trabant-gumira, gyertyát gyújthat Szent Antalnak, ha a legvégső pillanatban véletlenül kiderül, hogy Zoltán unokahúgának barátnője a MEZAV (Mezőgazdasági Anyagellátó Vállalat) értékesítési osztályán dolgozik, illetve dolgozott, de az mindegy, a nexusai megmaradtak, a MEZAV időnként szokott kapni NDK gyári gumikat, véletlenül 5,20 ill. 145 SR 13-ast is, mert az egyik kerti traktorhoz ilyen abroncs való, és talán, esetleg, ha szerencsénk van, és áldozunk rá egy üveg

kurvoázié konyakot, az eredmény nem biztos, de nem is kizárt, szóval, valószínű, aj, hát hogyne áldoznánk, Zoltán továbbítja a csomagot az unokahúgának, az unokahúga továbbítja a barátnőjének, a barátnője továbbítja Bobor Dezsőnek (főelőadó az értékesítési osztályon), azután ugyane csatornán küldünk még kétszáz forintot, amely összeget Bobor Dezső Tax bácsinak (raktáros) juttat, cserében ígéretet kapunk, a következő szállítmányból négy abroncs minket illet, majd, ha megérkezett, szólni fognak, és mi dédelgetjük ezt az esélyt, miközben készülünk a karácsonyi bevásárlásokra, biztonság kedvéért hetenként fölhívjuk Bobor Dezsőt, aki egyre ingerültebben válaszolgat, SAJNOS MÉG NEM, TÜRELEM, VÁRNI KELL, KÉSIK A KÜLDEMÉNY, HAMAROSAN, TALÁN.

Ha az embernek szüksége van négy Trabant-gumira, és már a kötelező műszaki vizsga időpontján túlhaladtunk, leállítjuk a kocsit, kiváltjuk a kombinált (villamosautóbusz) bérletet, és várunk és érdeklődünk és várunk és érdeklődünk, míg hirtelen fény gyúl a februári ködben: LEHET JÖNNI! - üzeni Bobor Dezső, akkor az ember elkéri magát a munkahelyéről, taxiba ül, s lóhalálában száguld Kőbánya-alsóra, a MEZAV telepére, festői szépségű ipari táj ez, súlyos elektromos vezetékek és matt alumínium csövek vonulnak a korompettyes légben, rágó, döngő, sivító hangok érkeznek a környező üzemekből, a taxisofőr káromkodik, nem hajlandó a MEZAV drótkerítését megközelíteni, uram, tengelyig süllyednék a sárba, mondja, méltányoljuk, mi sem hajtanánk szívesen a kátyúszabdalta dűlőútra a Trabanttal, kiszállunk, s a rozsdás vizeken áttocsogva behatolunk a MEZAV előcsarnokába, ahol a tepertőevésben megzavart portás szigorú kérdésére: milyen ügyben keresi Bobor elvtársat? - azt motyogjuk: *magánügyben,* ez tulajdonképpen tartalmazza az igazság felét, hiszen magánüzleti ügyről van szó, de csitt, mert habár az egész ország hasonló módszerrel szerzi be a dolgokat, azért ez mégis bűncselekmény, vesztegetés, mindegy, fő, hogy végre megtaláljuk Bobor elvtárs irodáját, két nagy seggű nő társaságában kávézgat ő, borostás arcú izompacsirta, idősebbnek képzeltük, a nevünk semmit sem mond neki, erre bedobjuk a jelszót: Czippán Aranka küldött! - Bobor Dezső bólogat s aházik, diszkréten kivon a folyosóra, minden rendben, majd Lilike elintézi, máris Lilike előtt állunk, Lilikém, négy száznegyvenétesertizenhármasról adjon utalót az úrnak, tudja, az Aranka-féle gumik, darálja Bobor Dezső, aha, feleli a szőke asszonyka, kitölti a nyomtatványokat, hat nagy alakú ív, két piros, két fehér, két zöld, platty, platty, az írógép bágyadtan araszolgat a rubrikákban, tűnődünk, érdemes-e a

táskánkban lapuló három doboz konyakos meggyből Lilikének juttatni egyet, megtesszük, Lilike nem rezzen, platty, platty, a doboz a fiókba kerül, mi pedig nemsoká a szomszédos szobába, ahol a piros blankették helyett pénztári számlát kapunk, mellyel a folyosó végén a falba vágott ablakocskánál átnyújthatjuk az égszínkék sálat horgoló pénztárosnőnek az összeget, hozzávetőlegesen annyi ez, mint Tax bácsi havi fizetése, ekkor a Bobor Dezső közvetítette kétszáz forintra gondolunk, s arra, hányféle hiánycikk lapulhat Tax bácsi raktárának homályában a gumin kívül, nem kell őt félteni, föltűnik Bobor kartárs, belénk karol, az átvevőben megkapja, kedves uram, mondja, udvariassága - személyesen kísér minket az udvaron át a tej üvegkockás vasajtóhoz - nyaldossa a bőrünket, észre sem vesszük, s már a kezébe nyomtunk egy doboz konyakos meggyet, nincs erre szükség, édes uram, harsogja, miközben a zakója zsebébe csúsztatja, atyavilág, mekkora hatalmas zsebe van ennek! - forró kézfogással búcsúzunk, belépünk az ígéret rozsdafoltos kapuján, hiszen …

Ha az embernek szüksége van négy Trabant-gumira, abban az olajtól feketére iszamosodott padlójú teremben kell várakoznia, ahol kecskelábú asztalok körül támlátlan padokon sok-sok ember ücsörög a szemfacsaró cigarettafüstben, első pillantásra számukat ötvenre taksáljuk (később lesz időnk pontosan megszámlálni: hetvenhárom), jézus, ha ezek mind előttünk vannak a sorban, estig sem végzünk, hát, a mai nap már úgyis az ebeké, szemlélődünk, három oldalról pultok szegélyezik a termet, rajtuk plafonig érő üvegtáblák, melyeket belülről homokszínű függönyök borítanak, az általános zsongás mélyén fölfedezzük a kósza író- és számológép-kattogást, nyilván odabenn intézik a sorsunkat, tehát várakozzunk csak idekinn, végtelen türelemmel és nyugalommal, nem megy másként, hirtelen fölrándul egy függöny éles zsittyenéssel, kövér asszonyság dől az üvegbe vágott kerek beszélőlyukhoz: KABA! KABA! KABAKABA! - kiáltja, mire két kucsmás férfi odaszalad, csönd lesz, a sutyorgó párbeszédre fülelünk, de semmit sem hallani, már zárul is a függöny, a Kabák visszaülnek, hm, talán itt név szerint szólítják az embert, Kabáék felé sodródunk, látjuk, egy papírlapon áthúznak bizonyos sorokat a tintakulinak becézett vaskos, csöpögős töltőtollal, hm, hm, hm, rágyújtunk, pamm, pamm, pamm, kong agyunkban a vánszorgó idő, zsitty, másik függöny nyílik, miniszoknyás lányka, cérnahangon: VÖCSI! VÖCSI! HOL A VÖCSI? - hárman ugranak, két bajszos, csizmás, pufajkás és egy hórihorgas, bundás, őszhajú, most ügyesen helyezkedtünk, mert az elcsitult teremben szövegfoszlányok jutnak

hozzánk, valami benduxról vagy bendixről mondja a lányka, hogy az sajnos huszonkettesben nincsen, mire a hórihorgas siránkozva kérleli, legalább egyet aggyon, kisnagysád, háhiszen Bobor úr megígérte, háhiszen már negyedszer gyöttünk érte, háhiszen megígérték! - ekkor parányi rémület szúr belénk, nehogy a végén mi is így járjunk, zsitty, függöny be, Vöcsiék a padra hanyatlanak, a hórihorgas nyitja a táskáját, vászonkendőből kenyér, kolbász, szalonna, nejlonzacskóból kovászos uborka, mindhárman nekilátnak, nyálunk szétspriccel szájunk padlásán, fél kettő múlt, ideje volna ebédelni, Vöcsi, nem úgy hangzik, mint egy emberi név, bár amilyen hülye nevek vannak, éppenséggel lehetséges, zsitty, csimbókos hajú srác integet az üveg mögül, azt hisszük, nekünk, de nem: TURA ÉS BÖDÖGE JÖJJÖN IDE! - négyen pattannak föl mögülünk, usgyi a pulthoz, érezzük, fürtjeink vonaglanak az izzadságban a sapka alatt, Tura és Bödöge, mi a franc, mi folyik itt, kérdezzük önmagunktól növekvő kétségbeeséssel, talán rossz helyre irányított a Bobor, talán egy másik ajtón kellett volna… ? - tétován a tejüvegkockás vasajtóhoz közelítünk, hátrapislogván, nehogy elszalasszuk, ha végre minket szólítanak, zsitty, a szélső függöny, a kövérkés nő, akár egy dalosmadár: KILITI! KILITI! KILITI! - és emberek tódulnak elébe, őrület, gyors mozdulattal nyitjuk a vasajtót, íme az udvar, meddig a szem ellát, sehol egy másik ajtó, jobbra nézünk, balra nézünk, futólépésben elrohanunk mindkét irányba, hiába, csak ez a bejárat van itt, semmi kétség, és Bobor egészen idáig kísért, lihegve érünk vissza a terembe, ahol a három függöny nyitva, a kövérkés nő Kilitiékkel tárgyal, a csimbókos hajú srác: GAMÁSZA! GAMÁSZA! MEDDIG VÁRJAK? - a lányka pedig: EGYSÉG! EGYSÉG! SZEGI EGYSÉG! - és hullámzanak a vállak, az asztalokon itt is, ott is elemózsia, a terem harap, rág, nyel, rikoltva korog a gyomrunk, és zsitty: HAJÓS, PATAJ, POLGÁR! - ekkor észreveszünk egy üres helyet a pad végén, lerogyunk, a mellettünk ülő cigányképű férfi cinkosan bólogat, önkéntelenül visszaintünk, talán érdeklődhetnénk ettől az embertől, de félünk, hisz végső soron tilosban járunk, inkább hallgatunk, HAJÓS, PATAJ, POLGÁR! NINCSENEK ITT? - és a férfi azt mondja: Hajós az előbb még a maga helyén ült, mostan elment hugyozni, baszhatja mán, HAJÓS, PATAJ, POLGÁR! MIT KÉPZELNEK MAGUK, BEADJÁK A PAPÍRT, ÉS ÁTCSÁMPÁZNAK A KOCSMÁBA? ÍGY NEM LEHET DOLGOZNI! ÉS MÉG REKLAMÁLNAK, HOGY SOKAT KELL VÁRNI, NANÁ, HA KÖZBEN ÁTCSÁMPÁZNAK A KOCSMÁBA! - ordítja egy köpcös alak az üvegfalon túl, valami főnökféle, ez látszik rajta, a terem szeppenten kuksol, a cigányképű férfi pálinkával kínál, mondtam én neki, hogy maradjon, meséli, mer ha nincs itt az ember, mikor hívják, a legvégire teszik a papírját, valóban, a

köpcös a kezében lévő blankettát az íróasztalán magasodó ívek alá gyűri, én a derecskei egyesülttől vagyok, hát maga? - kérdezi a cigányképű, krákogunk a házi főzetű ital erejétől, örvendünk, dünnyögjük, hogy időt nyerjünk, ám zúgó agyunk nem képes semmi elfogadható hazugságot kisütni, négy Trabantgumi… tudniillik Bobor elvtárs… - magyarázzuk dadogva, a cigányképű röhögni kezd, ba-ha-rá-há-to-hom, gurgulázza, Trabant-gumi, hát hol él maga, Trabantra nem létezik gumit kapni, csak csupán nagynéha tömlős lengy…

Ha az embernek szüksége van négy Trabant gumira, szomorúan végighallgatja a cigányképű pasas eszmefuttatását, miszerint ő már az ország összes megyéjében próbálkozott, mert ő is Trabantos, de nincs abroncs, keletnémetből se bírt hozatni, pedig a sógora ott kinn dolgozik Karlmarkszstadtban, és mintegy tizenhatszor kérdi tőlünk: hol él maga? - de mi erősen a kurvoázié konyakra gondolunk, Bobor Dezsőre s a Tax bácsinak küldött kétszáz forintra, azután rendszerezzük észleleteinket, megállapítjuk, hogy tehát ezek az emberek itten anyagbeszerzők, különféle falvak téeszeiből, megnyugodva jövünk rá, hogy a Vöcsi nyilván Vörös Csillag Mgtsz, közben NAGYBAJOM, ABÁDSZALÓK és PÜSPÖKLADÁNY szólíttatik a pulthoz, közlik velük, hogy köténylemez NINCS, fogaskoszorú NINCS, szilentblokk csak Utoszhoz, abból is legföljebb hármat kaphatnak, nyolcötvenes bovden NINCS, ellenben a bütyköstengelyek és trapézkarok rendben vannak, ejj, uram, mondja a cigányképű, hetedszer jöttem mostan, lassan kezdeni kell a tavaszi szántást, és az ember alig bírja összekoldulni az alkatrészeket, pedig hoztam az osztályvezetőnek három demizson… - újra kínálja az üveget, meghúzzuk, zsibong a vér halántékunk alatt, adhatna valaki egy falás kenyeret, zsitty: FÖLSZABADULÁS! FÖLSZABADULÁS! - ó, baljós jelek a slicc tájékáról, húgyhólyagunk feszül, pisilni kéne, de nem moccanunk, nehogy úgy járjunk, mint szegény Hajós, ki azóta is kétségbeesetten kocogtatja az üveget, no persze, a köpcös alak szóba sem áll vele, hanem: LENIN EGYESÜLT! IBRÁNY! BÁTASZÉK - növekvő rosszullétben görnyedünk a zsírfoltos asztalra, s elhatározzuk, hogy inkább magunk alá vizelünk, mintsem a helyünket itthagynánk, ha már eddig kitartottunk, és sok-sok zsitty, azaz: VÉSZTŐ, BATTONYA, MEZŐCSÁT, ÁGERDŐ, NAGYKÁTA, VELEMI ÁG, ÚJ ÉLET, BÜKKÁBRÁNY, BÉKE, UGOCSA és SZABADSÁG után a miniszoknyás lányka végre-valahára a nevünket ciripeli, ágyékunkat comb közé szorítva, kínosan apró léptekkel odatipegünk, beadjuk a nyugtát s a konyakos meggyet, megvárjuk, míg kitölti a raktárjegyet, majd azzal

átvánszorgunk a raktár utcai kapujához, ahol Tax bácsi vár minket a négy csomagolópapírba göngyölt abronccsal, hálásan köszönjük, már sötét van, eleredt a hó, jaj, emberek, hol találunk mostan egy vécét és egy taxit, áh, reszkető kézzel kigombolkozunk, levünket a dermedő pocsolyába csurgatjuk, nna… győzelem, a táska fülét szájba vesszük, kettesével karunkra fűzzük s átöleljük a gumikat, így indulunk a város fényei felé, térdig latyakban, dudorászva.

(1979)

Lehetne vallomás

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Hm… az jó lesz, ha visszahívsz. Nem tudtam, hogy már neked is ilyen izé… telefongéped van. Nyilván külföldről hoztad, annyit utazgatsz mostanában, sose vagy otthon, és másutt sem… sehol se bírlak utolérni, szerintem a szövetségben a titkárnő simán letagad, szólhatnál neki! Változatos időpontokban kerestelek, de vagy még nem jöttél be, vagy már elmentél… állítólag.

Na mindegy. Szeretném, ha jelentkeznél és beszélgethetnénk. Ennyi az egész.

Szia! *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Megint csak én. Nem ellenség, jóbarát. A masinád az agyamra megy. Mondd, öreg, vetted az üzenetemet? Vagy hetek óta nem jártál a lakásodban? Vagy mi van?!

Te… talán szándékosan…? Ne csináld ezt, már felnőttek vagyunk, és azért, mert nem dolgozunk együtt, még nyugodtan maradhatunk… nincs harag, szóval, a magam részéről…

Az isten verje meg, így nem tudok beszélni, evvel a…!

Kérlek szépen, olvastam a Sternben, hogy a drágább telefonautomatáknál a tulaj egyenesben hallgathatja az üzenetet, ha otthon van, s eldöntheti, akar-e beszélni a… az emberrel.

Ugye neked nem ilyen géped van?

Nagyon… mostan… szükségem volna… kissé nehéz helyzetbe kerültem, és szeretném, hogy…

Áh, inkább… ha lehetne, törölném ezt az egészet, olyan hülyén dadogok…

Bujkálsz előlem?

Hm… talán meg sem ismered a hangomat, régen találkoztunk utoljá- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Még mindig én, a rohadt gép közbevágott. Miért állítod ilyen rövidre? Spórolsz a magnószalaggal? Vagy csak ennyit tud fölvenni?

Szóval, Pintye volnék, immár harmadszor. Pé, mint piha, i, mint irigátor, enn, mint náncsinéni, tyé, mint tyúkszemtapasz, e, mint… egyenmegafene!!

Mellesleg, amikor legutóbb találkoztunk… na nem, találkozásnak azért nem nevezném, mondjuk inkább, hogy összefutottunk, emlékszel? a körúton, te csak kirohantál a szövetségből, kabát nélkül, hogy bekapj egy kávét a Sárga halálban. Sárga halál, a narancsszörpjük miatt, ez is tőlem van, most meg már mindenki így hívja, fogadjunk, nem tudod, hogy azelőtt Kis piszkos volt a neve!

Igen, és én be akartam ülni veled, de te leráztál, hogy sietsz, hogy vársz valakit, persze, persze, és meghaltál, és vidéken vagy eltemet- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Juszt is befejezem! Azt mondtad, a héten jelentkezel, igaz? Ennek idestova három hónapja!

Elvem, hogy az ember tisztelje a barátai agybaját, s legyen velük türelmes, tudom, sok zűröd volt, a válás, a lakáscsere, a mamád betegsége, de annak is már több mint fél éve, meddig várjak még?

Szégyellem magam, kérincsélek, akár egy cserbenhagyott hitves, ahelyett hogy féfiasan tudomásul venném… végső soron nem erőszak a disznótor, a barátság pláne nem, ha neked jó így, isten pá, kimutatkozhatunk egymásból !

Nehéz elhinnem, hogy ennyire megváltoztál.
Gáborka, bajban vagyok, szükségem volna rád! Hív-
jál, ne csak ígérgesd, jó? *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Igen… ez a szöveg jellemző rád. Festő, mázoló és tapétázó *mester,* hátul a hangsúly! Nyilván taxit is így hívsz, halló, itt Gass Gábor Dávincsi-díjas festő, mázoló és tapétázó mester, a kisiparosok szövetsége lakásdíszítő szakosztályának titkára, a mestervizsga-bizottság és az állami megrendelések zsűrijének tagja, kérek egy kiskocsit. Habár kiskocsi már régen nincsen, csak Zsigulik vannak. No de honnét tudnád te, aki leginkább állami autón jársz? Esetleg beülsz a Fiatodba. Néhanapján. Ezért aztán taxit se hívsz, úgyhogy sztornó az egész.

Legszívesebben azonnal odarohannék, és bepancsolnék egyet a szemed alá, csakhogy te nem vagy otthon, pedig három óra múlt tíz perccel, hajnali három! Hol a fenébe kódorogsz?

Jelzem, azt is olvastam abban a cikkben, hogy a telefonautomata éjszakai nyugalmunk őrizője, a szlíp állásba nyomjuk a gombot, s akkor szunyálhatunk, csöngetés nuku, de a gép szorgalmasan rögzíti a hívásokat. Reggel szépen meghallgatjuk a szalagot, majd föltárcsázzuk ügyfeleinket, rokonainkat, ismerőseinket. Fontossági sorrendben. Aki a lista legalján van, arra esetleg már nem kerül s- *(bip)*

Vámos Miklós vagyok, légy üdvözölve. Üzenetrögzítőből hal-
lod a hangom, tudom, ez kellemetlen, de ne feszélyezd magad,
a sípszó után beszélhetsz. Tessék, parancsolj! - (bip)
öö… bocsánat, téves.

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Mivel sajnos jelenleg most sem vagy itthon a számomra, vissza pedig akkor hívsz majd, ha a vasmacska tejet kér, elhatároztam, hogy kipakolok, végigmondom a magamét, kerül amibe kerül, amúgy is ráérek, újabban álmatlanság gyötör.

Összpontosíts, Gáborka, késő van, és kissé beszeszeltem, ilyenkor nyakatekertebben fogalmazok a kelleténél, sebaj, legföljebb kétszer hallgatod meg. Szakíthatsz rám egy picit a drága idődből.

Mikrofonpróba: három, négy, öt!

Barátságunk rövid története, melankolikus felhangokkal. Ta-ta-ta-tamm…

Zoltánéknál találkoztunk először, emlékszel? Bemutattak. Engem neked, nem pedig fordítva, ez fontos. Mert te már akkor is önálló iparos voltál, saját raktárral, tüchtig felszereléssel, úgymint nagylétra, kislétra, keverőládák, adagolóhengeres tapétázó asztal, ecsetkészlet, szórópisztoly ésatöbbi.

Még nem ment valami fényesen a bolt, akadtak nehéz hónapjaid, a szakmát az öregurak klánja tartotta a kezében, neked csak reszli jutott, kisebb festések a nyolcadik kerületben, néha csupán mellékhelyiségek.

Mi voltam én? Ablaktisztító, feketén. Ne vedd szemrehányásnak, arról egyedül én tehetek, hogy a bölcsődétől a szakmunkásképzőig minden iskolát ellinkeskedtem, ahogyan szegény jó anyám fejezte ki magát.

Kár szépíteni, úgy hoztak minket össze, „házasságközvetítéssel", Zoltánék sattyenoltak, kérlek alássan. Itt ez a bohém fiú, a Pintye Gyuri, tapétatervei vannak, meg egyéb érdekes ötletei, evvel szemben nincs semmiféle bizonyítványa, házakhoz jár takarítani, fura pók! Szeretem a fura pókokat, mondtad te kacsingatva.

Elmeséljem, milyennek láttalak? Hanyag tartásban ültél Zoltánék rokokó kanapéján, lóbáltad a pipaszár lábadat, s a szakálladat tépkedted. E két mozdulat egyszerre jelzett szerénységet és magabiztosságot, be kell vallanom, mérhetetlenül rokonszenvesnek találtalak, jólesett az eszmecsere, cirógatta a hiúságomat, hogy komolyan veszel, hogy méltánylod a terveimet, pedig még egyet sem láttál közülük, hogy ugyanúgy utálod a szegélylécet, mint én, hogy te is a régi gipszdíszítés föltámasztását szeretnéd, s éppen ezért kétségbe vonod a sima plafontapétázás létjogosultságát, hogy azonnal a fegyvertársadnak tekintettél, pontosan emlékszem a mondataidra, melyek mi-vel kezdődtek, mi majd szakítunk a mértani szemlélettel, mi harcolni fogunk az uniformizált falsíkok ellen, igen, és nem számított, hogy én egy kis senki voltam, figyelmesen végighallgattá- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Ugráltam hazafelé a járdán, sőt az úttesten is, mi maga, bakkecske? - kérdezte a rendőr, fütyültem rá, kifizettem az ötven forint helyszíni bírságot, aj, micsoda óriási dolog volt, hogy Gass Gábor fölajánlotta: dolgozzunk együtt, sőt! próbáljuk ki a terveimet a gyakorlatban, másnap már fel is jöttél, megnézted a rajzaimat, boldog voltam, az se bántott, hogy a

legjobbakra hümmögtél, mutattam a saját készítésű háromhengeres csíkozómat, rögtön lecsaptál rá, ragyogott az arcod, hiszen ezzel függetleníthetjük magunkat a gyári tapétáktól, hiszen magunk készíthetünk tekercseket, akár csomagolópapírból is, csak festék kérdése az egész! - lázasan tervezgettünk, s én természetesnek találtam, hogy te átalakítod a csíkozómat, letéped a középső hengert, jóból is megárt a sok! - felkiáltással, nem zavart, hogy belejavítasz a terveimbe, hiszen mi egy csapat vagyunk, édes kettesben fogunk dolgozni, forradalmasítjuk a belső terek színvilágát, juhéjj! - szünet nélkül vigyorogtam, mint egy káposztafej, előhoztam a spájzból a Pintye-vizet, mutattam, látod, ezzel a papírtapétát impregnálni lehet, óriási, mondtad te, zseniális, öregem, add ide! - a falra spriccelted, mert a puding próbája az evés, közben megjött Anna, ó, emlékszel Annára? dehogy emlékszel, hiszen én is alig tudom fölidézni az arcát, csak a testét látom magam előtt, s érzem a bőre szagát, aznap este elköltözött tőlem, elege van a haverjaimból és a rögeszméimből, bántam is én, te fontosabb voltál akkor, hajnalig a csíkozóval vacakoltam, húzogattam a falon, a plafonon, sőt még a parkettán is.

Micsoda kócerájokban kezdtünk! a legelső közös melónk egy pinceműhely volt a Logodi utcában, a tulaj körömszakadtáig ragaszkodott a fehér meszeléshez, a maga szempontjából igaza volt, műhelybe sima fal kell, ami könnyen javítható, ingyen csináltunk neki gipszdomborításokat, ha nem tetszik, leszedhetjük! - alapon, persze odáig volt a muki a gyönyörtől, egy láda sört hozott, benyakaltuk helyben… Azok voltak a szép idők! te már elfelejtetted? Nem hiszem. Játszhatod az eszedet, azt az évet ugyanúgy hurcolod magadban, mint én. Igaz?

Váratlanul beindult a gépezet, hívtak elegánsabb házakhoz, az ötödik kerületbe, aztán a Naphegyre, a Pasarétre, a Rózsadombra, a Farkasrétre, szétszaladt a híre a cégnek, az egyedi tapétáinknak, a gipszplafonjainknak, hirtelen dőlni kezdett a pénz, érdeklődtek a szövetségből, hogy mi az igazság a Pintye-Gass csíkozóról, büszkén mutogattuk, jelentkezett egy kátéesz is, esetleg gyártaná, sorozatban, akkortájt intézted el, hogy rendkívüli engedéllyel szakmunkás-bizonyítványt kapjak, és jöttek az állami megrendelések, a BUKTI-székház alagsorával kezdődött.

Khhh… kiszáradt a torkom, iszom egy kortyot. Folyt. köv. - *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Én… örültem, amikor gyors egymásutánban beválasztottak téged a mestervizsga-bizottságba és az állami megrendelések zsűrijébe, úgy éreztem, közös sikerünk ez, munkánk elismerése.

Az viszont már bántott egy picikét, egy irinyó-pirinyót, hogy a csíkozó sorozatgyártásáról szóló szerződés tervezetében „Gass-Pintye hengerkombináció” szerepelt. Végeredményben mégiscsak én találtam föl… De nem mindegy? - gondoltam akkor, ábécésorrendbe rakták a neveket, kár ezen fönnakadni.

Nem is akadtam fönn rajta. Azon sem, hogy a szakmában mindenki csak Gass-gurigaként emlegette, elvégre te vagy a híresebb, benne ülsz az összes bizottságokban, világos, hogy inkább a te nevedet ismerik. És amikor a szövetség lapjában, a *Korongecset*-ben nyilatkoztál a csíkozónkról, igazságot szolgáltattál, olyan szép szavakkal beszéltél rólam, hogy akár hiszed, akár nem, könnyes szemmel olvastam. Láthattad, az ágyam fölé szögeztem azt a cikket, máig is kívülről tudom.

Természetes, hogy a sorozatgyártásból semmi se lett, gondolhattuk volna, az öregek klánja betette a lábát, itt búslakodtunk az erkélyen, vigasztaltalak, sörrel és pálinkával, szarni reá, úgysem a szakmának dolgozunk, hanem a nagyközönségnek, nézd, az a fő, hogy hívnak mindenfelé, a többi érdektelen. Te legyintgettél, meddig tűrjük még az aggastyánok uralmát, már nem sokáig mondhatjuk, hogy helyet a fiataloknak, mert mire megkapjuk azt a helyet, vének leszünk, kopaszok és impotensek! - ököllel csépelted az asztalt.

Egy hét múltán jött a hír: téged jelöltek a Dávincsi-díjra! Vonogattad a válladat, ismered az ilyet, majd kihúz a listáról valaki a minisztériumban, lehetetlen, hogy neked adják, ahhoz túl sok az irigyed és haragosod.

Én azonban gyermekesen hittem: az igazság nagyobb erő haragnál s irigységnél, elmentem a szövetség közgyűlésére, pedig nem is vagyok tag, a folyosón lelkesen hirdettem, hogy neked kell kapnod a díjat, nem értettem, miért vontál félre, miért ripakodtál rám olyan rondán, fogjam be a pofámat! - na ja, te már tudtad, a díj a tiedé, hogy is lehettem annyira naiv, hiszen ott ültél a bizottságokban, az öregek között, akik bejáratosak a főhivatalokba, és megsúg- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Féltékenységgel igazán nem vádolhatsz, engem az bántott, miért nem mondtad el nekem? én minden örömöt és bánatot először veled osztottam meg, azt hittem, a barátság lényege, hogy együtt sírunk, együtt nevetünk, így is van, csak éppen… észre kellett volna vennem.

A díjkiosztás után napokig nem láttalak, illetve kizárólag a fényképedet, a lapokban, egyedül dolgoztam, ezért aztán nem csoda, ha lekéstem a határidőket, a közösen vállalt munkákat nehezen győztem nélküled, annyi baj legyen, gondoltam, jár neked egy kis lazítás, nem mindennap fordul elő, hogy az ember Dávincsi-díjat kap, na jó, na jó, végre följöttél, hoztam a jégszekrényből a pezsgőt, koccintsunk a kitüntetésre! fintorogtál, ne is emlegesd, csak harmadik fokozatot adtak, amikor a Baló másodikat kapott, ez olyan, mintha szembeköptek volna!

Eltűnődtem, tényleg, ha a Baló másodikat… a fakezű Baló, akinek a glettje a hullámzó Balatonra emlékeztet, tulajdonképpen disznóság! - megértettelek, együtt szidtuk a véneket, a főhivatalokat, az egész világot… Az volt az utolsó közös esténk.

Nemsokára kineveztek a lakásdíszítő szakosztály titkárának, és fölvettek a pártba, klassz, végre egy korunkbeli intézi az ügyeinket, külön adomány a sorstól, hogy éppen te, bravó, napokig kerestelek, szerettem volna gratulálni, eszembe se jutott, hogy ez gyakorlatilag duettünk föloszlatását jelenti. Sose panaszkodtam, amiért a munka zöme rám maradt, úgy éreztem, missziót teljesítesz a szövetségben, ott te értem is küzdesz, cserébe zokszó nélkül bonyolítottam helyetted az adminisztrációt, elvállaltam a melókat, kalkuláltam az árakat, készítettem a tapétákat, szállítottam a felszerelést, mindent megcsináltam, amit egyedül lehetett, na de a plafon kétemberes munka, a mázolás szintén, a nagyobb ajtókat le se bírtam akasztani, szégyenszemre a tulajok segítségét kellett kérnem, nem csoda, ha összetorlódtak a határidők!

Azt mondtad, vegyek föl segédet, hívtam Kónya Jencit, arról igazán nem tehetek, hogy cserbenhagyott, hívtam Zalatnai Pityut, ő egyszerűen átvert, előleget kért, többé sose láttam, és összecsaptak a fejem fölött a hullámok, a megrendelők zúgolódtak, teljes joggal, írták a feljelentéseket a szövetségbe, Balóék elrendelték a vizsgálatot, tudom, ez téged kínosan érintett, mit csináljak, ügyetlen voltam és naiv, de arra nem számítottam, hogy olyan gané módon… sok mindenben én vagyok a hibás, mégis… mégse… akkor se… - *(bip)*

Gass Gábor, festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! - (bip)

Megkaptam a szakosztály fegyelmi bizottságától az értesítést, kitűzték a tárgyalást, kerestelek, de örökké vidéken voltál, mondta a titkárnő, hogy a színes falak mozgalom beindítását ellenőrzöd a megyékben, oké, azért a tárgyalásra csak eljössz, gondoltam, hiszen egy cég vagyunk, közös a felelősség, még akkor is, ha… Telefonálgattam, üzenetet hagytam, levelet írtam.

Nem jöttél el. Baló volt a fegyelmi bizottság elnöke, a fakezű Baló, kiderült: nem is az elmaradt határidőkkel van baj, hanem hogy nincsen nekem iparengedélyem, tehát feketén dolgozom, tehát folyamatosan adócsalok! hiába hivatkoztam rád, hogy mi társak vagyunk, és én veled… a te neveden! Baló dörzsölgette a szemüvegét, mivel tudnám igazolni állításomat? Kértem, hallgassanak ki téged, csóválták a fejüket, nincs rá mód, Gass elvtárs tegnap elutazott Bulgáriába, egyhónapos szakmai továbbképzésre. Utóbb hallottam, hogy nem tégedet képeznek tovább, te tartasz előadásokat a nemzetközi festő, mázoló és tapétázó egyesület vándorgyűlésén, azután pedig a szocialista dekorációs konferencián, Varsóban, de onnét se jössz haza, mert Magyarország téged delegál az Uneszkó-lakótelep vizsgálatait összegző internacionalista munkacsoportba, a szekcióüléseket Párizsban tartják, így hát augusztus végéig leszel távol, addig nem várhatnak a fegyelmi döntéssel, tekintettel a megrendelőkre, és higgyem el, nekem is az az érdekem, hogy kapjak gyorsan egy méltányos büntetést, azután spongya rá, mert ha a sajtó nagydobra veri az ügyet, bíróság elé kerülhetek, oltsuk inkább a tüzet házilagos kivitelezésben, tehát maradjon a mi belügyünk, tehát egy évre eltiltanak a szakma gyakorlásától, tehát ötvenezer forint pénzbírságot fizetek, ebből kártalanítják a megrendelőket, plusz rámverték a le nem rótt adót, ami körülbelül harmincezer, arra részletfizetési kedvezményt kapok, tehát jóindulatúak velem szemben, tehát a saját érdekemben ne fellebbezzek, tehát hagyjam békén Gass elvtársat, tehát örüljek, hogy ennyivel megúsztam! remek, nagyon örülök, és ezt te ölbe tett kézzel szemléled a háttérből, a múlt hónapban már idehaza voltál, Zoltánéktól tudom, lesülhetne a bőr a pofádról, tűröd, hogy kicsináljanak! de bezzeg megtalálnál, ha kéne egy hülye kuli, aki a gesztenyét kikaparja neked, na ennek vége, drága aranyos Gass elvtárs, vedd olybá, hogy barátságunk visszamenőleg sztornó, és

dögölj meg, és fulladj bele a speciális Gass-gipszhabarcsba, és akaszd föl magad, és… és… és… - *(bip)*

Pintye György lakása, ne jöjjön zavarba az üzenetrögzítőtől, a sípoló hang után beszélhet. Vissza fogom hívni. Kivételt képez a végrehajtó, az adóellenőr és Gass Gábor. - (bip)

Gyurika, nem jöttem zavarba, vettem a humort, én vagyok ama bizonyos Gass Gábor. Mindenekelőtt gratulálok új üzenetrögzítődhöz, Zoltánék mondták, hogy eladták neked az övékét, ezek szerint megértetted az idők szavát, remélem, már belátod, milyen gyerekes dolog volt annyira fenekedned az én automatám ellen. Az új kezdetben mindig furcsa, de ami jó, ahhoz érdemes hozzászokni. Nem igaz?

Végighallgattam összes üzeneteidet, s nagyon csodálkozom. Mi ütött beléd? miért acsarkodsz rám? Oké, nem hívtalak vissza, ennyi a bűnöm, ezért ünnepélyesen bocsánatot kérek, a többi viszont színtiszta félreértés, hogy ne mondjam, félremagyarázás. Kérlek, ne tegyél engem a végrehajtóval és az adóellenőrrel egy sorba, hanem mégis jelentkezzél. Bővebbet majd élőszóban.

Szeretettel üdvözöllek. *(bip)*

Pintye György lakása, ne jöjjön zavarba az üzenetrögzítőtől, a sípoló hang után beszélhet. Vissza fogom hívni. Kivétel a végrehajtó, az adóellenőr, s velük nem egy sorban Gass elvtárs. - (bip)

Aha… illetve: hahaha! Egyre kacifántosabb szövegekkel leped meg az embert. Képzelem, mit szól hozzá az, aki nem tudja, ki vagyok én!

Gyurgyelák, föltétlenül muszáj közhírré tenned, hogy haragszol rám? Nem azért, mintha túlságosan zavarna, de talán hallgasd meg előbb az én álláspontomat, aztán ítélkezzél!

Felháborodva értesültem az ügyedről, próbálok intézkedni, hogy rövidítsék az eltiltásodat. Nem lesz könnyű, a szövetségben senkire se számíthatok, nehezen tartom a frontot az örökös áskálódások kereszttüzében.

Gondolod, hogy a magam érdekében ragaszkodom a posztomhoz? Tévedsz, épp eléggé terhes nekem, ha pusztán az anyagiakat nézzük, akkor is, fogalmad sincs, milyen rossz üzlet, jóformán alig jutok munkához, annyira igénybe vesznek a szövetségi feladatok. De hagyjuk, nem akarok panaszkodni, csak szeretném, ha megértenéd: ez nem rang, nem pozíció, hanem őrhely, amíg én állok a szakosztály élén, addig ti - te, Zoltánék,

Gubacsi Feri, Kellner Zotyó satöbbi - biztonságban érezhetitek magatokat. Erről van szó! Vádpontjaid közül némelyik talán tartalmazza az igazság magvait, pontosabban: féligazságokat, de egészében és alapvetően tévesen látod a mi kapcsolatunkat! - *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. - (bip)

Éljen! Pompás…

Nos, kedves Pintye György, lehet, hogy neked nincsen velem beszélnivalód, de nekem van. Hálát adok az úristennek, amiért megvetted Zoltánéktól ezt a gépet, mert most viszont én következem! És én sem vagyok fukar!

Amikor - Franciaországból hazatérve - végighallgattam gyűlölettől csöpögő vádaskodásaidat, dühbe gurultam, első mérgemben oda akartam rohanni hozzád, hogy *én* pancsoljak be a szemed alá, azután tárcsáztam a számodat, no de téged lehetetlenség otthon találni, és akkor még nem volt üzenetrögzítőd.

Lassacskán lehiggadtam, úgy döntöttem, inkább alszom egyet rá, elvégre a harag rossz tanácsadó. Áriádat még néhányszor meghallgattam, mondhatom, roppant tanulságos! Átjátszottam egy kazettára, elteszem a majdani Pintye György Emlékmúzeum számára. Bizonyos vagyok benne, hogy szégyenkeznél, ha szitkozódásaidat hideg fővel átgondolnád. Ám erre te nem vagy hajlandó…

Tehát: egy barátság története, *melankolikus felhangok nélkül,* az elvakultságot és az indulatokat is mellőzve, lehetőség szerint tárgyilagosan.

Jelzem, olcsó bosszú volna részemről, ha bevinném a kazettát a szövetségbe, hadd hallják a kollegák, milyen vagy te, az angyalarcú Pintye György, a szegény üldözött zseni, a mártír! De ne félj, ilyet *én* nem csinálok. Ez nem az *én* módszerem. *Én* nem szoktam feljelenteni a barátaimat.

Csak hogy tudd: ügyed kivizsgálása miatt kerestünk a szövetségből, fölhívattalak a titkárnővel, Iluska háromszor is végighallgatta szellemes közleményedet, miszerint a végrehajtó, az adóellenőr, és velük nem egy sorban én.

Mit gondolsz, miért háromszor? Azért, drága barátom, hogy jól megjegyezze s szétkürtölhesse! Lőn. Ebből adódott a - mindkettőnkre nézve - csudás fordulat: berendelt az elnökünk, a kopasz Zalavári, résztvevő arccal érdeklődött, hallom, Gass elvtárs, nézeteltérésed támadt Pintyével, igaz ez? Kénytelen voltam magyarázkodni. Szépen besétáltattál a kelepcébe! Mert Zalavári közölte, hogy miután engem ellenséges érzelmek fűtenek irányodban, nem vehetek részt ügyed kivizsgálásában, a te érdekedben!

Na? Tetszik? Most majd Zalavári hájas kezébe kerülsz, sikerült elintézned magadnak. Sejtheted, mit jelent ez.

Egyébként ki kell ábrándítsalak: az én „masinám” is lengyel gyártmány, semmiféle extrakunsztra nem képes, a keletinél szereztem, kemény magyar forintokért, *póla vengri dvá brátánki!* - alapon, ugyanúgy, mint Zoltán az övét, illetve a tié- *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. -(bip)

Éppenséggel a te fahangod is eléggé idegesítő. *Mellesleg. ..*

Azt mondod, leráztalak, amikor kávézni rohantam a Sárga halálba! Gyurgyelák, mélyedj magadba, el sem tudod képzelni, hogy akkor tényleg vártam valakit? A *csíkozód* gyártására - már nem merem csíkozónknak nevezni - találtam egy szövetkezetet, annak az elnökével tárgyaltam! Megelőzvén gyanakvásod rohamait, hadd szögezzem le: azért nem hívtalak oda téged is, mert te egyszerűen képtelen vagy a normális üzleti tárgyalásra, örökké pattogsz és handabandázol, féltem, csak nehezítenéd a dolgomat. Végül kiderült, tökmindegy, komolytalan ajánlat volt.

Nem én változtam meg, hanem te, méghozzá alaposan! Mindenütt aljasságot szimatolsz, s ha van valami, ami a barátságot szétzilálja, hát éppen az állandó gyanakvás. Gondolkozzál ezen!

Hogy pedig miképpen hívok taxit, azt bízd rám. Sose szoktam dicsekedni a mestervizsgámmal, a szövetségbeli funkcióimmal, pláne nem a nyavalyás díjjal.

Tudom, az bánt téged, hogy te nem kaptál, igazad van, megérdemelnéd, de mér engem hibáztatsz? A jelölőlistára felírattalak, ám azután Zalaváriék mamelukjai leszavaztak, arra hivatkozva, hogy még mestervizsgád sincs,

ami tény. Én harcoltam érted, latba vetve minden tekintélyemet, sajnos, ők voltak többen. Nem hálát várok, no de szemrehányást se!

Istenem, miért kell magyarázkodnom? nekem? Amikor Zoltánék összehoztak bennünket, legalább olyan rokonszenvesnek találtalak, mint te - állítólag - engem. Pedig éppen elég támadás ért miattad! Hörögtek ám a kedves kollegák: a Gass lejáratja a szakma becsületét, összeállt egy *kezdővel,* akinek ráadásul szakmunkás-bizonyítványa se volt, nem hogy mesterlevele! De én kitartottam melletted, mert becsültem a tehetségedet, és kérdezem: éreztettem veled valaha is a köztünk lévő különbséget? A pénzre se lehet panaszod, kerestél nálam rendesen, bútort vettél, kocsit vettél, mi a fenét akarsz?

A sanda célzást, hogy Anna énmiattam hagyott volna ott, egyszerűen kikérem magamnak! Melletted soha senki nem maradt meg, Anna se, Zsuzsa se, Gabi se, Ildikó se… Soroljam tovább? Vagy szerinted őket is én üldöztem el? Nem inkább a te pontatlanságod, rendetlenséged, megbízhatatlanságod, linkséged? Hogy akármennyi a jövedelmed, hó végén mindig pontosan háromszáz forint hiányzik? Újabban már ötszáz?! Amit aztán kölcsönkérincsélsz úton-útfélen! Nem veszed észre, mennyire lejáratod magad? A tarhás Pintye… Ha még csak tőlem kérnél!

Oké, egyszer-kétszer előfordult, hogy nem adtam, mert nem tudtam adni, mert nem volt! Én se vagyok kőzu- *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. -(bip)

Ráadásul iszol, mint a gödény! Tessék, itt a bizonyíték, a kazettából világosan kiderül, hogy míg teleugattad az automatámat, legalább egy üveg töményt benyakaltál! Mi volt? Cseresznye? Barack? Vagy viszki? És még csodálkozol, hogy nincs elég pénzed! Hatezer a kereset, plusz négyezer az üvegbetét, hogy ebből miért nem lehet kijönni? ugye??

Jössz nekem a bizottságokkal, csak előnyöd volt belőlük! Nekem pedig hátrányom! Ahelyett, hogy szépen haladhattam volna előre a pályán, a ti ügyeitekben kellett rohangásznom! De ez nem számít, csak az, hogy néha egyedül kellett dolgoznod! Korántsem annyiszor, mint ahogy te állítod, mindegy, nem akarok kicsinyeskedni.

Jössz nekem a Gass-Pintye… a hengerkombinációval, igenis, az ábécé miatt volt úgy a tervezetben, arról igazán nem tehetek, hogy a szakma Gass-

gurigának hívta, én mindig hozzámondtalak téged, nemcsak a *Korongecset*-ben, hanem mindenütt! Közben pedig lótottam-futottam, hogy végre legyen belőle valami! Te viszont ülsz a babéraidon, érzékenykedsz, nyalogatod a sebeidet! A vélt sebeidet! Abból sose lesz sorozatgyártás, tudod? De ilyen vagy te, sajnos! Pofázol összevissza! Nem kell olyan gúnyosan kántálni, hogy én missziót teljesítek a szövetségben, ez tény, nekem köszönhetitek, hogy rend van a szakmában, hogy ma már nem törülheti belénk a lábát akármilyen jöttment firkász, hogy végre észreveszik az újságírók a mi munkánk nehézségeit is!

Csináltad helyettem a kalkulációt? bonyolítottad az adminisztrációt? éppen ez a baj, kedves Pintye, *bonyolítottad!* mindent összekutyultál, elvállaltál melókat übtre, eszedbe se jutott, hogy a határidőket egyeztesd, így aztán nem csoda, ha belegabalyodtál! sose kértelek, hogy intézkedj helyettem, pontosabban: sose hatalmaztalak föl rá! Arra ne hivatkozz, hogy engem nem értél utol, eddig még mindenki megtalált, aki nagyon akart! Azért, mert csináltunk néhány közös melót, még az enyém maradt az iparengedély, kár, hogy ezt az apróságot kihagytad a számításból! Arról is én tehetek, hogy az ivócimboráidat szerződtetted segédnek? Mire fölkaptam a fejemet, már benne voltunk a pácban, *voltunk!* ha nem tudnád, írásbeli megrovásban részesített az elnökség, miattad! A szakosztály titkárát meg kell büntetni, mert nem ellenőrzi az alkalmazottját! Gyönyörű!!

Ha te nem hülyéskedsz az üzenetrögzítőddel, talán sikerült volna méltányossági alapon felülbíráltatnom az egyéves eltiltásodat! de az én megrovásomat senki se fogja bolygatni! örökre rajta marad a lapomon! röhöghetnek a hátam mögött a kedves kollégák, rendet akar teremteni a Gass a szakmában, közben pedig éppen ő - *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. - (bip)

Macerálsz, mert hivatalos ügyekben külföldön voltam, hisztériázol, hogy Zoltánék így, Zoltánék úgy, igen, Magyarországon voltam, de Győrben, Miskolcon, Kaposváron, Békéscsabán, Komlón, Százhalombattán, a színes falak mozgalom keretében, ne hidd, hogy oly végtelen élvezet vacak szállodai szobákban lakni, egész nap ostoba emberekkel vitázni, nagy ám a sötétség ebben az országban, ha valami újat, jobbat, szebbet akarsz, betonfalakba ütközöl, ráadásul azok a falak mind szürkére vannak mázolva!

mit mázolva, pacsmagolva! elvágólag! én pasztellszínű, emberarcú síkokat szeretnék! ez nem privát rögeszme, mindannyiunk érdeke! te sem akarhatsz mást! csak az a baj, hogy az akarásod kimerül a szájtépésben! az érzékenykedésben! a vádaskodásban! ahelyett… anélkül… hhh…

Beveszek valamit… rövid szünet. *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. - (bip)

Itt vagyok. Újabban rendetlenkedik a szívem… Ne sajnálj, jó? Akkor sajnáltál volna, amikor… mindegy, hagyjuk.

Azt hiszed, az én életem fenékig tejföl?

Gizus fölszedett magának egy olasz hapsit, férjhez akar menni hozzá, és vinné ki a gyereket, a napfényes Itáliába. Ez érthető, mégiscsak ő az anyja, viszont az én engedélyem kell, hogy elvihesse. Mert én vagyok az apja! Nehéz helyzet… Te mit csinálnál?

Mondtam, költözzön ide az olasz, de nem lehet, mert kávéüzlete van Milánóban, és Gizus váltig hangoztatja, hogy nem kérhet ekkora áldozatot tőle. Jó vicc, tőle nem, tőlem igen? Tűrjem, hogy elvegyék a lányomat, sose lássam, legföljebb évente egyszer, két hétre… megérem, hogy rám sem ismer, bácsizni fog! Ha ugyan tud majd még magyarul…

Unod, igaz? Érdekel is téged az én sorsom! frászkarikát, téged csak a saját problémáid izgatnak. *Mellesleg,* kórházban is voltam, ha már ilyen szabatosan beszámolok neked az időmről. Kivizsgáltak, a szívemmel. Ne félj, nem szerzem meg neked azt az örömöt, hogy fölforduljak! Juszt se fogok belefulladni a Gass-gipszhabarcsba!! És dögölj meg te!! Élvezettel várom… hhh…

Azt hiszem, végeztünk.

Kész. Zárom soraimat.

Halló! Halihó!

Mi van, elromlott?

Visszhang, hol a bip?

Se bip, se báp.

Na!

Vé-ge!! – *(bip)*

Gass Gábor lakása, ne lepődjön meg, a telefonautomatámmal beszél. A sípoló hang után hagyjon üzenetet. Vissza fogom hívni! Vonatkozik ez Pintye

Györgyre is! - (bip)

Ne tudd ki… Miért lepődnék? lepődj te!

Saját személyes sikeremnek könyvelem *a festő, mázoló és tapétázó mester* kiiktatását. Vivát!

Ha hihetném, hogy magyarázkodásodnak csak a fele igaz volna! Példádat követve, átjátszottam a szövegedet egy kazettára, a majdani Gass Gábor Emlékmúzeum részére. Érdemes lenne megkérni egy pártatlan kívülállót, hallgassa végig fölvételeinket, s döntse el, hol az igazság. Félek, fájdalmas győzelmet aratnék… Már a hangsúlyaid is hamisak.

Téged egyáltalán nem zavar, hogy én alkalmi segédmunkákból élek?! Rövidítést és méltányosságot emlegetsz, tehát elfogadod a vádpontokat, csak éppen túl súlyosnak tartod a büntetést, kösz, haver! a méltányosság nekem smafu! vagy visszavonjátok a határozatot, vagy maradjon minden a régiben!

Ami pedig a Dávincsi-díjat illeti, idén még a listára se vettél föl… lekötelezel, ha nem vársz hálát!

Te tényleg elhiszed a saját frázisaidat?

Különben a gépet kizárólag azért szereztem be, hogy ne mondhassad: hívtál, de sosem voltam itthon.

Üdvözöl a tarhás Pintye, az angyalarcú mártír. - *(bip)*

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. - (bip) Nagyszerű. Ezért vetted te a géped, nem miattam! Figyelmeztetlek, hogy ezek adóköteles tevékenységek, ha valaki följelent, Zalaváriék örökre lesöpörnek a pályáról!

Oké, hozzad a pártatlan kívülállót! És rögtön kérdezd meg tőle, jelölhetünk-e ép ésszel olyasvalakit a Dávincsi-díjra, akinek hatályos fegyelmi büntetése van? Ugyan, kérlek… Az is nyilvánvaló, hogy csak az eltiltás csökkentéséért érdemes harcolni, még nem fordult elő a szövetség fennállása óta, hogy a fegyelmi bizottság visszavonta volna a határozatát!

Komolyan gondolod, hogy létezik objektív igazság, amit majd a te kívülállód a fejünkre olvas? Nem bokszmeccs ez, ahol a bírák pontozzák az ütéseket! Csak akkor érthetünk szót, ha félretesszük sérelmeinket, és előre nézünk, nem hátra. Hangsúlyokon lovagolsz, nem érzed, milyen gyerekes dolog?

Gyurgyelák, figyelj, ha kicsit összekapnád magad, még elölről kezdhetnénk… még folytathatnánk, ahol abbahagytuk! Év végén úgyis lejár

a mandátumom, kizárt dolog, hogy megint engem válasszanak titkárnak, és… Szóval, érted ?! Én hajlandó vagyok… csinálhatunk tabula rázát… tehát tiszta lappal… ha ugyan… egyáltalán …

Már elkezdődött a pereskedés Gizussal, hozzáment az olaszhoz, s be akarja bizonyítani a bíróságnak, hogy én alkalmatlan vagyok az apai teendőkre. Jó, mi? Te… kérlek szépen… esetleg szó lehetne róla, hogy elgyere tanúskodni? Hisz végeredményben a legközelebbi… a… olyan jó barátok voltunk! miért kell ezt a háborúsdit játszani ? - *(bip)*

Gass Gábor lakása, a telefonautomatámmal beszél. A sípoló hang után öné a szó. Vissza fogom hívni! - (bip)

Bravó! A szó tényleg az enyém. Más se.

Ájulj is el, abszolúte legálisan irtom a poloskákat, hatósági engedéllyel! Nem túl fölemelő munka, büdös és megalázó, de valamiből csak élnem kell, ha már egyszer eltiltottatok a hivatásom gyakorlásától!

Nna. Gass elvtárs, felőlem békülhetünk, viszont tanúskodni nem megyek. Szerintem a kis Bucinak sokkal jobb dolga volna a napfényes Itáliában, mint veled kettesben. Érdekes, eddig eszedbe se jutott, hogy van egy gyereked, apai ténykedésed kimerült a vasárnapi Zserbózásban, utána legföljebb elvitted az állatkertbe, többre nem futotta. Miért csinálod most a kravált? A kissrácnak az anyjánál a helye, s e szempontból tök mindegy, hogy Gizus Mucsára vagy Milánóba ment férjhez! Tedd a kezedet a szívedre, egyszerűen bosszút akarsz állni rajta! Csak tudnám, miért? A bosszú joga inkább az övé!

Ne haragudj, de ha föl akarod melegíteni a barátságunkat, ragaszkodnunk kell a teljes őszinteség göröngyös talajához, másképp nem megy. Ez a véleményem, esetleg személyesen majd bővebben kifejtem. - *(bip)*

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. - (bip)

Kezded megint a vádaskodást! Honnét veszed magadnak a bátorságot, hogy belepofázz a magánéletembe? Tudod is te, mit jelent, ha valakinek gyereke van, neked sose volt!

Jó, elismerem, ritkán értem rá, nem foglalkozhattam eleget Bucival, no de nem kocsmáztam, nem kártyáztam, nem lóversenyeztem, hanem dolgoztam! Azt akartam, hogy szépen élhessünk, boldogan, örökös pénzgondok nélkül! Ezt veted a szememre? Különben is, időm javát éppen tirátok pazaroltam, az összes gané festőre, mázolóra és tapétázóra, a ti

érdeketekben harcoltam Zalaváriékkal, ebben pukkadt ki a szívem, erre ment rá a házasságom, most aztán itt az eredmény: Balót jelölitek titkárnak, nagyon köszönöm!

Bánom is én, ne gyere tanúskodni… kihasználtatok, amíg lehetett, mehetek már a francba…

Sejtettem, hogy Zoltán a Gizus pártjára áll, de tőled nem ezt vártam, azok után… még akkor is, ha… Hát tévedtem. Van ilyen!

Túl fogom élni!! - *(bip)*

Gass Gábor lakása, a telefonautomatámmal beszél, kórházban vagyok, hagyjon üzenetet, amint kiengednek, visszahívom! -(bip)

Ám azonban Zoltánéktól tudom, hogy nem kórházban vagy, hanem szanatóriumban, a relaxáció fedőnevű olcsó nyaraltatási program keretében, a magasb elvtársak között. Reméljük, ott százas nyelvcsapásokkal sikerül elintézned, hogy mégis te légy a titkár. Nem irigylem tőled, sőt! biztosíthatlak, én rád szavaznék, ha volna szavazati jogom.

Ellenben mint élő lelkiismereted, emlékezetedbe idézem, hogy Gizus nem az áldozatos munkásságod miatt tett lapátra, hanem éppenséggel Etuska miatt. Persze Etuska is fölfogható harci feladatnak, kemény éjjeli műszak, ugyebár!

Nem akarsz te énvelem dolgozni, se barátkozni. Csak most kéne, hogy tanúskodjak, igaz? Ezért pöngeted a békülés húrjait.

Kár. Kár, hogy az ember rögtön elveszti a barátait, amint őszintén beszél velük. Ideje szakítanom korszerűtlen eszményeimmel. Nem érdemes igazat mondani. Akkor viszont barátkozni sem érdemes. Majd kutyát tartok. És szeretőket. És aranyhörcsögöt. És akváriumot. Vagy - legrosszabb esetben - ivócimborákat.

Á, mégis inkább kutyát veszek. Egy pulit. Vagy pudlit! A kutya hűségesebb állat, mint… mint te! - *(bip)*

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. - (bip)

Slussz-passz. Kabbe!

Gass Gábor lakása, festést, mázolást, tapétázást vállalok! Hagyjon üzenetet, visszafogom hívni! - (bip)

Remélem, a megrendelők széles ívben elkerülnek. Ha baj van, szóljál, hozzám mindig jöhetsz, fölveszlek ablak-

pucoló segédnek! Mellesleg kabbe te!

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. - (bip)
Mellesleg kinyalhatod, tisztára!

Gass Gábor lakása, festést, mázolást, tapétázást vállalok! Hagyjon üzenetet, vissza fogom hívni! - (bip)
A nyalás a te szakmád, édes!

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. - (bip)
Rohadt dög!! Részeg állat!! Haszonleső csótányvadász!! Hálátlan barom!!

Gass Gábor lakása, festést, mázolást, tapétázást vállalok! Hagyjon üzenetet, visszafogom hívni! - (bip)
Notórius hazudozó!! Karrierista patkány!! Felfújt hólyag !! Pedálgép!!

Vámos Miklós vagyok, légy üdvözölve. Üzenetrögzítőből hallod a hangom, tudom, ez kellemetlen, de ne feszélyezd magad, a sípszó után beszélhetsz. Tessék, parancsolj! - (bip)
Hülyeee.

- Gass Gábor.
- …
- Halló, Gass-lakás, ki az?
- …
- Döntsd el, hogy beleszólsz-e, mert leteszem.
- Tedd. Legföljebb újra hívlak. Van teje, van ideje.
- Hát, mi újság?
- Semmi. Hogy szolgál a kedves egészséged?
- Kösz. Megvagyok.
- Hm.
- Mondjad már!
- Mit?
- Nos… amit akarsz!
- Semmit sem akarok.

- Nem?
- Nem.
- Értem… csakhogy… miért hívtál akkor?
- Isten tudja.
- Aha…
- Igen.
- Nna. Kezdd már el végre!!!
- Miért kiabálsz?
- Nem kiabálok. Szörnyen recseg. Tedd le, visszahívlak.

- Pintye.
- Itt vagyok.
- Tényleg?
- Ne marhulj ál!
- Nem marhulok. Most már nem recseg?
- Nem.
- Az jó.
- Igen. Szóval…
- Szóval?
- Én… örülök, hogy hívtál.
- Aha. Bár most te hívtál.
- Igen, mert nagyon recsegett.
- Hát… recsegett.
- Nos…
- Nos?
- Hallgatlak!
- De épp nem mondok semmit.
- Akkor… úgy látszik, kimerítettük a témát.
- Eegen… pompásan beszélgettünk.
- Ez van.
- Szerbusz, Gáborka.
- Szerbusz.
- Csókoltatom Etuskát.
- Köszönöm. Átadom.
- Helyes. Szia.
- Viszlát.
- Szevasz.

- Pá…
- Na, ezt már úgyse tudjuk folytatni, rakjuk le.
- Rakjuk.
- Vagy akarsz még valamit… ?
- Nem. És te ?
- Sem.
- Hát akkor… bontok.
- Én is.

(1980)

Útirajz

Nyolcvannal haladsz, Trabantod vadonatúj, hatszázegyes limuzin speciál, színe a hivatalos papírok szerint delfinkék, te azonban inkább piszkosfehérnek véled.

Z. városkában töltötted katonaidődet, s a leszereléskor esküvel fogadtad, hogy e porfészekbe többé a lábadat sem teszed be, sőt még a koszladt budapesti pályaudvart is - honnét Z.-be utazhatnál - széles ívben elkerülöd, kár, hogy emiatt más ártatlan falvak és városok szintén megközelíthetetlenné váltak számodra, sebaj, minden harc áldozatokkal jár, szilárdul ragaszkodtál fogadalmadhoz, az érintett tájékot nem tekintetted Magyarországhoz tartozónak, lelkedben azért elégedetten nyugtáztad, hogy Z. elleni gyűlöleted nem a Déli, Keleti vagy Nyugati pályaudvart sújtja, mert úgy a veszteség fájdalmasabb volna.

Tíz éve már, hogy véglegesen kiléptél a laktanya kapuján, feszült rajtad a civil ruha, meghíztál, hiába, a sok babgulyás! Ott, akkor tetted a nevezetes esküt, három katonatársaddal együtt, magasba emeltétek jobbotokat, szívetekre szorítottátok balotokat (vagy fordítva?), mindnyájan mormoltátok a szent fogadalmat, tanúm az ég, s az összes csillagok; jó, jó, de Wé időközben disszidált, röhögtetek rajta, mihez kezd a jogi diplomával odakint, míg jött a kósza hír, hogy Izraelben egy év után honosították a bizonyítványát, igaz vagy sem, ne bolygassuk.

Zé viszont határainkon belül szívódott föl, némelyek szerint vidéken ügyvédeskedik, mások a monori benzinkútnál látták, kezelőként, ezzel szemben nemrégen a hosszabb alkohol-elvonókúra változatát hallottad valakitől, sosem vetted magadnak a fáradságot, hogy utánajárjál. A kis Tével sem tartod a kapcsolatot, őt szeretted a legkevésbé, szakállas

favicceivel az agyadra ment, mindenesetre az égen s az összes csillagokon kívül csupán a halvérű Té hányhatná szemedre, ha esküt szegnél.

Nincs már szükséged a pályaudvarra, Trabanton közlekedsz, pontosabban bejáratod *azt* (kis híján *őt* mondasz, szereted e műanyag kasznit, hosszú spórolásod eredményét), Szeged felé tartasz, mert a bejáratáshoz sima, egyenes út kell, még nem döntöttél, megteszed-e a kis kerülőt Z. felé, autóról nem volt szó, ugyebár! Tíz éve el sem tudtad képzelni, hogy valaha volánnal a kezedben furikázol, igaz, azt sem, hogy lakásod lesz, feleségedet gondos szülei idejekorán bejelentették a nagyanyjához, az idős asszony váratlanul meghalt, szégyenkezel, nektek a legjobbkor jött a… az üresedés, Vera harmadik hónapos terhes volt, szóval, a dolgok hirtelen megoldódtak, a lakásra félretett összeget bútorvásárlásra akartátok költeni, amikor jött Zotyóék ajánlata, hogy vegyétek át a kiutalást, a családi tanács az autó mellett döntött, könnyebben mozoghattok majd a csecsemővel.

Szerencséteket barátaitok és ismerőseitek sárgán irigylik, ez az egyetlen üröm az örömben, te pedig mintha engedtél volna az emberiség iránti szigorodból, elégedetten szorítod a kormányt, élvezed a haladást, vigyázol, hogy a sebességmérő mutatója ne emelkedjék nyolcvan fölé, a bejáratástól függ a kocsi élettartama, mondják az okosok, hagyod, hogy mindenki megelőzzön, nem is szabad nyolcvannál gyorsabban hajtani az országutakon, betartod a KRESZ-t, nem akarsz büntetést fizetni, meg aztán félted a vadonatúj autót, különben a robogás mámora biztosan hatalmába kerítene, tiszta szerencse, hogy ha majd nem lesz bejáratós a Trabant, akkor sem tud száznál többet.

Tíz évig ragaszkodtál esküdhöz, most egyszer igazán megszegheted, K.-nál lekanyarodsz a szegedi útról, az órádra nézel, körülbelül másfél óra a menetidő Pesttől Z.-ig, ha az ember kocsival utazik, s ha tiszteli a sebességkorlátozást, ezzel szemben vonaton majdnem négy óráig tartott, télen még tovább, jól emlékszel a keserves bumlizásokra, éjféltájt indult a vonat Pestről, K.-n át kellett szállni, illetve kornyadozni egy órácskát az ellenszenves resti cigaretta- és pálinkabűzében, míg végre-valahára előállott a vicinális, három kocsiját s mozdonyát a k. u. k. időkből örökölhette a MÁV, a lokomotív harciasan fújtatott, mintha transzkontinentális versenyre készülődne, pedig a rövidke távot Z.-ig kedvező időjárási körülmények között is negyven-ötven perc alatt tette meg, a télről ne beszéljünk, havazás esetén az indulás s az érkezés egyaránt a bizonytalanság ködébe fúlt, még a legöregebb vasutasok se mertek jóslásba bocsátkozni. Akadt olyan domb az

útszakaszon, melyet vonatunk csupán harmadszori nekifutásra tudott megmászni. A vagonok belseje régi villamoskocsikra emlékeztetett, poros, cirádás boltozataival, hosszanti fapadjaival; középen vasrózsás kályha terebélyesedett, csöve az oldalfalon át meredt a magasba, a vasút hőskorának ferde totemoszlopaként, a kalauz úr egy teniszbajnok mozdulataival kezelte a szeneslapátot.

Valahogy enyhült a haragod, akkoriban ölni tudtál volna, ha eszedbe jutott, hogy a vasárnapi látogatásra Vera ugyanilyen tortúra árán érkezett, négykor lépett ki Z. állomásának fatornácos kapuján, melyre valaha népművészeti virágokat pingáltak, aztán gyalogolhatott szegényke a laktanyáig - majdnem két kilométert -, ujjait hólyagosra törte a szatyor, abban hozta neked a gyümölcsöt, rántott húst, kemény tojást, zsömlét, kiflit, a fene egye meg a távolsági autóbuszt, mely éppen negyed egyre fut be Z.-re, a látogatás viszont csak egyig tart, ezért kell Verának egész éjjel vonaton zötyögnie, átkozódtál, vicsorogtál, káromkodtál tehetetlen dühödben.

Kicsit izgulsz, mikor fölismered a hosszú jegenyesort az országút mentén, teherautó platójáról láttad eleget, erre vittek titeket lőgyakorlatra, rossz katona voltál, az akadálypályán soha nem tudtad elérni a normaidőt, csámpás díszlépésednek csodájára jártak, dobógyakorlataidat tizennégy éves gyermekek is túlteljesíthették, a lövészetben viszont mindig jeleskedtél, mert azért jutalomszabadságot kaphattál, s téged egyéb sem érdekelt a tizenegy hónap alatt, így háromszor adtál *önként* vért, vállaltad a tablók kasírozását, megalakítottad a színjátszócsoportot, a dalárdát, a furulyazenekart, minden egyes nap, amit a laktanyán kívül tölthettél, aranyat ért, az sem érdekelt, hogy társaid rohadt lógósnak neveztek, természetesen csak azok, akiket nem vettél be a bulikba, istenkém, egy furulyazenekar mégsem lehet háromszáz tagú.

Ez a község már Z.-vel összeépült, itt annak idején örökké pálinkaszag terjengett, zugfőzésből módosak a gazdák, butángázos palackokban szállítják az alkoholt, kerékpár csomagtartóján. Hiába szimatolsz, csak friss kenyérszagot érzel, az a sárga ház a pékség, mindig adtak néhány forró zsömlét, ha arra jártatok, lefékezel, kiszállsz, hátha fölismer valaki, hülyeség, nyilván senki se figyelt rád, egy katonasrác a sok közül, aki ugyanolyan kódis arccal bámulta a vörösbarna kenyereket a drótháló mögött, mint a többi. Veszel egy veknit, vizslatod a kövérkés péklegényt, á, nem volt ő itt akkor, szeretnél beszédbe elegyedni vele, de túl sokan állnak sorba, nem szólsz semmit, kilépsz az utcára, beletúrsz a kenyér hasába,

mintha meleg iszapba markolnál, falod gépiesen, pedig nem vagy éhes, ám éppen a katonaságban szoktál rá, hogy mindent meg kell enni, amit lehet, szükség van a kondira a hajszához, emlékszel a legelső reggelire a legénységi étkezdében, vigyázz! ülj le! jó étvágyat! - ordította az ügyeletes tiszt, nadrágod hosszúkás oldalzsebéből az asztalra raktad az egymásba csúsztatható kincstári étkészletet, a nyeletlen kést, a majdnem egyenes villát, a pici öblű kanalat és az idomtalan konzervnyitót, a kecskelábú asztalok között tolták a konyhások a szenesre feketedett üstöt, abból osztották a főtt kolbászt a pléhtányérba, melléje löttyintvén a fakó mustárt, a kenyér később érkezett, forgattad kezedben a szikkadt szeletet, azután a villát a kolbászba döfted, a ruganyos húsdarabból a zubbonyodra spriccelt a zsíros lé, letörölted sóhajtva, gyerünk hát, láttad, a többiek kézből harapáljdák, te is megmarkoltad a kolbászt, ebben a pillanatban ordították: fel! vigyázz! baka át! - s már vonulni kellett kifelé, ott maradt az asztalon a reggelid, az étkészleteddel együtt.

Visszaülsz, indítózol, gyerünk tovább, kalimpál a szíved, amikor az út baloldalán feltűnik a Z. város közigazgatási határát jelző tábla, fekete varjú ül a peremén, félrehajtott fővel néz rád, bár ezt talán csak képzeled. A drótkerítések mögötti házak furcsán idegenek és ismerősök, elhaladtál köztük sokszor, menetelve vagy futva, kimenőcipőben vagy gyakorlóbakancsban, ez utóbbi vérhólyagokat gyúrt a talpadra, öregujjad felpúposodott körme máig őrzi a nyomát, végszóra sajdul egyet a bőr alatta, emlékezik a húsod, gondolod fennkölten, azután lekapod a lábad a gázpedálról, hoppá, lakott terület, ne rohanjunk, hatvan a megengedett sebesség, különben is, nézelődni jöttél, ha már esküdet szeged, használd ki a pillanatokat. Fölajzva szemléled a hasábokat szállító lovaskocsit, a bicikliző asszonyság hatalmas hátsóját, a vízvezető árok szélén ugrókötelező kisfiút, a betonozott garázsfeljáraton vesztegló szürke Zsigulit, mindez semmit sem jelent a számodra, éhesen várod, hogy végre valami szívmelengető múltfoszlány kerüljön elébed. Leparkolsz a főtéren, itt nincs változás, csak az aszfalt látszik túlságosan újnak, nem tudod eldönteni, hogy milyen volt akkoriban, mindenesetre a szaggatott csíkokat nemrég festhették a közepére, világítanak a lankadt napfényben.

A női börtön előtt cingár fegyőr hölgy ácsorog, hüvelykjét a derékszíjba akasztva bambul, várja, hogy leteljen a szolgálat, e mozdulat az uniformisba bújtatott ember végső menedéke, amikor már nincs mit kezdeni a csüggedten lógó karokkal. Meglep, hogy a smasszerasszonyka ily sovány, a

ti időtökben puffadt hordók strázsáltak a kapunál, kiérdemelték a *téharmincnégyes* nevet, e híres tankra ütő termetükkel, hm, fogyókúra a divat. Nézed a járdát, keresed az ablakokból kihajított cédulákat, mennyit röhögtetek a helyesírási hibáktól hemzsegő, kétségbeesett üzeneteken, Lajosoknak, Pistáknak, Jóskáknak kellett volna postázni, hogy várjanak a rabságban sínylődő Marcsákra, Borcsákra, Erzsikre, HA MEGCSALSZ, VÉGEDLESZ, NEHOGY ÖSSZEÁJJÁL AZZAL A RIBANCCAL, TUDOD KIRE MONDOM - AKI MEGTALÁJJA, TOVÁBBÍCCSA.

A járda üres, talán új vezetés van a börtönben, s szigorúbbak a rendszabályok, a fegyőr hölgy már gyanakodva figyel, biztosan azt hiszi, valamelyik Marcsának a hozzátartozója volnál, gyakran látni a kidobott cetlikre vagy csupán a rácsok mögül felvillanó arcélekre vadászó legényeket, hála istennek, neked senkid sincs börtönben, átballagsz az út túloldalára. Úgysem tudnál már mulatni a papírdarabokra rótt híradásokon, időközben elvégezted a jogi egyetemet, jártál a váci fegyházban, megborzongatott a cellák sivársága, tudod, mit jelent, ha valaki levelet csak hosszú időközönként írhat s kaphat, ha látogatót is csak ritkán fogadhat, ha életében a dugicigarettázás jelenti az élvezetek csúcsát; abban is kételkedsz, hogy az eleve elrendelt sorsok fölött jogod - jogunk - van-e ítélkezni? nem hiszel továbbá a szabadságvesztés nevelő hatásában, tapasztalataid szerint odabenn még az egyszeri botlókból is hivatásos bűnözőt csinálnak a többiek. Tulajdonképpen miért röhögtetek oly jóízűeket e szerencsétlenek nyomorán? bizonyos mértékig foglyok voltatok ti is, szabadságotokat korlátozta a katonaság fegyelme, na de más a börtön és más a honvédség, ne légy túl szigorú akkori önmagatokhoz, kínotokban nevetgéltetek, céltalanul ődöngtetek a város porlepte utcáin, mit kezdhet az ember a kimenővel, ha senkit sem ismer? legföljebb beülhet a vendéglőbe sörözni, hallgathatja Té favicceit, hajkurászhatja az izzadságszagú kamaszlányokat a kerthelyiségben, akik mindent megengednek, csak *azt* nem, valahogy el kell tölteni a délutánt.

Íme a vendéglő, melyet a város híres paprikájáról neveztek el, a teremben jobbra eszpresszó, balra étterem, az emeleten szálloda, valamelyik szobában a legenda szerint egy ittas tiszt a szolgálati fegyverével végzett magával, szívesen kérdezősködnél a pincértől az esetről, csakhogy tizenéves siheder hordozza az alumínium tálcát, ő még kisdobos volt, amikor te katonáskodtál, kár a szóért, tonikot kérsz, nincs, akkor jaffát, persze, meleg, e téren sincs változás, na ja, itt sört vagy bort kell inni, hiába, kocsival vagy, tehát óne alkohol. Bámészkodsz még egy darabig, már csodálkozol, miért

törölted le a térképről ezt a települést, semmi különös, egy az ország várossá előlépett falvaiból, igazán nem a helység tehet róla, hogy ide hívtak be, szürcsölöd a szörpöt, hiányérzeted van, vártál valamit a viszontlátástól, sejtetted, hogy nem fehér ruhás szűzleányok sorfala közt hajtasz be a főtérre, de mégis.

Rájössz, nem a vendéglő a megfelelő hely emlékeid idézésére, újra autóba ülsz, elsőbbséget adsz egy Skodának és egy oldalkocsis motorkerékpárnak a kereszteződésben, majd a laktanyához vezető útra kanyarodsz, ah, gyalogosan blattyogtál erre először, bevonulásod napján, civilben még, de már hármas oszlopban, nagyjából az őrmester ordításának - kettő-eeegy, kettő-eeegy - ritmusára. Mérhetetlen hosszúnak tetszett a távolság a laktanyáig, beesteledett, mire odaértetek, a fogadtatás öblös kurjantás volt: *megjöttek a rohadt tudaósok!* - bőgte valaki a kapun túlról, ezek vagytok tehát, a rohadt tudósok, az egyetemi előfelvettek, akik csak félidőt szolgálnak (háromszázharmincnégy napot), szemben a többiek két teljes évével, ellenetek irányuló gyűlöletük érthető, gondolod most, de akkor rángott tőle a gyomrod, rohadt tudaósok, na köszönöm.

Védtelennek érezted magad, elvették a ruhádat, nagyüzemi zuhanyozás és féregirtás után termetedre csöppet sem illő zubbonyt, inget, nadrágot kaptál, lábadra ormótlan bakancsot, majd lefényképeztek, e fölvétel került a katonakönyvedbe, rövidre nyírt hajjal, fáradtan biggyedő szájjal, fénytelen szemmel bámulsz a semmibe, álladon a hajnali kapkodós borotválkozás bizonytalan hegei, vállad picit fölhúzva, mert hónod alatt a váltás fehérnemű, az egy napi hideg élelem maradványai, a gyakorlósapka, a tornacsuka, a gumipapucs, továbbá a nélkülözhetetlen kefék (ruha-, cipő-, súroló-, haj-, fog-, köröm-…). Végre fölvezettek a hátulsó legénységi épületbe, a nyolcvanszemélyes hálóteremben lerogytál az emeletes ágy szélére, s csak ültél ott bávatagon, míg rád ordítottak: ágyazzon! katona! süket maga? Lassú mozdulatokkal hajtogattad szét a lepedőt, amikor újabb üvöltés döfött a hátadba: ne a saját ágyát, hallja-e! hanem az enyémet! Megfordultál, dühtől vörös nyakú suttyót láttál, seszínű bajsza égnek meredt a bömböléstől kerek ajkak fölött, betekinthettél a torkába a garatmandulájáig, összeszedted magad, s indultál feléje, hogy megfojtsd, kettéharapd, szíjat hasíts a hátából, de társaid lefogtak; megkeserüli ezt még, a hülye kopasz! - tajtékzott amaz, nem érdekelt, aludni akartál, mélyen, hogy ne gondolhass semmire.

Előtűnik a sárga oszlopos kőkerítés, a kettős szárnyú, széles vasajtó, nem mersz a laktanya parkolójába állni, inkább a túloldalon hagyod a kocsit. Hórihorgas fiú a kapuügyeletes, a nyakában lógó távcsőbe fogódzkodva ácsingózik, persze, anélkül is leolvashatja a rendszámodat, a kapuügyeletes köteles a laktanya előtt elhaladó vagy megálló gépjárművek rendszámát följegyezni, sosem értetted, mire jó ez. A srác nem moccan, nyilván ugyanúgy sumákol, ahogyan te csináltad, beír majd a füzetbe kamu számokat, ellenőrizze, aki tudja.

Na jó, és most? - tipródsz egy darabig, látod a kapu mögött azt a széles, betonozott sávot, a miniszteri utat, tőle jobbra a parancsnoki épület, balra az orvosi rendelő, a zuhanyozó, az étkezdék, hátul a legénységi körletek, az út végén az alakulótér, mellette az őrszoba, ezt álmodból fölrázva is pontosan tudnád, innen nézve minden a helyén. A távcsöves srác laposan pislog feléd, amiként a börtönnek őrasszonya tette az imént, szívesen megszólítanád, végigkérdezhetnéd, mi van Bé őrnaggyal és Cé századossal? még Dé ales az ezredpéká? kikaptak-e ők is egy miniszteri szemlét? érdekelne továbbá, hogy tudaós-e ő, avagy kétéves? - előbbinek nézed, igen, ám őrségben tilos beszélgetni, nehogy miattad kapjon fogdát ez a fiú, indulsz a kerítés mentén, a fogda fényes priccsének nyomását érzed a hátadon, téged kétszer fenyítettek, először azért, mert a férfivécében utánoztad Bé őrnagyot, s beköptek, másodszor pedig azért, mert negyvenperces késéssel tértél vissza eltávról, habár a MÁV volt a hibás, de az államvasutakat nem lehet fogdába zárni.

Puha szellők pásztázzák a fülledt levegőt, az oldalsó műszaki kapuhoz közeledsz, itt járnak ki s be a tankok, teherkocsik, fugok, viponok, a laktanya benzinkútjánál fölfedezed az első ismerős arcot, Máris szakaszvezető magyaráz valamit egy sofőrnek, aki méltatlankodó mozdulatokkal válaszol, *Máris* szakaszvezető, mert negyvenéves korában kéredzkedett át a hadseregbe, odáig rendőr volt, tizedes, a honvédség léptette elő, szép karrier! Hah, lehervadtak ám a gúnymosolyok, mikor láttátok, hogy Máris szakaszvezető egy vérvörös Toyotával érkezik reggelenként a laktanyához, míg Dé ales - az ezredpéká - a rozsdás kerékpárján teker, pocakja himbálódzik a nyereg fölött. Szállingóztak bizonyos hírek Máris szakaszvezető bűnös üzelmeiről, hiszen ő hadtápvonalon dolgozik, ott lehet lopni csak igazán, te nem hitted, hogy e sovány, kukoricaorrú emberke ilyen élelmes volna, inkább osztottad az ellenpletykát, miszerint Máris apósa F. falucska dúsgazdag kőművese.

Odasasszézol a kerítéshez, várod, hogy észrevegyenek, először a sofőr sandít rád, szőke, széles arcú srác, biztosan kétéves, a nagyján már túl lehet, ezt elárulja hanyag tartása, gombhiányos zubbonya, szeméből érzed a civilre sugárzó irigységet, ugyanígy néztél te is mindenkire, aki a kerítésen kívül volt; most a szakaszvezető pillant feléd, nem ismer rád, folytatja a sofőr leckéztetését, valami benzinelszámolásról van szó, a szőke srác unottan bólogat, egyik fülén be, másikon ki, szinte hallod a gondolatát: ugass csak.

A homokos út a laktanya mögé vezet, az elvadult, giz-gazos mezőre, ahol az újoncokat gyakorlatoztatják, a dimbek-dombok között számtalan lövészárkot, - gödröt és - teknőt ásattak veled, dobáltátok a fanyelű, ólomfejű kézigránátokat, rohamoztatok vegyvédelmi köpenyben és gázálarcban, kúsztatok, felfejlődtetek, visszavonultatok, az izzadság foszlósra marta a bőröd, a por csípte a szemed, reszelte a torkod, csontjaid égtek a merev húsban, már csak a kétségbeesés hajszolt előre, nehogy még egyszer megismételtessék veletek.

Talán rálelsz bakancsod vagy ásód nyomaira a sebhelyes földön, vászoncipőd orrával rugdosod a göröngyöket, tíz év hosszú idő, azóta sokan taposták errefelé a torzsás gyöpöt, rengeteg kurta nyelű rohamásó mélyedt az agyagos talajba, a régebbi gödröket belepte a gyom. A növényzet alapszíne fakó sárga, több hektónyi izzadság csoroghat itt évente a homokba, hamarjában nem tudod, lúgos vagy savas az emberi veríték, de bizonyára árt a finom gyökereknek, halódik tőle a mező, gondolod, ellágyulsz a költői képtől, krákogsz kicsit, arcul csapott a szél sodorta porfelhő.

Hátad mögött tompa buffogás, odafordulsz, egy század katona vonul feléd, teljes menetfölszerelésben, tizenöt méternyire vannak, csoda, hogy csak most vetted észre. Biztosan tudod, a lőszertáskákban a tárak üresen zötykölődnek, így nem riaszt a fenyegető látvány, jól emlékszel, állig felfegyverkezett szakaszodat egyetlen vasvillás parasztember elzavarta dinnyeföldje mesgyéjéről. Kitérsz útjukból, hallgatod a bakancsok semmivel össze nem téveszthető döngését, a katonalábak azonos ütemű csattanásainak erejét nem szabad lebecsülni, szerencsétlen esetben összedőlhet tőle a híd; a föld rezgését érzik az idegeid, hátrálsz, a tisztet figyeled, hiszen ez Vé őrnagy, a rettegett *kúpfej,* ó, ti szegény fiúk, jól kikaptátok, Vé a legádázabb vaddisznó az ezredben, agyadban harsog már: MEGZAVAROM, KATONA, HOGY MAGÁBA FAGY A SZAR! NE

MAGYARÁZZON! FEKÜGGY! FÖL! FEKÜGGY! FÖL! FUTÓLÉPÉS! BÉKAÜGETÉS! HÁTRA ARC! VIGYÁZZ! DÍSZLÉPÉS! EMELJE A LÁBÁT, LUSTA DISZNÓ! CSÁMPÁS BAROM.

Század, állj! pihenj! szerelvényt igazíts! - vezényel Vé őrnagy, hozzá képest csekély hangerővel, a fiúk szuszogva fékeznek, lábuk a pihentető kisterpeszbe nyílik, ellenségesen fürkésznek a szemek a rohamsisakok pereme alól, az őrnagy melléd léptet, kúpfejét oldalra döntve néz, arcán tétova vigyor, maga… ön… -

Történelmi pillanat ez, nem te vergődsz Vé őrnagy kígyótekintetében, ő van zavarban, jó napot, mondod neki csöndesen, megnyalja a szája szélét, pincéres főhajtással válaszol, majd ujját a sapka ellenzőjéhez érinti, efféle tisztelgésért ő békaügetésben kergetné végig az embert… a honvédot a miniszteri úton; haha, amíg te szót váltasz vele, a fiúk lazíthatnak, széles mosollyal kezded: megismer? Ja, bólingat, leveszi a sapkáját, tenyerével törli az izzadságot tojásdad fejéről, a kopasz bőr dudorba gyűrődik a homlokán: Szoboszlai tizedes? - kérdi végül bizonytalanul. Nem. Akkor pedig… várjunk csak, mingyár, a nyelvemen van… Berkes? Nem. Affene, a levegőbe bokszol, na pillanat, köszörüli a torkát, már óvatos : Kopcsá… ? Nem. Affene, akkor… Pinté… ?

Hagyod kínlódni még, azután bemutatkozol, neved hallatán örömujjong, ütögeti a hátadat: hogy vagy, édes fiam? Jelentem, jól, feleled, ő röhögcsél a katonás válaszon, te inkább búsongsz, nem viccnek szántad, önkéntelenül csúszott ki a szádon, oly mélyen beléd sulykolták, tíz év kevés volt, hogy véglegesen kitörölje, sajnos a két bokád is gépiesen átlóba rándult, erről sem tudsz leszokni, ha kockaköves folyosón kell várakoznod, mindig a vonalra állsz, valamint a *jelentem*-hez bizony kihúztad magad! már biztosra veszed, ha belöknének a sorba a fiúk közé, öt perc múltán ugyanúgy rohamoznál, mint ők, idegeid megadnák a parancsokat az izmoknak a szükséges mozdulatokra, kár tehát oly büszkén viselned civilségedet.

Vé őrnagy hamar kikérdezett, hol dolgozol, van-e családod, miként boldogultál; szabatosan felelgetsz neki, bólogatsz, amikor elpanaszolja, rettentő gyönge az idei eresztés, csupa kripli, nem olyan fasza gyerekek, mint ti voltatok, javasolja, maradj itt, tekintsd meg a gyakorlatozást, máma vegyvédelmizés lesz.

Bávatagon szemléled a srácok gyötrődését a fullasztó műanyag nadrágban és köpenyben, vezényszóra fölveszik a gázálarcot, szaggatottan szívod a levegőt, mintha rád is húztak volna egyet, a kúpfej torka

szakadtából üvöltözik velük, ahogyan szokott, mellesleg tényleg sok köztük a kripli, görbedt hátak, vékony vállak, pipaszár lábak, alig várod, hogy kínjaiknak vége szakadjon, az őrnagy búcsúzóul még megfuttatja őket, aztán összehajtogathatják a vegyvédelmi fölszerelést, sorakozó.

A laktanyáig veled beszélget a kúpfej, kérdéseidre terjengős válaszokat kapsz, a híreket így sommázhatod magadban: néhány tiszt a régiek közül már nincs itt, különben minden a régi. Csak azért érdeklődsz tovább, hogy az őrnagy ne a fáradtan poroszkáló fiúkra figyeljen, mert ha észrevenné, milyen marhacsorda módjára vonulnak, lenne itt békaügetés doszt. Gyerekarcokat látsz a lötyögő rohamsisakok alatt, eltűnődsz, ti is ennyire tejfelesszájúak lettetek volna annak idején? A sor szélén vánszorgó langaléta srác rád ölti a nyelvét, te lopva követed példáját, szerencsére a kúpfej nem veszi észre, vadul gesztikulálva meséli Té százados balszerencsés kalandját a kövér kantinosnővel, akit te nem ismerhetsz, mivel a tiszti kantinba van, talán csak csupán látásból, hisz már a ti időtökben is ott vót.

A történet megfelelő pontjain aházol és nevetgélsz, közben a fiúkat lesed. Te még mindig mindenütt a legfiatalabbak közé tartoztál, életedben először érzed magad öregnek, tévedtél, amikor azt hitted, ha belöknének, nem rínál ki a sorból, ezek a kölykök hatvanban születtek, tíz évvel utánad, a különbség halálodig behozhatatlan; a nyelvöltés az autódnak, az állásodnak, a lakásodnak szólt, talán a feleségednek és a gyerekednek is, tenéked *OTP* átutalási betétszámlád van s bútorrészleted, nem beszélve egyéb kötelezettségeidről, már nem vagy oly szabad, mint ők, pedig téged nem terelnek be a laktanyába, mehetsz Szegedre, hogy megedd azt a halászlét, hogy szépen bejárasd a kocsidat.

Homályos önvigasztalásul arra gondolsz, tíz év múlva ők lesznek fasza gyerekek, ha erre vetődnek. A kapunál elbúcsúzol Kúpfej őrnagytól, az autóig kísér, no, hogy megy a kis Traguár? - kérdi meleg hangon. Jól, tiszta új, feleled, ő elmondja, neki is Trabantja van, most fogja vizsgáztatni, sajnos, a fékhengerek repedezettek, a kormányfogasléc billeg, de talált már egy megbízható szerelőt! - és integet utánad.

Vé, őrnagy, Trabantban… - barátkozol e képpel, rákanyarodsz az országútra, megadod az elsőbbséget egy kamionnak, finoman kapcsolod a sebességet, kettes, hármas, négyes, lakott terület, hatvan, fészkelődsz az ülésen, igyekszel a halászlére összpontosítani, de valahogy elfancsalodott a

kedved, abban a vadonatúj műanyag kaszniban, melynek színe a hivatalos papírok szerint delfinkék, ám te határozottan piszkosfehérnek érzed.

(1981)

Mianyánk

- Jó napot kívánok, kérem szépen, kitől kell érdeklődni, hogy valakit hol temettek el?

- A parcella számát tudja?

- Igen. Illetve…

- No. Hát tudja vagy nem tudja? Parcellaszám, sorszám, sírszám?

- Nem tudom, de odatalálok.

- Helyes. Akkor viszont mi a probléma?

- A probléma az, hogy… kérem szépen, én egyszerűen nem találom!

- Hm. Az imént méltóztatott kijelenteni, hogy odatalál.

- Oda is! Elnézést, magam sem értem a dolgot. Bocsánat, egy másodperc…

- Csak nyugodtan. Azért vagyok itt, hogy a kedves ügyfelekkel foglalkozzam. A papírt keresi?

- Milyen papírt?

- Gondoltam, elhozta a bérleti szerződést. Vagy legalább a nyugtát, ugye.

- Nem, én… Nincs véletlenül egy papírzsebkendője?

- Van. Véletlenül van. Tessék.

Hálásan köszönöm. Velem ilyesmi még sose fordult elő, nem mondom, néha kiesik a fejemből ez-az, no de még nem vagyok szenilis, és határozottan emlékszem… érthetetlen!

- Méltóztassék végre közölni, hogy miben állhatnék a rendelkezésére?

- Hisz épp arról beszélek! Nincs meg a férjem… vagyis a néhai… a szegény megboldogult. .. nincs a helyén! Eltűnt!

- Igeeen??

- Ne tessék így nézni rám, ez olyan kellemetlen! Kijöttem szegény férjemhez, mert mindjárt itt a halottak napja, és akkor képtelenség, gondoltam, idén néhány nappal előbb hozom a virágot, szegénynek mindegy, ő még nálam is jobban utálta a tumultust, képzelje, inkább gyalog járt a munkahelyére, pedig Angyalföldön dolgozott, a Forgácsoló Szerszámok Gyárának jogügyi osztályát vezette, tetszik tudni, az a hosszú, klinkertéglás épület, a Rákos-pataknál!

- A Rákos-pataknál…!

- Igen, igen, a harmincas busszal kell menni, vagy a húszassal, de a százas gyorsjáratok ott nem állnak meg, szóval…

- Szóval, ki tetszett jönni a kedves szegény férjéhez.

- Kijöttem, de nem találtam! Pedig határozottan emlékszem, hogy a második sor legvégén volt, alulról a harmadik, a hátsó oldal szélén, négyszer is leszámoltam, hiába, nincs ott, valami özvegy Mártonffyné van a helyén! Özvegy Mártonffy Kálmánné!

- Ha jól értem, nem sírhelyről van szó, hanem urnafülkéről.

-Persze, kolumbáriumba temettük, ő akarta, hogy hamvasztassuk…

- Ne sírjon, drága hölgyem. Itt van még egy papírzsebkendő, de jól ossza be, mert több nincsen.

- Köszönöm. Három éve csináltattam új márványtáblát szegénykének, tetszik tudni, olyan peremeset, kis vázával, sajnos hogy a vázát rögtön ellopták róla, mivel csak úgy oda lett ragasztva, nincs az emberekben semmi tisztesség; kénytelen voltam csináltatni egy újat, amit azután anyáscsavarral rögzített rá az iparos, külön borravalóért, még így is csak hosszas könyörgésem után, az a váza picivel magasabb, mint a többi, a csavarozás végett, messziről föl lehet ismerni!

- Nyugalom, mindjárt utánanézünk. Elhunyt neve?

- Doktor Kádas Iván.

- Halév?

- Tessék?

- Halálozás éve?

- Ja, kilencszázhatvankilenc. Istenem…

- Hó? Nap?

- Augusztus huszonkettő. És szeptember nyolcadikán temettük.

- No kérem, Doktor Kádas Iván, kilencszázhatvankilenc, szeptember nyolc, kolumbárium. Nézzük csak. Ugyebár annak idején hosszabbítani tetszett a bérletet?

- Mikor *annak idején?*

- A lejáratkor!

- Nem értem.

- Drága hölgyem, az urnafülkét tíz évre adjuk bérbe, leteltekor hosszabbítható. Tehát az ön kedves férjének hatvankilenctől hetvenkilencig tartott az első tíz év, vagyis akkor kellett önnek befizetnie az újraváltást,

illetőleg pontosan ezerkilencszáznyolcvan július hó harmincegyedikéig volt rá kitűzve határidő.

- Ez nem… erről én nem tudtam! De mindegy, adjon csekket, és rendezni fogom a tartozást, amint megkapom a nyugdíjamat, rögtön!

- Ajaj.

- Miért, csak tudnak várni még két hetet??

- Félre tetszett érteni. Mivel sajnos az a helyzet, hogy… Mikor járt ön utoljára idekint?

- Hát… tavaly.

- Az nem lehetséges.

- Akkor tavalyelőtt! Igen, már emlékszem, tavaly akadályoztatva voltam, a… a gyerekeim utazása! és betegség miatt!

- Aha.

- Most miért mondja ilyen nyomatékosan, hogy: *aha?* Összesűrűsödtek a dolgok, és egyszerűen… magának mindig van ideje mindenre?

- Tessék lehiggadni. Sajnos, a tavalyelőtt sem stimmel, mert mint említettem, nyolcvan július végéig volt a határidő, és ön elmulasztotta meghosszabbítani a kedves férjét, illetve az urnafülkéjének a használati idejét, mely törvényesen van kiszabva, tíz évben, ebből következik, hogy az intézet igazgatója a fennálló rendelkezések értelmében a lejárt, de meg nem hosszabbított sírokat és urnafülkéket kénytelen… hm… megszüntetni.

- Hogyan???

- Ahogy mondom. Sajnos.

- Ez nem lehet igaz! Kivették onnan a férjemet?

- Fogalmazhatjuk így is.

- Jaj… és hová tették?

- A fennálló rendelkezések értelmében kénytelenek voltunk áthelyezni, az intézet igazgatója által kijelölt tömegsírba.

- Tömegsírba? Az én férjemet? Nem… nem… nem!!!

- Velem ne tessék ordítozni. Szabály az szabály, nem tehetek róla. Miért nem tetszett hosszabbítani? az itt a kérdés!

- Honnét tudtam volna, hogy kell?

- Ej, hiszen a bérleti szerződésben világosan le van szögezve, hogy az urnafülkék törvényes használati ideje tíz év! Mielőtt aláírunk egy hivatalos papírt, el is kell ám olvasni!

- Könnyen beszél maga! A férjemet a vállalata temette, ők intézték az ügyeket, én nem láttam az iratokat. Illetve csak később, postán küldték el!

Különben is, amilyen állapotban voltam én akkor… honnét tudtam volna? És miért nem értesítettek, hogy lejárt a határidő?

- Nézze, mi nem tarthatjuk számon az összes sírok és urnafülkék használatának kezdetét, egyenként! Van magának fogalma arról, hány temetést bonyolítunk naponta? Hatot-hetet! Néha tucatnyit is! Az évenként több mint…

- Ne számolgasson, a rosseb a temetésekbe, a férjemről beszéljen! Hol van most, hová tették?

- Kérem, én igazán udvariasan bántam önnel, nem sürgettem, pedig már legalább tíz perce tart föl a munkámban, nem érdemlem ezt a hangot! Gondolja, hogy szórakozásból ülök itt? Hogy direkte arra várok, jöjjön végre maga, a sirámaival? Maga, aki három éve ki se tolta a képét a drágalátos férjéhez! Ha ennyire nem törődik a halottjával, akkor miért csinál itt jelenetet?

- De törődöm, igenis törődöm, én akadályoztatva voltam, mert külföldre utaztam… külföldön tartózkodtam…

- Külföldön. Három évig?

- Három évig, igen, három évig! miért ne lehettem volna én külföldön három évig? Közben maguk tömegsírba tették! Amikor megúszta a háborút, a lágert, a hadifogságot, és mégis ez a vége, hogy tömegsírba került! Én nem élem túl…

- Kedves asszonyom, ne sírjon! Sajnos hogy nincsen több papírzsebkendőm.

- Hol az a tömegsír? Mutassa meg! Oda akarok menni!

- Kérem, kérem, a kétszázhatvankettes parcellában. Fölösleges így üvöltözni, ugyanúgy megmondom akkor is, ha rendesen kérdezi. Az ember türelmes, udvarias, szolgálatkész, az ügyfelek pedig ordibálnak. Vagy zokognak. Ez jut nekem.

- Ne haragudjon, annyira szíven ütött! annyira felzaklatott!

- Betettük a hirdetményt az újságokba, kinn lóg a kapunál is, arról már mi nem tehetünk, hogy a mélyen tisztelt ügyfelek nem olvassák el, aztán jönnek sorban, ordibálni, zokogni. Van, aki fenyegetőzik, hogy így meg úgy, majd ő befűt nekünk, mert az ő fia a minisztériumban osztályvezető, az ő sógora a pártbizottságon dolgozik, az ő apósa a polgármester, az atyaúristen! Ismerjük az ilyeneket, az ő híres összeköttetéseiket. Persze, ha valaki évszámra ki se jön a temetőbe, ha fütyül a halottjára, nem csoda, hogy egyszer csak hűlt helyét találja! Bezzeg aki szép rendszeresen hozza a

virágokat, az ugye elolvassa a hirdetményt, meghosszabbítja a bérletet, és nincsen semmi probléma.

- Én úgy tudtam, hogy huszonöt évre adják a helyet!

- Igen, a sírokat huszonöt évre, az urnafülkéket viszont tízre. Ez a szabály.

- Merre van az a parcella?

- A kétszázhatvankettes? Végig tetszik menni a főúton, és azután ki lesz írva. Bal oldalon.

- Messze?

- Őszintén szólva, eléggé. Majdnem a túlsó kerítésnél. Adok egy térképet, grátisz! De nem javaslom, hogy most neki tessék vágni, pláne gyalogosan, legalább háromnegyedórányi út, oda-vissza másfél, és mindjárt záróra, szóval, talán inkább majd jöjjön ki holnap délelőtt, lehetőleg taxival, be szabad hajtani, kocsival kényelmesebb…

- Érdekel is engem a kényelem, amikor a férjemet kidobták a helyéről! Ez maguknak az örök nyugalom? Már a halottakat se hagyják békében! Miért zavarta magukat az én férjem abban a rohadt rekeszben? Persze, mert újra el akarták adni valakinek! Hiába hivatkozik folyton a szabályokra meg a törvényekre, ez felháborító, ez embertelen, ez megalázó! Egy percig se várnak, rögtön kidobják az ember halottját, amint letelt a határidő, és miért? A koszos pénz miatt! Van maguknak szívük?

- No jó. Eleget diskuráltunk, viszontlátásra.

- Hohó, engem nem tud ilyen könnyen lerázni! Forduljon ide, hallja? Küldje azonnal a vezetőt! A vezetővel akarok beszélni.

- Ezen már túlestünk. Én vagyok a vezető.

- Miféle vezető?

- A temetkezési csoport vezetője.

- De… de nekem látnom kell azt a tömegsírt! Nem bírom ki holnapig!

- Ugyan kérem, ha három évig kibírta! Különben sincs ott semmi látnivaló. Az égvilágon semmi. Nehogy valamiféle sírboltra tessék számítani! Ástak egy gödröt, beledobták a pléhdobozokat, vagyis a meghosszabbítatlan hamvakat, és kész, a talaj elegyengetve, füvesítve.

- Hogyhogy, jelet se raktak rá? A nevek sincsenek kiírva?

- Mondom! Csak egy oszlop van, illetve tábla, vagy nem is tudom pontosan.

- Jeltelen sír! Mint a rablógyilkosoknak! Szégyen, gyalázat! Én nem élem túl… Ezt nem hagyhatom annyiban! Ki fogom vetetni onnét, kivetetem!

bérelek neki egy új rekeszt, egy új urnafülkét! Kerül amibe kerül!

- Nem maga az első, aki evvel az ötlettel jön. Ámde sajnos a dolog megoldhatatlan, igazgatói utasítás tiltja, a tömegsírt kibontani nem lehet, mert abban a maga férje mellett több százan nyugszanak, s a temető mégse átjáróház, nem bolygathatjuk folyton-folyvást a megboldogultakat. Jelzem, hiába is túrnánk föl a tömeges nyughelyet, nehéz volna megállapítani, hogy a sok egyforma pléhdoboz közül melyik az övé, tesznek ugyan rá a krematóriumban sorszámot, de nincs róluk nyilvántartásunk. Bele kell nyugodnia a helyzetbe. Sajnos. És most már tényleg tessék hazafáradni, mindjárt zárják a kaput. Tegye föl a kalapját, odakint zuhog a hó. Gombolja be a kabátját. Hamar megfázik az ember ilyenkor.

*

- Mit szólsz te ehhez, édes kisfiam?

- …Őrület.

- Hívtalak este, tízpercenként, gondoltam, idejövök és megbeszéljük, már attól féltem, valami baj történt, mert hol lehettek ti, ilyen későn? sehogy se tudtam elaludni, újra meg újra tárcsáztam a számotokat, kicsöngött, de nem vettétek föl, bejelentettem a központnak, hátha most is átázott a vonal, mint a múlt héten, felhívtam a mentőket és a rendőrséget, hogy talán baleset…

- Ugyan, anya!

- Miért? Mentek az autóval, egy-kettőre kész a szerencsétlenség!

- Itthon voltunk! Hazahoztuk Julcsit az óvodából, és öttől végig itthon voltunk, csak… kihúztam a telefont.

- Kihúztad? Miért húztad ki?

- Mert egy sürgős munkát csináltam, és… tudod, hogy nálunk örökké csöng! Margó már lefeküdt, nem akartam, hogy… csendet akartam.

- Öcsikém, kisfiam, szépen kérlek, ne húzd ki a telefont! Annyira megijedtem! Nagyon szerettem volna beszélni veled, szükségem lett volna rád! Úgyis olyan rossz állapotban vagyok, és akkor ez a história! Egész éjjel virrasztottam, töprengtem, mit tegyek? reggel korán hívni akartalak, de elnéztem az órát, nyolckor kaptam észbe, addigra persze ti már útnak eredtetek, tűnődtem, odamenjek-e az óvodához, féltem, nem lenne időnk beszélni, nyilván rohannotok kell a dolgotokra, inkább összekészülődtem, hogy újra kivánszorogjak a temetőbe, és megnézzem azt a tömegsírt, ahová szegény apádat bedobták. Caplattam végig az istenverte főúton, hosszúkás kövek jelzik a parcellákat, de teljes az összevisszaság, némelyik kidőlt a helyéről, alig olvashatóak a számok. Hiába kérdezősködik az ember, senki

nem tud semmit, mindenki csak a saját halottjához talál oda. Rosszul mondta a csoportvezető, nem háromnegyed óra, hanem legalább kettő, tövig jártam a lábamat, mire a túlsó kerítéshez értem, a térkép szerint ott kell balra fordulni, a merőleges sorba, de a valóságban nincsen merőleges sor, az a rész már tiszta ugar, a sírok teljesen elhanyagoltak, dülöngélnek a keresztek, úgy kell átmászni a hantokon, nem lehet megkülönböztetni a parcellákat. Ott kóválygtam tehetetlenül, szemerkélt a hó, sehol egy lélek, míg a végén jött egy lovaskocsi, a kocsis állította, hogy a kettőszázhatvankettesnek a közepén vagyok, arról viszont fogalma sincs, melyik a tömegsír, mondta, hogy talán a sarokban, sok száz térdig érő fakereszt volt ott, egyforma, gyalulatlan, korhadt fakeresztek, mindet végigjártam, nincs rajtuk se név, se szám, talán ezek a tömegsírok? Talán valamelyikben benne van szegény apád is! Fölkönyörögtem magam a lovaskocsira, visszamentem egy darabon, a csillagparcelláktól szállították a homokot hátra, mert a temető végét rendezni fogják, érted? rendezik! ugyanúgy kiforgatják a halottakat a sírokból, ahogy szegény apádat a rekeszből … Tessék, itt a plakát. A hirdetmény. Amit állítólag olvashattam volna az újságokban. Ami kint lóg az irodaépület kapujánál. Illetve lógott. Mert én letéptem.

- Akkor most a többiek? akiknek a hozzátartozóit meg kéne hosszabítani? azok honnét fogják tudni?

- Ez izgat téged? A többiek? Ahelyett hogy szegény apáddal foglalkoznál? Gondolod, hogy a plakátot csak egy példányban nyomták? Majd újra kiteszik. Persze, nem a temető főkapujára, ott túlságosan feltűnő volna. Neaggyisten, az emberek elolvasnák, és meghosszabbítanák a bérleteket. Akkor nem lehetne újra kiárusítani a rekeszeket! Visszamentem a csoportvezetőhöz, hogy megkérdezzem, miről ismerhetném föl a tömegsírt, ő nem mondhat mást, saját szemével sose látta, de bizonyára ráírták, hogy a nyolcvan júliusig újra nem váltott halottak nyugszanak benne. Keressem csak. Őket felelősség nem terheli, ahhoz semmi közük, hogy én Angliában voltam, őnekik teljesíteniük kell az éves tervüket…

- Angliában???

- Bizony, Öcsikém. Azt hazudtam neki, három évig Angliában tartózkodtam. Arra nem hivatkozhattam, hogy a családból az utóbbi években a kutya se járt a temetőben!

- Ugyan, anya, tavaly is kimentél, halottak napján!

- Halottak napján. Igen. Nem mentem ki. Csak akartam, ígérgetted, hogy kiviszel, de aztán sose értél rá, nekem meg nem volt erőm, szörnyűséges egy út az, négyszeri átszállás, a villamoson a rengeteg gyászruhás öregasszony, virágokkal, koszorúkkal, az árusok megvetően pislognak, ha csak pár szál szegfűt vesz az ember, és az a temetői délelőtt annyira fáj! folyton halogattam… Neked persze eszedbe se jut, hogy egyszer-egyszer te is kimehetnél! nem csak az én hibám, ha most… most már…

- Ne kezdjed ezt, anya, szépen kérlek! Ezerszer megbeszéltük.

- Megbeszéltük!? Közölted velem, hogy te nem mész a temetőbe, és kész!

- Közöltem, mert ez a véleményem! Az én apám meghalt, ő nem létezik, nincs a temetőben, nincs sehol! ami a temetőben van, az egy marék hamu a pléhdobozban! annak semmi köze az én apámhoz! az égvilágon semmi!

- Nna. Ezt most hallom századszor.

- Te akartad! Te kezdted!

- Én?? Én csak össze vagyok zavarodva, mert nem tudok elszámolni magammal, mert nem bírom elviselni, hogy szegény apádat bedobták a tömegsírba, és mi itt üldögélünk a fotelban, kávézgatunk… Nem ezt érdemelte ő mitőlünk, édes kisfiam! Arra vágyott egész életében, hogy jusson neki egy külön szoba, ahová beveheti magát esténként, nyugodtan olvasgathat, rádiózhat, keresztrejtvényt fejthet… Sose teljesülhetett ez a vágya, most még halálában sincs nyugta, azt a tenyérnyi rekeszt is elvették tőle! Ne félj, nem fogok sírni. Bőgtem eleget.

- Sírjál nyugodtan, ha jólesik. Engem nem zavar.

- Nem zavar? Remek. Örülök neki. Igazán nagyvonalú vagy máma. Köszönöm, hogy végighallgatsz. Hogy végighallgatod a hülye anyádat, aki izgatja magát egy ilyen semmiségért.

- Most miért mondod ezt?

- Ne szorongasd olyan szerencsétlenül azt a nyomorult plakátot! Olvasd el, ha már letéptem!

- Igen. Olvasom. Hirdetmény a 44. számú parcella 1955-ig temetett, a 129., 130., 131., 132., 178., 181. és 182. számú parcellák helyeinek kiürítése, valamint az 1969. évi december hó 31-ig elfoglalt urnafülkék újraváltására. Micsoda szöveg! A hirdetményi címben felsorolt parcellák sírhelyei, valamint a jelzett urnafülkék törvényes használati ideje lejárt. Az esetlegesen behelyezett további urnák nem hosszabbítják meg az első ízben elfoglalt urnafülkék használati idejét…

- Tehát ha időközben elpatkoltam volna, és oda lennék rakva szegény apád mellé, őt akkor is kidobják. Kidobják az első ízben elfoglalt urnafülkéből a behelyezettet!

- A jelzett sírokat, illetve urnafülkéket a 10/1970 (IV.17.) ÉVM-EüM együttes rendelet 32. §-ában foglaltak alapján, a Temetői Szabályrendelet I. § (4) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva kiürítésre, illetve újraváltásra meghirdetem. Erről az érdekelteket azzal a felhívással értesítem, hogy az e sírokban nyugvó halottaik áthelyeztetéséről, illetve az urnafülkék újraváltásáról 1980. évi július hó 31-ig gondoskodjanak. Közlöm, hogy a sírhelyek egy része a temető átrendezése folytán eredeti helyén nem maradhat, az ott nyugvó halottak csontmaradványainak és síremlékeinek áthelyeztetéséről úgyszintén a fenti határidőn belül kell a temető irodájában intézkedni. Az áthelyezésre kijelölt új sírhelyeket a temető vezetője jelöli ki az illetékesek személyes érdeklődésére. Felhívom az érdekelteket a határidőben történő intézkedésre, mert ellenkező esetben - a fennálló rendelkezések értelmében - a sírokat megszüntetjük. A Fővárosi Temetkezési Intézet igazgatója. Őrület!

- Igen. Ezt már mondtad.

- Miért kötözködsz? Mi mást mondhatnék?

- Például azt, hogy most én mit csináljak? Mit csináljunk? Szerinted?!

- Szerintem… semmit.

- Semmit??? Az a véleményed, hogy a dolog teljesen rendben van? Hogy ne is törődjünk az apáddal? Már egy vacak márványtáblája sincs neki, már semmi se őrzi az emlékét, de nem számít, spongya rá, ugye? Szerinted?!

- Miért bántasz engem, anya? Miért gondolod, hogy a táblán múlik? Éppenséggel… én őrzöm az emlékét.

- Jó, jó, ezek csak szavak, Öcsikém.

- Vagyis arra célzol, hogy nem hiszed! Úgy képzeled, én fütyülök az apámra, te egyedül tartod a fáklyát?! Milyen jogon ítélkezel? Három éve jártál utoljára a temetőben, akkor is azért, hogy megcsináltasd azt a peremes márványtáblát, a vázával, mert az összes barátnőid megcsináltatták, te sem adhatod alább! Gyújtogatod a mécseseket a sparhelton, amikor eszedbe jut, ennyivel teszel többet, mint én! Erre vagy olyan mérhetetlenül büszke?

- Hogy beszélsz az *anyáddal?* Mi? Szememre hányod a mécseseket? Bűn az, hogy ha nem tudok kimenni a temetőbe, akkor legalább meggyújtom a mécseseket, hogy emlékezzem a halottaimra, apámra, anyámra, nagybátyámra és a férjemre, a te apádra! édes kisfiam, akinek most még a

sírját is fölszámolták, mert én… mert mi… miattunk! Miért csinálsz úgy, mintha nem értenéd? El kell intéznünk, hogy szegény apádnak legyen egy sírja, vagyis egy urnafülkéje, egy márványtáblával, egy peremes márványtáblával, amelyre rácsavaroznak egy vázát!

- De kérlek szépen, az imént magyaráztad el, hogy apát nem lehet kivenni onnét, abból a tömegsírból!

- Azt *mondták* nekem, hogy nem lehet. Azért még megpróbálhatjuk! Még semmit se csináltunk! Nem tudok ilyen egyszerűen belenyugodni! Harcolni fogok az igazamért! Pert indítok! Panaszt teszek a tanácsnál! a pártbizottságon! Beírok a rádiónak! a televíziónak!!!

- Ugyan, anya…

- És ha nem lehet kivenni, akkor is lesz neki sírja! Lesz! Bérelni fogok egy urnafülkét, beleteszek valami emléktárgyat *tőle,* az óráját vagy a szakszervezeti igazolványát vagy néhány fényképet! Igen, ezt fogom csinálni, ha nincsen más megoldás.

- Aha.

- Mi az, hogy aha?

- Csak…

- Persze. Ő is mindig aházott, ha valami nem tetszett neki. Ebben egyformák vagytok. Tessék, mondd meg, mi kifogásod van ellene, hogy az apádnak csináltassak egy táblát a temetőben, ami őrzi az emlékét. Ha már… így alakultak a dolgok.

- Nincs semmi kifogásom. Sőt! szívesen állom a költségeket. Érdeklődd meg, hogy mennyibe kerül, és én odaadom a pénzt.

- Azt nem, Öcsikém. Legföljebb felesben. Nekem a férjem, neked az apád, fifti-fifti. Kár vitatkozni, ragaszkodom hozzá, hogy az én pénzem is benne legyen.

- Jó. Ahogy akarod.

- Így akarom. Örülök, hogy végre egy nevezőn vagyunk. Mikor megyünk ki? Holnap délelőtt ráérsz?

- Holnap… nem.

- Holnapután?

- Holnapután… sem.

- Hát mikor?

- Hát… semmikor! Ne haragudj, én nem megyek a temetőbe. Nekem nincs szükségem arra az urnarekeszre! apának sincs szüksége rá…

szerintem. Ha téged furdal a lelkiismeret, mert elfelejtetted meghosszabítani…

- Elfelejtettük! *Tük!!*

- …mert elfelejtettük, nyugodtan béreljél egyet, csináltass rá márványtáblát peremmel, csavaroztass rá vázát, nem bánom, kifizetem, de azt ne kívánd, hogy én menjek a temetőbe, én nem akarok ezzel foglalkozni, én nem tudok…

- Csak vigyél ki legalább! Ne kelljen villamoson bumliznom, több mint hetven perc, háztól házig, vagyis… szóval, a lakástól a…

- Ülj be egy taxiba. Az én költségemre.

- A te költségedre, nagyszerű! De ha én arra kérlek, hogy légy szíves vigyél ki! Nem akarok egyedül menni! Olyan gyakran kérek én tőled szívességet? Ne ingassad a fejedet, ne ingassad! Magyarázd meg, hogy miért nem? Olyan nehezedre esne, ha egy délelőttöt, egy *fél* délelőttöt nekem adnál abból a szörnyen értékes időδből? Abból a másodpercre beosztott életedből? Ennyi csak jár egy anyának! ?

- Jár, igen, bármelyik délelőttöm a tiéd, oda viszlek, ahová akarod, kivéve a temetőt.

- Aha, szóval nem lusta vagy, hanem önző! Félsz, hogyha meglátod azt a tömegsírt, neked is összeszorul a torkod! Félsz, hogy akkor mindenre emlékezni kell, és minden fájni fog! Ezt akarod te megúszni, édes Öcsikém, igaz?

- … Nem lehet azt megúszni.

- Bizony nem. Jobb ha beletörődsz, ki kell jönnöd velem a temetőbe. Addig rágom a füled, amíg kiviszel.

- … Kiviszlek.

- És segíteni fogsz nekem. Segítesz, hogy elintézzem. Hogy fölbontsák a tömegsírt, visszaadják az apádat, s betehessük az urnafülkébe.

- Jól van, anya. Bár fogalmam sincs, mit tehetnénk ez ügyben. Legföljebb… írhatok egy cikket. Egy novellát vagy tárcát vagy… szóval, érted! Amelyben leleplezném, micsoda felháborító disznóságok történnek a temetőben.

- Gondolod, hogy akkor fölbontják? Akkor visszaadják?

- Hm… nem hiszem.

- Nem is érdekel, igaz? Fő, hogy te megírhasd. Mondtam én, önző vagy! Belőlünk élsz, fiam, és közben lenézel minket! Mert nem vagyunk olyan

okosak, mint te! Mert ragaszkodunk a halottainkhoz! Mert nem tudunk beletörődni, hogy még egy rohadt márványtáblájuk se legyen!!!

- Miről beszélsz, anya, ki az a mi? Kit nézek én le?

- Áh… nem érdekes. Holnap kimegyünk a temetőbe, és rendezzük az ügyet.

- Ha lehet, inkább holnapután! Bár… ez a hetem nagyon zűrös, halasszuk hétfőre! Most miért fintorogsz? Néhány napot még várhat! várhatsz! várhatunk!

*

- Mit bámul maga? Mit bámul?

- Jó napot kívánok, nagysos asszonyom, nem bámulok. Szabadjon figyelmeztetnem, hogy egy illetőnek a sírhantján tetszik üldögélni.

- Na és? Mi köze hozzá?

- Csak csupán annyi, hogy hűvös az idő, és ha sokáig tetszik ott csücsülni, fölfázás lesz a vége.

- Miért izgatja az magát?

- Mert, kérném, ember vagyok. Tessék csak feltápászkodni, majd segítek. Így. Menjen szépen.

- Hová?

- A kedves mélyen tisztelt halottjához.

- A halottamhoz! Azt maguk beledobták a tömegsírba!

- Netalán el tetszett feledni a bérlet meghosszabbítását?

- Igen. El tetszettem feledni. Erre maguk, ahelyett, hogy értesítenének, kikapják a halottat a helyéről, és zutty! a tömegsírba!

- Ha már… ha már egyszer az illető egyén a tömegsírba került, akkor mit tetszik keresni errefelé? A tömegsírok hátul vannak!

- Megnéztem szegény szüleim sírját. Hogy az legalább rendben legyen. Sírra persze huszonöt év a bérlet.

- Bizony. Viszont többe is kerül.

- Fütyülök a pénzre! Szerettem volna elintézni, hogy a férjemet kiszedjék, de nem lehet… most mondja meg, miért nem lehet?

- Higiéniai okból. A tömegsírok fertőtlenítve vannak.

- Jézusom!

- Muszáj, nehogy megmérgeződjék a talaj. Tetszik érteni! Na… ne tessék pityeregni, drága nagysos asszony. Tessék hazamenni. Higgye el nekem, nem érdemes túl sokat foglalkozni a halottakkal.

- Ezt éppen maga mondja?

- Éppen én mondom, mert én értek hozzá. Amikor engem megbíznak az özvegyek, hogy ápoljam a férjük sírját, s látom, furtonfurt kinn rostokolnak, mindig arra gondolok, szörnyű életük lehet. Mert akinek van öröme az életben, az nem szívesen jön a temetőbe. Így van ez, nagysos asszonyom. Különben is, tételezzük föl, hogy kivennék magának a kedves férjét a tömegsírból, honnét tudná, hogy valóban ő van abban a dózniban?

- A csoportvezető szerint számozva lettek a… a dobozok … annak idején.

- Igen, igen, de honnét tetszik tudni, hogy pont a kedves férje hamvait töltötték bele… annak idején?

- Szörnyen kíméletlenek maguk, temetőiek! Amikor a férjemet búcsúztattuk, egy kalauzsapkás férfi hozta az urnát, első dolga volt, hogy megrázza, azután közölte: a csontdarabok zörögnek, mert csak a hús ég porrá! Már sose tudom elfelejteni… miért kellett megráznia az urnát? Maga pedig avval jön, hogy talán nem is *őt* tették a dobozba!

- Azt hittem, így inkább bele tetszik nyugodni. Én, kérném, kötelezném a hozzátartozókat, hogy saját kezűleg fürösszék meg a halottjukat, ők öltöztessék föl, ők tegyék be a koporsóba, vagy legyenek ott a hamvasztásnál, lássák, hogy az illető végleg és visszavonhatatlanul ment el. Nem a levegőbe beszélek, hét éve temettem a feleségemet, ide, a kilencvenhármasba, de csak akkor megyek arra a parcellára, ha küldenek. Ha dolgom van ottan.

- Ezt most azért mondja, hogy megnyugtasson.

- Dehogy, drága nagysos asszony! Ami időm még hátra van, azt inkább a lányomékkal töltöm, a három szép unokámmal! Tudom, a feleségem is így tenne, ha én mentem volna el hamarább. Megbeszéltük ezt mi.

- Megbeszélték?

- Bizony. Amikor már a kórházban volt szegényke, érezte ő, hogy kitelt az ideje. Úgy tekintem, ez a végakarata neki. Rám bízta a lányunkat és az unokákat, azt a kettőt, akit még ismerhetett. Magának tán nincsen menye?

- De. Van egy fiam. Kint ül a kocsijában, a bejáratnál, s fázik.

- Na látja! Rendes tőle, hogy kihozta magát!

- Igen. Hosszas könyörgésre.

- Unoka nincs?

- De. Egy kislány.

- Mennyi idős?

- Négy és fél éves.

- Mi a neve?
- Julcsi.
- Fénykép?
- Várjon csak… Tessék.
- Gratulálok. Ez itt a kedves fia, ugye? Mondhatom, fess legény!
- Fess. Az biztos, hogy fess. De… de mi legyen a férjemmel?
- A kedves férje nyugodjék békében.
- A tömegsírban?!
- Nézze, drága nagysos asz…
- Mit nézzek? Nem elég, hogy nem adják vissza, még egy nyavalyás urnafülkét se bérelhetek, hogy beletegyek valami emléket róla, hogy legyen egy márványtáblája neki! Hiába könyörögtem a csoportvezetőnek, csak azt szajkózza, hogy ehhez engedélyt kell kérni a központban, menjek a Szántó Imre útra, bár nem hiszi, hogy megkapnám, kell a hely az igazi halottaknak! Az én férjem nem igazi halott, mi? Miért őt büntetik azért, mert én egy rohadt alak vagyok, egy lelkiismeretlen… egy… egy…
- Ne gyötörje magát! Teljesen igazi halott a kedves férje, csak éppen most már nem itt van, hanem amott. Mindegy az!
- Nekem nem!!! És a régi táblát, a peremes márványtáblát hová tették? Erre feleljen! A csoportvezetőjük hiába makogja, hogy elkallódott, abból egy szó sem igaz! Ellopták! Naná, hogy ellopták! Biztosan mutyiznak a sírkövesekkel, őnekik szállítják a használt márványtáblákat! Ki lehet szedni a betűket, ugye? Aztán újra el lehet adni valakinek, jó pénzért!
- Velem ne tessék kiabálni. Én csak kertész vagyok, nyugdíjas állásban. És még ha igaz is… Ha teszem azt, sírásók vinnék a használt táblákat a sírköveseknek… kinek ártanak vele? Azok, akik nem hosszítják meg a bérletet, úgyse törődnek már avval. Bizony, lehetséges, hogy a sírkövesekhez került a kedves férjének a táblája, más nevet vésnek rája, és talántán tíz év múlva megint. Olyan ez, kérném, mint a természet körforgása. Anyag nem vész el, csak átalakul. Vegyük például az elhullott állatokat. A tetemüket részben megeszik a dögevők, gondolok a keselyűkre és a hiénákra, részben pedig beszívja talaj, szerves trágya gyanánt. Így új élet keletkezik belőle. Mutatták ezt szépen a Deltában. Nem tetszett látni véletlenül?
- Nem.
- Kár. Én igen szeretem az ilyen természeti filmeket. Mutatják azokat a messzi tájakat, ahová sose fogok eljutni. Az őserdőket, a sivatagokat, a

tengereket… Hja, csodálatos dolgok vannak a világban! Nem gondolja?

- De. Gondolom.

*

- Végrendelet. Önként és teljesen józanul, szabad akaratomból írom ezeket a sorokat… ezt a végrendeletet. Kedves Öcsikém, kedves kisfiam, amikor majd elolvasod… akkor… arra halálom után fog sor kerülni. Az istenit, szétfolyt a tinta! Nagyon reszket a kezem… Nyugalom!!

Végrendelet, melyet önként és szabad akaratomból írtam. Fiam, te vagy az örökösöm, az egyetlen örökösöm. Remélem, a lakást kiutalja neked a tanács, hiszen be vagy jelentkezve hozzám. A bútoraimat eladhatod, vagy csinálsz velük, amit akarsz! Van a bankban tizenháromezer forintom, bemutatóra, a betétkönyvet a szekrényem legfelső polcán találod, az arany karkötővel, apád karikagyűrűjével és a fülbevalóval együtt. Slussz-passz!

Jól megfontolt végakaratom az, hogy hamvasztassál, és feltétlenül legyél ott, amikor csinálják! Ezután az urnát vigyed magaddal, és ami belőlem maradt, azt szórd szét valahol! Szórjad a Dunába vagy akárhová! semmiképp se akarok a temetőbe kerülni! érted?!

Özvegy Doktor Kádas Ivánné, született Walkó Rozália

(1982)

Kérdezz-felelek

Mit kapott Kisbence az anyukájától ajándékba? Kisbence az anyukájától villanyvonatot kapott ajándékba. Sejtette-e Kisbence, hogy mit fog kapni az anyukájától ajándékba? Nem, Kisbence mit sem sejtett.

Volt-e nagy meglepetés, amikor kibontotta a csomagot?

Bizony, nagy-nagy meglepetés volt, amikor Kisbence ollóval elvágta a nejlonspárgát, lehántolta a harangvirágmintás papírtakarót a hosszú, lapos dobozról. Mi ez? mi ez? - kérdezte gyanakodva, az anyukája pedig huncut mosolyt erőltetett magára.

Miért kellett erőltetni a huncut mosolyt?

Azért, mert Kisbence anyukája egy depresszió nevű betegségben szenved. Két ellentétes szakasz váltakozik életében. A fölívelő korszakokban fergeteges a jókedve, duzzad az energiától, hét helyett rohangál, alig alszik, lehetetlen ötletekkel áll elő, így például maszek lángos-sütödét kíván nyitni, vattacukor-készítő gépre alkuszik, a szomszédos szocialista országokba utazik, Csehszlovákiában bicikliláncot

vásárol, amit azután Romániában értékesít, hogy onnét konyakot, pólóinget, prémkucsmát csempésszen haza.

Miért lehetetlen ötlet a lángossütés, a vattacukor, a biciklilánc, a konyak, a pólóing, a prémkucsma?

A biciklilánc, a konyak, a pólóing és a prémkucsma azért lehetetlen ötlet, mert rendszerint elkobozzák a határon. A lángossütés avagy a vattacukor ezzel szemben a gyors meggazdagodás biztos útja.

Miért nem tetszik Kisbencének az anyukája gyors meggazdagodása?

Tetszene neki. De tudja, az ő családjuknak nem megy az ilyesmi. Az anyja is csak beszél róla. És az apja?

Az apja már régen halott volt, amikor ő az anyjától villanyvonatot kapott. Milyen régen? Tizennégy éve.

Hogyhogy, hát Kisbence mennyi idős? Kisbence pontosan harminc éves, amikor bontogatja a különös alakú dobozt. Kisbence tehát felnőtt?

Életkora szerint föltétlenül. Épp ezért vág olyan ütődött pofát a villanyvonat láttán. Tétován kotorászik a sínelemek között, kiveszi a mozdonyt és a három személyszállító vagont. Két elsőosztályú meg egy hálókocsi. Az angol királyi államvasutak emblémája díszeleg rajtuk. A mozdony a magyar Kandó Kálmán találmánya szerinti. A transzformátor alján a használati utasítás, természetesen angolul. Kisbence úgy tesz, mintha elmélyülten böngészné, hogy időt nyerjen.

Kisbence tud angolul?

Nem, Kisbence nem tud angolul, de ért valamicskét.

Miért akar Kisbence időt nyerni?

Mert zavarban van. És mert az anyukája szeméből könnycseppek szöknek ki, amelyeket gyorsan szétdörgöl a keze hátával.

Miért sír az anyukája?

Az anyukája azért sír, mert meghatódott. Régi vágya teljesült most. Hát Kisbence mit csinál?

Kisbence még mindig zavarban van. Segélykérőn pislog a feleségére, akit családi és baráti körben általánosan Csöpinek hívnak.

Kisbence ezek szerint nős?

Igen, sőt! Gyermekük négy éves, Picurnak becézik.

Talán bizony tévedés történt, és Kisbence anyukája valójában Picurnak szánta a villanyvonatot?

Nem, nincs tévedés, a villanyvonatot a kedves mama az ő kicsi fiának hozta Angliából.

Mit keresett az anyuka Angliában?

IBUSZ-társasutazáson vett részt. Amikor befizette az utat, még a fölívelő korszakban volt. Amikor elutazott, már a lekonyulóban.

Milyen az a lekonyuló korszak?

Szörnyű. Nincs az embernek életkedve, úgy érzi, fölösleges ő a világban, senkinek semmi szüksége rá, ennek folytán legszívesebben az ágyban heverne naphosszat, nem enne, nem inna, nem mosakodna, várja a halált. Olykor némelyik depressziós tesz is valamit, hogy sürgesse azt, szerencsére ritkán következik be a kívánt eredmény.

Most tehát az anyuka ilyen lekonyult?

Nem, hiszen akkor nem jönne látogatóba a fiához, a menyéhez, az unokájához. Állapota javult valamicskét az eltelt időben. Fodrásznál volt reggel, ami nagyon biztató jel. Mindennek Kisbence örül. Csöpi szintén örül. Picur nem örül, ő azt hitte, neki hozta a nagymama az ajándékot, látott már villanyvonatot az egyik óvodás társánál. Görbül a szája lefelé. Minek a papának villanyvonat? A papa nem játszik vele úgyse. Kisbence kerüli az anyja pillantását, legszívesebben azonnal Picurnak adná az egészet.

Miért nem adja hát?

Nem meri, fél, hogy az anyja megsértődik. Pedig ugyanazt gondolja, amit a gyerek mondott. Csakugyan, mivégre a villanyvonat őneki, Kisbencének, pontosabban Kis Bencének, még pontosabban Doktor Kis Bence vállalati jogtanácsosnak, aki érett férfi már, idejét felelősségteljes állása, családi kötelezettségei s a társadalmi elvárásokból adódó egyéb teendői fölemésztik, színházba, moziba, kártyapartira se jut sok, mikor is vonatozna villany?

Vajon Kisbence anyukája azt hiszi, hogy játszik majd az ajándékkal az ő kicsi fia? Igen, azt.

Azért hiszi, mert depressziós?

Nem. Tény s való, hogy Kisbence mindig villanyvonatra vágyott. Már apró gyermekkora óta. Ám az utóbbi időkben - mintegy tizenöt éve - ritkán emlegeti.

Miért?

Mert felnőtt. Mellesleg ha Kisbence beszélt volna is a villanyvonatról a közelmúltban, kevéssé valószínű, hogy épp az anyukájának. Ritkán beszélgetnek ők.

Miért beszélgetnek ritkán?

Mert Doktor Kis Bence túlságosan elfoglalt. És mert az anyukája szintén túlságosan elfoglalt, ha a felívelő korszakban van. A lekonyulóban viszont utál beszélgetni.

Mit csinálnak most?

Most hallgattak.

Miért hallgatnak?

Mert gondolkoznak. *Hallgatnak,* ez az irodalomban azt jelenti: merengenek, spekulálnak, terveket szőnek, morfondíroznak, ábrándoznak, töprengenek, képzelegnek, elmélkednek, tűnődnek.

Megtudhatnánk, mire gondolnak ők?

Természetesen. Az irodalomban úgyszólván kötelező más emberek homloka mögé látni és láttatni. íme. 1. Anyuka érzi, az ő kicsi fia valahogy nem örül igazán az ajándéknak. Semmi se sikerül nekem, véli mélabúsan. Pedig odakint, amikor betévedt a háztömbnyi játékáruház villanyvonatrészlegébe - sínek, terepasztalok, vagonok, mozdonyok s egyéb kellékek az egész emeleten -, árnyalatnyi kétsége sem volt. Hiszen Kisbence gyermekkora a villanyvonatvárás jegyében telt. Hiszen Jenci bácsi minden évben telefonált, és mindig újra megígérte. Hiszen rendszeresen álmodott róla az ő kicsi fia, kiabált éjszakánként, jön a vonat, jön a vonat! elöl ül a masiniszta! hátul meg a krumplifejű palacsinta! 2. Csöpi haragszik a férjére. Szerinte megható gesztus anyukától, hogy végigcipelte Európán a villanyvonatot. Bence számtalanszor mesélte Jenci bácsi telefonjait, a villanyvonatot és az alvósbabát, Csöpi mindannyiszor átélte a gyerek mérhetetlen csalódását, a várva várt csodavonatot csak nem hozta a postás, év elején minden csöngetés heves szívdobogást keltett vékonyka mellkasában, a fényképek tanúsága szerint madárcsontú kisfiú volt, kunkori hajába - akkori szokás szerint - hullámcsatot tűzött az anyja. 3. Kisbence hátán izzadságcsöppek gyülekeznek, mondj már valamit, te barom! - nógatja önmagát, az anyád a kevéske dollárjából összekuporgatta e drága játékszert, légy boldog, köszönd meg szépen, csókold arcon, gyerünk! - ehelyett áll, mint egy darab fa, az jár az eszében, micsoda szenzáció lett volna ugyanez *akkor,* négy-öt-hat-nyolc-kilenc-tíz évesen, és körülbelül tizennégy esztendős koráig még tudott volna kezdeni vele valamit, ha Jenci bácsi elküldi, de nem küldte; most, harmincon túl, már késő. 4. Picur nem akar beletörődni. Reménykedik, a végén azér biztos nekem adják! - felnőttnek nem kell játék.

Ki az a Jenci bácsi?

Jenci bácsi Kisbence korán elhalt apjának testvére, aki huszonhatban ment ki Kanadába. A háború után Londonban telepedett le. Állítólag igen vagyonos.
Ki állítja ezt?
Ezt Jenci bácsi állítja. Évi rendes karácsonyi telefonja alkalmával célozgat rá, angolos sejtelemmel válogatva szavait. Habár lehetséges, hogy nyakatekert mondataiért megfakult magyar nyelvkincse okolható, huszonhat óta nem járt itthon. Karácsonykor menetrendszerűen telefonál, anyuka szerint spiccesen, közli, hogy ők karácsonyolnak, pulykát vacsorálnak, biztosíthatja a sógorasszonyt, náluk kitűnő a hangulat, minden ólrájt, és majd küld ő Kisbencének villanyvonatot, Kisesztinek pedig alvósbabát.
Ki az a Kiseszti?
Kiseszti Kisbence nővére. Tulajdonképpen neki köszönhető, hogy a villanyvonat, alvósbaba végül kikerült az évi rendes telefonok szövegkönyvéből, ugyanis anyuka kénytelen volt az ígéretre így válaszolni: nagyon aranyos vagy, Jencikém, de az alvósbaba már tárgytalan, két hónap múlva tartjuk Esztike esküvőjét. Jenci bácsi picit gondolkozott, azután kijelentette, hogy akkor lábasokat és fazekakat küld Kisesztinek, de mit küldjön Kisbencének? Nekem semmit ne küldjön! - üvöltötte ő dühtől vörös nyakkal, amikor anyuka elmesélte a párbeszédet. Anyuka viszont azt felelte, hogy Kisbence egy gitárnak örülne mostan.
Hány éves volt akkoron?
Tizenöt. A nővére pedig húsz.
És megkapta a gitárt?
Természetesen nem. Amint Kiseszti sem a lábasokat, fazekakat.
Miért ígérget Jenci örökké, s miért nem teljesíti soha? Ilyen ember ő.
Mi történt végül a villanyvonattal?
Picuré lett, természetesen. Amikor anyuka elment, rögtön megkapta. Kisbence összeállította neki, s a falat támasztva figyelte, ahogy játszik vele. Csöpi félhangosan - a gyerek ne hallja - szemrehányást tett a férjének, amiért ennyire kimutatta gondolatait. Nyugodtan színlelhetett volna, ennyit megérdemelne anyuka, aki csupa szeretetből hozta a villanyvonatot, nem csekély anyagi és fizikai erőfeszítések árán.
Erre Kisbence?
Ő hallgatott.
Megtudhatnánk, miről?

Természetesen. Nézte a körbe-körbéző vonatot, s arra gondolt, hogy hiába, mindent későn kapnak. Mire elvégzik az egyetemet, már nincs szükség jogászra, alig találnak állást. Mire hatalmas és kétoldali szülői segítséggel megszerzik az első parányi lakást, már kicsi, mert jön a gyerek. Mire szert tesznek egy használt Trabantra, már nem lehet autózni, mert az utak megteltek, nem lehet megállni sehol, mert nincs parkolóhely, nem lehet leruccanni hétvégére a Balatonra, mert olyan drága a benzin (egyébként sem érdemes, a tó vize szennyezett, a strandok túlzsúfoltak). Időközben annyira megdrágult a lakbér, a távfűtés, a villanyszámla, hogy alig tudják kifizetni, ezért - ha netán sikerült nagyobbra cserélni a lakást - fontolgatták, költözzenek-e újra egy kisebbe, ahol a kevés hellyel arányos a rezsi. Napról napra élnek, mint a legyek, nem számíthatnak csodára, mert csodák sincsenek manapság. Mire őt kinevezik a jogügyi osztály helyettes vezetőjévé, elmúlik negyven, mire osztályvezetővé, már közel a nyugdíj, késő, késő, mindig, minden vonalon.

És Csöpi? Megtudhatnánk, miről hallgat?

Természetesen. Csöpi gyanítja, merre viszi Kisbencét a töprengés kanyargós útja, ismeri a férje ide vonatkozó elméletét. Ő azonban eredendően optimista alkat, a dolgok kedvezőbb oldalára figyel. Talál oly összehasonlítást, melyben helyzetük *ahhoz képest* remek. Ha másra nem, hivatkozhat arra, hogy nincs háború, például. Ami ugye nagy szó.

És Kisbence?

Őszerinte is nagy szó, ám az ilyen érvelésre azt mondja: demagóg *(gör.* a demagógia eszközeit felhasználó; népcsaló, népámító). Mert kérném szépen, Auschwitzhoz képest szinte minden remek. Nincs mit tenni, rosszkor születtünk, lekéstünk a tettek korszakáról, és ha - tegyük föl - jön majd oly idő, mikor megint cselekedni kéne, arról szintén csak lekéshetünk, mert addigra vének, kopaszok, impotensek, egyszóval cselekvésképtelenek leszünk.

Hát akkor?

Játszadozhatunk játékainkkal.

És?

Reménykedhetünk, várakozhatunk.

És?

Hallgathatunk.

És?

Kérdezhetünk.

(1984)

Vége van a nyárnak

Lagymatag idő, gondolta, amikor kiszálltak a kocsiból a kerítésnél. Úgy látszik, mintha teljes gőzzel sütne a nap, mégsincs elég meleg, a rövid ujjú ing már kevés. Eszébe jutott a harmadik telekszomszéd, a kövérkés humorista, aki víkendház helyett takaros betonbunkert emeltetett magának, kis ablakokkal, nagy teljesítményű olajkazánnal, lehet itten mínusz húsz fok nekem, én akkor is befűthetek plusz harmincra! - fátyolos szemében öreges káröröm, amiért így kibabrált a zordon természettel, higgye el, Ferenckém, télen sokkal szebb a világ errefelé, olyan mély a havas táj csöndje, hogy szinte fáj a fülnek!

Ő azonban nem akarta, hogy a havas táj csöndje fájjon a fülének, ráadásul tudta, a humorista se jár ide telente, legföljebb azért szalad ki, hogy ellenőrizze, nem törtek-e be a házába. Holott ahhoz a maffia szakértelme kéne, vastagok a falak, erősek a rácsok, furfangosak a külföldről hozatott zárberendezések.

Szembántóan káprázott a fény a tető hullámalumínium lemezein. Napelemeket kéne fölszerelni, gondolta Ferenc, s elképzelte a bordás üvegmicsodákat, ahogyan a tévé tudományos műsorában látta. A… amennyi áramot itt fogyasztunk, azért nem érdemes! - kár tehát töprengeni, mi módon barkácsolhat az ember napelemet. Nem zárom el ma a vizet, biztosan kijövünk még néhányszor az idén.

Kata közben odatette a kávét, Ferenc hallotta a kedvező neszeket, összefutott a szájában a nyál, milyen jó, hogy kérni se kell, leült a teraszon a maga barkácsolta támlás padra, nyújtóztatta a tagjait. Rozsdás falevelek fedték a sárguló gyepet, Ferenc már múlt vasárnap is úgy döntött, ebben az évben nem nyírja többet. Álmosan pislogott, vége van a nyárnak, Kiskata szokta szavalni, az anyjától tanulta, vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak, nagy bánata van a cinegemadárnak… - itt rendre elakad, várja, hogy a mama súgjon. Gyorsan megy az idő, amióta a lányunk megszületett. Holnaptól iskolás, elsős! Hihetetlen.

Hátradőlt, tarkóját az ablakpárkánynak támasztotta. Mindjárt alszom… majd alszom én, ha véget ér a kín! - tisztán hallotta az áriát, Székely Mihály basszusával, az anyja a Don Carlos lemezalbumot kérte az utolsó

születésnapjára, melyet azonban már nem érhetett meg. Porból lett és porrá lészen minden, mi a földön él, tiriraramm!

Kortyolta a kávét, s a szeme villanásával jelezte Katának, hogy nézze a gyereket. Kiskata egy gilisztával társalkodott, ne félj, te buta! nem bánt a néni - mondta a rémült gyűrűsféregnek, a türelmes ápolónők hanghordozásával. Édes Culikám, dünnyögte Kata ellágyulva. Ferenc megfogta az asszony kezét, arra gondolt, hogy amikor rátör a gyereke iránti szeretet forró hulláma, mindig átsugárzik belőle a feleségére, Kata is így lehet vele, a lányukról szóló történeteket este szereti mesélni, az ágyban, őhozzá bújva. Érzelmeik mintha már ritkán találnának közvetlen utat, szívesebben haladnak *via Kiskata.* Tavasszal Olaszországba utaztak, Culit Kata mostohaanyjára bízták, s ha valamelyik elmerengett, a másik pedig kérdezte: mire gondolsz? - azt felelték: via Kiskata. Többé nem hagyjuk itthon!

Culi Mandró az ilyen, énekelték egy bárgyú dalocskára, melynek angol szövege efféle szavakra hasonlított. A Culi néhány hónapja tartja magát, annak előtte volt a Kakadu, a Bébinéni, a Katimalac… Ezek még csak-csak érthetőek, ám az rejtély, hogyan lett a gyerek például Cummpumm, Dönöge, Bigbambu, sőt Agyabugya?!

A magyarázat Kata szerint nem lehet más: elvesztették a kedves szülők a józan eszüket. Uramisten, én egyáltalán nem akartam gyereket, gondolja Ferenc. Csak Kata kitartó kérlelésére adta be a derekát, remélve, hogy azért talán mégse… Ezzel szemben az asszony rögvest teherbe esett, arcára különös vonás rajzolódott, mint aki valamiféle titkok birtokosává vált, úgy mosolygott. Ő arra számított, a felesége elformátlanodik, de Kata soha nem volt annyira vonzó, mint amikor peckesen domborodott a hasa, melynek alakjáról a népi bölcsesség fiúra következtetett.

Ameddig a jövevény nem tudott beszélni, Ferenc csöndes derűvel szemlélte, akár egy érdekes játékszert. Ám az alvósbaba, a bőgőmasina, a kakilógép egyszer csak megszólalt, egyszer csak olyan selymes hajat növesztett, hogy a fodrászok kiszaladtak az üzletből az utcára, s pénzt ajánlottak a copfjaiért, egyszer csak szeretni kezdte az apját, szeretni, sőt csodálni, Ferencben pedig valahonnét mélyről szakadt föl a viszonzás, azon kapta magát, hogy átrendeződött az egész élete, és Kiskata körül forog minden. Olyasfélét érez a lánya iránt, ami szinte perverz, bizseregnek az ujjai, hogy belecsípjen a popsijába, legszívesebben folyton-folyvást a pihés nyakát simogatná, maszatos kezét szorongatná, varkocsával játszadozna. A

szerelem egy fajtája ez, nem vitás, hamar rájött, s röstelkedett miatta. Soha nőre nem áhítozott úgy, mint a lányára. Tudta, az összevetés értelmetlen, köztük a testiség föl sem merülhet, mégsem szabadulhatott a gondolattól: ilyesmi lehet az igazi szerelem, és ha így van, akkor ő még sosem volt szerelmes… *igazán.* Kár, hogy erről Katával nem beszélhet. Bár talán… á, megsértődne, joggal. Hülyeség, más a gyerek és más a feleség, hagyjuk ezt. Élvezzük inkább a csöndet, az őszi színeket és szagokat, fújja tisztára az egész heti munkába belezápult agyvelőnket a lanyha szél.

Átjött Hunor, a szomszédék kisfia. Kata rögtön pártfogásába vette, kínálta rétessel, barackkal, szörppel, a tüskefrizurás srác mindenből kért, sőt belekortyolt a kávéba is, egy szemvillanás alatt történt, fölkapta a hosszúnyelű pitlit, zutty! Teszed le rögtön, mordult rá Ferenc, nagyot rándult a gyomra, gyönyörű élet lehet ezeknél, nyilván a szüleitől látja, hogy szabad a kiöntőből szlopálni. Fujjj… Katának arcizma sem rezdült, te még nem ihatsz kávét! - határozott mozdulattal megkaparintotta a bádogedényt. De nekem szabad! - a fiú hangja nyúlósan kunkorodott fölfelé. Kata összenézett Ferenccel, aztán vállat vont, nálunk nem. De miért? Azért, mert a kávéban koffein van, és az a kiskorúaknak árt! De már én felső tagozatos vagyok! - a srác csak a kötözködés kedvéért vitázott, Kata nem válaszolt, félrefordult. Culi, menjetek játszani, azért jött a kis barátod, vagy nem? - a mondat vége hajszálnyival élesebb lett, mint Kata szánta. Játszunk akkor? - érdeklődött a lányuk, Hunor a férfiak magabiztos biccentésével indult előre. Kiskata követte, van egy nagy-nagy sátorom, magyarázta, és föl szoktam csinálni a kerítésnél, és benne szoktam lakni!

Ferenc markolta a pad támláját, nézett utánuk felindultan. Sosem kedvelte ezt a kacsaléptű kisfiút, akinek a bőrét piszkosbarnára égette a nap, látszott, legalább két komoly hámláson esett túl a nyáron. Már a neve is bosszantotta, hát nem barom, aki Hunorra anyakönyvezteti a gyerekét? A papa valami mérnök, idős ahhoz képest, hogy csak tizenegy éves a fia, csupa ín test, ősz haj, indián arc. Aszott pasas, mondta Kata, s Ferenc elismerte, ennél találóbb jelzőt kár keresni. Megérkezik rozzant Fiatján, lenyírja a füvet a kertjében, aztán kicsapja a fiát a szabadba, s ő maga fölszívódik. Errefelé tart szeretőt? Feleségének vagy élettársának semmi nyoma, mindig ketten jönnek, az aszott atya a csámpás gyerekével. Aki csak úgy beleiszik az ember kávéjába! - Ferencnek újra fortyogni kezdett a gyomra, ahogy agyába idéződött a kép.

A gyerekek előráncigálták a háromszög alakú sátorlapot a fészerből, Kiskata dirigálta Hunort, a fiú ügyesen szúrta le a rudat, feszítette a ponyvát, Kiskata tapsikolt, így lesz a jó, bizony! - szaladt a *bébiért,* az alvósbabáért, melyet Ferencék Triesztben vettek, ezt szánták bűnbánati ajándékul, amiért Culit otthon hagyták. Kicsi ő még ekkora utazáshoz! - mondogatták egymásnak és maguknak. A lányuk azóta a bébijével alszik.

Idenézzél! - mutatta Hunornak, ha kihúzza a cumit, a baba sírva fakad s nyöszörög: *mamma! mamma!* A hátán van egy ajtócska, mögötte a pici lemez, ha megfordítják, a bébi nevet, teli szájjal, gurgulázva. Sírjon vagy nevessen (Kiskata)? Nevessen (Hunor), senki se bántja, mindjárt vacsorázunk!

Ferenc a baba kacajától jobb kedvre derült, úgy hatott rá, mint a néhány éve divatos röhögőgép. Milyen szépen játszanak, mondta Kata, ő pedig elszégyellte magát, hülye vagy te, gyűlölködsz egy gyerekre, nem tehet róla, hogy neveletlen, és… és hát gyerek! Hunor bebújt a sátorba, hason fekve kandikált kifelé, éhes vagyok! Sül már a csirke, éhen ne halj nekem! - a lányuk hanghordozása kísértetiesen azonos volt Katáéval. Arany Culikám! - gondolta Kata, gondolta Ferenc is.

Jönnek a törökök! - üvöltötte Hunor torkaszakadtából, Ferenc kinézett az útra, a sorvégi szomszédot hívták Töröknek, három örökké óbégató gyereke volt. De nem a buszmegállótól jöttek a törökök, hanem az Egri csillagokból, és nem az úton, hanem Hunor fejében. A tüskehajú srác hadonászott egy furkóval, amit Ferenc a vaskapu kitámasztására használt, allah akbár! - rikoltotta, vívott valami janicsárral életre-halálra. Kata arra gondolt, hányszor mesélt neki Ferenc gyerekkora csatáiról, a háromház grundján csaptak össze a szpáhik és huszárok, kurucok és nyilasok, labancok és partizánok. Úgy látszik, hiába az atomkor, a cirkáló rakéták, a Csillagok háborúja, a gyerekek ragaszkodnak a kardhoz, lándzsához, buzogányhoz.

Csakhogy mindjárt fejbe vágja Kiskatát! - Ferenc fölpattant, a srác csépelte a sátorlapot, mely mögött a lányuk a bébijét babusgatta, s amikor felhangzott a keserves sírás, ő egy pillanatig reménykedett, hátha a baba, de nem. Rohant oda, félretaszította a kölyköt, letérdelt, vizsgálta a zokogó Kiskata tagjait. Nagy púpot tapintott a fején, a haj alatt, magához ölelte, nyugi, kicsi, nincs semmi baj, mindjárt elmúlik, mondta neki higgadtra préselt szájjal.

Culi könnyes szemmel pislogott rá, puszild meg! - kérte, mint totyogós korában, amikor még hitte is, hogy a szülők csókja azonnal ható orvosság.

Ferenc cuppantott néhányat a forró dudorodásra, Kata közben Hunorral veszekedett, hogy képzeled ezt? majdnem kiverted a szemét! képtelen vagy normálisan játszani ? mi???

Ferenc az imént hajlamos lett volna fölpofozni, ám Kata hisztérikus kirohanása idegesítette, s ez az érzés elnyomta dühét, hagyjad, nyilván véletlenül… ugye, véletlenül? Hunor vonogatta a vállát, nem mentegetőzött, nem kapaszkodott a Ferenc kínálta fogódzóba, nem törődött az asszony mélyről fakadó indulataival. Háá minek tartja oda a fejit, kántálta aztán, háá mér nem vigyáz? Ferenc látta, Kata beharapja a száját, bizonyára számol magában, Kata tényleg ezt az ősi módszert választotta a lehiggadásra, miért kell tűrnöm, kilenc, hogy egy ilyen tökfej, tíz, karóval csépelje a lányomat, tizenegy, egész nap itt lesz, tizenkettő, a nyakunkon? hol az apja ennek, tizenhárom, megmondom neki, hogy tizennégy, hogy… tizenöt… még szerencse, hogy nem történt komolyabb, tizenhat…

Visszaültek a teraszra, de nyugalmuk már oda, árgusan figyelték a gyerekek ügyködését, Kiskata széles vigyorral hallgatta, amit Hunor a fülébe sugdos, könnyei épp oly gyorsan száradtak föl, mint ahogy kipattantak, nem fáj neki túlságosan, gondolta Ferenc megnyugodva. Egy pillanatra találkozott a tekintete a lányáéval, Culi összerezzent, s gyorsan másfelé fordult, ettől őbenne határozatlan borongás támadt. Valami rosszban sántikálnak… sántikál a Hunor… rólunk beszélhet! - erőlködve figyelt, hátha elcsíp valamit a fiú szövegéből, de csak értelmetlen foszlányok jutottak a füléig. Rosszkedve nem múlt, az járt az agyában, mennyi terve volt erre a napra. Hiszen Kiskara utolsó szabad hétvégéje pereg lefelé, reggel évnyitó ünnepség, s kezdődik az iskola. Beszélni akart a lányának azokról az időkről, amikor őt íratták be a szülei az általánosba, rég elmosódott arcú tanítónőkről, névtelenné felejtett osztálytársakról, homályos emlékekről, melyeknek Kiskata - Ferenc úgy vélte - hasznát vehetné, ne kelljen mindent a saját kárán megtanulnia. Adhatna apró tanácsokat, fölkészíthetné a gyereket egy picit, hadd legyen fogalma róla, mi vár rá. De… nem akar eltakarodni ez a Hunor gyerek… ez a tüskefrizurás… ez a karcos hangú… ordít, már megint ordít! folyton ordít!

Enyim a vár, tied a lekvár! - Hunor a homokozóban nyargalászott, melyet Ferenc maradék deszkákból tákolt a telek sarkába. Szétrugdalja a homokot a fűre… mindegy, hagyjuk. Gyerek. Fiúgyerek, azok vadabbak, ugye.

Kata vizet forralt az ebédhez. Zellerkrémleves lesz zacskóból, krumplipüré dobozból, hamburger mirelitből. Ferenc kedvelte a hipp-hopp

ételeket, pillanatok alatt sokfogásos menü varázsolható belőlük, s számíthatsz rá, hogy ízük - ha olykor érezhető is a tartósítószer - mindig egyforma. Kata szerint ők azért ilyen igénytelenek, mert városban nőttek fel, nem tudják, mi az a jó zsíros falusi koszt, amit az asszony szélütött nagynénje emleget örökké. Emlegetett, míg képes volt beszélni. Újabban már csak mutogat.

Leeeeee! - szállt a sírás a homokozó felől, nyaggatják megint a bébit, gondolta Ferenc, visszafordították a lemezt. Állítólag a lányok leeeznek, a fiúk oáznak. A csecsemő lányok és fiúk. Eszerint a bébi lány. Persze hogy lány, te hülye, látnivaló a hajáról, ruhájáról, meg a… hát… azt sose nézted. Elképzelte a műanyag baba rózsaszín nemi szervét, a merev plasztik vágatot, borzongott tőle a háta. A bébi bőgött tovább, Kata kifordult az ajtón, mi van már megint? - határozott léptekkel indult a ház mögé, Ferenc hirtelen rájött, Kiskata sír! nem a bébi! - rohant a felesége után.

Hunor a múlt héten nagy műgonddal épített homokvárat verte szét a furkóval, Kiskata védeni próbálta, ezért aztán rá is sózott egyet-egyet. Enyim a vár, tied a lekvár! - üvöltözte diadalittasan. Ferenc megelőzte Katát, kikapta a srác kezéből a durungot, széttörte a térdén, tudod, mi a tiéd!? amit tőlem kapsz mindjárt!! - a vállába markolva húzta közelebb, a fiú sunyin lesett föl rá, mint aki tudja, a pofon elkerülhetetlen, s összpontosít, hogy jókor rántsa félre a fejét, tompítandó az ütés erejét. Most Kata volt a higgadtabb, gyors mozdulattal leemelte Ferenc tenyerét a gyerekről, nna, kisfiam, kezdte aránylag békés hangon, későre jár, mi ebédelünk, ezért ideje volna hazamenned! Hunor sejtette, elmúlt a közvetlen veszély, hátrébb lépett, ráérek én, mondta vigyorogva, ráérek, csókolom!

Akár egy szobafestő kisiparos, úgy ejtette a *csókolom*-ot. Nem értesz a szóból? - Ferenc zsebre vágta ökölbe szorított kezét, mi ebédelünk, tehát legyél olyan szíves távozni most! - járomcsontjai majd átdöfték a vörösödő bőrt. A fiú vállat vont, kacsázott a kapu felé, micsoda gonosz társaság, mormogta útközben.

Kata tehetetlenül harapdálta az ajkát, utálta, hogy így bánnak ezzel a gyerekkel, másrészt viszont utálta, hogy a srác így bánik velük, illetve Kiskatával, és tudta, már sehogy sem szabadulhat a viszketeg ingerültségtől, amit Hunor jelenléte kelt benne. Pedig ő legszívesebben minden gyereket pátyolgatna, náluk otthon gyakori vendégek Kiskata

óvodás társai s egyéb barátai, szabad maradni éjszakára is, ha úgy alakul. De Hunor… Hunorból most elég!!!

A tüskehajú srác bevágta a kertkaput, fájdalmasat döndült. Ferenc arcán ugráltak az izmok. Miért külditek el a Hunit? - kérdezte Kiskata sírósan, ne küldjétek el a Hunit! Micsoda? - Ferenc ordított, hogyhogy Huni? mi az, hogy Huni? Kiskata megrémült, orrát csecsemősen ráncolva bőgött, leeeeee, leeeeee. Ferenc a teraszra ballagott, belevetette magát a kempingszékbe, reccsent a vászon, nyikordult a fém. Huninak hívja, gondolta kétségbeesetten, Huninak…

Huni a kapunál guggolt, a vasrudakba kapaszkodva, s nézett befelé, mint egy bábu a paraván mögül. Majd ebéd után játszhattok tovább, dünnyögte Kata, nehéz volt eldönteni, hogy Culinak vagy a srácnak címezve. Terített. A lányuk egyszeriben megvigasztalódott, odabaktatott a kerítéshez, ebéd után játszhatunk megint, közölte Hunorral bizalmasan.

A fiú nem moccant kényelmetlen helyzetéből, mintha attól tartana, úgy elvesztené jogát a visszajövetelre. Szemlélte a szótlan étkezést, hallgatta az evőeszközök koccanásait, azokról Kata és Ferenc ugyana pillanatban állapította meg, milyen kellemetlen zörejek. Kata oda-odasandított Hunorra, már-már a nyelve hegyén ült a hívó szó, ám azután lecsúszott a torkán a krumplipürével együtt. Kiskata alig várta, hogy túllegyen a fogásokon, villámgyorsan kanalazott. Hová sietsz? - szólt rá Ferenc, ne kapkodj, senki se veszi el tőled! Culi fintorgott, s úgy pillantott Hunorra, mint a színésznők, amikor teljesíteni próbálják a szerzői utasítást: *félre.*

Hunit nem lehetett levakarni, egész délután ott randalírozott. Culit negyedóránként megríkatta, Kata és Ferenc mind erőtlenebbül avatkozott közbe, számtalanszor akarták hazazavarni, de a lányuk mindig a pártjára állt, csak játszottunk a Hunival! - ismételgette ügyefogyottan.

Ferenc zúgó fejjel ült a teraszon a nyugágyban, háttal a gyerekeknek, ne is lássa őket. Elképzelte, hogy odasétál, megragadja Hunit, a két fülénél, pindurit fölemeli, mire a tüskehajúnak oly hegyesre nyúlik a hallószerszáma, akár az őzé, így viszi őt Ferenc a kerítéshez, meglóbálja, áthajítja. Oóó… - rögtön folytatódott a kép, az idős humorista szemrehányóan int, jön aztán Huni papája, vad ökölrázással, esetleg doronggal, késsel, vadászpuskával… Különben sem lehetsz annyira rohadt, hogy egy gyereket…!

A te családod hol van? - érdeklődött Culi. Huni rángatta a vállát, az nem az én családom, az én családom az, ha baszok egyet!

Mind a ketten tisztán értették. A srác észrevette, hogy a felnőttek figyelnek, nemtörődöm fintort küldött a terasz irányába, ez van! Kata arcát hirtelen zárt fennsíkokra tagolták a vonások, melyek az eljövendő tíz év alatt állandósulnak, kisimíthatatlan ráncok formájában. Hallod, amit én hallok? - kérdezte Ferenc megsemmisülten. Nyugi, Kata már mosolygott, okosabb hozzászokni.

Ferenc nézte az asszonyt, s próbálta elgondolni a jövőt, amikor az ő Culijuk mocskos körmű, bakbűzös kamaszokat hoz majd a házhoz, később lefekszik velük, és azután - hamarabb, mint hinnék - Katából anyóst, belőle apóst csinál egy idegen fiú… egy ilyen Huni-féle. Abban a szerepben is Kata lesz a bölcsebb.

Az asszonynak valami hasonlón járt az esze. Culit látta maga előtt, gimnazistaként, fiatalasszonyként, kismamaként. Nyugi, mondta hangtalanul, még csak hatéves.

Ültek a teraszon, nézték, amint Hunor bokszolni tanítja a lányukat, s míg a nyárvég hűvösödő szellőitől összehúzódtak a pórusaik, úgy hitték, az idő múlását érzik a bőrükön.

(1984)

Varázslók

- Jó napot. Jó estét. Jó éjszakát. Vagyis bocsánat a zavarásért. Elnézést.
- Kérem.
- Megengedi, hogy fölmenjek?
- Csak tessék. De ne lépjen rá a… mondom, hogy ne lépjen rá!
- Bocsánat.
- Megütötte magát?
- Nem… nemigen.
- Mostanában mindig beszakad. Egyszer majd előadás közben rá fog omlani a súgóra. És akkor volt súgás, nincs súgás!
- Szerencsére nem tört el… ha meg tetszik engedni, a helyére igazgatom.
- Igazgassa.
- Már készen is van. De talántán kéne csináltatni ide egy táblát, a súgólyuknak a tetejére, hogy vigyázat, rálépni életveszélyes és szigorúan tilos!
- Igen. Talántán. Nos?
- Tetszik parancsolni?

- Azt hiszem, ideje megkérdeznem, hogy tulajdonképpen mit keres itt e kései órán?

- Ezek szerint nem tetszett… nem tetszik rámismerni… rám ismernie a művész úrnak, ami persze érthető, mert hiszen föntről a fényből, ahol ugye a reflektorok, illetve rivaldák, vagyis egyszóval…

- Talán kezdje elölről. Szépen, lassan, nyugodtan, ezen a mi nyelvünkön. Alany, állítmány, tárgy, határozó.

- Sajnos tudom, hogy nem tudom… nem sikerül magamat kifejezni olyan jól, mint… pedig tessék elhinni, érzem a nyelvemen… a nyelvembe… a nyelvemmel a mondókámat, de aztán mégse tudom kimondani, és összegubancolódik! Sajnos. Gyerekkoromtól fogva így van ez énvelem, ebből adódnak a… ö… bökkenők!

- Bökkenők?

- Nem ez a jó szó, hanem hát hogy…

- Problémák?

- Nem, hanem… jaaaj… kával kezdődik!

- Konfliktus?

- Azaz! Köszönöm! Ha szabadna, fölírnám a noteszomba, hogy sose felejtsem el! Egy pillanat az egész! K-o-n-f-l-i-k-t-u-s. Bocsánat… szokok én így jegyzetelgetni mindig, mert tanulni az okosabbaktól nem szégyen, a csekély iskolai végzettségemet úgyse lehetne eltitkolni, kiütközik folyton, lépten-nyomon. Ezért kérem a művész urat is, tisztelettel, tessék csak kijavítani, ha… ha kell.

- Jó. Majd kijavítom. De még mindig nem mondta, mit óhajt?

- A művész uramhoz jöttem, mondták a portán, hogy nézzem meg a színpadon, mert a művész úr előadás után olykor-olykor időzik itt egy kicsikét, ma is éppen ez a helyzet, és én most megmagyarázhatom a dolgot, magyarázatot adhatok rája, hogy miképpen kerültem abba a bizonyos helyzetbe, abba a kínosságba, melyet úgyszólván akaratlanul… lévén hogy a körülmények… a körülményeim, amint azt majd bátorkodom elmesélni… érzékeltetni…

- Nem újságíró maga véletlenül?

- Én??? Miből tetszik ezt föltételezni rólam?

- Eléggé körülményesen beszél.

- Az csak csupán a műveltség hiányából folyik… ered… vagy fakad?

- Igen. Folyik, ered vagy fakad.

- Ha netalán esetleg föltartom valamiben a művész urat, tessék ám szólni, visszajöhetek máskor, alkalmasabb időben.
- Gyerünk, dobjon egy lapáttal a tűzre!
- Parancsol?
- Mi a francot akar maga tőlem? Autogramot? Fényképet? Jegyeket? Protekciót? Bökje ki végre!
- Igen, máris… egy pillanat… egyetlen másodpercecske!
- Nna. Regényt ír?
- Csak följegyezem ezt, hogy dobjak egy lapáttal, mert igen tetszik.
- Még sose hallotta?
- Konkréte nem.
- És fölírta?
- Föl.
- Nagyszerű. Akkor megérhetjük, hogy folytatja?
- Igen. Azonnal. Ööö… bocsánat, tisztelettel, elvesztettem a fonalat. Hol is tartottam?
- Nagyjából sehol.
- Értem. Mostan… belevágok hát a közepébe. Kérem a művész uramat alázattal, bocsásson meg nekem, amiért én eléggé el nem ítélhető módon felkiabáltam a színpadra! A bűn, amelyet tettem, megbocsáthatatlan, mégis könyörögve kérem, ne haragudjék!
- Hm… aha.
- Csak csupán ezt tetszik válaszolni?
- Ezt.
- Nyilván bizonyára a düh miatt, amely a művész úrban van, mivel elrontottam az előadását. Bocsánatát kérem alázattal! Mindenre hajlandó vagyok, hogy jóvátegyem!
- Például?
- Én… lemosom a művész úrnak a kocsiját. Lemosom háromszor! Hússzor! Harmincszor!
- Az nagyon jó lesz. Nincs kocsim.
- Hogyhogy nincs?
- Nincs. Nézze, kinek van idege autózni manapság? Mindenütt dugók, és képtelenség parkírozóhelyet találni, viszont én nem engedhetem meg magamnak, hogy elkéssek, ezért aztán vettem egy helikoptert!
- Helikoptert? Avval tetszik járni? Illetve repkedni?
- Bizony. Avval repkedek.

- Istenem! Én még repülőn se ültem soha.
- Tudja mit? Viszem magát egy körre!
- Tényleg? Azok után, hogy… nem találok szavakat!
- Fogalma sincs, milyen gyönyörű a város felülről! A Duna, mint egy kék csík, mit csík, egy szalag, a Gellérthegy tetején a Szabadság-szobor olyan, mint valami porcelánfigura, a Parlament tornyocskái csillognak a fényben, magasból minden szebbnek látszik. Pláne éjszaka! Sok pici mécses világít odalenn.
- Szűzmáriám… én lemosom a művész uram helikopterát! Ötvenszer! Százszor!
- Nehéz ügy. A reptereimen nincs vízcsap.
- A repterein?!
- Kénytelen voltam néhány leszálló helyet építtetni. A házunk tetejére, aztán az összes színházakra, a rádióra, a televízióra, a szinkronra, ésatöbbi. Nem volt olcsó mulatság, de megérte. Valamit valamiért!
- Persze, valamit valamiért, igen… ilyen sokat tetszik keresni?
- Ahhoz magának mi köze?
- Bocsánat, tisztelettel… visszaszívtam!
- Nézze meg az ember! Talán irigyli? Azt hiszi, meg lehet ezt fizetni? Tíz évvel többnek látszom a koromnál, minimum! Magas a vérnyomásom! Extraszisztolés a szívem! Volt már infarktusom is! Tessék, fogja meg a pulzusomat! Gyerünk, fogja meg! Zakatol, mi?
- Kérem szépen, én nem értek hozzá…
- Ehhez nem, de belepofázni a nagymonológba, ahhoz igen! Most megmutatom a lábam! Figyeljen, belenyomom az ujjam, ottmarad a lyuk! Látja? Tudja miért? Mert elvizesedett! Napi tizenkét órát vagyok én talpon! Hónapokig dolgozunk egy ilyen előadáson, beleadjuk a húsunkat, a vérünket, az idegeinket, és akkor egyesek veszik a bátorságot, hogy felszóljanak a színpadra, mintha a kocsmában volnának! Azt hiszik, ha megváltják a jegyet, már mindenhez joguk van! Először zajonganak, aztán ordibálnak, a végén fölhasogatják az üléseket, leverik a lámpákat, még jó, ha nem robbantanak bombát a nézőtéren! Jut eszembe, talán ideje volna életbiztosítást kötnöm. Mi a véleménye?
- Az én véleményem, ugye…
- Legalább egy ezres havonta. Komoly érvágás. Ahhoz képest, hogy nyolc és fél a havi fixem.
- Nyolc és fél?

- Igen, mint a Fellini.
- Mint a… ?
- Hagyjuk. Sokallja vagy kevesli?
- Ahhoz képest, hogy nekem ötezerkétszáz az alapom… pedig én csupán egy egészen egyszerű… tetszik érteni!
- Értem.
- Csak hát akkor az a kérdés, hogy miként lehetett ebből helikoptert venni?
- Ugyan…
- Sejtettem. Ezek szerint… lényegében viccelni tetszett a művész uramnak! ?
- Bizony. Ilyen vicces ember vagyok én. Életem csupa móka, kacagás. Ezért szeretnek az emberek!
- És, ha szabadna kérdeznem, mi a helyzet a kocsival?
- Volt, de összetörtem, aztán pedig… nem mindegy az magának? Remélem, élvezte az ingyencirkuszt, későre jár, zárom soraimat, maradok az önök kedvelt B. Kiss Ernője! Taps.
- Tessék menni nyugodtan, így is túl sok időt… Viszontlátásra.
- És magát hogy hívják?
- Nem… nem szívesen mondanám meg.
- Miért nem?
- Mert szégyellem. Olyan randa az én nevem.
- Ez jó. Egy ember, aki szégyelli a nevét! Aki még a nevét is szégyelli!
- Sajnos hogy így van.
- Node miért társalogjak én valakivel, aki nem hajlandó bemutatkozni? Hogy jövök én ahhoz? Lehet maga egy rabló! egy körözött szélhámos! egy többszörösen visszaeső anyagyilkos! Törhet maga az életemre is! előránthat egy kést! egy pisztolyt! egy kézigránátot!
- Kérem, könyörgök, megmagyarázom azonnal, csak néhány másodperc türelmet, én vagyok a hibás, mert nem tértem a lényegre, folyton rossz irányba kanyarodtam, de rögtön elmondom az egészet, hallgasson meg, drága művész uram, esedezek! esedezem !!!
- Kösz. Tépje le gyorsan a többi gombomat is, essünk túl rajta.
- Szűzmáriám, ez nem lehet igaz! Nekem semmi se sikerül! Ilyen az én for-má-hám…
- Ne bőgjön azért. Egy gomb, nem nagy ügy. Gombház, sej, ha leszakad!
- Tessék picit előredőlni.

- Mit akar?
- Éppenséggel fölvarrom. Van nálam tű, cérna mindig, szükség esetére. Dupla cérnával csinálom, így sokkal szolidabb lesz, majd meg tetszik látni. Sosem szabad átlósan, ahogy a művész uramnak volt, illetve van a többi, hanem csakis mindig párhuzamosan. Majd tapasztalni tetszik a különbséget! Ne tessék elfelejteni, hogy fölülről a második az enyém! Mellesleg, szabad érdeklődnöm, a kedves mélyen tisztelt felesége varrta föl ezeket? Bocsánat, ha tapintatlan voltam, csak csupán azért, mert esetleg jelezhetné a művész úr a… annak, aki csinálta, hogy dupla cérnával és párhuzamosan! Készen is vagyunk, tessék parancsolni! Lehet ám most már rángatni, feszt! Tessék rángatni, művész úr, egész nyugodtan! Ugye? Ugye???
- Talán szabó maga?
- Dehogy vagyok szabó, miből tetszik gondolni? Ja, hogy tudok gombot varrni? Ez már a legényéletből fakad, a magányosságból, ami kénytelenség sajnos.
- Na jó. Szóval, miért ordított föl a színpadra?
- Nem, én nem így mondanám.
- Hát hogyan? Belepofázott a nagymonológba. Vagy nem?
- De igen, viszont nem úgy… nem azért… nem pofázási szándékkal!
- Hanem?
- Hanem amikor azt tetszett mondani, hogy a varázs… tudniillik én a színházban mindig más ember leszek, értve ezalatt az átalakulást, ami bennem végbemegy, teljességgel átlényegülök, habár hogy jövök én ahhoz, nem vagyok én művész, olvasható a nyilatkozatokban, példának okáért a Nők lapjában is, hogy ők… önök szoktak átlényegülni a szerepükben! nem tudom, a művészek körében hogy van ez, én a magam részéről rögtön elfelejtem, hogy játék az egész, vagyis komolyan veszem! nem tehetek róla, ilyen a természetem.
- Érdekes. Azt hittem, ez már nem létezik.
- Micsoda?
- Hogy maguk elhiszik, amit mi játszunk.
- Miért ne hinnénk el? Csak nem tetszenek hazudni nekünk?!
- Azt nem.
- Hát, amikor a színészek vigadnak, nekem annyira jó kedvem lesz, hogy juj, legszívesebben kurjongatnék, emiatt sajnos a Csárdáskirálynőről ki is

vezettek a jegyszedők, máig se tudom, hogy az ifjú gróf… Tetszik ismerni a Csárdáskirálynőt!?

- A Csárdáskirálynőt hagyjuk!

- Csupán azt szerettem volna megérdeklődni, hogy a Boni… Igen, hagyjuk. De az se jobb, ha a színpadon sírnak, akkor nekem szintén muszáj bőgnöm, emiatt A mosoly országából is ki kellett mennem, és…

- A mosoly országát hagyjuk! Csak az operettbe jár?

- Dehogy, kérném, mindenféle színházba elmegyek, ha kapok jegyet a közönségszervezőtől, aki jelenleg a Virizlainé, ámde ő sajnos haragszik rám a Kovacsics-ügy óta… Értem, Kovacsicsot hagyjuk. Igyekszek rövidre fogni, de ahhoz, hogy megmagyarázzam, rá kell világítanom a dolgok eredetére, mivel nem először történik ez velem, és mindig borzasztóan szégyenkezem, most is szívesen kettéharaptam volna a saját nyelvemet, hiába, ami kicsusszanik az ember száján, azt nem lehet meg nem történtté tenni, vártam, hogy jöjjenek a jegyszedők, csakhogy nyilván kinn trécseltek az előcsarnokban vagy a büfében, érthető, ők látták a darabot már, s idősek az álldogáláshoz, a lábuk pediglen visszeres…

- Lassacskán rátérhetne a lényegre.

- A lényegre, igen. A lényeg az, hogy nem is tudtam, mit adnak máma, az utolsó pillanatban kaptam a jegyet, valaki visszamondta, és ilyenkor ki jut Virizlainé eszébe? Én. Rám bármikor lehet számítani színházi viszonylatban, külön öröm, hogy éppen a művész úrnak tetszett játszani a főszerepet, a művész úr a legkedvencebb… a legesleges… van ám öntől egy aláírásom, akkor tetszett adni, amikor A bíborok asszonyában… még A bíborok asszonyát is hagyjuk? Hát… én úgy megijedtem, amikor bele tetszett fogni a varázsolásba, és robbantak azok a micsodák, hátul pediglen lobogtak a piros zászlók…

- Hogyhogy zászlók? Ember, az a vihart jelképezte!

- Vihart?

- Az égiháborút, mely jöttömet megelőzi, szöveg is van rá: *hírnöke ezer villám s szélvihar, palástja zúg és mindent eltakar!* Ha annyira imádja a színházat, miért nem figyel oda?

- Művész úr kérem, én figyeltem, tiszta erőmből figyeltem, le se vettem a szemem önről! Csak erre valahogy nem emlékszek.

- Emlékszem, és ezt nem én mondom, hanem a zászlótartó. A Gecse Putyi.

- A Gecse művész úr? Hát ő is benne volt? Ő is szerepelt?

- Ez jó. Észre se veszi, hogy ki van a színpadon?

- Bocsánat tisztelettel, de a művész uramat észrevettem, teljességgel észrevettem, éppen azért történt a galiba, amikor mondani tetszett, hogy ön hatalmas, illetve a hatalma végtelen, és segít a nyomorultakon, a varázslat útján… révén… által, amire nekem fájni kezdett a szívem, mert minden eszembe jutott, az egész életem, hogy soha senki nem segített, nem akart segíteni, nem tudott segíteni, és… töredelmesen bocsánatot kérek, amiért akkor abban a nagy átélésben fölkiabáltam, hogy nekem tessék varázsolni! Sajnos így alakult. Nincs rá mentség… vagy csak az, hogy végeredményben alapjában véve tulajdonképpen a művész uram miatt voltam annyira… a művész uram kerített a hatalmába engemet.

- Szép. Nagyon szép… volna. Ha igaz volna.

- Miért tetszik feltételezni rólam, hogy… Nem tetszik még ismerni engemet. Sose merészelnék hazudni, épp a művész uramnak!

- Azt hiszi, nem láttam, milyen önelégülten vigyorgott, amikor leálltam? Élvezte a heccet, mi?

- Nem igaz! Vártam, hogy jöjjenek értem!

- Az egész nézőtér magát kukkolta, a kávénénik nyújtogatták a nyakukat, és zsibongott a nép! A szöveg persze rögtön kiment a fejemből, abban a ricsajban a súgót se hallottam, nem tudtam folytatni, éreztem, az ügyelő mindjárt leküldi a függönyt, és akkor végre valahára… nagy nehezen…

- Megsemmisültem teljesen, amikor rám tetszett förmedni, hogy ez színház! nem pedig a valóság, és majd ha csönd lesz, akkor megy tovább *a játék!* amit főleg ki tetszett hangsúlyozni, nekem attól gombóc nőtt a torkomba, ami jelenleg most is benne van! félre tetszik érteni az egészet, hiába akarom kimagyarázni, egyre zűrösebb, az isten verje meg! Bocsánat, tisztelettel.

- Vagy talán mégse hazudik? Akkor viszont egy naiv alak, egy csekély értelmű medvebocs, egy fejlődésben visszamaradt csecsemő! Akinek semmi keresnivalója a színházban! Látszik, fogalma sincs róla, milyen érzés az, ha az ember belesül a szerepébe!

- Hát… nem tetszett belesülni.

- De igen! Összevissza ugráltam a szövegben, a kollégák alig bírtak követni! Még jó, hogy nem volt itt a rendező. Mindegy… ez az előadás már szétesett, a kritikusok darabokra szabdalták, az egész társulat megsértődött, haragszunk egymásra, a rendezőre, a direktorra, a mesejáték mélyen tisztelt írójára… Miért mondom én

ezt magának?

- Szemrehányásképpen! Amiért a rengeteg sok munkát megzavartam! Éppen emiatt akartam találkozni a művész urammal, de nem is reméltem, hogy sikerülhet, sokáig ácsorogtam a hátsó kapunál, a színészek bejárójánál, a végén összeszedtem a bátorságomat, kérdeztem a portást, hol tetszik maradni, tőle tudom, hogy a művész úrnak szokása ez, mármint kissé időzni a színpadon előadás után, amikor az összes többiek elmentek, és a díszletek széjjel vannak szedve, a portás persze nem akart beengedni, könyörögtem, és amikor az anyámba küldött, megmondtam neki, hogy nincsen anyám, sőt apám se, talált gyerek vagyok, amelyből ered a nevem, amit titkolni szeretnék, lévén a mostohaapám gonoszságának a jele, mivel úgy hívnak: Talált Jenő! Most elárultam, tisztelettel. Evvel a művész úr se dicsekedne, igaz?

- Csak nem fog megint… törölje meg az arcát.

- Bocsánat, nincs zsebkendőm.

- Várjon egy kicsit. Tessék.

- Nade… hiszen ez a varázskendő! Nem… ebbe nem!

- Nyugodtan. Majd kimossák a lányok. Ez egy közönséges rongydarab! Nem jó semmire! Kipróbálhatja! Csiribí, csiribá! Látja? Használja egészséggel.

- Értem. Köszönöm. Tudtam ám… a józan eszemmel tudtam, hogy közönséges kendő, csak az átlényegülés… egy pillanatra… Hajjaj, mennyi bajom volt énnekem már emiatt! Kidobtak a legkedvesebb munkahelyemről is, pedig szerettem ott dolgozni nagyon, a Fővárosi Nagycirkuszban, ahová a Rókus bácsi segítségével kerültem, de a Rókus bácsit hagyjuk. Porondmunkás voltam, és hát minden este átlényegültem, amikor Lola bedugta a fejét az oroszlán szájába, alig bírtam veszteg maradni!

Még szörnyűbb volt a légtornászmutatvány, tessék elképzelni, állok a bordó függönynél, peregnek a dobok, a négy Hérosz a trapézon, a fogónak a szemén a fekete kendő, vaktában kell elkapnia Dollyt, aki a repülő démon, és a másik oldalon készülődik a halálugrásra, és peregnek a dobok, és zúgnak a cintányérok, kérem, és a trombiták, és… és…!

- Na? Mondja már!!!

- Beszaladtam a háló alá. Hálóval dolgoztak, de tetszik tudni, milyen keskenyek azok a cirkuszi hálók? Elég egy rossz mozdulat, és kész a szerencsétlenség. Sajnos hogy elájultam ott a háló alatt, pedig a négy Hérosz nem csinált semmiféle rossz mozdulatot, a botrány kitört, és az

igazgató úr nem hitt nekem, azt ordította, hogy tudja, mi ez? ez szabotázs! - amikor a többi porondmunkások hátravittek egy takarón, félig voltam csak magamnál, de megértettem, hogy nézhetek állás után, akkor kerültem az Állatkertbe. A majmokhoz szerettem volna, hiába, csak a pálmaházba vettek föl, segédmunkásnak, mivel képzettségem nincs, amint ezt már… hagyjuk. Én nem bírtam elviselni, hogy a rohadt kígyóknak oda kelletett adni a pici fehér egereket, mindegyiknek piros szeme volt, és annyira féltek, a kígyók meg csak azért se kapták be rögtön őket, hanem előbb bűvölték, mert a kígyók édesszájúak, a rémülettől pediglen fölmegy az áldozat vércukra, minek folytán ízletesebb a húsa, ismerem én ezt az érzést, mert az átlényegülésemben pontosan így vagyok megbabonázva, mézédes falat volnák… *volnék!* Jézusom, már megint nákozok! nagy nehezen szoktam le róla… Nyilván az idegesség teszi, lúdbőrzök, ahogy eszembe jutnak a szegény egerek, akiket rendszeresen dugdostam aztán, sajnos hogy a főápoló hamar kiszúrta, hogy soványok a kígyók, akkor engem áttettek a kaktuszokhoz … Látom, már menne a művész uram, természetesen, miattam nem kell, nem érdemes, szörnyű tapintatlanság a részemről, hogy beszélek, de sose jutok a lényeghez, ami miatt tulajdonképpen vettem magamnak a bátorságot, nem szeretném, ha én… ha egyáltalán…

- Na! Mondja! Essünk túl rajta!

- Nem, így nem tudom, látom, a művész úr már tűkön ül… tűkön áll!

- Gyerünk!!!

- Igenis! Szóval… én *azt* komolyan gondoltam.

- Micsodát?

- A varázsolást, tisztelettel. Jaj… ne tessék így nézni rám, nem vagyok őrült! De amikor ott ültem a sötétben, és néztem a művész urat, eszembe jutott az egész elfuserálódott életem, pont tetszett mondani, hogy minden lehetséges, hogy az ön hatalma végtelen, hogy fordulhatnak önhöz az elesettek, a nyomorultak, a bajbajutottak, egy pillanatra beleéltem magamat, miért ne létezhetne ilyesmi? ha van elesett! nyomorult! bajbajutott! az éppen én vagyok!

- Aha. Egy jó kis varázslat kellene magának!

- Mi tagadás, kérném, rám férne.

- Azért motyogja ezt ilyen mélabúsan, mert már nem hiszi, hogy én varázsolhatnék!

- Hát…

- Alábecsül, barátom! Egy kis varázslatért nem megyünk ám a szomszédba! Tessék, hadd halljam, mi a vágya? Különben kitalálom én! Hipp-hopp kitalálom.

- A veséjébe látok! Pénzt akar? …Nem. Nem mer tőlem kérni. Pedig nagy szüksége volna rá! Lássuk a tárcáját! Párdon, csak a kezemet figyelje! Igen. Háromszáz forint az összvagyona. Nézzük az aktatáskáját. Egy darab csíkos pizsama, pindurit dohszagú. Egy szappantartó, egy doboz hintőpor, egy fogkefe, átlátszó műanyag tokban, egy Amodent fogkrém, egy üveg Odol szájvíz, egy frottírtörülköző, egy pár bőrpapucs, egy üveg cseresznyepálinka, továbbá a Füles-évkönyv. A nagy keresztrejtvény majdnem teljesen megfejtve! Első díj: kéthetes társasutazás Dubrovnikba. Szeretne Dubrovnikba utazni? Persze. Csakhogy ahhoz szerencse kell, és az magának nincsen. Van viszont önborotvája, Caola rapid borotvakrémje, s ugyanilyen márkájú arcszesze. Kész, ennyi! Hohó, barátom! Világos! Magának nincs hol éjszakáznia, ez a szomorú igazság.

- Én…

- Igen, igen! Nyilván nem hozzám akar jönni, á, nem hiheti, hogy befogadnám, nem is bátorkodna ilyet kérni tőlem, inkább… Megvan! Maga itt szeretne éjszakázni! Itt, a világot jelentő deszkákon! Látta a franciaágyat a díszletben, gondolta, elalhatna rajta békességgel! Vallja be, fején találtam a szöget! Kár tagadni, olvasok a tekintetéből!

- Éppenséggel… hm… miért ne?

- Na ugye! Varázsló vagyok én! Korai még temetni engem! Most jön a váratlan fordulat! Itt éjszakázhat! Megengedem! Tessék, helyezze magát kényelembe! Reggel korán elmegy, hatkor nyit a gőz, ott pihengethet azután.

- Bámulatos! Honnét tetszik tudni, hogy én a gőzbe… a gőzben?! Leveszem a kalapom a művész úr előtt!

- Ne a kalapját vegye le, mert az magának nincs is, hanem a ruháját! Húzzon pizsamát, és usgyi az ágyba, késő van!

- Na de… komolyan ?!

- Gyerünk! Szokott maga tükörbe nézni? Tudja, milyen vérágas a szeme? Látszik az arcán, hogy nem alszik eleget. Használja ki az időt!

- Szó mi szó, mostanában le-lecsuklik a fejem odabent, értve ez alatt a munkahelyemet, félek is, hogy előbb-utóbb bajok lesznek belőle, valami végzetes hibát csinálok, és…

- Mire gondol? Túlöntözi a kaktuszokat?

- Milyen kaktuszokat?

- A pálmaházban dolgozik, vagy nem?

- Hol van már a pálmaház, drága művész úr! Azóta voltam portás, kézbesítő, azután fűtő lettem, hat kazán tartozott alám, amiatt dobott ki a feleségem, mert egyedül hagytam éjjelenként, tudniillik éjszakásnak osztottak be, plusz az olajszag, amit a kazánoktól vittem haza neki, mivel olajkazánok voltak, tanfolyamot végeztem rájuk… értük… végettük! Ottan sajnos visszaélések adódtak, melyeket nem bírtam idegekkel, és jelentkeztem a hirdetésre a gőzfürdőbe, szintén fűtő gyanánt… fűtőképpen.

- Vagy úgy! No jó. Teljesült a kívánsága, itt alhat. Miért vág akkor ilyen fancsali pofát? Örüljön egy kicsit, ember! Húzza ki magát!

- Kihúzhatom. De attól nem változnak meg a dolgok. A művész úr is fancsali pofát vágna az én helyemben… az én életemmel a háta mögött! Könnyű a művész úrnak!

- Mi ez a szemrehányó hang? Tehetek én a maga szomorú életéről? Mit vár tőlem? Ne álltassuk egymást, én csak egy színész vagyok, egy harmadosztályú ripacs, csodát legföljebb a színpadon csinálhatok… csinálhatnék! ha kapnék rendes szerepeket. De nem kapok, szép lassan kisodródok a pálya szélére, mert néhány ifjú rendező, néhány sliffentyű srác úgy döntött, hogy modoros vagyok, ez elég, rögtön szétszalad a hír, mo-do-ros! ki-é-gett! nem tud meg-ú-jul-ni! és amiért addig hozsannáztak, az most már patetikus, sematikus, szar, idő kérdése, hogy igazolja őket az idő, mert elbizonytalanodsz, ennek következtében tényleg rossz leszel, jönnek a bukások, aztán kezded kapni a másfél oldalas karakterfigurákat, s hiába cserélsz színházat, már sehol se kellesz, maradnak a mesejátékok, a haknik, szinkronizálhatod a cicákat a rajzfilmekben… Adjon egy kortyot a pálinkájából.

- Tessék parancsolni!

- Várjon, hozok poharakat.

- Istenem, iszok… *iszom* a művész úrral! Nekem ezt senki se fogja elhinni!

- Ha kéri, írásba adom. Alulírott B. Kiss Ernő igazolom, hogy Talált Jenő néző úrral ittam. Dátum, pecsét, előttünk mint tanúk előtt.

- Akkor, a művész úr sikereire!

- Az én sikereimet hagyjuk.

- De azt már legalább ne hagyjuk! Érthető, hogy máma kicsikét rosszkedvűnek tetszik lenni, és a világot sötéten tetszik látni, viszont annak

csakis én vagyok az oka, mert elrontottam a művész úr fáradságos munkáját.

- Tudja mit? Semmit se rontott el. Ennek az előadásnak tökmindegy. Maga legalább velünk volt! Töltsön még. Egészségünkre.

- Éljen soká a drága művész úr! Álmomba se reméltem, hogy ilyen szépen végződik ez a nap, azok után… Sose fogom elfelejteni ezt az estét! Nem azért, mert meg tetszett engedni, hogy itt aludjak, á, nem annyira fontos ám az, pláne ilyenkor, enyhék az éjszakák, ott a liget végső soron, ha pedig esik, a kultúrváró, különben is csupán néhány nap még, s beköltözhetek az új albérletembe, ami különbejáratú, más igényem egyáltalán nincsen. Nem a lakás az én legnagyobb problémám, a lakáshoz egyébként se varázslat kell, hanem csak pénz, ami persze nem *csak,* de azért… hisz tetszik érteni!

- Hát mi a legnagyobb problémája? Mit kéne varázsolnom magának?

- Ha már így nekem tetszik szögezni a kérdést, akkor… istenem…

- Bökje ki! Mi kéne?

- Egy nő. Vágyom egy nő után, ahogy A mosoly országában… tudom, A mosoly országát hagyjuk.

- Barátom, miért nem ezzel kezdte? Látja, nekem is van noteszom! Íme. Milyen legyen? Szőke? Vörös? Molett? Vagy sovány? Tessék nyilatkozni.

- Kérem, ez meglep, én… szégyellem magam!

- Ejnye már, férfiak vagyunk! Lássuk csak. Például. Dezséry Domonkos, harmincasnak mondott negyvenes, hosszú combokkal, melegen ajánlom.

- De kedves művész uram, én nem vagyok *olyan!* Nőre vágyom, nem férfira!

- Kis csacsi. Dezséry Domonkos nő! Dezséry Ditta! A feleségem… a feleségeim miatt sifrírozom a neveket. Elvált, gyermektelen, platinaszőke! Kéri? Szólaljon meg! Mi az, szűzlányt akar?

- Isten őrizzen!

- Hát akkor? Fiatalabbat? Tessék, Korda András, vagyis Andrea, ötvenegyben született, fotómodell, tudja, az a barna pipi, aki a gázöngyújtókat reklámozza a tévében. *Lobbantson lángra, nem bánja meg!*

- Hm… inkább…

- Válogatós! Aszongya. Baradlay Richárd, illetve Rózsika, műgyűjtő, férjezett ugyan, de különváltan él, isteni kis dög, picikét harapós, ez az egyetlen hibája neki, viszont fenomenális meggyespitéket süt. Nos? Kéri a nőt vagy sem?

- Talán bizonyára megint én vagyok a hibás, de mostan szintén félre tetszett érteni. Nem így… olyan nőket csak-csak talál az ember! Példának okáért a Lina, nálunk a női kabinos, az megteszi mindenkinek, ingyér, mert ő egy jószívű teremtés, a mai napig kizárólag én nem zárkóztam be vele a személyzeti öltözőbe, nem akarom úgy csinálni, ahogyan az oktalan barmok… ööö… van erre szó a noteszomban… üzekednek! Nekem *az* szent dolog, és átlényegülés, és anélkül nem is megy! Társra vágyom én, aki megért, velem volna jóban-rosszban, állna mögöttem mindig, értve ez alatt a támogatást, amitől szárnyakat kaphatnék, hogy végre sikerüljenek a dolgok… Bocsánat, nem tudom folytatni, annyira elszomorodtam.

Szegény barátom. Ha tudnék egy ilyen nőt, nem adnám oda. Megtartanám magamnak.

- Ne tessék viccelni, a sok közt biztosan akad a noteszben … -ban!

- Gondolja? Parancsoljon. Az öné!

- Nem fogadhatom el! Jézusom, mi ez?

- Egy rádió. Egy zsebrádió. Egy zsebnotesznek álcázott zsebrádió. Engesztelő ajándék, amiért hülyítettem.

- Tehát ezek szerint. .. tulajdonképpen… ?!

- Nézzen rám! Ötvenhat múltam! Komolyan azt hiszi, csak csettintenem kell, és ugranak a nők? Különben se csettintek én már, örülök, ha békében hagynak, ötször nősültem, négyszer váltam.

- Az még önmagában… istenkém, válogatós a művész uram!

- Persze. Megválogatom, hová fizessek tartásdíjat.

- A művész uramnak gyereke… gyerekei vannak?

- Miért ne lehetnének nekem gyerekeim? Három lány, két fiú, szépek, okosak, aranyosak. Rám ütöttek!

- Csodálatos! Tiszta szívemből irigylem! Sajnos hogy nekem gyerekem sincs, ami végső soron az én helyzetemben természetes, sokszor töprengtem rajta, talán tán ki kéne vegyek egy pici babát a lelencből, illetve az állami gondozásból, csakhogy ahhoz szintén lakás kell, mivel jönnek a tanácstól környezettanulmányra, szükséges egy csomó engedély meg jellemzés meg javaslat meg igazolás, és házaspárok előnyben, rengetegen állnak sorba, bolond vagyok, hogy erről ábrándozok… -zom.

- Mit gernyózik az ikes igékkel annyit? Úgyis kihalnak!

- Én csak… szeretnék szépen beszélni. Nekem egyszer azt mondta valaki, hogy akinek a beszédje csúnya, annak a gondolatai se lehetnek szépek. Azóta végképp nem káromkodok soha.

- Aha. Figyeljen ide, Jenő, tényleg annyira vágy… vágyik… szeretne egy gyereket?

- Tényleg, nagyon!

- Jobban, mint a nőt?

- Kérem szépen, mind a kettőt nem lehet?

- Telhetetlen!

- Nem számít, amit felelek. Az én álmaim úgyse bírnak valóra válni.

- Nahát, tőlem kaphat egy gyereket. Ha már úgy odáig van érte. Melyiket óhajtja? Szabolcska négy éves, Julcsi hat, Borcsi tizennégy, Marcsi tizenhárom, Levente tizenhat. Tessék választani! Ej, ne kéresse magát, nekem marad még négy!

- És le tetszene tudni mondani valamelyikről?

- Könnyedén! Már rég nem az enyémek. A gyereket mindig az anyának ítéli a bíróság.

- De mit szólna ehhez a kedves mélyen tisztelt mama… feleség?

- Eegen. Az már a maga dolga, hogy zöld ágra vergődjön vele. Nekem sose sikerült.

- Miért tetszik ezt ilyen furcsán hangsúlyozni?

- Hogyhogy furcsán? ennél természetesebben nem tudom! maga szerint hogy hangsúlyoz egy szerencsétlen kis szabó, akinek a felesége összeállt a körorvossal?

- Tessék? Hm… Azt hiszem… művész uram, ez igazán nem volt gilt! Mindig át tetszik engem… Bizonyára egy szerepet gyakorol a művész úr… tehát nem igaz… semmi sem igaz…

- Nyert! Gratulálok!

- Én meg azt hittem, azt reméltem, hogy velem… nekem… engem…

- Most miért konyult le? Sokat segített! Magáról mintázom a figurát! Mert az is egy ilyen… hasonló! Ez csak nem baj!?

- Sok sikert kívánok. Föltétlenül el fogok jönni, hogy megnézzem magam. Illetve persze önt! És… és igyekszem, hogy… majd egy kicsit büszke leszek, amikor a vastaps…

- Vastaps? A két mondatomra?

- Két mondat… ?

- Annyi jutott nekem a műből. „Nézzen rám! Ötvenhat múltam! Komolyan azt hiszi, csak csettintenem kell, és ugranak a nők?” Továbbá: „Eegen. Az már a maga dolga, hogy zöld ágra vergődjön vele. Nekem sose sikerült.” Kész, slussz-passz, függöny! Mellesleg csakugyan ötvenhat

múltam. Négy évem van a nyugdíjig, ki kéne használnom az időt, még volna erőm néhány nagy dobásra, de nem kíváncsiak már az én dobásaimra, hiába ábrándozom róla, nem jön a váratlan lehetőség, helyette ki kell mennem a közönség elé ezzel a két istenverte megszólalással, és hamis leszek! és úgy érzem magam, mintha egy meztelen csigát szorongatnék a kezemben! kár itt tökörésznem, semmi értelme, persze, otthon se jobb, meredhetek bambán a plafonra, minden pillanat egy óra hosszáig tart, így van ez, ha az ember egyedül él, lelassul az idő.

- Hogyhogy egyedül, hát a…

- Hát a, hát a! Igen. Most már mindent tud.

- Sajnos hogy ismerem azt, amikor teljes az egyedüllét, s nem akar múlni az idő, pontosan úgy, ahogy mondani tetszett.

- Ne búsuljon! Elárulok egy titkot. Csalóka ábrándokat kerget. Majd rájön, ha lakása lesz, hogy a lakás nem boldogít! és ha nője lesz, hogy az se boldogít! a gyerek se boldogít! ezt én mondom, akinek a szavára adhat, mert túl vagyok már egy csomó lakáson, feleségen, szeretőn, gyereken! Ez most nem játék, komolyan beszélek! Igyon, barátom! Habár az ital se boldogít, de könnyebben veszi az ember a dolgokat, ha a feje zsong.

- Zsong, igen. Akkor viszont, művész uram, mi boldogít?

- Hagyjon nekem békét.

- Vagyis tehát nem tetszik tudni a választ.

- Miért, maga talán tudja?

- Igenis, kérném, bátorkodtam említeni a vágyaimat… ábrándjaimat… reményeimet.

- A maga reményei…! Jó. Legyen meg az akarata. Figyeljen rám. Itt az a családi otthon, amiről maga álmodozik. Látja?

- Nem.

- Képzelje el, az ég áldja meg! Másfél szobás a lakása, vagy inkább két és fél, ne legyünk kicsinyesek. Konyha, külön vécé, spájz, erkély! A falakon tapéta, a parketta tükörfényesre lakkozva.

- És a bútorok?

- De mohó maga!

- Csak az elképzelés végett kérdezem.

- Helyes. A nappaliban szekrénysor, kordbársony huzatú ülőgarnitúra, színes tévé, Videoton gyártmány! A másik szobában a franciaágy… nem, ott laknak a gyerekek, egy fiú, egy lány, bájosak, fitosak, aranyszőkék.

Berendezés: Réka gyerekbútor a Domus áruházból. A félszobából csináltak hálófülkét, nincs más benne, csak a puha kerevet.

- Kerevet?

- Ne firkáljon most, összpontosítson! Látja???

- Igyekszem… látom, tisztelettel.

- Pompás. Ám azonban ez a családi fészek Rákospalotán van! Másfél óra, mire bevillamosozik a munkahelyére, kitapossák a belét, szétrúgják a bokáját!

- Sajnos hogy ilyen a tömegközlekedés Budapesten.

- A tizediken laknak, egy olyan szép kockaházban, tudja? Télen hideg, nyáron meleg! Örökké rossz a lift, mászhatnak föl gyalog, tiszta haszon, kell az a kis testmozgás! különösen ha bevásárlásból érkezik az ember, tele szatyrokkal.

- Kezdem sejteni, mire céloz a művész uram. De bár cipekedhetnék a lakásomba, ahol…

- Ahol nem záródnak az ablakok, ráznak a konnektorok, kitörnek a falból a vízcsapok, és a parkettán föl-alá grasszálnak a csótányok! Na?

- Hiába, nem tetszik tudni a kedvemet elvenni.

- Nem akarom én elvenni a kedvét! Csupán jelzem, hogy jobbra magától egy süket öregúr lakik, aki éjjel-nappal bőgeti a rádióját! Balra viszont maszek fegyverkészítő, aki éjszakánként próbálja ki a vadonatúj puskákat! Mit szól hozzá? Nevet? Akkor mást mondok! Fáradtan érkezik haza valahonnét, alig várja, hogy a fotelba zöttyenjen. A felesége nyit ajtót. Szép szőke asszonyka, a haja kontyban, a kezét a kötényébe törli.

- A szeme?

- A szeme búzakék! A szája kacéran kunkori, kitátja és azt hadarja: ilyenkor kell hazajönni? Telefonáltam már utánad mindenhová!

- De…

- Semmi de! Megőrjítesz! Hiába beszélek én neked?

- Igen ám, csakhogy én sose mennék haza későn, és ha valami közbejönne, rögtön telefonálnék!

- Mindenki azt hiszi, hogy így lesz. Aztán kapkodja a fejét, amikor áll a bál!

- Szép szóval azért biztosan meg tudnánk oldani a problémákat.

- Jó. Szép szó indul! Szerbusz, drága szívecském, édes bogaracskám! Találd ki, mit főzött neked a te asszonykád vacsorára! Találgassál, aranyom!

- Húslevest?

Nem, nem! Mindig azt mondtad, hogy csak az anyád húslevese a jó… illetve a mostohaapádé, valami mást csináltam neked!

- Töltött káposztát?

- Rossz fiú! Ilyen zsíros ételeket akar, miközben a múlt hónapban is másfél kilót hízott! Találgass, kincsem, találgass! Nem jössz rá? Butuska! Szabad a gazda? Töl-tött to-jást! Nem is örülsz? Órákig rohadok a konyhában, hogy örömet szerezzek neked, és erre te? Pofákat vágsz! Szégyelld magad!

- Nem vágnék pofákat! Mindent megennék… mindennek örülnék.

- Helyes. Megeszi a töltött tojásokat, utána inna egy pofa sört, igaz?

- Egy pohárkával… esetleg.

- Arról szó sem lehet! Világosan megmondta az orvos, hogy teljes alkoholtilalom! Megint szúrni fog a szíved, nyilallik a fekélyed, és én hallgathatom a lamentálásodat!

- Kérném, nekem jó a szívem, nincs fekélyem, különben se lamentálok, miért lamentálnék?

- Jó. Nem lamentál. De az asszonyka féltékeny! Minden percét ellenőrzi! Ha szöszt talál a zakóján, hisztériázik, hogy miféle szőke hajszál ez itt? Esténként gyötri, vallatja! Na? Ez se hozná ki a sodrából? Tűrné, mint egy jámbor borjú, szolgálatkészen felelgetne a gyanúsítgatásokra, arcizomrándulás nélkül hallgatná a vádaskodásokat? Na???

- Hát… rendben van… azt már nem tűrném.

- Ugye, ugye? Csak muszáj veszekedni!

- Muszáj.

- Kezdődnek a marakodások! élesedik a hangnem! egyszer aztán magának eljár ám a keze!

- Az eljár, biztosan eljár.

- És jön a sírógörcs! a hazaköltözöm a mamához! a válás! satöbbi!

- Sajnos.

- Látja? Még mindig jobb egyedül! Ha nincs semmid, nem is veszíthetsz semmit!

- Csakugyan. Igazat kell adnom a művész úrnak.

- Tehát ki a boldog ember?

- A művész úr. Vagyis én! *Mi!*

- Ennyi az egész! Ilyen egyszerű!

- Csoda, hogy magamtól nem jöttem rá.

- Ezek szerint varázslatra sincs már szükség!

- A világon semmi. Újjá vagyok én születve.

- Komolyan?

- A lehető legkomolyabban.

-Szóval, nincsen többé búslakodás? Se nyafogás, se világfájdalom?

- Se-se.

- Mehetek akkor?

- Teljes nyugalommal. Köszönök mindent! Boldog vagyok, hogy megismerhettem.

- Részemről az öröm, Talált úr. Mellesleg, mi akadálya, hogy nevet változtasson?

- Nevet?

- Miért ne? Kérvényezni kell, azt hiszem, a tanácsnál, és kész! Úgy fogják hívni, ahogy akarja!

- Az jó lesz.

- Látja, látja, kár csüggedni! Az élet szép!

- Bizony hogy szép.

- Ez a végszó! Viszlát, Talált úr, öné a színpad. Érezze otthon magát!

- Viszontlátásra. Miattam nem kell aggódni, reggel korán távozok majd, kisurranok, ne tessék félni.

- Félni, én? Barátom, nem félek én senkitől! Máma nagy formában vagyok. Jojszakát!

- … Nna. Elment. Hogy fölvillanyozódott… fölvillanyoztam én! Igen. Pszt! Visszajön ám még! Visszajön ő!

(1982)

A katedrál árnyékában

Legyél velem nagyon barátságos, rám fér. Hagyjad, azok nem lécek, nem tűzifa, hanem ablak. Az előszoba ajtajának ablaka. Valóban, némileg megrongálódott, az üveg összetört, a keret szétesett elemeire, node anyag nem vész el, csak átalakul.

Özvegy Bellorosszi Albertnél - van-e, ki e nevet nem ismeri? Például te sem. Pedig itt van mindjárt a sarkon túl, a beállványozott házban. Gusztusos pincelejárat, ramaty ajtó, csiricsáré üvegkockákkal, cégtábla nincs, de viszont én biztos forrásból hallottam, hogy Özvegy Bellorosszi Albertné a megoldás kulcsa, fölírták nekem a pontos címet, nem a vakvilágba indultam.

Csak azt nem mondták, hogy amikor benyitsz, egy csöngettyű a Sors szimfónia elejét kling-klingeli, és bumm, a homlokod a meredek plafonba vered, ámbár odapingálták: FEJRE VIGYÁZNI! Ismered a Sors szimfóniát, Bétóven, ta-ta-ta-tamm…

A szemközti falon rengeteg tükör, kerek tükrök, mind torzít, és mind a te szerencsétlen pofádat mutatja, édes barátom, hidd el, akkor kellett volna visszafordulni. Hej-haj. Özvegy Bellorosszi Albertné helyett két férfi állt a posztóborítású asztalnál, szótlanul cigarettáztak, konzervdoboz volt a hamutartó.

Képzelj el egy olyan magas, viaszarcú pacákot, jócskán középkorú, a nyakán a sápadt bőrt majd átdöfi az ádámcsutka, a szeme meg a haja valahogy túl sötét, mintha piszkos volna. Hozzá a rozsdabarna munkaköpeny, a fekete nyakkendő, a cigaretta borús füstfelhője, csupa baljós szín. Na, ez a főnök. A segéd pedig egy kis ugrifüles huligán, csimbókos és bandzsa, ferdén biggyed a szája. Kopott bőrzakóján autóscímkék, TRABANT, SKODA, WARTBURG DE LUXE.

Mit tehetek önért? - kérdezte az ádámcsutka, és beszaladt az ing nyaka mögé. Csakhogy én tudtam, a szolgálatkész kezdet semmit se jelent, a maszekok többsége így fogadja az embert. Mutatom neki az ablakot, akkor még rendes ablak volt, hosszúkás, alul-felül kerekített, átlátszó üvegje úgyszólván hibátlan, igaz, itt-ott csorba, és két darabból összetákolva. Tehát a harmadánál vízszintes vonal látszott, amúgy kutyabaja. Méltányolnám az ellenvetést, hogy miért nem Volt az jó nekünk?! Istenkém, hát ronda, nagy

valami. És a lépcsőházból mindenki beláthat, ennyi az egész. De ilyen az ember, folyton vágyálmokat hajszol.

Kérlek, mi - a magam s feleségem nevében beszélek - *áttetsző* üveget akartunk. Tudod, mi az az áttetsző? Ami beengedi a fényt, ám csupán olyannyira, hogy a tárgyak rajta keresztül nem vehetőek ki tisztán. Bizony, efféle dialektikus üvegre áhítoztunk, mintha az előszoba ablaka éppenséggel világnézeti kérdés volna.

Ezt nevezik a szakemberek tejüvegnek. Avagy katedrálüvegnek, igen. Azok ketten vizsgálgatták, forgatták, tapogatták az ablakot, szótlan fejcsóválás közepette. Van valami probléma? - így én. A főnök: hogy ez kerekített. Kerekített, kétségtelen. A segéd: hogy tetszik-e tudni a méretet. Tetszem, százötvenegy és fél a hossza, tizenkettő a szélte. A főnök: hogy ajjaj. A segéd: hogy rém szabálytalan méret.

Dühbe gurultam, ne ajjajozzanak nekem, én már tapasztalt üvegügyi szakértő vagyok, végigjártam az állami és magánszektor boltjait, hónom alatt az ablakkal, pontosan ismerem az összes nehézségeket, hogy nem vállalják; hogy minimum három hétre vállalják - ebben az esetben viszont az ajtón tátong a rés, csak az nem tör be, aki nem akar; hogy e szabálytalan mérethez kétméteres tábla kell, ami nincs, ami csak év végén lesz, ami csak jövőre lesz; hogy meg kell vennem az egész táblát; hogy a kerekítésnél az üveg könnyen elpattanhat, s a rizikó természetesen az enyém; hogy az ÜVEGES-KÉPKERETEZŐ maszekok többsége speciel üvegezéssel nem foglalkozik, hanem csupán képkeretezéssel, a fönnmaradók sajnálkozva küldenek el, pillanatnyilag ekkora anyaguk nincsen, rossz méret, ROSSZ MÉRET – Mi a rossebet csináljak, ha egyszer Hofstätter Béla és Domány Ferenc ilyenre tervezte a házat (1934), valamint Mann József és fia ilyenre építette (1936), verjem szét az ajtót? vegyek újat? cseréljem el a lakást? bontsuk le a házat???

Dehogy vagyok építész, a lépcsőházban ki van írva, pontosabban ki volt, mert a betűknek csak a helye látszik, az árnyéka, a kosz-sziluettje! Tévedsz, nem kiabáltam, nem őrjöngtem, lenyeltem a véres ideggombócot, s nagyon fegyelmezetten - csak a szemöldököm rángott egy picikét - kérdeztem, vagy inkább kijelentettem, hogy tehát nem vállalják?! A viaszarcú pacák ádámcsutkája megint az ingnyak alá bukott, a segéd pedig szipákolt, és rágta a szája szélét. Jó hosszú szünet után a főnök: hogy azt ő nem mondta, habár ők főként képkeretezők, le is vették a cégtáblát, ennek ellenére mindenki ablakokat hoz, de nem ám ilyen kis hosszúkásakat, hanem

egynyolcvanszor hetveneseket, dupla tessauereket, tetszik látni! - mutatta a falnál sorakozó hatalmas kereteket.

Győzelem, gondoltam, ha amazokat vállalta, akkor ezt a *kis hosszúkásat* - ő mondta! - biztosan megcsinálja, az én ügyem már lényegében sínen van. Közben a sápadt pasas csak magyarázta tovább, hogy hiába vették le ők a cégtáblát, az emberek roppant figyelmetlenek, kiírathatná a bejárat fölé, hogy FŐBUHA, akkor is hoznák az abla…

Ekkor a segéd: hogy a Főbuha már rég megszűnt. Aladár! ezerszer kértelek, hagyjál kibeszélni, ne szakíts félbe!! - az ádámcsutka legalább akkorát ugrott, mint a gazdája, döngött a padló. A csimbókos hajú rám nézett, nehezen tudtam eldönteni, hogy kacsint-e, avagy a bandzsaság mellett mérethibásak is a szemei, az egyik jóval nagyobb a másiknál. Utóbbi álláspontra helyezkedtem, rossz méret, dünnyögtem kajánul, persze csak magamban, hiszen még nem mondtak áment az ablakomra.

Tehát? - kérdeztem óvatosan. Erre a főnök minden átmenet nélkül sipítani kezdett: hogy ő a célozgatást nem szereti, sosem is szerette, tessék rendesen beszélni, óne köntörfalazás, igaz-e, Aladár? Igaz, igaz, visszhangozta a ferde tekintetű segéd, újra haboznom kellett, kacsingat mostan, vagy mi a franc…? Tökhülyék, gondoltam, célszerű volna fölkapni a hosszúkás ablakot, s pucolni innét - mégis maradtam, mert jó vicc, hova pucoljak, ezek ugyan kétségtelenül elmeháborodottak, viszont előfordulhat, hogy megcsinálják, lehetséges, tehát nem kizárt, a korábbi változatokhoz képest az esély nyilvánvaló.

Hallgattam, a viaszpofa pedig átszellemülten magyarázta, hogy a mellébeszélés mily szörnyű csapás az emberiségre, ő példának okáért idegbajt kap, amikor az újságban azt olvassa, hogy iksz ipszilont érdemei elismerése *mellett* fölmentették, mert ugye, vagy elismerték az illető érdemeit, vagy nem, tessék áperté megmondani, de hogy az elismerés a fölmentés mellett történt, az röhej, hány centivel mellette, hö, hö, igaz-e, Aladár? Nagyon igaz, főnök úr, kérem! - így a segéd, és kórusban bruhaháztak, nekem meg csurgott a hátamon a víz, meddig hagynak itt tipródni télikabátban? hihihi, bekaphatják.

Hirtelen a főnök elkomorult, rámförmedt: hogy mit parancsol uraságod? Számoltam magamban tízig, hhh, drága szaktársak, parancsról szó sincs, ellenben ha volnának szívesek ezt a *picike hosszúkásat* katedrálni. Ka-ted-rál-ni, ismételte az ádámcsutkás göcögve, ez jó, mi, Aladár? Borzasztó jó, főnök úr kérem, bólingatott a segéd, csontos ujjai az ablak keretén

zongoráztak, hanem, tetszik-e tudni a méretet? Igen, mint már említettem, százötvenegy és félszer tizenkettő! - így én, hangom, mint a gordonkáé.

A segéd: hogy jó, jó, de mivel mértem? Mivel, mivel, hát centiméterrel! A főnök: hogy ők csak colostokkal vett méretet fogadhatnak el. Ej, uraim, ott a kezükben az ablak, mérjék, ahogy akarják! - ez már siránkozás volt, lángoltak a füleim. Végre valahára méricskélni kezdték a keretet a szétesés határán lévő colstokjaikkal, őrület, az én vadonatúj, olasz gyártmányú acél mérőszalagom ezekhez képest precíziós műszer, sebaj, ő dolguk, csak gyerünk.

A főnök ádámcsutkája rendületlenül ingázott, teltek a másodpercek, azután a segéd a szája szélét nyalogatva megkérdezte: hogy ez nagyon fontos-e énnekem? Még a választ fogalmaztam, mikor a viaszarcú rám emelte éjsötét tekintetét, s halkan, sóhajtozva: hogy legyek oly szíves, vigyem máshová, mert ők nem szeretnek üvegezni, hanem csak keretezni, ezt megérthetem. Hová máshová, az ég szerelmére, üvegezni senki sem akar… talán jobb üzlet a keretezés? Á, deeehooogy, kántálta a főnök, sőt! sajnos, ma már az emberiség nem méltányolja a szépet, tessék, nézze, miket hoznak, KIVÁLÓ DOLGOZÓ, IPARENGEDÉLY, OKLEVÉL, EZÜST DIPLOMA, vagy legföljebb családi fényképek, és a legócskább, filléres léckeretbe kérik, kasírozás nélkül, épp csak hogy üveg legyen rajta, amiről alkalomadtán letörülhetik a légyszart, á, uram, ebből sokára fogok én villát venni a Svábhegyen, igaz-e, Aladár? Hajjaj, de még mennyire! - a csimbókos hajú most már határozottan kacsintgatott, mit tehettem? visszahunyorítottam, pillantásom nyilván esedezett a kegyeiért, szégyelltem magamat, ganaj a pofámra, alázatoskodok itt egy kis üvegért, egy kis tejszínű homályért, hogy ne lássanak be a lépcsőházból, fogaimat az ajkamba mélyesztettem.

Na jó, nem bánja, mondta a főnök a vállát vonogatva, de viszont sokba fog kerülni! Elővette a fiókból a zsebszámológépét, nyomogatta a gombokat, végtelennek tűnő ideig, a segéd közben lerakta a posztóborítású asztalról az iparengedélyeket, az okleveleket, a diplomákat, s vadul kacsingatott.

Én? Én is kacsingattam, túró a fülembe. Arra gondoltam, mi a rossebet kalkulálhat a viaszfej, talán hatványoz és gyököt von, vagy szinusz, koszinusz, tangens, kotangens, szekáns, koszekáns, avagy engem akar koszekálni ezzel a matematikai hókuszpókusszal? - agyamban csörömpölve blokkolt egy pénztárgép, háromszázig rendben van, illetve négyszázig,

ötszázig, hát… legföljebb hatszázig. Mert ki kell ám fizetni a leeső részt, dünnyögte a főnök, én bólogattam, persze-persze.

Hatvankilenc forint lesz, közölte ő a végeredményt, s úgy nézett rám, mint aki biztos benne, hogy most már az üzlet tárgytalan. Bambán vigyorogtam, talán ezt még túl fogom élni. A főnök ingatta a fejét, sose tudhatjuk, uram, hogy mikor zuhan a fejünkre egy tégla! - lekopogta az asztal peremén, bal kézzel, alulról, háromszor. Aladár követte a példát.

Én? Én is lekopogtam. No, Aladár? - a főnök a csimbókos hajúra nézett. Az meg: hogy kezdjem akkor, főnök úr kérem? A főnök: hogy naná, mire vár, tapsra? A segéd: hogy jó, jó, beszabja majd ő, viszont a vágásért nem vállalhat felelősséget, mert ha megint anyaghibás a katedrál, akkor a végén ő lesz a bűnbak. A főnök: hogy Aladár tudhatja, őneki be kell fejeznie a Frantisek néni esküvőjét, tizenkettőre ígérték, nem foglalkozhat mással.

Mind a ketten rám pillantottak, elpirultam, talán arra várnak, hogy én vágjam le, saját kezűleg? - éreztem, az ajánlkozás a nyelvem hegyén bizsereg. Amazok közben gyors szemcsatát vívtak, ebből a kancsal segéd került ki vesztesen, lesújtva vonult a sarokba, a hullámpapírba burkolt, terjedelmes csomaghoz. Tépkedte a göngyöleget, bánatosan. Fénylő szélű tejüveg táblák voltak benne, saccra másfélszer kettesek, megnyugodtam, van tehát anyag, van elhatározás is, mi jöhet még közbe?

Föltesszük az asztalra, főnök úr kérem? *Neeem!* - bőgte a viaszarcú, erre a segéd csúfondáros mosolyt küldött feléje, nekem pedig újabb kacsintást. Aztán morogva: hogy jó, jó, levágja ő álltó helyében. De nem mozdult. A főnök sötét szembogarában ijesztő fények gyúltak, nem szabad fölemelni a táblát, nem szabad! - hadarta lázasan. Éreztem, jobb volna kussolni, de már kiszaladt a számon egy bátortalan *miért?* Csak azért, mert akire az üveg haragszik, az jobb, ha nem nyúl hozzá! Aha… értem… és kire haragszik az üveg? Nos, rám! - a főnök szerényen a saját hasára bökött, ádámcsutkája szédítő sebességgel aláfelezett a pattanásig feszült bőr mögött.

A segéd az ablakkeretet az üveglaphoz támasztotta, s a gyémánthegyű szerszámmal függőleges vonást húzott a katedrálra. *Vvvü!* - így hangzott, fölállt tőle a hátamon a szőr. *Plitty!* - gyors rántással letörte a csíkot, s odahozta, a kerettel együtt.

Na látod, Aladár, ugye-ugye, így is lehet, most már szabhatod. Szabom, főnök úr, kérem! - a segéd az asztalra fektette a keretet, rá a hosszú üvegdarabot, szipogva méricskélt. *Vvvü!* - lenyeste a végét. Jól van, Aladár, szerencséd van, kerekítheted. Kerekítem, főnök úr, kérem! - parányi

szilánkokat hasogatott belőle, *plitty, plitty, plitty.* Reménytelennek látszott, hogy valaha sikerül félkörívesre vagdalnia. Sebaj, gondoltam, ott a sok üveg, ha elrontja, újrakezdheti.

Látja, uram, nem olyan könnyű! - a főnök megragadta a kabátom gombját, higgye el, maga is jobban járt, hogy nem emeltük föl a táblát! Én? - már egybefüggő izzadságfolyam csípte a bőrömet, miért? Mert az üveget tisztelni kell, igaz-e, Aladár? De még mennyire, főnök úr kérem! *Plitty, plitty.* Az ádámcsutkás pedig tébolyult arccal: hogy az üvegnek bizonyára fáj, ha földarabolják, ezért aztán megharagszik az emberre, sajnos, ez a helyzet. Őneki például nemrégiben szétzuhant a kezében egy kétszer kettes tábla, amikor az asztalra akarta emelni, alattomos kis repedés lehetett benne, és ő határozottan emlékszik, hogy utána akart kapni, hálistennek mégse tette, különben a pengeéles darabok levágták volna a karját, tőből, bizony, azóta is látja maga előtt a hosszúkás, hegyes törmelék zuhanását, hallja a gyilkos recsegést, csörgést, vijjogást, s az olajos hajópadló jajdulását, amint az éles csúcsok belészántanak. Attól fogva ő fél az üvegtől, nem szégyelli! ez nem mese, az üveg haragszik rá! legszívesebben csak keretezést vállalna, no de hiába vette le a cégtáblát, hozzák egyre az ablakokat, mert az emberek szörnyen figyelmetlenek, igazam van, Aladár? Nagyon jól mondja a főnök úr! - a segéd a szeme sarkából engem figyelt, közben: *plitty, plitty, plitty.*

Jesszusom, lúdbőröztem, csírázott bennem a bűntudat, épp abban a pillanatban a segéd fölszisszent, egy üvegszálka az ujjába fúródott, a keretre fröccsent a vér. Kipiszkálta a szilánkot, azután némán szopogatta a sebet. A főnök a fiókból széles guriga ragtapaszt nyújtott neki, Aladár szakavatott mozdulattal az ujjára tekerte. Láthatta rajtam a riadalmat, á, uram, mondta kacsingatva, semmiség, napjában százszor előfordul, ide tessék nézni! - mindkét karján fölrántotta a koszladt bőrdzsekit. A csuklóján vízszintes árkok. A legmélyebbet meztelenül lüktető, lila erek keresztezték.

Akár egy ifjúkori öngyilkosság hegei. Dermedten bámultam. Katedrál, mondta a segéd nyomatékkal, három milliméteres katedrál, rám esett, amikor kiszedtem a keretből, törött tábla volt, szárnyas ajtóban, tudtam, vigyázni kell, vigyáztam is, és mégis! - rázta a csuklóit az orrom alatt. Hogy azóta ő szintén fél az üvegtől, pedig ennek idestova tizenkét éve, még inaskorában történt, emlékszik, főnök úr? Ugyan, Aladár, hát lehet azt elfelejteni?

Nem tudtam hirtelenjében, sírjak vagy röhögjek, mert az ugyebár elég peches eset, ha egy üveges éppen az üvegtől fél, itt rettegnek édes kettesben, ahelyett, hogy pályát változtatnának! másrészt viszont nem olyan könnyű odahagyni az embernek a mesterségét, amit sokáig tanult, és bizonyára szeret, a *nehézségek* ellenére! íme, a csimbókos hajú csodásan bevarázsolta a katedrált a keretbe, mintha selyempapírt szabna, oly pontosan, aztán gyönyörűen körbegittelte, tehát érti a dolgát, csakhogy a ragtapasz már tökéletesen átázott a vértől, szóval… vagyis…

Kifizettem a hatvankilenc forintot, hónom alá csaptam az ablakot, viszlát, fölbotorkáltam a lépcsőn, fejre vigyázva, nyitottam az ajtót, ta-ta-ta-tamm.

Arcul csapott a jeges szél. Álltam ott, elanyátlanodva, s akkor a sarkon föltűnt egy különös csapat. Elöl két kisgyerek, kapucnis kezeslábasban, csúszkált a cipőcskéjük a járdára fagyott havon. Hátul két felnőtt - férfi, nő -, bundasapkában, kalapban, irhakabátban. Közöttük pedig egy döbbenetes méretű ajtó, a srácok fogták az elejét, a szülők a végét. Az óriási üveglapot cakkos repedés átlózta. Ezek is katedráloztatni akarnak, egy ekkorát, uramisten!

A falhoz lapultam, különben nem fértek volna el mellettem, a hóbuckák csak vékony ösvényt hagytak a járdán. Az asszony arcán feleségem reménykedő tekintetére ismertem, ilyen kerekre tágult szemmel magyarázta, hogy ha áttetsző üveget csináltatunk, akkor majd bejön a fény, de nem látnak be hozzánk, és…

Az irhakabátos férfi oldalba taszított, elvesztettem az egyensúlyomat, szétcsúsztak a lábaim, jaj, az ablak! - a hókupacba buktam, a kőkeményre fagyott rakáson puffant a hátam, csattant a tarkóm, az ablak ripityára tört! nemcsak az üveg, a keret is! most nem tudom, mi lesz velem, mit tegyek, mert ugye, először asztaloshoz kéne mennem, ámde ott nyilván kiderül, hogy a mester kezében szétzuhant egy fagerenda, s azóta ő fél a fától; utána lakatoshoz kéne mennem, ámde ott nyilván kiderül, hogy a mester kezében szétzuhant egy fémlemez, s azóta ő fél a fémtől; végül újra üvegeshez kéne mennem, azaz Özvegy Bellorosszi Albertnéhoz, mivel másutt nem vállalják - ezt viszont én nem vállalom!! az én kezemben is szétzuhant valami, érzem, szétzuhant, mégis csinálom tovább a magamét, rettegve és szorongva, így van ez! hát te? neked mi a foglalkozásod? nálad mi a helyzet? megmondod? hohó, figyelj, most jut eszembe, hiszen a képkeretezéshez is üveg kell! talán kisebb darabok, de nyilván ugyanolyan

nagy táblákból kénytelenek levágni, vagy nem? akkor mi a különbség? te érted ezt? mi a különbség?

(1980)

Hogyan öltözködjünk?

Művészemberféle volt ő - az összetétel mindhárom szava egyaránt fontos. Nevét bizonyos körökben jól ismerik, hallatán a biccentés méltányló inkább, mintsem lekicsinylő. Híresnek azért nem mondható, könnyű meggyőződni róla, az utca emberének rendszerint fogalma sincsen, kicsoda ő.

Ahhoz viszont művészi rangja éppen elegendő, hogy a televízió szakmagazinja nyilatkozatot kérjen tőle, most van rá apropó, hisz legutóbbi munkája tisztes sikert aratott, kapott lábhoz eresztett kardú bírálatot, lelkes dicséretet, s elragadtatott leveleket is a nagyközönség soraiból, mi kell még? Befáradhat tehát a tévé állandóan tatarozott épületébe, mely az ő gyerekkorában Technika Háza, valaha pedig Tőzsdepalota volt.

Befáradhatok, dünnyögi magában, kedveli az efféle fordulatokat. Az imént rakta helyére a telefonkagylót, agya újra és újra visszajátssza a beszélgetést. Letegezett, állapítja meg, no jó, a mi köreinkben szokás ez, a mondatot máris sztornózza, nincsen ő azonos körben a tévé ifjú riporterével, habár régóta ismerik egymást, szívélyes bólingatást s kézfogást cserélnek, ha találkoznak. És találkoznak, az utóbbi időben mind gyakrabban, utcán, presszóban, étteremben. Pedig nem járok én a tévé tájékán! - e gondolatban bujkál némi sértettség, elvégre tavaly… amikor… akkor is csinálhattak volna velem egy interjút… hagyjuk.

Fáradjál be pénteken, tizenkettőre! - így a riporter, anélkül, hogy megkérdezné, ráér-e, tudja, az efféle nyilatkozat az ő számára kitüntető, nyilván esze nélkül szabaddá tenné magát, ha - tegyük föl - nem érne rá. De - ráér. Ő, ugyebár, örökké ráér. Ő a szabadfoglalkozású művész, akinek nincs állása, munkaideje, főnöke; kötöttségeit legföljebb önmaga teremti, következésképp csak füttyenteni kell neki, s farkát csóválva robog a Szabadság tér tizenhétbe. Vau-vau. Azért habozhattam volna egy kicsit! Egy icipicikét. Egy órapendülésnyit. Hadd lássa, elfoglalt ember vagyok én! Kapós! Alig fejeztem be az egyik munkát, már itt a nyakamon a másik, hálisten, mennek a dolgok rendesen, szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy… Ehhez jön a családi élet, meg minden.

A családi életre semmiképp sem hivatkozhatol! - közli önmagával szigorúan, a *hatol*-on eltűnődik, kissé régies, kissé népies… szabatos ez egyáltalán? Nóra mindenesetre megteszi, amit tehet, hogy a művészetednek élhessél. Mostanában mégis folyton veszekszel vele, mert… mert rohadék vagy! - szögezi le gyorsan, máris könnyebb a lelke, szeret az öngyalázás fedezékébe bújni, melyet az önsajnálat kerítése övez, ellágyulhat ott kedvére, anyátlan gyermeknek érezvén magát. Ez egy spirituálé, jut eszébe, s áriázza az angol szöveget, illően öblögetve: sometimes I feel like a motherless child.

Amikor Nóra befut a gyerekkel, ő nem mondja el azonnal a hírt. Vár. Várja a kedvező pillanatot. Nézi, amint a felesége kipakol a szatyrokból a konyhaasztalra, hozott húst, tejet, kenyeret, hozott zsömlét, kakaót, retket, ásványvizet, kristálycukrot, lisztet, májkonzervet. Julcsi meséli, az óvodában skarlát van, de az ő csoportjukban még nincsen. Nóra meséli, a zöldségesnél be akarták csapni tizennégy forinttal, de rájött és szólt, és még nekik állt följebb. Be kellett volna írnod a panaszkönyvbe, véli ő.

Julcsi már harapja a zsömlét, issza a kakaót, ettől neki is kedve szottyan, hogy azon melegében befaljon egy lisztporos *péksüteményt,* a szó szépségén elmereng kicsit. Ne csámcsogj! - kéri Nóra, te se! - feleli Julcsi. Ő pedig behúzza a nyakát, mert csámcsog szintén, de az ő fülét csöppet sem zavarja ez a békés családi cuppogás, furamód inkább kedvére való. Ám erről nem merne beszámolni a lányoknak, tudja, úgy helyes, ha Julcsi nem csámcsog, és amilyen a szülő, olyan a gyermek, jó példával kell elöljárni, satöbbi.

Hívtak a tévétől, hogy nyilatkozzam, dünnyögi közönyösnek szánt hangon. Nórának kerekedik a szeme örömében, neki nincs szüksége színjátékra: ki? hol? mikor? - kérdi egy lendülettel. Ő mondja a riporter nevét s az időpontot, Nóra látványosan ünnepel, hallod, ezt, Julcsi? lesz a papa a tévében! és mi megnézzük!! Julcsi figyel, azután két kezével vezényelve kiáltja: éljen a papa! Nóra beszáll, zeng a kórus: éljen a papa! éljen a papa!!!

Élvezi a hajcihőt, de azért rosszalló arcot vág. Miáltal jelezné, nem nagy ügy a tévényilatkozat. Úgyszólván jár néki az, hogy nap nap után zaklassák a különféle újságírócskák, esengve kegyeiért, mindez természetes és magától értetődő, naná, hogy interjút kér tőle a televízió *is.* Hm, utoljára három éve szerepeltél a tévében, mint zsűritag, abban a vetélkedőben…

Ideje bevallanod, majd kidurransz a büszkeségtől, ha eszedbe jut, milyen pofával néznek majd a kollégák, főként ama kollégák, akiket nem állhatsz, s kiknek nem is kívánod, hogy mikrofon- és kameravégre kapja őket a televízió. De nem ők a fontosak, hanem a különféle barátaid, haverjaid, ismerőseid, teniszpartnereid, akik örülnek, ha sikered van. Boldog lesz a - sajnos, nagyon gyér - rokonság, anyád, anyósod, apósod, sógorod, ők csakugyan azt hiszik, kitüntetés, ha valakit beszéltetnek a tévében. Üzennek majd Nóra munkatársai is, megállítanak a szomszédok, kacsingat a kávéházban a pincér, gratulál a házmester néni. Ne játszd meg magad, érdekel ez téged nagyon, önvédelmül hordod a pléhpofát, meg azért, mert most épp az a divat. Mit vegyek föl?

Nem mintha a ruha tenné az embert, de mégis. Nórával nem érdemes megvitatni e kérdést, ha rajta múlna, öltönyben, fehér ingben, gondosan csomózott nyakkendővel tűnne fel ő a képernyőn, frissen nyiratkozva és borotválva. Nóra elegáns angol úrnak álcázott külsővel kedveli leginkább, sosem mulasztja el megjegyezni, ha színházba mennek, hogy mily remekül áll neki az öltöny.

Az ám, hazám! csakhogy nemzedéktársaid többsége már a színházba sem öltönyösen jár, nyakkendőt legföljebb vizsgára, ünnepélyre, kitüntetés átvételére hord. Ha tehát öltönyegben, kravátlival mutatkozol, azt fogják hinni, hogy… De mit érdekel téged, mit hisznek? Egyáltalán, kit értesz a többesszámba? A kollégákat? A barátaidat, ismerőseidet, rokonaidat? Vagy a közönséget? Melyikük ízlésének akarsz megfelelni?

A kollégák le vannak… hagyjuk. A rokonok és üzletfelek viszont eleve a te oldaladon állnak. Nyilvánvaló, a közönség a fő, nekik készül a tévéműsor, igyekezned kéne, hogy újabb híveket szerezzél általa, akik odafigyelnek majd a dolgaidra, esetleg meg is veszik, és az, ugyebár, mindennél fontosabb. Öltözködjem a publikumnak?

Már a kérdésben ott konganak a figyelmeztető vészjelek. Aki szolgamód alkalmazkodik a közönség igényeihez, az előbb-utóbb kiűzetik a művészet templomából. De semmi templom, semmi művészet, maradjunk annál az egészen hétköznapi feladványnál, hogy mit vegyek föl tévényilatkozatom alkalmából? Végre is a ruházkodással a nézőket becsüli meg az ember. Ámde zakósan, mellényesen a letűnt korokból ittmaradt öregurak járnak csupán, s a hivatalnokok, kik munkaruhául viselik az öltönyt. Mutatkozzam, mint ókonzervatív őslény, avagy mint eltartóra vasalt bürokrata? Az kéne még! Mikor pedig formabontó vagyok én, elővédharcosa új irányzatoknak,

nyughatatlan képzelőerejű rebellis… Hát, ez talán túlzás, mondjuk úgy: meg nem alkuvó.

A sportos elegancia a menő mostanában, kár, hogy arról mindjárt a belvárosi úrifiúk, a dekadens aranyifjak jutnak az ember eszébe. Ráadásul egy vagyonba kerül a hófehér Adidas-cipő, a mustársárga strechnadrág, a csíkos Fila-trikó, a borjúbőr dzseki. Nincs is nekem… illetve volna éppen, ám színben össze nem illő darabok, s a blézer bőre csupa repedés. Mindegy, aki így öltözködik, arról sugárzik a jólét, nem hiányzik, hogy *vastagpénzű* jampinak nézzenek, amikor valójában… ööö… Juszt se panaszkodom.

Bújjak rojtosra koptatott farmeráncúgba, viseljem kihívóan az aluljárók szakadtjainak átalvetős iszákját, csiricsáré kalárisát, váltakozó formájú és föliratú (CERBERUS PUNK?) jelvényét? Nincs sok közöm e barátságosan világunt társasághoz, külsőségeik csöppet sem tetszenek, idegesít a tisztátalanság, a körmök fekete szegélye. Még távolabb áll tőlem a tehetősb hippi, kinek bal (jobb?) fülében aranykeretű drágakő virít, ki tépett ruházatát Párizs, London, New York bolhapiacain szerzi be. Mi marad?

A kör bezárult, már csak a frakkot, a zsakettet, a szmokingot, s az elmúlt századok bohó öltözékeit nem emlegettük, a díszmagyart, a ködmönt, a mentét, az atillát, a dolmányt, a kacagányt. Emezek természetszerűleg szóba se jöhetnek.

Atilla, dolmány, kacagány, ismétli ő magában, mint egy régen elfeledett vers zárósorát, a franc! hogy nincs semmiféle írott vagy íratlan szabály, az isten verje meg! hogy bármit veszel föl, jelent valamit, valami mást, mint szeretnéd! a rohadt élet! hogy semmi sem érvényes már, és mindennek az ellenkezője is áll, nincsenek többé szokások, melyekbe ösztönösen kapaszkodhatnál, ami régen helyénvaló volt, az ma hivalkodó vagy nevetséges vagy ósdi vagy feltűnést keltő, és hogy mi a helyénvaló most, azt már az isten se tudja, jaj! túlbonyolítottam, megint túlbonyolítottam valamit! abban a pillanatban, amikor gondolkodni kezdtem rajta, módszeresen és mélyenszántón, rögvest túlbonyolítottam!

Csüggedten törölgeti a homlokáról a verejtéket, csípi a bőrét, pedig a stúdió légkondicionált, nincs meleg, hűvös van inkább, de a reflektorok torkolattüzéhez önkéntelenül hozzáérzik a hőséget az idegek, pláne ha ilyen izzadós valaki, elég egy kis zavar, leheletnyi feszély, azonnal dől róla vastag sugarakban, csorog a hát csatornáján lefelé, bugyog a hónalj árkaiban, sötétre sávozza az inget, hintáznak a cseppek a fültő körül, a hajszálak végén.

Túlkomplikáltam, motyogja hangtalanul, látja az ezüstös fémekbe burkolt monitort, a képernyőn a parányi asztalka s a két forgatható karosszék, a túlsóban izeg-mozog a riporter, papírjait rendezgeti, várja, hogy a technikai helyiségből fölhangozzék a csábszó: FELVÉTEL; a másik fotelban ő szorong, kövérkés alak, jóval kopaszodóbb, mint amilyennek magát tudja, s ellenszenvesebb is, amint játszott fölénnyel pislog ide-oda. Ámde nem ez a főbaj. Hanem az a rémes izé… kardigánféleség, mely valójában … sajnos, tréningfelső, népiesebb nevén: mackóruha, otthon szolid mélybarnának tetszett, e kegyetlen világításban viszont pontosan olyannak látszik, amilyen: *szarszínű,* egy szarszínű melegítőfelső, nem lehet mást mondani rá, széles gallérja, mely miatt ő kardigánszerű ruhadarabnak vélte, tépett fülként kunkorodik, anyagából varrott négyszögletes zsebei, melyek miatt ő semleges, zakópótló kabátkának vélte, formátlanul feszülnek, az egyiket puffadt zacskóvá nyomja a zsebkendő, iszonyú az összkép, kár tagadni, határozott tornatermi hangulatot áraszt, amit az erősödő verejtékszag is támogat.

Jelentős barom vagyok én! - legszívesebben felpattanna, letépné magáról; addig habozott, hogy mit vegyen föl, míg az utolsó pillanatban ezt kapta ki a szekrényből, mert színét a drapp kordbársony nadrágéval harmonizálónak találta, s mert azt hitte, szerencsés átmenet az Adidas-elegancia és a Jeans-toprongy között, pofonegyszerű megoldás, a gordiuszi csomó kettéhasításához hasonlatos, így vélte otthon ő. A monitorra mered, s már biztosan tudja, balfogása nagyobb nem is lehetne, úgy néz ki, mintha egyenest a kocogásból érkezett volna a stúdióba, nyilván ezért izzad annyira, gondolhatják majd a kedves nézők, nyilván ezért fújtat picit, nyilván ezért tarajodik búbba a haja hátul - ahol még van, mi tarajodjék.

E pillanatban megüti a fülét egy mondatfoszlány, oly halk, hogy szinte kétséges, csakugyan emberi beszéd morzsája-e, s nem valamelyik rejtett masina nyöszörgése. Kicsiny idő múltán rájön, hogy az egyik operatőr fejhallgatójából szivárgott elő az a felszólítás, újabb másodpercek teltével hiánytalanul összeáll az agyában: *vedd szűkebbre, minél kevesebbet lássak a tréningjéből!* A rendező - szakállas tökmag - mondta ezt, a technikai helyiségben, sziszegős mássalhangzói jellegzetesek.

Pösze, gondolja ő gyűlölködve, fuldoklik izzadságában, hülye pösze! - elképzeli, mennyit élcelődhetett már a rendező az ő rovására, hány poén lándzsáját döfhette abba a barna melegítőbe, milyen sok röhögcsélés lehetett odabent az üvegfalú fülkében. Látja, a monitoron egészen közeli

képet mutatnak, na persze, szűkebbre vették, éppen hogy belefér a riporter meg ő; kérdőn néz a krapek, talán már föltette az első kérdést, uramisten! ég a piros lámpa, megy a felvétel!

Bo… bocsánat, nem figyeltem, makogja görcsbe ránduló gyomorral, a riporter arcán a türelmes elmeorvosok tekintete, beszélne nekünk legutóbbi munkájáról? - bátorítón nyomatékolja a szavakat. Ő bólint, most már magázódunk, gondolja, dereng neki valahonnét, hogy a riportereknek kötelező a magázás, aztán eszébe jut, meg kellett volna törölnie a homlokát, mi szükség rá, hogy ilyen csatakosan nyilatkozzék? - de késő, sürgeti őt a csend, a kamera undok hüllőszeme, s a vágy, hogy végre kikászálódjék ebből a nyavalyás fotelből, hogy leszaggassa magáról gönceit és görcseit, hogy a jeges zuhany alá állhasson.

Az egész ország rajta fog röhögni, hallja már a bruhahákat, hallja vetélytársainak és ellenségeinek vérgúnyos megjegyzéseit, hallja, amint a házmesterek, a szomszédok, Julcsi óvónői és Nóra munkatársai taglalják, micsoda bunkó ő, van pofája mackóruhában nyilatkozni ötmillió embernek, szép kis művész az ilyen! Nem érti, hogyan lehetett ennyire hebehurgya, miért nem vette föl az öltönyét, a sötétet vagy a kockásat, miért nem volt jó neki valamelyik mértéktartó színű s szabású pulóvere, miért hallgatott ostoba előítéleteire, konfekcionált aggályaira, szövevényes szorongásaira, miért?

A riporter közelebb hajolt, homloka feszes ráncain a türelmetlen üzenet: szólalj már meg, te szerencsétlen! Ő nyelte a nyálát, csodálkozva hallgatta a saját hangját, mely valahonnét messziről jött, tompán, de - hála a stúdió nemrég befejezett fölújításának - tökéletes akusztikai minőségben: a hétköznapok divatját nehezebb megalkotni, mint az úgynevezett fantáziamodelleket! - tudta, nem erről kéne beszélnie, hiába, már benne volt, heves taglejtésekkel magyarázta, hogy tavaszra igen egyszerű kreációkat képzel, melyekben azonban van valami kis ötlet, amitől egyéni, eredeti és izgató.

(1983)

Vegyes páros

- Ááááá… rrrrrr… Maga kicsoda?
- A nevem Gidus.
- Aha. És hogy kerül ide?

- Félek, nem sok öröme lesz a válaszban. De ne rám haragudjék. Én nem tehetek róla!

- Miről?

- Ugyanolyan szenvedő alanya vagyok a helyzetnek, mint ön, kedves… Ha volna szíves bemutatkozni!

- Kornis. Tehát mit keres itt?

- Miért kiabál velem?

- Eh… bánom is én… biztos megszökött valahonnét.

- Szó sincs róla!

- Hagyjon nekem békét. Legokosabb, ha gyorsan fölszívódik. Ha éhes, egyen, ott a koszt, én rá se bírok nézni.

- Köszönöm, nem élek vele. Sajnos, tartózkodásom nem átmeneti jellegű, hanem hosszabb időtartamú lesz, mivel mától itt lakom.

- Tessék???

- Ide lettem telepítve a régi lakásomból, tekintettel a helyszűkére, tudniillik ott már tizenketten vannak, és az igazgatóság végre intézkedett, figyelembe véve a tűrhetetlen higiéniás állapotokat és a bűzt…

- De ez az én otthonom itten! Ha otthonnak lehet nevezni ezt a betonkasznit!

- Sose szabadkozzék! Igazán csinos!

- Kár hízelegnie! Itt nem maradhat.

- És miért nem?

- Mert ez az én helyem! Magam is alig férek, ha megfordulok, a farom súrolja a rácsot!

- Kétségkívül… eléggé terjedelmesre csinálta magát a jóisten.

- Isten nincs, csak ez a rohadt élet van, és tessen takarodni, míg szépen beszélek!

- Rendben, kössünk kompromisszumot. Mondjuk, isten nincs, de viszont maradok… maradnom kell, mert ide lettem beutalva.

- Képtelenség!

- Nyugalom… az ön idegei sokkal többet érnek, mint ez a kis kellemetlenség, amit a jelenlétemmel okozok… okozhatok… Tessék parancsolni, itt a papír, a kiutaló határozat, ha nekem nem hisz!

- Ez nem lehet igaz! Már azt a kis életteret is elveszik az állattól! Abba lassan beletörődtem, hogy nem fürödhetek, mert a medence repedezett, a víz elszivárgott, és nem töltik fel a vízhiány miatt! Kezdem megszokni, hogy esténként nincs villany az energiatakarékosság miatt! Nem érdekel,

hogy Kotász főápoló nem takarít, rügyezik itt minden a kosztól, és hiába tesz panaszt az állat, az igazgatóságon csupa dodók ülnek, akik semmit se képesek elintézni! Tudomásul vettem, hogy hiába ír elő napi háromszori sétát a doktor, nincs rá hely! hiába kéne átfesteni a falakat, nincs rá munkaerő, Kotász főápoló is szabadságra ment, tanulmányi szabadságra, mert ő egyetemre jár, esti egyetemre, szociológia szakra! hiába reklamálnak azok, akik télen fáznak, nincs több szén, és akik nyáron majd megdöglenek, azoknak nincs ventillátor! a tevék tizenketten járnak egy csapra! a jegesmedvéknek összesen másfél szikla jut, a többi leomlott! a zsiráfok nem tudnak kiegyenesedni, mert a házuk alá van dúcolva, immár harmadik éve! és ez így megy, és minden rohad, és akkor… akkor…!

- Rosszul van?

- Még kérdi?

- Nézze, szerintem okosabb, ha higgadtan elfogadjuk a tényeket.

- Én ezt nem vagyok képes elfogadni! Nekem kiütések nőnek a hátamon ettől a szövegtől! „Lakóhelyéül jelölöm a XIII/38-as ketrecet, társbérleti jogviszony létesítésével. Kérjük a költözést haladéktalanul lebonyolítani. Az intézkedés az igazgatóság 1983. évi tizenegyedik utasításán alapul, mely a túlzsúfoltság miatt maximálja az egy főnek járó négyzetmétereket. Kisvadak öt; majmok, kutyák, közepes ragadozók rókától fölfelé, továbbá őzek, zergék, bárányfélék tíz; nagyvadak pedig tizenöt négyzetméter lakótérre tarthatnak igényt. Kivételes elbírálásért csak az extra méretűek folyamodhatnak, így az elefánt, a zsiráf és a víziló…” A víziló igen, de én nem! Pedig vagyok akkora, mint a Jónás!

- Bizony, sőt!

- Miért nem mondja a szemembe, hogy dagadt?! Hogy puffadt?! Hogy hájpacedli?!

- Ilyen rossz a véleménye önmagáról?

- Az én véleményem? Ugyan… Mindenkié. A tudományos leírásokban is… Aránylag kicsi száj, rövid és ráncos nyak, lecsüngő has, befelé görbülő, vaskos lábak, plusz az orrtülök, ez a ronda, kajla szarv…

- De nagyon jó fegyver viszont! Nem szeretnék közelebbi ismeretségbe kerülni vele.

- Hízeleg, már megint hízeleg, Gidus kisasszony!

- Akkor most elmondom az egészet! Asszony vagyok én, elvált asszony. Egy nagyon álmos elvált asszony. Úgyhogy ha lehetne, lefeküdnék.

- Utoljára kamaszkoromban éjszakáztam idegenek társaságában! Ezt nem lehet kibírni! Ápoló! Doktornő! Főorvos!! Igazgató elvtárs!!! Nem hallják? Nem hallják!!!

- Drága aranyos Kornis úr, nyugodjon meg, ha ennyire a terhére vagyok, inkább elmegyek, világgá megyek! Segítsen átjutnom a kerítésen, emeljen föl, és én soha többé… Nem venném a lelkemre, hogy belebetegedjék.

- Szó sincs róla, egészséges vagyok… nagyjából. Úgyszólván semmiféle szervi bajom sincsen, csak a túlsúly, az elhízás, azért kéne sétálnom napi háromszor, de nem engednek ki a ketrecből, most még magát is iderakták, hogy még szűkebb legyen, megdögleni se lehet, ha fölfalod, amit a látogatók bedobálnak, jön a gyomormosás, mert ugyebár legfőbb érték az állat!

- Nem értem, miért ennyire… miért látja ilyen sötéten a… Az élet szép! Énnekem is van bajom elég, de mikor fölébredek, és látom, hogy süt a nap, legszívesebben azonnal ugrándozni volna kedvem.

- Na ja, egy zerge könnyen ugrál!

- Zerge? Én? Deeehogy!

- Hát micsoda?

- Kameruni kecske.

- Kameruni?

- Igen. Akkor most elmondom az egészet! Tulajdonképpen földiek vagyunk! Illetve hát a felmenőink. Gondolom, Kornis úr is itt született már.

- Itt. De jártam Afrikában… egyszer. Cirkusszal. Kellettem egy számba. Betanítottak. Tudok az orrtülkömön egyensúlyozni.

- Mit?

- Labdát, széket, sétapálcát.

- Mutassa meg! Szépen kérem, Kornis úr!

- Nincs ingyencirkusz. Különben se vagyok tréningben, és jócskán meghíztam azóta.

- Hát aztán! Próbálni lehet!

- Nem, nem. Egy orrszarvú akkor is nevetséges, ha semmit se csinál. Épp arra kellettem a cirkuszosoknak, hogy röhögjön rajtam a nép, ahogy az otromba testemmel imbolygok a porondon. Senkit sem érdekel, hogy szépen egyensúlyozok-e a szarvamon. Ami egyébként nem más, mint egy csomó összetapadt és megkeményedett szőr! Eléggé nevetséges, mi? Szőrszarv! Ráadásul én *bicornis* vagyok, vagyis dupla szarvú rinocérosz, de

a hátsó letörött, még a cirkuszos időkben, rosszul estem, és… mindegy, *unicornis*-ként is meg lehet dögleni.

- Sokat szenvedhetett, Kornis úr. Azért az nem akármi, hogy kijutott Afrikába! A magunkfajta mind arról álmodik! El se tudom képzelni, milyen lehet ott… milyen az élet a végtelen erdőkben, ahol nincs ketrec, és…

- És egy-kettőre lelövik az állatot a vadászok! Vagy csapdába ejtik, hogy állatkertbe vihessék.

- Nem értem, miért kell mindennek az árnyékos oldalát nézni? Miért nem az afrikai napfényről beszél, az ottani növényekről, a trópusi esőről vagy a…

- Vagy a dzsungeltüzekről. Olyankor legszebb álmából arra ébred, hogy pirított szalonnává változott. És nincs igazgatóság, nincs Kotász főápoló, aki belökné az ennivalót, akármilyen gyatra is az. Csak azt falhatod, amiért véres verejtékkel megdolgoztál, a szúrós bozótokban, ahol a híres afrikai nap fölforralja az agyvelődet, és vadul csípnek a mérges bogarak.

- Akkor… ezek szerint ott se jó? Sehol se jó? Semmi se jó?

- Maga még túl fiatal, hogy megértse.

- Nem szeretem, ha a koromra hivatkoznak.

- Nem szereti… hát ne szeresse! Nem én kezdtem ezt a beszélgetést! Nem én telepedtem be más vackára! No de hiába csacsog, hiába próbál levenni a lábamról, ebbe nem fogok belenyugodni! Tiltakozom! Panaszt teszek! Fellebbezek! Ápolók, takarítók, szakszervezet, ide, ide! Igazgató elvtárs, halló, halló! Jogaimmal élni akarok! Beadványt szerkesztek, levelet intézek! Hé, valaki! Embereeek!!!

*

- Morcos úr, drága, megtenné azt a szívességet, hogy áthengeredik a másik oldalára? Ugyanis takarítok, és boldogan fölmosnám az ön helyét is. Ha óhajtja. Nem kell megszólalnia, biccentsen a bal fülével, ha igen, a jobbal pedig, ha nem. Nos? Helyes. Ideje, hogy kiganézzon itt valaki. Mellesleg, mit szólna, ha azt az otromba testét is lecsutakolnám, csüngő hasától az orrtülkéig? Nézze, nekem mindegy, de ha koszosan visszafekszik a tiszta kőre, felesleges a fölmosás. Egyébként megszabadulhatna a bolháitól is. Persze, nekem mindegy. Döntse el, és biccentsen azután. Maga rég nem lesz a világon, amikor én még mindig imádom, tarararam pamm pamm pamm járnék maga után!

- Mmm!

- Rendben, ha zavarja, nem énekelek. Kérem, kérem. Csak egy szavába kerül. Ne mozogjon, mert leesek. Nem csekélység végigsikálni a hátát. Beleette magát a redőibe a kosz.

- Hö… hö-hö… hö-hö-hö… Én csiklandós vagyok!

- Nem hiszek a fülemnek! Morcos úr méltóztatott megszólalni? Á, kizárt dolog. Hi-he-tet-len!

- Ó, de jól esett.

- Részemről az öröm. Ha volna olyan szíves kiönteni a vizet!

- Igenis. Gidus kisasszony, irigylem a kedélyét.

- Ej, de figyelmetlen, mondtam már, hogy asszony vagyok, méghozzá elvált.

- Igen, bocsánat… olyan fiatalkának látszik. És, ha szabad érdeklődnöm, miért váltak el?

- Csak azért, mert az én párom annyira jókedvű ember volt, hogy azt ép ésszel nem lehet elviselni.

- Nem értem. Mi rossz van abban, ha valaki jókedvű?

- Persze hogy nem érti, morcos uraság. Azt se tudja, mi fán terem az. Én kénytelen voltam megtanulni. Akkor most elmondom az egészet! Eleinte igen tetszett, hogy ha én eltörtem valamit, ő, ahelyett hogy haragudott volna, felkapott, a nyakába ültetett, és körbelovagolt velem, miközben azt kiabálta: pá! pá! világ, pá! megy a kecske világgá, több is veszett Mohácsnááá'!

- Több is veszett Mohácsnááá' ?

- Igen. Ha vendégek voltak nálunk, akkor se zavartatta magát! Aztán mindennap hozott valami ajándékot, de nem adta oda, hanem eldugta, és tűz-vízzel kellett megtalálnom.

- Tűz-vízzel?

- Ő mondta: meleg, hideg, langyos, forró, tűz, aszerint, hogy a rejtekhely felé mentem-e. Nem ismeri? Pedig ezt mindenki játssza gyerekkorában!

- Én már nagyon régen voltam gyerek.

- A párom is régen volt, de úgyszólván semmit se felejtett el! Képzelheti, milyen feltűnést keltett, amikor nyilvános helyen adj király, katonát akart játszani velem és a gyerekekkel!

- Gyerekekkel?

- No persze, született tizenkét kiskecském. Mi nagyon szapora fajta vagyunk.

- És hol vannak?

- Felnőttek, szétszéledtek.
- Ki se nézném magából.
- Amilyen figyelmetlen, még meg se nézett, úgy istenigazából! Fogadjunk, nem tudja, milyen színű a szemem! Hátra arc, leskelődni nem ér!
- Várjunk csak. Kék! Vagyis szürke!
- Barna! Látja, morcos úr, milyen állat maga?
- Nem kell azért gúnyolódni! Maga talán mindent megfigyelt rajtam?
- Mindent, mindent! Lestem, amikor aludott! A párom szokta mondani, hogy aki alszik, annak a vonásai nem hazudnak, mutatják, kiféle, miféle az illető.
- Miféle, kiféle vagyok?
- Nem árulom el, mert meg talál haragudni.
- De én szeretném tudni, mit tart felőlem. Naaa, szépen kérem!
- Mit tesz, ha megmondom?
- Amit kíván.
- Szépen megmutatja nekem az összes mutatványt, amivel a cirkuszban föllépett! Áll az alku?
- Elfelejtettem én már…
- Maga baja! Ez a feltételem. Az én párom tudott zsonglőrködni, három golyót dobált egy kézzel, így! Megbírná azt maga, morcos úr?
- Gyerekség! Szerezzen golyókat, majd lát csudát!
- Csiribi, csiribá, hipp és hopp!
- Honnét vette?
- Kaptam Kotász főápolótól!
- Kotász tanulmányi szabadságon van!
- Már nincs. Az egyik vizsgán ötöst kapott, a másikon valami polgazból vagy miből négyest, mert nem tudta a bővített izét… tenyésztést… termelést! Amíg maga hortyogott, én beszélgettem vele, megígérte, hoz egy kis cementet, és kifoltozza a medencét, hogy fürödhessék kedvére, morcoska!
- Maga összeszövetkezik az én esküdt ellenségemmel?
- Ne zaboljon, orrszarvúkám! Hadd lássam a mutatványt, a közönség már türelmetlen!
- Hohó! Előbb teljesítse, amit ígért. Milyen vagyok én?
- Akkor most elmondom az egészet! Szerintem egy aranyos orrszarvú a Kornis úr, csak túl sok csalódás érte, azért olyan búskomor mindig, és már

elfelejtett nevetni, legföljebb akkor tud, ha birizgálják, így ni! A vastag bőre csiklandós neki, bizony!
- Ne, Giduska! Hö… hö-hö! Azt a mindenit! Vigyázz, én is csiklandozok!
- Ne tegezzen, morcoska, ki engedte, hogy tegezzen?
- Ha már egyszer össze vagyunk zárva, ihatnánk pertut. Csak az a baj, hogy… hö-hö! Nincs mivel! Juj-juj!
- És ha én szereztem attól az úúútálatos Kotász főápolótól, akit Kornis uraság annyira gyűlöl?
- Add elő, te angyal!
- Keresd meg, keresd meg! Tegyél le, te buta, a végén még elejtesz! Keresd csak, keresd!
- Hová dugta, hová dughatta? A medencébe?
- Víz, víz, jeges víz!
- A szalmába?
- Langyos, langyos!
- A vályú mellé?
- Melegszik! Tűz! Tűz!
- Hopp! Itt van! Igyunk hát! Szerbusz, Giduska!
- Szia, morcoska! Puszi! És most következik a nagy mutatvány! Cirkuszunk ünnepelt sztárja, a legkornisabb Kornis, a zsonglőrök királya! császára! oroszlánja!
- Várj csak… így…! Néggyel is tudom! Öttel is tudom! Hattal is tudom! Most nem megy, de tudtam.
- Gyakorlat teszi a mestert. Ez is testmozgás! Ha már nem sétálsz, legalább zsonglőrködhetnél, naponta háromszor!
- Hú… dől rólam a verejték.
- Nem bírja a tehén a szántást!
- Ne szemtelenkedj, mert megcibálom a szakálladat!
- Inkább cirógassad! A kecskék nagyon szeretik, ha a szakállukat birizgálják.
- Az én végtagjaimmal nem lehet birizgálni.
- Aki zsonglőrködni tud, az birizgálni is!
- Hát… megpróbálhatom.
- Finom! Megy ez neked. Most mondd meg őszintén, nem sokkal jobb velem beszélgetni, mint panaszokat írni, beadványt szerkeszteni, kerítést rugdalni?

- De. Sokkal jobb!
- Ugye? Mától minden másképpen lesz, meglátod.
- Az isten küldött téged énhozzám! Olyan jó itt, így, veled! Annyira félek, hogy valamiképpen vége lesz! Hogy ezért egyszer még fizetnünk kell! Hogy benyújtják a számlát!
- Ne félj. Örülj annak, ami van, ennyi az egész.
- Csakhogy ami van, az ritkán olyan, hogy örülhessek neki. Hogyan örüljek ennek a szűk, koszos, büdös, sötét ketrecnek…
- Most takarítottam ki, és szellőztetünk!
- …a korlátolt, kegyetlenkedő, hanyag főápolónak…
- Majd én tartom vele a kapcsolatot!
- … az energiahiánynak, a súlyosbodó nemzetközi helyzetnek, vagy annak, hogy itt élünk az atombombák árnyékában, ezen az agyonszennyezett földgolyón, ahol állat állatnak farkasa, és az egész művelt állatiság önmaga vesztébe rohan! Erre mit mondasz, Giduska? Te, aki mindenre tudsz valami vigasztalót? Hallgatsz, ugye?
- Most akkor figyeljél. Elárulom, hogy a látszat ellenére én sem vagyok tök hülye. Én is olvasok újságot, nézem a híradót a tévében, van fogalmam a dolgokról. De változtathatok rajta? Kérdezik tőlem, hogy gyártsanak-e rakétákat? Hogy szeretem-e a rádióaktív felhőket, az olajos tengerpartokat, a savas esőt? Ugye, nem kérdezik. Ez különben se kérdés, senki se szereti, az elefánt se, a bivaly se, még az alattomos krokodil se! Mégis marad minden a régiben. Nem rajtunk múlnak a dolgok, kár tehát mellre szívni.
- Én nem akarok beletörődni, hogy ennyire kiszolgáltatott vagyok… kiszolgáltatottak vagyunk!
- Jaj, morcoska, miért kell ilyen súlyos szavakat használni? Mondd utánam: ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk.
- Nem… ezt nem…
- Mondd utánam, vagy fejbe kólintalak a söprűvel! Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk!
- Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk.
- Ne ilyen lelketlenül, hé! Nagyobb átéléssel!
- Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk!!! Így jó?
- Így nagyon jó! Egyébként is, az a fő, hogy nincsen háború! Hogy nem lőnek! Hogy *élünk!*
- Élünk.
- És tudod, mit fogunk most csinálni? Most táncolni fogunk.

- Ne viccelj! Az én vaskos lábaimmal? Ki hallott már ilyet?

- Miért? Az orrszarvú is állat! Ugyanolyan állat, mint a többi. Táncolhat, ha kedve tartja!

- De nem tartja kedve.

- Biztos? Én nagyon jó tánctanár vagyok ám! A páromat is megtanítottam, pedig annál kétballábasabb bakkecskét nem hordott a hátán a föld! Gyerünk, mire vársz? Állj ide mellém. Csülködet a csípőmre. Úgy! A legegyszerűbbel kezdjük, kettőt jobbra, kettőt balra. Pamm-pamm!

- Nem… nem tudok én!

- Micsoda beszéd az! Egészen jól megy! Ügyelj a ritmusra, morcoska! Maga rég nem lesz a világon, amikor én még mindig imádom, amikor én még mindig járok maga után! Most te is!

- Maga régen el lesz feledve…

- Ez az, és csak általam lesz szeretve!

- Tiraramm, pamm-pamm…

- Paréramm, pa-pa-pa-pamm!

*

- Ébresztő, itt a tej, öltözködni kell!

- Hagyjál.

- Ágyba hoztam a reggelit az én Giduskámnak!

- Köszönöm, nem vagyok éhes.

- És szomjas?

- Szomjas se. Kérlek, morcoska, hagyjál egy kicsit magamra. Szépen kérlek!

- Nem értem… hogy hagyjalak magadra? Hát hová menjek?

- Csak maradj csöndben, és fordulj a másik oldaladra. Nem érzem jól magam.

- Miért nem ezzel kezdted? Mi baj? Mi fáj?

- Úgy… minden.

- Rossz a közérzeted?

- Igen, és ne haragudj, nincs kedvem beszélni.

- Értem, de… Engedd, hogy segítsek!

- Nem tudsz segíteni.

- Hogyne tudnék! Te mondod mindig, hogy két állat együtt több, mint egy meg egy! Te is segítettél rajtam, emlékezzél csak, milyen morózus, depressziós, rigorózus vénlegény voltam én, amikor idejöttél, most viszont… teljesen átalakultam! Átalakítottál! Azóta csupa derű az életem,

viccelünk, játszunk, énekelünk, táncolunk! Ma nem táncolunk? Gyere, hátha jobb kedved, lesz tőle.

- Ne bántsál! Nincs hangulatom… hadd feküdjek itt békén.

- Megijesztesz!

- Ne nyugtalankodjál.

- De nyugtalankodom! Hívom az orvost.

- A doktornő külföldön van, a doktor pedig fölmondott.

- Az nem lehet, hogy ne tudjak egy orvost keríteni!

- Nincs szükségem orvosra.

- Miért vagy ilyen makacs? Aki beteg, ahhoz orvost kell hívni!

- Nem beteg vagyok, illetve nem úgy.

- Hanem hogy?

- Édes Kornisom, higgyél nekem, ne beszéljünk róla, jobb lesz, mindkettőnknek!

- Te sírsz?

- Nem! Csak bántja a szemem a fény.

- Giduska! Giduskám! Emberek, segítség! Orvost! Mentőt! Gyorsan, gyorsan! Állatéletről van szó! Hahóóó!!

- Hagyd abba! Kérlek! Na jó. Akkor most elmondom az egészet. Ülj le, légy szíves. Ülj ide mellém. Ígérd meg, hogy nem veszed a szívedre… nem fogsz… nem csinálsz… szóval, okosan viselkedsz.

- Rendben. Mondjad már!

- Ne ijedj meg, de lényegében… tulajdonképpen… nos, én a végemet járom.

- Mi? Honnét veszed… ?

- Érzem. Igen. Érzem, amit érzek.

- De… éppen most, amikor minden olyan jól alakult… ilyen váratlanul!

- Ez mindig váratlanul jön.

- És… biztos?

- Az állatok ilyesmiben ritkán tévednek.

- Istenem, Giduska! Mit csináljak? Mit tegyek?

- Semmit. Maradj nyugton. Próbáld szokni a gondolatot. Ennek meg kell történnie. Senki se élhet örökké.

- Örökké? Te még olyan fiatal vagy!

- Hozzád képest. A mi fajtánk nyolc-tíz évig él. Én már tizenkettő vagyok, szerencsésnek mondhatom magam. Ne haragudj, fáraszt a beszéd.

- Majd én beszélek! Te csak hunyorítsál a szemeddel. Vagy biccents a füleddel! A ballal, ha igen, a jobbal pedig, ha nem! Nincs szükséged valamire? Mégis!? Enni? Inni? Simogassalak? A hátadat? Vagy inkább a szakálladat? Édes Giduskám… lehet, hogy nem voltam eléggé… nem voltam megfelelő párod, főleg a kezdeti időkben, de nem terád voltam mérges, hanem magamra, nem veled volt bajom, hanem önmagammal! Érted?

- Igen…

- Ne beszélj, csak biccents! Szeretném, ha tudnád, mennyire hálás vagyok neked, mindenemet odaadnám érted, az életemet is, mert nélküled úgysem élet az élet!

- Ne sírjál. Ne nehezítsed.

- Mindent tőled tanultam, ami jó, amit szeretek! Magamat is azóta bírom elviselni!

- Fordulj el! Mindenre kérlek, ami kedves neked, hogy fordulj el!

- Gidus! Giduska! Élsz még? Giduská-ám! Itthagyott… egyedül… Mocsok, rohadt élet! Hé, ápolók, hozzátok a tepsit! Kotász főápoló! Mi lesz már? A rosseb az anyátok, jöjjön valaki! Igazgató elvtárs!! Szemetek!! Nagyon jól látták, mi a helyzet, de egyik se szólt!! Senki se figyelmeztetett! Nem mondták, hogy a kecskék ilyen korán halnak!!!

*

- Figyelem magát egy ideje! Azért, mert nem bújok ki, még látok!

- Mély tiszteletem. A nevem Kornis. Megtenné, hogy előbúvik, kedves…

- Nem. A sziesztaidőm ez. Alapjában véve szundikálok. Alszom én most. Egyáltalán, mit keres itt? Hogy kerül ide? Némileg magánlaksértés esete forog fenn!

- Nem vagyok én magánlaksértő, szívesen elmondanám az egészet, ha volna olyan szíves kibújni.

- Ellenjavaslatom van. Most háromig számolok, azalatt maga szépen elhordja az irháját. Méghozzá ugyanolyan csöndesen, ahogyan belopódzott ide. Különben kiabálok Kotász főápolónak, aki úgy rúgja ki, hogy a lába se éri a földet!

- Tisztelettel megjegyzem, Kotász főápoló már megint szabadságon van. Tanulmányi szabadságon!

- Mi a frász?! Akkor hívom a helyettesét!

- Helyettese nincsen neki.

- Hm… csak takarít valaki!

- Nem mondhatnám. Régen tetszett körülnézni.

- Az ételt csak beadta valaki!

- Tanulólányok. De ők délután sosincsenek itt.

- Bánom is én… hagyjon nekem békét. Tűnjön el.

- Sajnos, nem áll módomban.

- Nem áll módjában?! Miért nem áll módjában?

- Mert az igazgatóság újra maximálta a négyzetmétereket, még kevesebb jut egy főnek, engem kiebrudaltak a ketrecemből, a gnúvadakat helyezték oda, és… tessék, a határozat, én nem tehetek róla! Mától itt fogok lakni.

- Micsoda???

- Ez a helyzet. Legutóbb az extra méretű állatok még kivételes elbírálásban részesültek, persze, énrám az nem vonatkozott, csak az elefántra, a zsiráfra meg a vízilóra, érdekelne, hogy engem miért hagytak ki, vagyok akkora, mint a víziló, no, és miért maradt ki a bölény, kérdem én? Vagy a barnamedve? Szerintem egy papagáj húzta ki a neveket a kalapból!

- Deeehogy! A protekciósok, uram! Mindig a protekciósok járnak jól! Az elvtársi kapcsolat dönt minden kérdésben, a kéz kezet mos, a ma nekem, holnap neked! Tudom én…

- Maradjon még egy kicsit!

- Minek?

- Beszélgetni! Ismerkedni!

- Utcán nem ismerkedem.

- Nem utcán vagyunk! Hanem az ön lakásában.

-Ez már nem az én lakásom. Ha az én lakásom volna, maga sose léphetné át a küszöböt.

- Miért ilyen zord velem?

- Még kérdi? Betelepítik a lakásomba, fölforgatják az életemet, megbontják a nyugalmamat, ezek után nem várhatja, hogy tapsikoljak örömömben!

- Nézze, teljesen igaza van. Hiába, semmit sem tehetünk, okosabb, ha higgadtan elfogadjuk a tényeket.

- Én ezt nem vagyok képes elfogadni! Az én hátamon fát lehet vágni, annyira türelmes az alaptermészetem, de ami sok, az sok. Először azt mondják, szanálni fogják az épületet, mert itt lesz az új majomház! Azután azt mondják, nem azért, hanem mert életveszélyes a födém! Múlnak az évek, nem történik semmi, hagyják az állatot bizonytalanságban, hogy most

életveszélyes vagy nem, és minden rohad, beáztunk, a lefolyó eltömődött, ráadásnak jön maga! Mindegy. Az élet így is, úgy is eltelik.

- De hogyan! Az a kérdés: hogyan, drága nagysos asszony. Vagy netán kisasszony?

- Szólítson Babusnak. Különben özvegy vagyok. A páromat baleset érte.

- Miféle baleset? Ha ezzel föltépném a régi sebet, akkor inkább ne válaszoljon, beszéljünk másról. Szép időnk van máma!

- Bivalyban ilyen tapintatossal nem találkoztam még.

- Ha meg nem sértem, én nem bivaly vagyok!

- Hm… kissé rövidlátok.

- Orrszarvú! Bicornis, legalábbis eredetileg, mert az egyik orrtülköm, sajna, letörött már.

- Aha. Hát, a férjem meg kiszáradt. Mi, óriásteknősök, téli álmot alszunk. Szegénykém, nekivetette a hátát a fűtőtestnek, ami állatemlékezet óta sose működött, de azon a télen richtig bekapcsolták. Így aztán kiszáradt a drágám. Istenem, mennyi éve már!

- Magam is özvegy vagyok. Viszont énnekem az az elvem, hogy előre nézzünk, ne hátra. Gondolom, nehéz élete lehetett, kedves Babuska, és…

- Babus-ka? Miért nem mindjárt: Babucika?!

- Ezer bocsánat. Egy ilyen bájos teknősasszonyt legszívesebben azonnal tegezne az állatfia!

- Na, na! Ne hízelegjen, Kornis úr. Mára elég a beszédből. Folytatom a sziesztámat. Ez az egy, amit teljesítek az orvos utasításai közül.

- Mit nem?

- Nem testmozgok, nem diétázom, nem veszem be a gyógyszereket.

- És miért nem?

- Eszem ágában sincs meghosszabbítani ezt az amúgy is mérhetetlenül soká tartó életet.

- Hogy mondhat ilyet, kedves Babuska? Az életnek vannak árnyékos oldalai, de ha ezt tudomásul vesszük, akkor kiderül, hogy az élet szép!

- Gyönyörű…

- Igenis, gyönyörű! Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk! Az a fő, hogy nincsen háború! Hogy nem lőnek! Hogy élünk!

- Meggárgyult maga? Minek ordibál itt? Azt hiszi, süket vagyok?

- Nem, csak… szerettem volna, ha utánam tetszik mondani.

- Utána?!

- Szóval, velem együtt! Kórusban.

- Kó-rus-ban ?!?

- Attól rögvest jobb kedvre tetszene derülni, ez biztos, ki van próbálva! És azután énekelhetnénk meg táncolhatnánk!

- Táncolni? Az én vaskos lábaimmal? Ki hallott már ilyet?

- Miért? Nyilván nem tetszik fából lenni, az óriásteknős is állat, ugyanolyan állat, mint a többi, miért ne táncolhatnánk? Kettőt jobbra, kettőt balra! Pamm-pamm, pamm-pamm! Maga régen el lesz feledve, és csak általam lesz szeretve… amikor én még… mindig…

- Napszúrást kapott tán? Orrszarvú létére riszálja a farát, mint egy gazella!

- Már az is baj, ha az állatnak jókedve van? Szerettem volna fölvidítani! Mi tulajdonképpen rokonok vagyunk! Szegről-végről.

- Csak tán nem?!

- De, de, mert mind a ketten a Föld őslakóitól származunk, és jóformán csak mi tartjuk magunkat, a többiek nagyjából kihaltak!

- Aha. Nna. Viszlát.

- Kezcsókolom. Hát… kemény dió. Nem megy egyik napról a másikra. Sebaj, ráérünk, nem hajt a tatár. Az óriásteknős sokáig él, legalább száz évig, az neki a minimum. Hm, de talán… attól függ, mikor született…! Bocsánat, egy pillanatra! Babuska, legyen olyan bűbáj, bújjék elő egy másodpercecskére! Csupán aziránt érdeklődnék, hogy hányban tetszett születni? Tudom, modortalanság ilyet kérdezni egy hölgytől, de… ez nekem élet-halál kérdés! Kérem, könyörgök, feleljen!… Jaj… Emberek! Doktornő, főorvos, igazgatóság, valaki!! Hány éves az óriásteknős?? Halló, halló, figyelem!! Hány éves?? Mondják meg!! Aki hallja, adja át!!!

(1983)

Szenvedélyes emberek

1

Doktor úr, mondta a titkárnő, már megint kereste az a paculák, a kis köpcös!

Azt írtam neki, hogy a fogadóórára jöjjön, felelte erre ő, mert a csücsöri szájú lány hanghordozásából érezhette, mennyire utálják itt az ilyen paculákokat, akik őt keresik. Persze, az olvasók föltételezik, hogy a lapnál dolgozik, s akinek súlyos a problémája, az se lát, se hall, idecsörtet, a titkárnők legnagyobb örömére.

Elképzelte a kis köpcöst, sötétkék öltönyben, selyemnyakkendővel és díszzsebkendővel, ahogyan a segítségét kérő férfiak többsége szokott kinézni, azután meszes cejgnadrágba öltöztette, arcát borotválatlanra változtatta, fejébe szürke svájcisapkát húzott, van egy ilyen típus is. Aki ebédszünetben ugrik be, lélekszakadva.

A paculák keményen rácáfolt az előzetes várakozásokra. Ott ült a szerkesztőség halljában, a hosszú bőrkanapén. Lába keresztbe csapva, nyakán nyitva a pólóing gallérja.

Ő már harmadszor sasszézott át a szabálytalan formájú termen, föltűnt neki a férfi, de eszébe sem jutott, hogy rá várhat. Először csupán annyit állapított meg: túl vörös a feje a mukinak. Úgyszólván téglaszínű. Mintha túlzásba vitte volna a kvarcolást. Ámbátor nyáron nem szokás kvarcolni.

Mikor másodszor haladt el mellette, arra tippelt: valamelyik szerkesztőségi lányka krapekja. Habár ahhoz már kissé… de nem, legföljebb negyvenöt, mondd, ötven, attól még nyugodtan! Vegyük például Etelkát, a közgazdasági rovatból, mellbimbója jóformán keresztüldöfi az angol feliratú pamuttrikókat, őneki eleinte csókolommal köszönt, pedig egy kopasz úr hozza-viszi, meggypiros sportkocsival, közel a nyugdíjkorhatárhoz.

Harmadjára erős késztetést érzett, hogy megkérdezze tőle, mire vagy kire vár, ám azután leintette önmagát, ne üsd az orrod mások dolgába, majd szól, ha van valami hasfájása. Egyébként hasfájási ügyekben föltétlenül illetékes volt ő, szakterületének mondhatta az anyagcserezavarokat. Szerinte az emésztés mindennapos problémái - székrekedés, kisebb-nagyobb fájdalmak, a gyomor és a bélrendszer neurotikus eredetűnek minősített

rendetlenkedései - szinte kivétel nélkül a szervezet vízháztartásának rovására írhatóak. Ahogyan ő szokta mondani: az emberiség nem iszik eleget! - másként: nem elég híg a moslék!

Ennek aligha gond az ürítés, vélte menet közben, a gyomrosok és belesek sajátos arckifejezését többnyire már a falu túlsó végiről fölismerte. Akkor aztán elhadarta, hogy a gyógyszer vagy az operáció ráér, tessék reggel, étkezés előtt inni egy pohár vizet, szükség esetén langyosat, és a rendszeres székelés biztosított lesz, inni kell, barátocskám (az ötven alatti férfiakat így), narancslé se rossz, de a tiszta víz ugyanúgy megteszi, drága hölgyem (a lányokat, asszonyokat pedig így szólította).

Őt természetesen doktor urazták a hozzá fordulók, nem takarékoskodva a hízelgő jelzőkkel, a csúcsot egy nyírségi néni tartotta, aki *édes aranyos igen mélyen tisztelt Vajda doktorprofesszor úr, drága lelkem*-mel indította levelét.

A negyvenöt fokos szögbe dőlt, szálkás betűk legalább négy polgáriról árulkodtak, a néni földművelőnek vallotta magát, s arról panaszkodott, hogy két gyermeke már kiutálta az ősi családi fészekből, tehát nincsen semmi hovaléte, kénytelenség az otthonba vonulnia, ámde lehet-e a paraszti munkához szokott fürge és szorgos emberlányának megnyugvást találnia ottan, kedves jó nagytudású doktorprofesszor úr?

Ehhez képest kissé furcsán kezdődött a paculák macskakaparásos szövege, s még furcsábban folytatódott. Doki, láttalak a minap a Hungáriában, ültél magadban, remekül voltál, ez kiderült a mozdulatból, ahogyan a kávéscsészét az önelégült ajkadhoz emelted. Negyven percig figyeltelek, tűnődtél, anélkül, hogy bármi vagy bárki megzavarhatott volna, belső lelki egyensúlyodhoz őszintén gratulálok. Irigyeltelek, kíváncsi volnék, hogyan csinálod. Nekem elvonókúra kéne, de nem alkoholtól, hanem (e mondat félbehagyva és áthuzigálva). Rajtam elhatalmasodott egy szenvedély, és ha ismernél valamiféle módszert, valami szellemi elvonókúrát, avval sokat (az utolsó két szó hullámos vonalakkal olvashatatlanná firkálva), azzal segíthetnél rajtam. Bár nem hiszem, hogy létezik ilyen. Na mindegy. Ha már megírtam, elküldöm, olvasás után kidobandó.

Szűkszavú formaválaszai közül azt postázta neki, melyben kéri a levélírót, keresse föl személyesen heti fogadóóráján. Sejtette, mire számíthat. Alacsony, eszelős pillantású, izzadékony mókus, dadogós, de legalább hebegős. Az a bizonyos szenvedély pedig? Nézte az írás

zűrzavaros görbületeit, elsősorban homoszexualitásra tippelt, másodsorban valami kábítószerfélére, majd meglátjuk. Ez nem üres beszédfordulat volt nála, gyermekesen bízott az orvosi rátekintésben. A klinikusoknak könnyelműség a vizsgálati eredmények mellőzésével diagnosztizálni, ellenben a körzetben dolgozók semmire se mennének, ha nem tudnának ítélni külső jegyekből. Ő például számtalan esetben utalt beteget szakorvoshoz úgy, hogy leírni nem merte gyanúját, hiszen szép tudományos indoklás volna: van egy ilyen érzésem… De azért megtelefonálta a kollégának, mit sejt, és - hálistennek? sajnos? - gyakran igazolta őt a röntgen, a laboratórium, az izotópos vizsgálat.

Már hazafelé indult, amikor a férfi ráérősen fölállt: doktor Vajda, ugye? - az igenlő válasz hallatán közölte, ő az a levélíró, eljött, nem a fogadóóra időpontjában, de hát az neki sosem alkalmatos, mert akkor korrepetálása van. *Nem alkalmatos,* szó szerint így mondta, ezt Vajda megjegyezte, jelent valamit, ha egy ember ilyen fordulatokkal él.

Üljünk be a Hungáriába, otthon vagy te ott, dokikám! Nos… nem bánom… - pedig rohannia kellett volna, a felesége a lelkére kötötte, nézzen a kisfiának sötétkék tréningruhát a Corvinban, és vásároljon fölvágottakat az éjjel-nappali közértben; továbbá jó lenne időben hazaérni, hogy befejezhesse azt az angol szakkönyvet az autogén tréningről, amit csak három napra kapott kölcsön, esküvel vállalta a szűk határidőt, dögöljek meg, ha… - kezdetűvel.

A férfi azonban kormányozta Vajdát, mint egy gyermeket, ő hagyta, csodálkozott, miért nem idegesíti a bizalmaskodó mozdulatsor, általában fölállt a hátán a szőr az idegességtől, ha valaki hozzáért. Menekült az olyan emberektől, akik túl közel hajolva beszélnek, utálta, ha oldalba vágják, ha félretolják, ha nekitámaszkodnak. Mostanában a proxemika tételeit hirdette fennen, e divatos viselkedéstani tudományka szerint valamennyi élőlényre jellemző, mekkora távolságokat tart. A verebek például a villanyhuzalokra úgy telepszenek, hogy két madár között mindig körülbelül ugyanakkora hely maradjon. Hasonló jelenségek észlelhetőek az emberállatok körében is, mondjuk, a japánok általában messzebbről társalognak egymással, mint az arabok, akik oly közel húzódnak, hogy érezzék a másik szájának szagát, ez őnáluk a kölcsönös bizalom jele. Nos, én proxemikailag japán volnék! - szokta zárni a gondolatsort. Barátainak oly sokszor s részletesen fejtegette, hogy azok már a proxemika szóra kórusban fújják: például a verebek!

Tiszteletem, művész úr! - köszöntötte a pincér a férfit, az fölemelte a karját üdvözlésképpen, mit iszol? - kérdezte Vajdától, kávét felelte ő, hm, ezek szerint művész, talán ismernem kéne, görcsösen igyekezett visszaemlékezni a nevére. Majd kiderül, türelemre intette magát, végig fogod hallgatni, elmond mindent, kérdezni se kell, olyan típus. Nézte pozsgás arcát, széles homlokát, a szemek eleven színét, s tétován elállt a homoszex meg a kábszer ötletétől. Milyen művész lehet, ezzel a birkózó termettel? Talán szobrász.

A pincér hozta a kávékat, a férfi - érdekes, már nem paculákozod, gondolta ő - fürgén bekapott egy kockacukrot, elropogtatta. Az asztal szélére könyökölt, úgy bámult Vajda doktor arcába. Ő hátradűlt a széken.

Látom, fogalmad sincs, ki vagyok, amióta leművészurazott a pincnök, lázasan töröd rajta az agyad, ne strapáld magad, Martin volnék, a zongorista, bár én inkább zeneszerzőnek tartom magam, talán már hallottál rólam!? - a hangsúly inkább állító volt. Ő buzgón - a kelleténél buzgóbban - bólogatott, Martin rántott egyet a fején, jelezve, nem érdekes.

Lassan bontakozott ki a történet. A férfi ízzel ejtette a szavakat, mintha almából harapna jókorákat. Azzal kezdődött, hogy Martinék fölé költözött az autókirály, vagyis Veszelinov, akinek az a baromi nagy műhelye van a Béke úton, pontosabban a műhely az apjáé, a kis Veszelinov viszont feleségül vette a Bakonyi gumis lányát, így a két cég gyakorlatilag egyesült, a srác kocsikat ad-vesz, biztosan hallottál már róla!

Ő erre szintén bólogatott, bár nem értette, miért kellett volna hallania az autókirályról, ütött-kopott Volkswagenjét az egyik hálás betege bütykölgette. Martin a veséjébe látott, ne hagyjál rám mindent, dokikám! nem vagyok dühöngő őrült! kár velem ilyen óvatos jóindulattal bánnod!

Vajda fontolgatta, mit feleljen, de Martin nem várt választ, mondta tovább. Hogy beköltözés előtt az autókirály ripityára verette a lakását, minél fogva neki másfél hónapig dörömböltek a különféle iparosok a feje fölött, se pihenni, se gyakorolni nem tudott, komponálni még kevésbé, szép lassan megutálta, majd meggyűlölte ezt a rohadt krapekot, akinek annyi a pénze, mint a szemét, és mindent átalakíttat, eszébe se löttyed, hogy az alatta lakók túlélik-e, ő persze majd csak akkor hurcolkodik ide, ha már minden kész lesz, a hülye önző barom! Martin felesége, Éva, másként fogta föl a dolgokat, csitította a férjét, elvégre annak idején ők is tataroztatták a lakást, leverették a csempét, tapétáztattak, mázoltattak, parkettát csiszoltattak, az efféle munkák zajjal járnak, nincs mentség, erről

Veszelinovék nem tehetnek. Az autókirály felesége nyúlánk, incifinci nő, Martinné többször találkozott vele a liftben, váltottak néhány szót; odafönt befejeződött a padlólakkozás, csak a takarítás és a költözködés van hátra, elnézésedet kérik a rumliért! A zenész vonogatta a vállát, sokra megyek az elnézésükkel! Azért jólesett neki, hogy egyáltalán… Úgy képzelte, az ilyen autókirályfélék hatalmas ívben szarnak a többi ember nyomorára.

Hamarosan becsöngetett maga Veszelinov is, egy üveg pezsgővel, reméli, Martin nem haragszik túlságosan, tudja ő, mennyire idegesítő lehet egy zenész számára a krampácsolás. Iszogatták a pezsgőt, az autókirály rokonszenves volt és feltűnően szerény, érdeklődött Martin munkájáról, hogy min dolgozik most, kész-e az a balettzene, amiről a rádióban nyilatkozott. Martin kellemes csalódással állapította meg, ez az autókereskedő olvas, zenét hallgat, színházba jár, vagyis művelt ember módjára él, s nem kizárólag a pénz érdekli, amit egyébként - rejtélyes okból - suskának hív. Később hazaérkezett Éva, süteményeket hozott, belekóstoltak, aztán konyakot ittak, szó került mindenféléről, Veszelinov fölajánlotta, hogyha Martinnak a jövőben bármi gondja lenne a kocsijával, forduljon hozzá bizalommal. A zenész köszönte szépen, cserébe koncertjegyeket ígért, aminek az autókirály láthatólag igen örült. Lejött aztán Veszelinov felesége a babával, Bercike hét hónapos, de mindenáron föl akar állni; Éva rögtön vállalkozott, bármikor vigyáz rá, ha kell. Így cseverésztek, barátkoztak, s az autókirály megkérdezte: szoktál teniszezni? Szoktam, felelte Martin, mert csakugyan, hébe-hóba, nagy ritkán…

Vajda doktor ezen a ponton az órájára pillantott, szerinte lopva, ám a zenész észrevette, sietsz, dokikám? Nem, csak várom, mikor jutunk ahhoz a szenvedélyhez, ami… amiért…! Ott vagyunk, jelentette ki Martin, színpadiasan az asztalra tenyerelve.

Az autókirály teniszezni hívta. És elmentek arra az óbudai pályára, ahol Veszelinov állandó bérlő volt. Az autókirály talpig Adidasban, bélhúros Slazenger ütővel jött ki az öltözőből, Martin dacosan viselte kopott pólóingjét, klottgatyáját, kínai tornacipőjét, persze, sznobéknál fontosak a cuccok, gondolta. Markolta az ócska faütőt, melyet a nagybátyjától örökölt, s igyekezett visszatuszkolni Veszelinov térfelére a labdákat.

Nem vallott szégyent. Másfél óra múltán, amikor abbahagyták, közel állt az ájuláshoz. Veszelinov kezet szorított vele, ő ezt a gesztust amolyan gratulációfélének vette, nem tudván, hogy a játék utáni kézfogás a teniszben a szertartás része. Na, gondolta kárörömmel a zuhany alatt, nekem nincs

Adidasom, Slazengerem, de azért ha számoltuk volna, nem biztos, hogy kikapok! - bizsergett a bőre, azt hitte, a forró vízsugaraktól, ám testének zsibongása a tusolás után sem múlt el; napokig tartott, mire rájött, hogy valamiféle elégedettség ez, büszkeséggel, önteltséggel, magabiztossággal keveredő. Nem érzett hasonlót még soha. Egészen más, mint amit sikeres koncertjein élt át, vagy akkor, ha végre befejezte valamelyik kompozícióját.

Kezdetben hétfőn és csütörtökön teniszeztek, azután szombaton is, Veszelinov baráti köre csupa maszekokból állt, egyik sem játszott valami jaj de, nemsokára Martin lett köztük a nyerő, bármelyiket megverhette, ha összeszedte magát, rendszerint így volt, foggal-körömmel harcolt, mintha az élete múlna rajta. Áthúroztatta az ütőjét, olcsó japán nejlonnal, jó feszesre, s teljes erejéből csépelte a labdát. Később az egyik srác eladta neki a Headjét, ilyennel játszik az argentin Vilas, aki a zenésznek különösképp rokonszenves, mert ugyanolyan rakkolós, vagyis hajtós, mint ő, és szintén balkezes, ami a sportokban előnyös, a balkezesek térlátása általában fejlettebb a jobbosokénál, ez bebizonyított tény, bár az okán még vitáznak a szakértők.

Jól van (Vajda), de miért kellek ehhez én? Martin sóhajtott, ahogyan a szülők szoktak, amikor gyermekük a kimerítő magyarázat dacára sem érti a számtanpéldát, dokikám, azóta engem csak a tenisz érdekel, fizikai fájdalmat érzek, ha zongoráznom kell, nézd a tenyeremet, kérges az ütő nyelétől, hát szabad ilyen tyúkszemesre gyötörni egy zenész ujjait? tiszta merev az egész, közismerten példás billentésem a múlté! szorgos gyakorlással visszaszerezhetném, de nem gyakorlok! azonnal elkalandoznak a gondolataim, a tenisz jár az agyamban, nagy meccsek fontos pillanatai, tűnődöm a röptém fogyatékosságain, próbálok kieszelni ravasz taktikai megoldásokat a pároshoz, tudod, Veszelinovval kihívtuk az összes többieket, egy láda pezsgőben fogadtunk, azt a valamit akarom érezni, amitől egész nap pezsgek, teljesen függetlenül a pezsgőtől, egyébként szinte semmi szeszt nem iszom, amióta komolyan veszem a teniszt, pedig régebben tintáztam rendesen!

Az orvos csóválta a fejét, ezért kár kétségbeesni, az alkohol hiánya még senkit se tett tönkre, a tenisz kimondottan egészséges, pláne ülőfoglalkozásúaknak, nekem is sportolnom kéne valamit, hiszen már pocakosodom, lazulnak az izmaim, szóval, nem értem, mi itt a probléma. A zenész kezdett dühbe gurulni, nem érted, naná, hogy nem érted, dokikám, próbáld félretenni a fazonírozott orvosi szövegedet! képzeld a helyembe

magadat, nálam megszűnt a családi élet, semmire se érek rá! vagy teniszezem, vagy teniszezni készülök, vagy pihenek, mert kidöglöttem a pályán, vagy a teniszre gondolok, vagy a teniszről beszélgetek, de nem mindenkivel lehet, és az élet többi dolgai hidegen hagynak, így aztán egyre kevesebb a jövedelmem, viszont egyre komolyabb összegeket költök a teniszre, ördögi kör!

Doktor Vajda már régen szólni akart, hogy inkább ne tegezze őt a zenész, páciensekkel ragaszkodni szokott a magázáshoz, ám azután hagyta a fenébe, ez sajátságos eset, orvosi teendő nincsen, beszéljen csak Martin, ahogyan kedve tartja, nyilván arra van szüksége, hogy végighallgassák. El is határozta, nem vág közbe, nem kérdez semmit, érdeklődő arccal bólogat és hümmöget. Amikor azonban a zenész az anyagi helyzetéről panaszkodott, meg arról, milyen sokba kerül a tenisz, a benne mocorgó kisördög nem bírta tovább a kussolást: talán azért mégse ettől fogsz csődbe menni, öregem! - most először tegezte vissza, az *öregem* furcsán hangsúlyozódott, mintha Vajda a *dokikám* ellenpárjául szánná. De igen, válaszolta a zenész mélabúsan, fogalmad sincs, mekkora érvágás, én se hittem volna, míg össze nem adtam, tessék, a pálya száz forint óránként, napi kettőt nyugodtan vehetsz, heti hatszor, egy hónapban négyezernyolcszáz, ehhez jön a labda, havi két doboz, négyszázharminc, plusz a trikók, a gatyák, szezononként három pár teniszcipő, ezen végképp nem lehet spórolni, az olcsóbb tornacsukák előbb-utóbb föltörik az ember lábát, következésképp Puma, á ezerháromszáz, aztán a teniszütők, legalább háromra van szükség, egy bélhúros, két műanyagos, hogy legyen feszesebb meg puhább, váltogatni kell, függően a talajtól és a játékerődtől, igazság szerint bélhúrosból is kettő kéne! jó, az ütő több évre szóló beruházás, viszont a húr átlagosan kéthavonta szakad, a műanyag háromszázötven, a bél ezernégyszáz, számold csak ki, már túlvagyunk a hatezren, pedig még egy percet se játszottam a trénerrel, aki százötven óránként, és nem vettük figyelembe, hogy a téli fedett pálya kettőötvenbe kerül! mondjad ezek után, hogy nem teljes anyagi lerongyolódás a tenisz!

A doktort főbe kólintotta a summák nagysága, sokasága. Neki hatnyolc volt a fizetése, ehhez jött a hálapénz, az ügyeletek, meg amit a lapnál keresett, tizenöt-tizenhétre föl tudta tornázni anélkül, hogy erkölcstelenül viselkedett volna a betegekkel. Itthoni mérce szerint jómódúnak mondható tehát, de nem merészelne hat-hétezer forintot pazarolni szórakozásra, csak

úgy! Mintha fogná a fizetését, s kivágná az ablakon, a barna papírzacskóval együtt…

Fölmerült benne a gyanú, hátha Martin csak ugratja. Figyelte a zenész izgő-mozgó szemét, úgy látta, őszinteségében nem kell kétkednie. Azt sem tudom, mit zenél, komolyat vagy… ? Tekintete Martín kerek vállaira siklott, onnét göcsörtös ujjaira, melyek inkább kubikosra vallottak, mint zongoristára. Jó húsban van, ahhoz képest, hogy mennyit teniszezik… állítása szerint.

Csodagyereknek indult, mesélte a zenész, korengedéllyel vették föl a konziba. A papája szerette volna, ha híres Chopin-zongoristaként írja be a nevét a muzsika aranykönyvébe, ő mondta mindig így, tekervényesen és cirkalmasan beszélt, talán szakmai ártalomként, zuglapoknál újságíróskodott. Aztán a frontról már nem jött vissza. Ő, Martin, hétévesen maradt apátlan árva, akkor csodálatos könnyedséggel tette túl magát a dolgon, de mostanában egyre többet gondol arra a bajszos férfira, akivel bizonyára meg tudná beszélni az élet fájdalmas kérdéseit.

Vajda doktornak lassacskán fölrémlett, csakugyan hallott a zenészről, épp a minap olvasta egy nyilatkozatát valahol, fényképet is közöltek, melyen Martin a billentyűkre bandzsított. A fotón jóval idősebbnek és petyhüdtebbnek látszott. Martin, a zongoravirtuóz. A jazz hazai prófétájának tartják, egy időben terjengtek róla bőnyálú pletykák, állítólag hajnalig tartó fekete miséket rendezett tizenéves lánykákkal, aztán - úgy mondják - bűnper lett a vége. Vajda szívesen rákérdezett volna, de nem mert.

Martin kissé hasonlított a Javszer művezetőjére, aki Vajdáéknál a lakásátalakítási munkálatokat irányította. Amaz suksükölt, nákozott, s ühümm gyanánt emlegette a testi szerelem igéjének különféle alakjait, fölszólító módban. A derék iparos - váratlan fordulat! - kizárólag szódavizet ivott, örökké a házáról beszélt, melyben mindent egymaga csinált, akárhová néz, a saját keze munkáját látja, és még így is félmillióba volt, hogy BMAI (rövidítés)! Különös ellentét feszült örökké derűs tésztaképe s a száján kibukó trágárságok között.

Apró gyermekkora óta mindig úgy élt, mesélte Martin, mint aki nem közönséges ember, mert hivatása, sőt küldetése van, sosem habozna bármit föláldozni a zene érdekében. Fütyült a pénzre, harmincévesen is az anyjával élt, a Dob utcai két szoba hallban, testi ügyeit kurvákkal rendezte. Éjszakákon át gyakorolt önfeledten a néma klaviatúrán, amit Kelemen úr

készített számára. Vajda kérdésére elmagyarázta, hogy Kelemen úr a leghíresebb hangszerkészítő az országban, a néma klaviatúra pedig egy zongora billentyűzete, olyan, mint az igazi, csak éppen nem szól. Ezt mondta, közben pedig arra gondolt, mi a francnak ül ő itt a kávéházban a bumfordi orvossal, hiszen a mókus úgysem érti, csak pislog okosan, nyilván már megfogalmazta magában sémaválaszainak egyikét, ami leginkább a viccre hasonlít: Anyuka, avval csúfolnak az iskolában, hogy vízfejű vagyok! Dehogy vagy te vízfejű, édes fiacskám, ne figyelj az ostobákra… inkább szaladj le a közértbe, hozzál tíz kiló krumplit a sapkádban! Bruhaha. Nem tudta kizavarni az agyából a bárgyú csattanót, ezért félbehagyta a mondatot a néma klaviatúra hasznairól, dokikám, azt ismered, hogy… - előadta a viccet, széles taglejtésekkel.

Vajda nevetgélt, aztán bevallotta, hogy ismerte a poént, csak hát ő sokadszorra sem tudja megjegyezni, viszont így újra röhöghet rajta… de hogy jön ez ide? A zenész vállat vont, sehogy… hol tartottam? igen… régebben fizettem volna azért, hogy maradandót alkossak, és ha biztosra ígéri valaki, hogy a fél lábam árán célt érhetek, habozás nélkül rohantam volna amputáltatni! nem tudod te, milyen az, ha az ember csordulásig tele ambícióval, ha egyetlen dolog érdekli a világból, ha minden másra sajnálja az időt! nekem csak a zene létezett, eleinte a blues, aztán a free jazz, reggel azzal ébredtem, este azzal feküdtem, frászt este, késő éjjel! fösvényen kuporgattam az órákat, halogattam az ágyba bújást, hátha ad még valamit az a nap, néhány új taktust, valami különösen fájó hangnemben. De amióta teniszezem, megváltoztak a dolgok, lassan és észrevétlenül, csak utólag vettem észre, benne ülök a csávában nyakig! mert engem csak a tenisz érdekel! bármilyen hülyén hangzik, ez az igazság. Nincs kedvem dolgozni, eluntam a koncertezést, lúdbőrzik a hátam, ha ötvonalas papírt látok, lekésem az összes határidőket, úgy kell odapofoznom magam az íróasztalhoz, hiába, az a vége, hogy a másnapi partin morfondírozom, átvette a tenisz a zene helyét! hallottál már ilyet?

Azért… valószínűleg nyilván eltúlzod, kezdte ő megfontoltan. Egyáltalán nem (Martin), hívjad föl a feleségemet, majd kiderül, túlzok-e… a tenisz olyan, mint az alkohol, öl, butít és nyomorba dönt!

Vajda beharapta az ajkát, annyira alpárinak találta e szöveget, nem tudod, mit csináljál jóódóógodban, gondolta, ilyen húzós ó-kkal, az anyja nyírségi felmenőitől örökölte ezeket, mindig föltörtek benne, ha indulatba jött. Fogalmad sincs, mit tesz az alkohol, mondta heherészősre préselt hangon,

amikor a detoxikálóban voltam szakmai gyakorlaton, hozott a rendőrség éjszakánként szörnyű emberi toprongyokat, az utcán szedték fel őket, ágyat lehetett adni nekik, s beléjük diktálni valami híg levest, azt is kihányták, pedig alig ittak szeszt, de már egy korty elég az ő állapotukban… - torkán akadt a szó, köhögött. Martin szolgálatkészen hátba ütögette, fojtsd meg, isten, ne kínozd! - vizet kért a pincértől, ő pedig borzasztóan szégyenkezett, a szomszédos asztaloktól feléjük pislogott a nép, ráadásul az a két kikent-kifent nőcske épp ott dolgozik a lapnál, gúnyos mosolyuk sejteti, nemsoká az egész szerkesztőség értesül az esetről: képzeljétek, Vajda doktor úr rosszul lett a Hungáriában, biztosan agyonitta magát… A gégéjében valami lenyelnivaló gubbasztott, s hiába próbálta apró nyálkortyokkal továbbterelni, szívósan vesztegelt a garat előtt. Élsz? - Martin még egy pohár vízzel kínálta, ő intett, nincs rá szüksége, igyekezett mélyeket lélegezni.

Dokikám, ne nézz gyereknek, tudok az italról eleget, a szimptómák - így mondjátok, ugye? - kísértetiesen azonosak, ha ugrik egy parti, például eső miatt, egész nap nem találom a helyem, viszketek a türelmetlenségtől, számolom az órákat, és ha történetesen másnap reggel is zuhog, ököllel verem a szekrényt, míg rám nem szól a feleségem, hogy kuss! látom, nem hiszel nekem, pedig ez tragédia, dokikám, valóságos sorscsapás! a szakmámmal együtt jár az éjszakázás, a jazzkoncertek rendszerint késői időpontban kezdődnek, viszont énnekem, amióta délelőttönként kirohangálom magam a pályán, este nyolc-kilenc felé már leragad a szemem! kedves közönség, a zongoránál a híres virtuóz, Martin ásítozik ma este! képzeld csak el, hogyan improvizál az ember, amikor zúg a feje az álmosságtól, zenésztársaim azonnal megérzik, ha nem megyek velük a dallamban, a jazz lényege a közös gondolati áramkör, mi lesz velem, ha többé nem tudok belekapcsolódni ebbe az áramkörbe? nyilatkoztam, hogy ritkítom a turnékat, mert a zeneszerzői munkásságom látja kárát, nem mertem az igazat bevallani: drága barátaim, teniszpályafutásom akadályozza a muzsikusit, választanom kell, s természetesen a fontosabb mellett döntök! Az a régi Martin, az elkötelezett zenész sehol sincs már, és nehéz felfognom, miképpen élhettem le oly sok évet tenisz nélkül, viszont alig izgat, hogy a zeneirodalom szegényebb - vagy ki tudja… - lesz-e azzal a néhány opusszal, amit megírhatnék, ha… ha volna hozzá ambícióm! A közönség pedig… á, nálunk úgyse népszerű a jazz, hiába küzdöttem érte egy maroknyi muzsikussal, hát majd még kevesebb híve marad, ha

ritkulnak a koncertek, az itthoniak többségén nemcsak játszottam, én voltam a szervező is! Most ráng a szemöldököm az ingerültségtől, ha csöng a telefon, mert bizonyára föllépni hívnak, bezzeg ha teniszpartner jelentkezik, virul a pofám, csapot-papot felejtek! a héten például kétszer helyettesítettem valakit párosban, este nyolctól tízig! érted? a BTSK-pályán, villanyfénynél! körben panelházak, minden ablak ibolyaszínű volt, mindenki a tévét nézte, és vacsoráltak és beszélgettek és… és élték a normális életet, mi meg a harmadik szettben öt-hármas vezetésről hagytuk följönni az ellenfeleket egálra, tájbrék lett a vége, azt nagy nehezen nyertük kilenc-hétre, utána még fölugrottunk az egyik sráchoz, hogy kitárgyaljuk a meccset, csak azért jöttem el negyed tizenkettőkor, mert másnap kilenckor szinglim volt a rádiósok pályáján… ehhez mit szólsz, dokikám?

Azt szólom, hogy… - elakadt, megnyalta a szája szélét. Nem, semmiképp sem mondhatod neki: menjen a francba! Orvos vagy, bizalommal fordulnak hozzád, segítséget kérnek, komolyan kell venned a problémájukat, az esetek többségében mást úgysem tehetsz. Azért ez mégis csak…! Röhej.

A zenész várta a választ, ovális körmű ujjai doboltak az asztal peremén. Vajda kellemetlennek érezte a csöndet, felöltötte hát az ólomtürelmű doktor bácsi pózát: nézd, kérlek szépen (már nem lehetett visszakozni a tegezéstől), én úgy vélem, az istenek kegyeltje vagy, ha nincs más bajod, mint azon filozofálni, hogy mennyit teniszezzél, félreértés ne essék, evvel nem óhajtom lekicsinyelni a dolgot, de kívánom, soha súlyosabb gondod ne legyen. Dokikám! - a zenész izgágán legyintett, ő azonban nem hagyta magát félbeszakítani, hirtelen rálelt a szükséges szavakra, vannak az ember életében fordulópontok, amelyeket az ösztönök és a tudat alatti erők idéznek elő, Martin monomániásan múlatta az idejét apró gyermekkorától fogva, bizonyára nem játszott eleget, amikor kicsi volt, később sem szórakozott annyit, mint a többiek, sosem sportolt, egyáltalán, szinte szerzetesként élt, a zenével, a zenéért. Szép az ilyen önfeláldozás, a kiemelkedő teljesítményekért, de a szervezet megköveteli a magáét, nyilvánvaló, hogy Martin fizikuma nem bírja tovább az örökös ülést, a zongora fölé görnyedést, ami igazán nem az ember természetes tartása, a keze, az ujjai belefáradhattak a folytonos gyakorlásba, az agya, a figyelme ellankadt, legalábbis ez az ő, mármint Vajda föltételezése. Carl Gustav Jung írja, hogy az emberi élet delelőjén észlelhető egy váltás, körülbelül a harmincas-negyvenes évek táján. Ekkor kezdődik a visszatekintés. Addig csak előre néztünk, most megtorpanunk, és hátrapillantván, fölmérjük a

bejárt utat. Az extrovertált - a kifelé forduló, aki nagyon is jól érezte magát a világban, otthonosan közlekedett, gyorsan barátkozott s szerelmesedett - ilyenkor kissé elbizonytalanodik, önmagába húzódik. Az introvertált - a befelé forduló - viszont valamelyest fölenged, kitárulkozik, megnyugszik. Efféle történhetett Martinnal, a művészemberek általában introvertáltak, ugyebár.

A zenész kezdeti ellenszenvét semlegesítette a kíváncsiság, már nem érezte annyira okoskodónak Vajda fejtegetését, lehet valami ebben a váltásban… Eszébe jutott Dante, aki éppen harmincöt éves volt, amikor az emberélet útjának felén egy nagy, sötétlő erdőbe jutott, mivel az igazi utat nem lelé. Ifjúkorában Martin sokáig dédelgette a heroikus tervet: operát kéne írni az Isteni Színjátékból. Most annak is rettentően örülsz, ha kicsiholsz az agyadból harminc taktust, arany apám… A Divina Commedia száz énekből áll, á százharminc-százötven sor, összesen kábé tizennégyezer. Az emberélet útjának felén, dünnyögte sokértelmű kacsintás kíséretében.

Tessék (Vajda)? Semmi… ez Dantétól van. Ne viccelj, az orvos ingerülten rángatta a vállát, tudom én, egy nagy sötét verembe zuhantam, ne nézz teljesen hülyének, de mit akarsz evvel? Semmit sem akarok, csak úgy… szabad asszociáció, dokikám. Aha! - tán valami vicc fog kisülni a végén, Vajda biztonság kedvéért fintorított egyet. Tartották a csöndet jó darabig. A zenész bánta, hogy megakasztotta a másikat e félresikeredett beköpéssel, tűnődött, miképpen adja tudtára, mennyire érdekesnek találja eszmefuttatását, érdekesnek és igaznak. Az orvos nyeldekelt, sajgott a gégéje, berekedt, mint rendesen, ha valakit meg akart győzni valamiről. Túlságosan emelt hangon beszélt, erővel préselve át a mondatokat a torkán. Melyet a cigaretták füstje amúgy is állandóan ingerelt.

Ahhoz képest (Martin), hogy orvos vagy, rengeteget dohányzol! Igen. És nem árt? De árt, Vajda fölényesen mosolygott, nem akarok örökké élni. Hm… én újabban félek a haláltól… isten tudja, valahogy sokkal többet gondolok rá… érzem, múlik az idő, egyre sebesebben! Öregszel, gondolta a doktor, s fittyet hányva jobbik énje tiltó szavára, a zenész felé fújta a füstöt, remélem, nem zavar! Ellenkezőleg, bármily hihetetlen, nemrégen kétszer annyit szívtam, mint te! Tényleg? Hát persze. Nem hiányzik? Tulajdonképp csöppet sem, motívum kérdése az egész, bedumáltam magamnak, hogy azóta sokkal jobban megy a tenisz, ráadásul reggelenként nincs mosogatórongyíze a számnak, s megszabadultam az ugató köhögéstől, hisz tudod, miről beszélek!

Tudta. Leszoknivágyó betegeitől hallotta elégszer a dohányos ember ébredés utáni perceinek sivár krónikáját. Épp e szavakat használják, a mosogatórongyíz, az ugató köhögés ismerős. Habár ő maga nem tapasztalt ilyesmit (még?), jó, picit köszörülgeti a torkát, olykor-olykor, a nyála savanyúbb tán a kelleténél fogmosás előtt, ez minden.

Martin közben visszatért a teniszhez, rendben, lehetséges, hogy a szervezete lázad a zenészéletmód ellen, az is biztos, hogy a sport = erő + egészség, amint azt a kocogásra buzdító plakátokon olvashatjuk, oké, de mi lesz a munkájával? Hagyjuk most az anyagiakat, az ember nemcsak a pénzért dolgozik, ő meg különösen nem, régebben akár fizetett volna, hogy zenélhessen. Ha odaült íróasztalához, még szét sem terítette az ötvonalas íveket, már harsogott benne a zene. Most viszont semmi kedve munkához látni, folyvást halogatja, szívesebben ábrándozik pörgetett adogatásokról, melyek épp a tévonal külső végénél érnek talajt, s gonosz csavarodással pattannak kifelé. Ha erőnek erejével odaparancsolja magát, hiába ücsörög a székén - melyen nincs párna, a puha felület aranyeret okoz, ugye, dokikám? -, nem hall semmit, az égvilágon semmit! ebbe mégse lehet beletörődni! ez így nem mehet tovább!

Vajda válaszul folytatta a gondolatsort, mely szerint ha Martin szervezete tudta, mikor elég a muzsikából, tudni fogja azt is, mikor kezdődhet újra a komponálás, a zongorázás, a koncertezés. Kár izgulni, bízni kell a vegetatív idegrendszerben, a tudat alatti erőkben, a test biológiai szabályzórendszerében. Ő, mármint Vajda, azt hiszi, hogyha Martinból istenigazából kikívánkozna egy zene, semmiképp se bírná visszatartani. Persze ő nem ért hozzá, de úgy gondolja, az ihlet, a sugallat, az invenció nem akaratlagos tényező, jön magától - ha jön -, s ha nem, fölösleges erőltetni. Martin teniszezzék nyugodtan, amennyi jólesik, majd ha jelentős mű készülődik benne, az kibukik, nem lehet elfojtani. Ez az ő véleménye.

A zenész belenézett az orvos tiszta tekintetébe, s legszívesebben magához ölelte volna. Mindaz, amit Vajda mondott, ésszerűnek, nyilvánvalónak, cáfolhatatlannak tűnt. Csodálkozott, miért kellett ehhez az orvos, hiszen sejtette ő, hogy ilyesféle történhetik vele, csak nem merte végiggondolni. Szégyellte, hogy különféle teniszpályákon fecsérli az idejét, ahelyett hogy az életművén dolgozna, a zeneértő közönség megelégedésére. Pedig ím, pofonegyszerű! Dolgoztam eleget, dolgozzék most más is! - foglalta össze a lényeget fennhangon. Vajda doktor helyeslőn bólogatott. Martin ekkor váratlanul két konyakot rendelt, fütyülvén az orvos bágyadt

tiltakozására, miszerint ő kocsival van; csak egy csöppet, dokikám, pertut iszunk!

Már koccintottak, már na akkor sziáztak, már alaposan hátbavágta a zenész, amikor Vajdának eszébe jutott, hogy mi a frásznak a pertuivás, ha egyszer kezdettől fogva tegeződnek? Aj, de nagy jót tett ővele Vajda, darálta Martin lelkesülten, igen szenvedett a bűntudattól, amit a tenisz miatt érzett, pedig hülyeség! teljesen igazad van! örülök, hogy megismerhettelek! szerbusz! csinn-csinn!

Martin közlékenységi rohama csöppet sem enyhült, Vajda titkon az óráját leste, várta az alkalmas pillanatot a búcsúzásra. Őneki még vásárolnia kell, mondta a zenész első lélegzetszünetét kihasználva, a feleségének fogalma sincs, hol maradhat ily sokáig. Telefonálj haza! - Martin még egy csomó dolgot el akart mesélni ennek a szakállas férfinak, akiben immár maradéktalanul bízott. Hajlamos volt az efféle villámgyors ítéletekre, hitt a mélyről feltörő érzelmi hullámok csalhatatlanságában.

Vajda látta, a zenész egy barátság kezdetének véli a mai találkozást, ezt önnön sikerének könyvelte el. Nem ment telefonálni; pontosan két perc múlva fölállok! megkapta Martin, amit akart! nem vagyok köteles ráérni a végtelenségig! Na jó, negyedig maradok, tolta ki a határidőt enyhe lelkifurdalással. Tulajdonképpen átvágtam… félrevezettem. Könnyen beszélek, nekem édes mindegy, koptatja-e Martin a billentyűket, írja-e a zeneszámokat. Nekem nem fontos, neki viszont az. Ő nagy művésznek képzeli magát, én meg… én nem tudom! halvány gőzöm sincs róla! mégis rögtön abból indulok *ki,* hogy legföljebb nem ad koncertet, nem csinál filmzenét… avval se törődöm, mi lesz a megélhetésével… Bár ebben az országban nem szoktak éhen halni a művészek. Martin közben már meghívta vendégségbe, rábeszélte, látogasson ki a teniszpályára, elkérte a telefonszámát, s fölírta neki a sajátját. Vajda alig tudta lebeszélni egy újabb rund konyakról, rászánta magát a határozott búcsúra, hiába erősködött a zenész, hogy maradjon még, indult a ruhatárhoz. Martin kikísérte, hosszan szorongatta a kezét, remélem, legközelebb több időd lesz, dokikám, most csak én pofáztam!

A zenész visszacsörtetett az asztalhoz. Csámpásan jár, állapította meg Vajda, bizonyára lúdtalpbetétet kéne hordania, de persze nem hord.

Miért nem megy haza? mire vár? - töprengett az orvos, amikor a kocsijával elhajtott a kávéház fényes üvegfalai előtt, s látta Martint, élénk taglejtésekkel magyarázott valamit a pincérnek. Nem úgy tűnt, mint aki

fizetni akar. Csupa véglet. A fél életét teniszpályákon tölti, a másik felét viszont kávéházi füstben?

Vajda tökéletesen elfeledkezett a rábízott bevásárlásról. Már kiszállt a kocsiból az utcájukban, amikor eszébe jutott. Kenyeret talán még kaphat az ábécében, ami pedig a kisfia sötétkék tréningruháját illeti, hát… majd azt hazudja, nincs a Corvinban semmi se. Ez akár igaz is lehet. Gyakran küldi őt az asszony a Corvinba hiánycikkekért - útba esik, amikor beugrik a szerkesztőségbe az orvosi üzenetek ügyeit intézi -, ám hiába szokta végigsodortatni magát az izgatott tömeggel az áruház tornateremszagú emeletein, amit keres, az rendszerint még vagy már nincs.

Szerzett kenyeret, s a legjobbkor érkezett, Anna vacsorához terítette a konyhaasztalt. A gyerekek (Vajda)? Leckét írnak (a felesége), remélem. Ő a kredenc lapjára tette a veknit, szájában összefutott a nyál a tűzhelyen készülő tejbegríz látványától és szagától. Homlokon csókolta Annát, amiért a kedvencét készíti, a szőke asszony grimaszolt, nem tudhattam, hozol-e kenyeret. Ha egyszer megígértem! - az önironikus hangsúllyal beismerte felesége aggályának jogosságát, Anna cserébe nem érdeklődött ama sötétkék tréningruhájáról. A végeredményt látta, Vajdánál nincs semmiféle csomag.

A gyerekszobában gyanús csend, ő leselkedni próbált, de Gabi, a kisebbik, rögtön kiszúrta, itt a zapú, itt a zapú! - nekifutásból vetette magát az ölébe. Vajda leguggolt, addigra Zoli is odatolatott, rángatták, taszigálták, mint két éhes kutya. Hagyta, hogy leterítsék, Zoli a táskájában kutatott ajándékért, Gabi a belső zsebében. Nem túl szerencsés szokás ez, pedagógiai szempontból káros egyenest, hogy minden áldott nap hozol nekik valami meglepetést, gondolta, de azonnal fölmentette önmagát, hiszen rendszerint csak egy apróságot, istenkém, csokit, rágót, színes tollakat… Hm, a csokit orvosként sem helyeselheted, gyilkolja a fogakat, hát… nagyon odáig vannak érte, sajnos. Különösen Zoli, nála édesebb szájú gyerek kevés akad.

Vacsora után elmerült az autogén tréningben, pontosabban a róla szóló szakkönyvben, erőnek erejével odafigyelt, nincs mese, holnap vissza kell adnom! Sikeresen kizárta magából a külvilágot.

Képzeld, mondta Annának az ágyban, amikor beállította a digitális ébresztőórát, jött ma egy ürge, lerohant a szerkesztőségben, ő írta azt a levelet, hogy nem tud szabadulni a szenvedélyétől… biztos meséltem! Nem. Nem? Nem, folytasd. Szóval, hogy a szenvedélye rabja, de én úgyse

segíthetek, azért elküldi a levelet, ha már megírta… mit tippelsz, mi a szenvedélye? Hogy túrja az orrát, felelte Anna sejtelmes hangon. Ne izélj, komolyan, mi jut erről eszedbe?

A felesége hümmögött, nyilván nem szokásos szenvedély, ha így kérdezed. És amikor ő elárulta, hogy a teniszről van szó, Anna nem csodálkozott, nem ne beszéljezett: az se rossz, vélte lakonikusan. A pasi zenész, Martin, tudod, a zongoravirtuóz! állítólag annyira belebolondult a teniszbe, hogy semmi máshoz nincsen kedve, nem komponál, nem zongorál, satöbbi, csak mindig folyton teniszezik… jó, mi?

Anna merengett néhány pillanatig, aztán: boldog ember, ha teheti… próbálnék én örökké teniszezni! Hogy érted ezt, te egyáltalán nem is tudsz… nem is szoktál!? Nem szoktam, hagyta rá az asszony engedékenyen, nem tudok, de ha meg akarnék tanulni, mi volna? mikor jutna rá időm? energiám? a mi életünkbe semmi más nem fér bele, mint ami már benne van!

Vajda döbbenten fordult oda a sötétben. Az utolsó mondat fölizzott, akár a gyújtózsinór, szikraként pattogtak a mássalhangzók, mindeközben a szép szőke asszony, az ő drága kis felesége nyugodt mozdulatokkal simogatta őt, járatta izgékony ujjait a gerinc medrében, a lapockák fennsíkjain - így búcsúzik tőle minden este.

Sose mondtad, hogy teniszeznél, ha lehetne! - sértettre csorbult a hangja. Lehetne? - csapott rá az asszony, a kérdés kunkora szállt a sötétben, mint az elhajított penge. Ő hallgatott, eszébe jutott Bergman filmje, a Jelenetek egy házasság történetéből, abban is semmiségből lobbant föl a házastársi marakodás, és a szilárdnak látszó kapcsolat szétszakadozott; honnét Anna keserű indulata? mi a baja? elfeledkeztem valamiről? - pergette agyában életük nevezetesebb dátumait, születések s nevek napjait, évfordulókat, hiába, ma nincsen semmi… mi van ma?! - ezt már fennhangon kérdezte, választ nem kapott, az asszony szorgosan simogatta, ő hirtelen úgy látta a homályban, mintha Anna arcán könnycseppek fénylenének, odavonta magához, nem, a bőre száraz és forró, mi van? - kérdezte újra, mélyülő riadalommal. Megijedtél? - Annából kibuggyant a nevetés.

Színjáték, gondolta Vajda, különös, hogy emberismereti tudománya a feleségével szemben rendre csődöt mond; miért csináltad ezt? úgy… annyira… - makogta. Semmit se csináltam, csak föltettem a kérdést, mi lenne, ha egyszer tényleg szeretnék valamit? valami mást?

Az orvos töprengett, biztosra vette, az asszony nem ok nélkül kötözködik, próbálta eltalálni, mi a szándéka, bizonyára a Jutka barátnőjével sütötték ki, Jutka egyedül él, illetve gyermekével, a férje összeállt egy pincérnővel, „az a ribanc”, mondja róla a hízásnak indult asszony gáttalan gyűlölettel. Jutka uszítja Annát, ő erőszakoskodik folyton, hogy menjenek színházba, koncertre; bánom én? tessék, vegyetek jegyet, de engem hagyjatok ki! - Vajdának a rendelés után vagy előtt végig kell vizitálnia a telefonon jelentkező betegeket, körzete nagy és saras, Újpest külső szélén, az egész napi robot után csöppet sem akaródzik kimozdulnia. Ezt Anna megértheti, meg is érti, amíg Jutka nem jön, hogy fölheccelje a feminista szövegeivel, édesem, neked tán nincs jogod a szórakozásra? - kezdi nyúlós hangon. Hogy vinné el a frász!

Ugye (Vajda), délután felugrott hozzád a független magyar anya? Fölösleges örökké kigúnyolnod, van neki baja épp elég! - Anna beszüntette a simogatást, támadásra készen ült fel az ágyon. Vajda már nyugodt volt, világos minden, Jutka panasznapot tartott, ilyenkor Annának rosszkedve lesz, sötét színben látja a dolgokat, következésképp sötétnek is találja azokat. Ráadásul időjárási front érkezik a Kárpát-medencébe, szeszélyes volt a nyárelő, állítólag most jön a kánikula, s a melegre Anna érzékeny.

Jutka hívja független magyar anyának önmagát, így Vajda, sértő szándék tehát nincs ebben. Ami pedig azt a valami mást illeti, Annán múlik. Mondja el, mit szeretne, és ő, mármint Vajda, azon lesz, hogy csinálhassa nyugodtan. Minden megoldható egy kis jóakarattal, belátással, türelemmel. Jutka férjéből hiányoztak ezek, szintúgy rövidebb távú élettársaiból, ámde őbelőle nem hiányoznak, Anna tudhatja, tapasztalhatja, épp ezért ne azonosítsa magát Jutkával, Anna nem Jutka, ő pedig nem Jutka férje, hála a jó istennek. Ha tehát Anna példának okáért teniszezni kíván, ennek a világon semmi akadálya, Martin amúgy is hívja őt ütögetni, majd együtt mennek, Anna annyit játszhat, amennyit bír, csak aztán nehogy belegyagyásodjon, mint a zongorista, mert a végén kénytelen lesz orvoshoz fordulni, és akkor megnézheti magát! - Gabi szokta mondani a belegyagyásodást, Vajda sejtette, hogy e fordulattól a felesége ellágyul.

Nem tévedett. Anna fészkelődött, kijelentette, esze ágában sincs teniszezni, az hiányozna még neki! - hamarosan odabújt Vajda mellkasára, rémes napja volt, mesélte, ma bolondokházává változott az iskola, szakfelügyelő jött hospitálni, ettől Horváth igazgatóhelyettes azonnal a nadrágjába csinált, a gyerekek érezték a feszültséget, agybajosan

viselkedtek, azt se tudták, amit tényleg tudnak, de persze nem sokat tudnak, tiszta favágás egy ilyen iparitanuló-intézetben magyart tanítani, abban a pici óraszámban egyébként se jut az ember semmire, és Horváth igazgatóhelyettesnek van pofája kijelenteni: nagy az elmaradás, Vajdáné kartársnő, nagyon nagy az elmaradás! - hát igen, más sincs, csak elmaradás, miért éppen a magyartanárt macerálják, amikor a gyerekek úgy kapnak végbizonyítványt, hogy nem is konyítanak a szakmához, állandóan érkeznek a szemrehányó levelek a nyomdákból, ahol azután elhelyezkednek, aj, belefárad az ember nagyon…

Vajda megkönnyebbülten vigasztalta Annát, az ő áttetszőn kék szemű feleségét, az élet nem kávéház, oda se neki! Horváth igazgatóhelyettes nyasgem! a szakfelügyelő nyasgem! a nyomdásztanoncok nyasgem! mindenki nyasgem!

Anna még közelebb nyomakodott, elöntötte a jól ismert borzongás, melyet lúdbőrzésnek nevezni súlyos balfogás, örvendezett, amiért ilyen ember a férje, megnyugtatja, föloldja gátlásait, s szereti, úgy, ahogy van. Ő, Anna, nem szerette Annát, sőt olykor éppenséggel utálta a túlérzékeny, döntésképtelen és hiú nőt, aki visszanézett rá a tükörből. Aki örök idegeskedésben tölti életét, szorongásai sajgón lüktetnek a gyomrában s a beleiben, Vajda ezt mindközönségesen colitisnek diagnosztizálta, Eleniumot javasolt, komolyabb fájdalmak esetén Nospát. És főként: ne izgasd magad feleslegesen!

Mi a felesleges, mi nem? egyre nehezebb eldönteni. Vajda az oldalára fordult, belecsókolt az asszony nyakába. Anna szabadjára eresztette az ujjait, tíz falánk kopó az éjszaka rengetegében; hámozták egymást a pizsamából, nem számítottak e szeretkezésre, Vajda túl nyúzottnak vélte a feleségét, az asszony pedig ritkán kezdeményezett. Megtanulták az évek során, miként szerezhetik a leghevesebb örömet egymásnak, boldogok voltak, hogy ilyen csodásan sikerült a döntő pillanat, utána sem váltak szét, szótlan ölelésben töltve a kábulat perceit, mely az orvost némiképp a halálra emlékeztette. Csökkenő erővel működnek az érzékszervek, súlytalanodik a test, pislákol az agy.

Idő múltán Vajda fázni kezdett. Tárva az ablak, lehűlt a nyári éj. Nem akart megmoccanni, Anna elaludt a vállán. Bal karjával óvatosan magukra húzta a paplant. Abban azért igaza van, hogy a mi életünkbe nem fér más. Kidumáltam a dolgot, de ha Anna komolyan teniszezni akarna, fölborulna minden. Ha reggel járna, neked kéne a gyerekeket széthordani, délelőttös

napjaidon elkésnél a rendelésről. A délutánosokon meg ugrana az uszoda, nem áztathatnád magadat a Széchenyiben. Jó vicc, hogy járhatna reggel, amikor neki is nyolckor kezdődik a tanítás? Utána bevásárol, főz, mos, takarít, foglalkozik a fiúkkal… helyetted.

Én pénzt keresek… dolgozom… gyógyítok! - próbálta a mérleg serpenyőjét a maga oldalán lejjebb nyomni, csekély sikerrel. Ezt a családot Anna tartja össze, cipeli a hátán. Anna, ez a törékeny - még mindig gyereklánynak látszó -, érzékeny asszony.

Elzsibbadt a válla, lassan, centiméterenként húzta ki szuszogó felesége alól. Anna szolgálatkészen a másik oldalára hengeredett, be kell szedni, motyogta. Vajda eltűnődött, mit kell beszedni? Próbálta kitalálni, merre járhat az asszony álmaiban, miféle fenyegető veszedelmek lesnek rá, s vajon melyik gyógyszertől remél menekvést? Föl kéne ébreszteni, ha biztos volna, hogy rémekkel küzd. Hallgatta egyenletes lélegzetvételét, nem csattogtatja a fogait, tehát nincs túl nagy vész. Hadd aludjon.

Latolgatta, jelentkezik-e Martin teniszügyben, s mit csináljon ő, ha a zenész csakugyan játszani hívja majd. Elmegyek, egyszer elmegyek, miért ne? Megnézem, milyen, amikor egy zongoravirtuóz és egy autókirály élethalálharcot vív a labdáért. Martin szerint vérre megy… Oda tényleg nem árthat egy orvos jelenléte, gondolta álnokul.

Gyermekkorában az anyja sokszor kivitte a vállalati teniszpályára, valahol a Visegrádi utca végén volt, azóta házakat építettek a helyére. Elhájasodott nők szerencsétlenkedtek a reménytelenül porzó salakon. Anya ütői még megvannak valahol. Talán a spájzban. Ő annak idején utálta az egészet, a tenisz számára hosszadalmas várakozásokat jelentett, örökké útban volt, ráordítottak: civil a pályán! Később, az egyetemi években, tornaóra gyanánt lehetett járni az OSC-sporttelepre, focizni, atletizálni, néhányan teniszeztek, egyszer-egyszer ő is kipróbálta, kevés örömet talált benne. Nem mindegy, hogy elérem-e a labdát? Az eredmény hidegen hagyta, nem érezte magát boldogtalannak, ha vesztett.

Nehezült a feje, tudta, két-három perc múlva mélyen alszik. Elhelyezkedett, tarkójával laposra nyomkodta a párnát. Egy nappal rövidebb az élet, ahogy a költő mondja. József Attila? Nem. Asszem Juhász Gyula. Egy nappal rövidebb az élet, meg a fogság is… akkor Radnóti.

Anna azt álmodta, hogy a végzős osztályában dolgozatot írat, óra végén Faragó, akinek hiába hívatja be a szüleit, juszt se jönnek, azt üzenik, nincsen arra idejük, szóval, Faragó kiabálni kezd: tanárnőnek tisztelettel

jelentem, üresek a füzetek, senki nem tud semmit, kár húznunk egymás idejét! - avval fölált, s kihajítja az ablakon a füzetét, a többiek követik a példát, zeng a kórus: dobd ki! dobd ki! - és ő hiába próbál csöndet teremteni, hiába pisszeg, tapsol, dobbant, hiába püföli vonalzóval az asztalt, nem hallják, hiába akarja túlüvölteni a hangzavart: a füzeteket akkor is be kell szedni! mit fog szólni a szakfelügyelő? be kell szedni! be kell szedni!

2

Szomszéd úr, kő még a létra? - szállt a hang az éles levegőben mint egy sebes járású felhő, aláfestésül csirregett a patak. A patak, mely döntő érv volt a tanyavételkor. Szeszélyes kanyarral fordult a kert alá a mély meder, rézsűjén harcias bozót. Egy patak, az már valami, vizet ad szükség esetén, akad benne apróhal, tehát még nem fertőzött. Örökös neszezése élvezet a fülnek, igaz, csak szerinte, a felesége ki nem állhatja, azt mondja, fejfájást kap tőle. Kár. Ő imád a víz mentén kuporogni, nézni a fodrozatok változatait, figyelni a csillámló felszínt s a fenék sodralékát, hallgatni a természet helyi zenekarát, melynek utánozhatatlan összhangzatát nehéz szavakkal visszaadni, legközelebb jár a valóhoz a csirregés. Ám ez mintha nem magyarul volna, jelentős szájtorna kiejteni.

A falusiak ügyesen intézik, ha valamelyik betű picit törné a nyelvüket, rögtön elsinkófálják. Pista bácsi például, aki a létrájáért jött, a múlt héten megkérte őt, vigye be a városba, városon itt Tatabánya értendő; a Dácia gyújtása vad köhögésbe kezdett az emelkedőn, mire az öreg: há, szomszéd úr, e is jobban fut lenek mint főnek! - pontosan így mondta, *lenek mint főnek.* A gyárban a kollégáinál viharos sikert aratott, amikor elmesélte, ettől felbátorodván újabb és újabb hallgatóknak adta le, egyre dúsabb színészi játékkal. Csütörtökön kiszállásra utazott a nagyfőnökével, a visszaúton belefogott a sztoriba, ám a diri közbeszólt: lenek mint főnek, tudom, késésben van, Bertalankám, már eljutott hozzám a poén. Valaki beduruzsolta neki, de vajon ki? és milyen éllel? nyilván nem azért, hogy remek humorérzékemet tanúsítsa.

Pista bácsi átlépett a patakon, kő akkor, vagy vihetném? Ő érezte, nem felelheti az igazat, bizony, kellene még a létra, a félkész padlásra fölhányt deszkákat nem ártana átvizsgálni, mielőtt belefogna az új szoba faburkolásába. Sajnos, a létrát még a múlt vasárnap adta ide az öreg, s ő megígérte, este visszaviszi. Ám aztán elhúzódott a tetőjavítgatás, azt hitte,

csupán néhány cserepet sodort le a helyéről a szél, közben másfél sor annyira töredezett, hogy muszáj kicserélni, tehát szerezni kell! - reménykedett, talán a fölső szomszéd, Lajos bácsi ad kölcsön, nemrég bővítette a házát, nyilván maradt néhány cserepe, de Lajos bácsi a szeszfőzdébe ment, és nem tért vissza, míg ők indultak haza, Pestre. Csapot-papot, létrát felejtvén.

Pista bácsi arcán szétszaladt az a gyanúsan jóindulatú mosoly, amellyel a víkendházasokat szemlélik a falusiak, szomszéd úr, ősszel akkó kő-e az a fé disznó, amirő szó vót? - hóna alá kapta a létráját, mely ott állt, a szilvafának támasztva. Ő segítőkészen belemarkolt a legalsó fokba, az öreg félretolta a kezét, bódogulok magam, hanem a disznó végett tessék beugorni! Beugrunk, Pista bácsi, okvetlenül! - szerencsétlenül hajlongott, mint egy portás. Az öreg átlendítette magát létrástul a patakon, viszontlátás akkó, szomszéd úr! Viszlát, és köszönöm, felelte ő, de ezt Pista bácsi már nem hallotta.

Pofátlanság tőlem, hogy elhozom a létráját, s még neki kell érte jönnie, nyilván többé nem adja ide. Bár… ezeknél a falusiaknál amilyen gyors a harag, épp oly hirtelen a bocsánat, *hamari,* ahogy ők mondják. Pista bácsi például hetenként összevész Lajos szomszéddal, örökre, vagyis mindaddig, amíg a kocsmában leöblítik.

Nagy adomány a sorstól a tanya. Nem hitte volna, hogy ekkora változást okozhat valami az életében. Úgy képzelte, látja tisztán az ösvényt, melyen - ha kellő óvatossággal lépked - akkurátusan bandukolhat a halála felé, s aligha érheti komolyabb meglepetés. Jolántól nem fog elválni, ez bizonyosnak látszik, pályát sem igen módosít, ahhoz már késő, a negyedik iksz sűrűjében. Nevelik szépen a két gyereket, lehetőség szerint egyetemre járatják őket, aztán lakást szereznek nekik, mert ha a szülő nem segít, akkor senki, és sose lesz önálló otthonuk; e feladatok elvégzéséhez másfél évtizednyi ideje van még, nem több, a távolabbi jövő bizonytalan, nyugdíj, impotencia, betegségek… Ámbár azt beszélik, föl fogják emelni a nyugdíjkorhatárt hatvanötre.

Elvitte a létrát? - Jolán az újszobából kiabált, a kelleténél harsányabban, nem tudván, hogy ő épp az ablak mentén támasztja a falat. Belépett a hosszúkás helyiségbe, Jolán a grimaszából olvasta a választ, jaj, a ládák! - rikoltotta, mi lesz a ládákkal? fönn van még a nagyja! eszedbe juthatott volna! Ő az ujjait ropogtatta, nem szerette, ha a felesége ilyen számonkérőn támad rá, szívesen ajánlaná, kapjon be egy Seduxent, csakhogy az efféle

szellemeskedés Jolánnál olaj a tűzre. Eszembe jutott, a deszkák is ott vannak, válaszolta csöndesen, mit tehetek? övé a létra! azt ígértük, múlt vasárnap visszakapja.

A felesége rángatta a vállát, mint aki nincs igazán meggyőzve, a kisebbik drótkefével sikálta a festékfoltokat a szegélylécről. Fontolgatta, kitől szerezhetnének gyorsan egy létrát. Lajos szomszédé túl rövid. A fenti vénasszonnyal összekülönböztek nemrégen, a tyúkja tojásait kereste rajtuk mindenáron, sunyi pillantásokkal méregetve a kamrájuk ajtaját. Nekem ne célozgasson senki, nem szoktam lopkodni a másét, se tojást, se pedig ribizlit, szemben ővele, aki pofátlanul leszedi, amit az utcáról elér, érdekes, mit szólna, ha mi rájárnánk a gyümölcsfáira, a házunk tetejéről átnyúlhatnék az almaszedővel, ha akarnék. A Lajos bácsi almaszedőjével! - így a férje, ideje volna visszaadni!

Jolán nem értette, miért izgatja ő magát annyira a kölcsönzött tárgyak miatt. Majd szólnak, ha szükségük van rá, fölösleges a túlzott pedantería, faluhelyen lazább az élet.

A lenti öregasszony sokkalta szolgálatkészebb a fentinél, segített Jolánnak konyhakerti ügyekben, úgy irányítgatta, mintha saját, városba költözött lányai közül tért volna meg valamelyik. Á, Jolánkám, naccsága lett mind a háromból, má asse tuggyák, mejk a disznó eleje… vóna különben friss tej eladó, mondta mútkor, hogy érdekli. Jolánt érdekelte a frissen fejt tej, ahogyan a saját termésű zöldségektől is lázba jött, reggel még a földben volt! - közölte a vendégekkel bizalmasan, ha dicsérték az ebédet; súlyt helyezett rá, hogy a család kizárólag házi befőttet s lekvárt egyék, sose *közértit;* a Guszev utcai lakás vázáiban *saját* rózsák virítottak - mindez a tanyának köszönhető.

Jolán nagyralátó tervei között szerepelt az üvegház, a gombatermesztés a pincében, és fontolgatta, ne tartson-e állatokat. Baromfit, csirkét, kacsát, esetleg pulykát, később tán malacot. Mi akadálya? A disznó számára ott az ól, szerencsére nem engedte, hogy a férje lebontsa, a csirkéknek pedig eszkábálhatnak ketreceket.

Nehézkesek a férfiak. Hogy ő az állattartást ellenzi! Miért ellenzi? Egyáltalán, miért szól bele? Kezdetben a konyhakertet is hülyeségnek tartotta. Hogy itt az ember fillérekért vásárolhat zöldséget, kár bajlódni vele. A zsenge borsót, a cukkinit, a brokkolit azért két pofára zabálta, a spárgát szintén, nyilván ugyanez lesz az első rántott csirkével, ami *saját.* Csak az a kérdés, mi történjék a jószággal hét közben, amikor Pesten

vagyunk. Hajlandó volna-e a lenti néni beszállni, például felesben? Föl kell vetni. Hátha.

Bertalan úr! Ő odafordult, egy idegen férfi állt az úton, ütött-kopott biciklijére támaszkodva. Mit óhajt? - elutasítóan karba fonta a kezét, a pacák amolyan vigéc-forma volt, ránézésre nem sok bizalmat ébresztett. Bertalan úr, hát nem ismer meg engemet? én vónék az asztalos, a külső sorról! jó hírrel jövök, kész a följáró! Erre már Jolán is kidugta a fejét az ablakon, üdvözlöm, Varga úr, másfél hónap késésben van!

Varga, az asztalos. Bertalan kövérebbre és mocskosabbra emlékezett, olyannak látta rendetlen műhelyében, a férfi most vasárnapira vette a figurát, öltönye kétsoros, inge keményített, haja fénylőn tapad a koponyájára. Pomádé vagy nyál? - tűnődött Jolán; Bertalan arra gondolt, hogy a feleségének minden szükséges név eszébe jut, bezzeg ő akkor se tudta volna előbányászni az agyából, ha verik.

A főnöknek mongya, Bertalanné, aranyos, én ennyit se tehetek róla! - Varga csettintett. Mire Bertalan fölkapaszkodott a tornácról az útig vezető meredek ösvényen, Jolán már javában tárgyalt az asztalossal, illetve ezek szerint a segédjével. Bizonyára a főnök a mocskos kövér. Jolán igyekezett rávenni Varga urat, segítsen Bertalannak hazacipelni a padlásföljárót. Máma, drága asszonyom, az úristen is pihen, meg én is! - röhögött a saját viccén, kivillantak a szájából egészségesen fehér fogai. Ugyan, Varga úr, tíz perc alatt megfordulnak, még annyi se kell, tegye meg, föl kéne jutnom a padlásra, de Pista bácsi erőnek erejével visszavitte a létráját. Még jó, hogy pénzt nem szedett érte, igen szűkmarkú ám az öreg! - Varga úr kacsingatott, s Bertalan úgy érezte, az asszony már az ujja köré csavarta az asztalossegédet. Valóban, végül a férfi vállalkozott a cipekedésre, csak előbb hazamegyen átöltözni.

Jolán boldogan egymáshoz ütögette az ökleit, kész a följáró, följárhatunk tet-szés sze-rint! - áriázta, a Trubadúrból származó dallamot igen szabadon használva, dúsan röcögtetve. Bertalan elnevette magát, ne örülj, szívem, jusson eszedbe, hogy mindössze négyszáz forint van nálam, a följáróért kétezerben maradtunk! - bizony, hiába alkudozott szívósan és ravaszul, az asztalos úr megkutyálta magát, kétezernél alább nem adta. Jolán vállat vont, sajnálom, várhat egy hetet a pénzére nyugodtan, mi másfél hónapot vártunk a munkájára! - hangsúlya meredeken szökött fölfelé.

Bertalant idegesítette a felesége rámenős modora, Jolán azt hiszi, azonnal támadni kell, nehogy védekezésbe szoríthassák. Az asztalost győzködjed,

ne engem! - morogta, otthagyta, hogy az asszony akkor se felelhessen, ha akarna. Jolánnak azonban nem volt kedve fölösleges vitákba bonyolódni, örült, hogy hamarosan lehozhatja a ládákat a padlásról, belerakhatja az újkrumplit, szellősen, papírral rétegelve, ahogyan a lenti nénitől tanulta. Pesten kevés család asztalán lesz a héten újkrumpli! - már a szájában érezte az ízét, hajában süti meg, úgy hámozás nélkül ehető, vajjal és sóval.

Bertalan a padláson heverő faanyagra gondolt, biztosan ott leli a hajópadló maradékát, amivel az új szoba betonalapját fedte, kár, hogy szakszerűtlenül. Lajos szomszéd szerint a betonra a kátránypapíron túl homokot vagy sódert kellett volna raknia a párnafák közé, a tökéletesebb szigetelés kedvéért. Hát… majd legközelebb.

A korhadó padra ült, a vízakna mellé. A vaslemez oldalra csúszott, a résben éles fényszeletbe került a Niagara szivattyú légtelenítő tölcsére. A rozsdás masina öregurasan fújtatva végezte a dolgát, remegve s harákolva pumpálta a vizet a kútból a csőbe, a csőből a házba. Kéz alatt vették, itt a faluban, csak a jóisten tudja, hány évi szolgálat után került hozzájuk, hogy leváltsa az ócska búvárszivattyút, melyről pedig a ház régi tulajdonosa esküvel állította: vadonatúj. Látta rögtön, Bertalan zöldfülű ingatlanvásárló, nem jut eszébe, hogy belepillantson a vízaknába. Igen… Sok minden nem jutott eszünkbe, saját kárunkon okulhattunk.

Nem kérdezték meg például: miből épült a ház? - így csupán a kőművestől tudták meg, hogy az első és az oldalsó fal vályog. Nem kértek tanácsot a szomszédoktól, kit fogadjanak föl, így a kőműves, akivel az új szobát akarták felhuzatni, kialkudott anyagra ötezer ákontót, csak azután vonult be a váci fegyházba, hogy letöltse nyolc hónapos szabadságvesztését, garázdaságért. A részleteket Jolán utólag érdeklődte meg, Bertalan ragaszkodott hozzá, legalább ennyi előnyünk legyen abból, hogy ügyész vagy!

Jolán rögtön dühbe gurult, miért folyton az ő hivatásán viccelődik Bertalan? mielőtt feleségül vette, tudta jól, hogy ügyész szeretne lenni, ő nem fogja a rászorulók pénzét zsebre vágni - ügyvéd -, sem a vállalatok zűrzavaros pereit intézni - jogtanácsos -, mi marad akkor? a bíróság vagy az ügyészség. Érdekes, azt Bertalan sem erőltette, hogy a bíróságra kerüljön, tudta jól, évekig várhatná ott, hogy kinevezzék, a fogalmazói fizetés épp a fele annak, amit most keres. Különben is, Bertalan tréfálkozzék inkább a saját állásán, az utolsó pillanatban rendre fuccsba menő szerződéseken, melyekkel több év munkája kerül a szemétkosárba csupáncsak azért, mert a

gyár ritkán képes megfelelni a külföldi partner által támasztott követelményeknek. És ha a vadonatúj gépek azért kontakthibásak, mert a diódák között amerikai mogyoróhéj darabkák akadályozzák az összeköttetést, akkor ő köszöni, marad ügyész, aki legalább a törvényesség őre, akármennyit gúnyolódik rajta Bertalan.

E villongások rendszerint baráti társaságban robbannak ki, Bertalan szereti a gátlástalan humorgépet játszani, s az ügyészség könnyű préda. Olyan olcsó, hogy még neked kéne fizetni! - hadarja az asszony fölrántott szemöldökkel, ha ő megenged magának valami affélét, miszerint az asszony börtönöz és akasztat, de néha haza szokta hozni a munkát. Valójában Jolán egyetlen egyszer kért halált, egy gyermekgyilkos apára, a végén annak is kegyelmet adott az Elnöki Tanács. Egyébként sem olyan egyszerű, ahogy Bertalan képzeli, ha a mi gyerekünket mészárolná le valaki, rögtön elismerné a halálbüntetés létjogosultságát. Védeni kell a többség érdekeit a rablóktól, tolvajoktól, gyilkosoktól, vagy nem?

Valahonnét messziről bizonytalan zúgást hozott a szél, autó közeleg a fenti úton, állapította meg Bertalan csalhatatlan biztonsággal, érzékenyebb műszerré vált a füle s az orra, amióta a tanyán él… na nem, élni még mindig Pesten szokott, bármily sok időt tölt idelenn. Hallatszott, hogy a kocsi az elágazásnál lassít, majd a földes útra fordul, talán akkor mégis befut a haverja, aki reggelre ígérte érkezését. Órájára pillantott, háromnegyed tizenegy. Fogalmazott magában egy csípős megjegyzést a kései reggelről, mely a züllött városi élet következménye. De nem volt kinek elsütnie, az autó fölfelé kanyarodott, egy pillanatra láthatta a fenti vénasszony háza s csűrje között, roggyant Volga, pörge kalapos férfi ült benne, bizonyára borért megy. Bertalanék házán túl, a domboldal hajlatában két tucatnyi vályogházikó volt, szorosan egymás mellett, mind gondosan lelakatolva. Rejtélyes okból e bodegákat pincének nevezik a helybeliek, itt tartja a falu a borát.

Segíthetnél egy kicsit! - Jolán a krumplit csomagolta. Jó, megadóan odaguggolt, a faburkolatból ma már úgyse lesz semmi, hiába, nem jön a doktorka, toll a fülibe. Pedig örökké dicsekszik az asztalostudományával, hogy őneki anyai ágon az összes fölmenői ácsok és asztalosok voltak; igaz, ami igaz, pompás beépített konyhát barkácsolt Martinéknál, a baráti körben mindenki csodájára járt. Öt perc múlva tizenegy. Az istenit neki, miért hiteget? miért nem mondja bele a pofámba, hogy szarik az én tanyámra! akkor hívnék mást!

Sajnos, senkinek sincs körfűrésze, fémkeretes állvánnyal, csak a doktorkának. Ígérte, elhozza a villanyfúróhoz csatlakoztatható csiszolófejet, dicsekedett, az ő csapolómasinájával pillanatok alatt összeereszthetők a deszkavégek, na, hát hol van? hol?

Amikor a birtokot vásároltad, azt hitted, állandó vendégjárás lesz itten, örültél, most legalább van hová hívni a barátaidat, bizonyos mértékig épp azért építetted az új szobát, hogy szükség esetén itt alhassanak. Hatalmas mulatságokat terveztél, nyárra szalonnasütést, télre szánkózást, tavaszra focipartit a bikaréten, őszre tivornyás szüretet a szőlőlugasodban. Mást is lehet csinálni, tetszés szerint, szedhetnék a ribizlit, az epret, a cseresznyét, beszállhatnának a férfimunkába, vakolásba, meszelésbe, és ha egyikhez sincs kedvük, kifekhetnek a napra.

Mind odáig volt, hosszú víkendekről beszéltek, nagy, közös főzésekről, lelkesedtek, elvben! néhány szórványos látogatás után senki se jön. Valahogy… nem sikerült megszerettetned a barátaiddal ezt a helyet. Kényelmetlennek találták, hogy a domb tövén kell hagyni az autót, hogy útban a ház felé kétszer át kell ugrani vagy gázolni a patakon, mely a kert végét mossa, hogy cipelhetik a csomagokat az örökké saras, makadámnak csúfolt ösvényen. Városiak! - a megvető hangsúlyhoz jellegzetes legyintés tartozott, ezt kísérteties azonossággal adták elő az összes bácsik, nénik, szomszédok.

Ha nem, hát nem, ez szabadon választott gyakorlat.

Kár, hogy a gyermekeim se rajonganak a tanyáért, ahogy Bobó mondta: muszáj folyton mindig ugyanoda menni? Nem muszáj, felelte ő, s eltűnődött, miért imádja annyira ezt a hétszáz négyszögölnyi földdarabot, a háromszobássá növekedett házat, a lugast, a fákat, a fészert, a Niagara szivattyút? Miért, hogy legszívesebben állandóan itt tenne-venne, s hét közben, amikor kénytelen Pesten tartózkodni, mindenkinek a birtokáról akar beszélni, hosszadalmas előadásokat tart az emésztőgödör ásása körüli zökkenőkről, boldog, ha valaki végighallgatja, hogyan szerzett bontott téglát a helyi téesztől, s hogyan lesz azokból fájintos, ütögetésre megnyugtatóan döngő fal. Egyetlen kis hibája, hogy itt-ott salétromosodik, Pista bácsi szerint nem tökéletes a szigetelés, a lenti öregasszony viszont esküvel állítja, új falnál ez elkerülhetetlen.

Megteltek a ládák, Bertalan föltápászkodott. Kiviszed a kocsihoz (Jolán)? Nem, most nem. Hát mikor? Majd, ha… majd később! - tett néhány lépést a ház felé, lenyelte ingerültségét, Jolán oly aggályos izgalommal foglalkozik

a hüvelykujjnyi krumplikkal, mintha az egész évi élelmezésük múlna rajta. Kétségtelen, megtakarítunk némi pénzt, ha a sajátunkat esszük, de azért nem kéne ennyire büszkének lenni a termésre. Bertalan tudta, minden barát és ismerős kap kóstolót belőle, s jaj annak, aki nem álmélkodik, nem cuppog, nem zeng dicshimnuszt. Neki személy szerint eleve vesztett ügye van, sosem szerette a krumplit. Családjában az volt az uralkodó nézet, hogy krumplit csak akkor eszik az ember, ha nincs más. Jolánéknál ezzel szemben nagy becsben tartották, így azután házasságuk kezdeti szakaszában kétféle körettel készült a pörkölt. Idővel az asszony ráfanyalodott a tarhonyára, nokedlira, rizsre, ő pedig beletörődött a hajában sült krumpliba, vajjal. Amit a két gyerek még Jolánnál is lelkesebben falt, pukkadásig repetázva.

Befutott Varga úr, cejgnadrágban, rozsdaszín szvetterben, a fonalszálak közt fűrészpordarabkák hirdették a segéd szakmai hovatartozását. Bertalan szótlanul követte, arra gondolt, mennyire utálhatja őt most Varga úr, a földjárójával együtt.

Hahó! - a doktorkáék jöttek szembe, az egész család, kosarakat, szatyrokat cipelve. Bertalan annyira meglepődött, hogy bemutatta őket a segédnek, Varga úr kezet rázott velük, különösnek találta, hogy a nagydarab, szakállas férfit Bertalan doktorkának nevezi, s még különösebbnek, hogy a furcsa parfümillatot árasztó nő Bertalan nyakába ugrik, megpuszilja kétfelől. A szeretője tán, vagy mi? osztán csak így, a férj szemének láttára? - úgy tett, mint aki semmit se vesz észre, indult előre.

Bertalan a doktorka feleségét a két sráccal a házhoz irányította, kivette a barátja kezéből a degesz sporttáskát, s mivel Pista bácsi háza volt a legközelebb, megkérte az öreget, vigyázzon rá egy darabig. A doktorka készségesnek mutatkozott a trógerolással kapcsolatban, Varga úr viszont nem értette, miért kell ahhoz három ember, amit ő szükség esetén maga is elbírna. Városiak.

Jolán már lemondott a vendégekről, amikor Anna és a srácok betódultak a léckapun. Kötényébe törölte a kezét, sziasztok, hát a doktorka? Anna végre megszabadulhatott a tenyerét vájó szatyorfülektől, Gabi, Zoli, ilyen saras cipővel szigorúan tilos a házba lépni, mars a levegőre! - a mondat folytatását magában tartotta, az ő anyja annak idején így fejezte volna be: lélegezz mélyeket, hallod? - és ő emiatt azonnal megbarátkozott a fulladásos halál lehetőségével. Pedig az anyja nem ok nélkül aggodalmaskodott, családi hagyománynak számított náluk a tüdővész.

Hálisten, azok az idők elmúltak, csak rá kell nézni a két kölyökre, majd kidurrannak az egészségtől. Jolán szerint túlontúl kövérek, sebaj, inkább ez, mint a tébécé.

Mire a férfiak meghozták a falépcsőt, Jolán már odatette az ebédet, hangosan korholva Annát, amiért annyi minden eleséget hozott fölöslegesen. Anna úgy vélte, itt a faluban nyilván nehezebb hozzájutni az élelemhez, ami marad, eltehetik máskorra. Jolán harsány kacajjal válaszolt, Anna súlyos tévedésben van, ha azt hiszi, hogy ide hozni kellene az ennivalót, falun vagyunk, úgyszólván minden megterem a kertben, ha nem az övékében, akkor a szomszédokéban, adnak szívesen, akár ingyen is, ez itt természetes. Varga úr, akit Bertalan pálinkával kínált, egy pillanatra a falu szószólójának érezte magát, buzgón bólogatott, ad az ember, ha van miből, nem igaz? Valamennyien helyeseltek, Bertalan osztogatta a teletöltött kupicákat, egészségünkre, igyál, doktorka! Nem lehet, kocsival vagyok (Vajda). Bertalan erőszakkal a kezébe nyomta a pohárkát, melynek szarvasagancs-utánzatú külsején az alábbi föliratot olvashatták: VÉRTESSZŐLŐSI EMLÉK.

A falépcső nagyjából pásszolt a helyére, bár billegett kicsit, körbe köll ám betonozni alul, magyarázta Varga úr, Bertalan boldogtalan arccal rugdosta a följáró oldalát, eddig nem volt szó betonozásról, mindegy, a poharazás után már nem lehet zúgolódni. Mikor a segéd távozott, ők ketten elballagtak a degesz sporttáskáért, melyben az ígért szerszámok lapultak, kivéve a körfűrész fémkeretes állványát, pedig Bertalannak leginkább arra volna szüksége a faburkolathoz. Sajnálom, öregem (Vajda), nem fér be a kocsiba, majd egyszer megpróbálom szétszedni, ha ragaszkodsz hozzá.

Bertalan nagyot nyelt, nem ragaszkodom, jelentette ki zordan. A doktorka hátba vágta, most érzékenykedsz vagy barkácsolunk? gyere, ácsoljunk bakot, két bakot! rájuk fektetjük az anyagot, és a fűrészt toljuk a fán, nem a fát a fűrészen! Bertalan vállat vont, ha gondolod… A doktorka újra hátba vágta, öregem, te vagy a bossz, tiéd a döntés joga! - mosolygott.

De közben egyre türelmetlenebbül tipródott, látta előre, Bertalan lassúdad ritmusában semmire se jutnak, ha pedig semmire se jutnak, megint hívni fogja őt segíteni. És nem mondhatja: kérlek, én már voltam, keress mostan valaki mást!

Otthonaiban - öt-hat évenként lakást cserélt, rendre kinőtték a régit - mindig saját maga fabrikált könyvespolcokat, beépített szekrényeket, Bertalan ezért hiszi, hogy ő szívesen tölti idejét fűrésszel, gyaluval,

reszelővel a kezében. Épp ellenkezőleg, csak a szükség kényszerítette, hogy saját maga készítsen mindent, aminek előállítására nehéz találni iparost, olyat, aki megfizethető. A méregdrága Black and Decker kéziszerszámok legfőbb haszna az, hogy általuk haladósabban dolgozhat az ember. Ám ha Bertalan ilyen málé módon akar nekiállni, kár koptatni a motort. Még ki se mérte, hogy hol legyen a faburkolat, meddig érjen, milyen anyagból csináljuk, így aztán nehéz.

Gabi nyúzta az anyját, arról volt szó, hogy itt lesznek a Dóriék, és játszhatunk! miért nincsenek itt a Dóriék? kivel játsszak akkor? Anna segélykérően pislogott Jolánra, ő magyarázni kezdte, óvó nénis hanghordozással, mondtam már neked, Gabikám, Dóri és Bobó Pesten maradt a Dédivel, mert Dóri zsúrba hivatalos délután, ha eljött volna, körülbelül most kéne indulnia visszafelé, akkor valamelyikünk fuvarozhatná haza, érted? Értem, de miért nincs itt legalább a Bobó? arról volt szó, hogy játszhatunk! ez nem igazság! Hagyd már abba, kisfiam, Anna elvesztette türelmét, játsszál a testvéreddel! ha így viselkedsz, soha többé nem viszlek sehová! megértetted?

Vajda átvette az irányítást, hamar összeütötte a bakokat, százas szögekkel, a házigazda tétova javaslatait határozott „jó lesz ez!”-ekkel söpörte félre. Bertalan a lelke mélyén sajnálta a faanyagot a bakokra áldozni, ha pedig ez elkerülhetetlen - mert, ugye, az ember barátja nem hozza a fémkeretes állványt! -, akkor legalább csináljuk meg rendesen, hadd használjam máskor is. A doktorka viszont minél gyorsabban túl akart esni a nekikészülésen, lássunk végre a faburkoláshoz, különben semmire se jutunk! - a nagy sietségben hatalmasat sózott a kalapáccsal a hüvelykujjára, épp a körömágy tövére, elfúló nyögéssel meredt a véraláfutásra, s a bűnös szerszámot messzire hajította. Kurva anyád, mondta remegő szájjal, kérdéses, hogy Bertalannak, a kalapácsnak vagy önmagának címezve. Mindig így kezdődik a barkácsolás. Szétveri a körmeit, leesik a létráról, szemébe fröccsen a diópác, lábára ejti a fúrót.

Ökölbe szorította ujjait, alájuk préselvén a lüktető hüvelyket. Hogy fogok ezzel teniszezni? - kérdezte halkan, merengve. Marha! - Bertalan röhögéssel próbálta kiereszteni a feszültséget, kínos, ha a barátja őnála tesz szert nyolc napon túl gyógyuló sebekre, másrészről azonban mi a francnak kapkod úgy a doktorka? nem hajt a tatár! jó munkához idő kell! és van idő!

Az eldobott kalapács a tornác betontalapzatán csattant, lepattintva az élét. A csattanásra kijött Jolán, mi történt? Semmi, a doktorka véres hurkát

csinált az ujjából. Hívjunk orvost? - Jolán túl komoly arccal mondta ezt a viccet, Anna odaszaladt, mutasd! Vajda tövig a szájába dugta a hüvelykjét, nyugi! De Annát nem lehetett ilyen könnyen eltéríteni, mindenáron be akarta kötözni a kékülő és duzzadó ujjat, kérte az autó kulcsát, hogy kimehessen Vajda orvosi táskájáért. Ő nem adta, megfordította az asszonyt a vállánál fogva, pá-pá! traccsoljatok tovább. Jolán harsány „túléli!”-vel tért napirendre az eset fölött, sietett vissza a fazekaihoz, nehogy odakapjon a hús. A doktorka fegyelmezte arcvonásait, míg Anna végre beletörődött, hogy a gyógykezelés ezúttal elmarad. Mellesleg, Vajda orvosi táskájában nincs semmiféle kötszer, dacára az ide vonatkozó szabályoknak. Ott a kocsi mentőládája, tele pólyával, ragtapasszal, steril vattával, és a kocsi mindig velem van! - ezt felelné, ha Anna szóvá tenné a dolgot. Anna született nyugtalankodó, amióta megtudta, hogy az autóban elvileg kötelező volna tűzoltókészüléket tartani, rágja a férje fülét, hogy vegyen.

Jolán a kamrában keresgélt, Anna látta, szobányi helyiség az, megbízható vastagságú polcokkal, s rögtön az odú jutott eszébe. Lakásuk fürdőszobája lichthofra nyílott, mely ott, a harmadik emeleten kezdődött. Az ember kiléphetett az ablakon át, ha akart, másfélszer másfél méteres betonnégyszögre jutott, szemközt a konyhájuk szellőzőrése, fent további fürdőszobák tárt ablakai, a magasban szűk kockaszelet villog az égből. Mutatta Vajdának, tűnődtek, vajon miért nem folytatódik a világítóudvar lefelé? Később a rejtélyre magyarázattal a házmester szolgált, alant három kisebbre választották a lakást, s a zűrzavarban a lichthofot beépítették. Vajda nemsoká tetőfélét eszkábált, így fedett tárolóhellyé alakult a rés, oda került a létra, a szánkó, a tévé doboza. Anna magában odúnak nevezte, alkalmasint elbújhatnának benne, mind a négyen… egy darabig. Tervezte, hogy valami jól záró táskában kirak néhány szál kolbászt, csomag kétszersültet, doboz gyufát, s más efféle holmit, arra az esetre, ha… Persze, a férjének nem merte elmondani.

Milyen biztonságos itt nálatok, bökte ki. Jolán csodálkozott, már a nyelve hegyén volt a kérdés, ám azután úgy tett, mint aki semmit sem hall, annyira leköti a főzőcske. Bertalan mesélte neki, szigorú titoktartásra kötelezve, hogy mennyit szorong Vajdáné. Mitől szorong? Mindenfélétől, de leginkább a háborútól, rágja a doktorka fülét, vegyenek ők is egy tanyát maguknak, ahová elvonulhatnak, ha… érted!?

Ha, ha, ha. Jolán tolvaj pillantást vetett Annára, a szőke asszony fázósan dörgölte össze ujjait, pedig nincs itt hideg. Nézte Anna szeme alatt az

ideges ráncokat, öregszik, gondolta csöppnyi kárörömmel, öregszünk, de rajta feltűnőbb! Az idő a csúnyábbaknak dolgozik, még tíz-húsz év, és eltűnik a különbség.

Vajda végre kikényszerítette Bertalanból a döntést: százhúsz centisre szabják az anyagot. A faborítás peremére polc kerül, melyet csavarok rögzítenek a fölső staflihoz. Vágta a léceket szakmányban, élvezte a fűrészgép siklását a gyantaszagú fában, viszi, mint a vajat, kéziszerszámmal kínlódhatnék eleget, nem csúszna benne. Túl fiatal, túl nedves fenyőáru, vetemedni fog jócskán… bánom is én! miért nem szerzett Bertalan nívósabb anyagot? Na ja, sajnálta a pénzt, mint rendesen. Figyelte a barátját, aki ácsceruzával rajzolta a meszelt falra a staflik helyét, arckifejezése gyermekes jókedvről árulkodott. Megszűnik számára a világ, ha itt babrálhat. Tulajdonképpen önmaga ellensége, amikor a munkához segítséget hív, hisz ha egyedül csinálná, tovább tartana. Hm, akkor nem kéne egész nap vele keccsölnöm, hanem kint lehetnék a pályán.

Bertalannak olyan a tanyája, mint nekem a tenisz, habár a birtok legalább hasznot hajt, míg a teniszre csak költ az ember. És az egészség? azért az többet ér, mint egy ingatlan! mint Bertalanék összes almája, krumplija, ribizkéje! Kiegyenesítette a derekát, leeresztette a földre az elektromos fűrészt. Picit érezte a gerincét, újabban fájdogál, biztosan az adogatásnál rántja meg, olykor túlságosan hátra dől, így nagyobb a lendület, de a mozdulat a kelleténél jobban igénybe veszi a csigolyákat.

Jolán átkiabált hozzájuk: ebéd! Bertalan nem akarta megvárni a felesége újabb, sürgető szavát, ilyenkor a hangerő négyzetesen növekszik. Anna a kertben hajkurászta a srácokat, Gabi, Zoli, most szólok utoljára, aki háromra nincs az asztalnál, az nem kap enni! egy, kettő, háromnegyed három… Hátjóóóvan, már kezet mosni se szabad? - Zoli a ciszternához terelte az öccsét. Ne ott, menjetek a fürdőszobába! - Bertalan úgy ugrott a betonkávához, mintha életveszélyt kéne elhárítania. Miért nem jó kézmosásra? - Vajda már gyűrte föl az inge ujját, Bertalan megfogta a karját, tiszta esővíz, úgyhogy hagyjad. Vajda nem kérdezte, mire kell a tiszta esővíz, sejtette, ez is valami falusi rögeszme.

A konyhából két ajtón s egy sötét folyosón keresztül juthatni a fürdőszobába, melyben a kádon, mosdón, vécén kívül van még egy hatalmas cserépkályha, illetve csak a fele, átlóg a falon túlra, innen fűthetik Bertalanék az új szobát, ha szükséges. Lejárnak télen is, amikor - ők mesélték - vaddisznók ereszkednek alá az erdőből, kitúrják a kerítést. Rém

hangulatos lehet! - Vajdának lúdbőrzött a háta az ötlettől, hogy vaddisznók társaságában töltse a víkendet. Ámbár Gyulai doktor - kollégája, ádáz vadász szerint, alig-alig fordul elő, hogy emberre támadnának. A magyarországi vadak egyike sem tesz ilyet, a szarvas például, amelynek pedig igazán veszélyes fegyvert teremtett a homlokára az úristen, mindaddig a menekülést választja, míg nincs egészen sarokba szorítva. Akkor szembefordul üldözőivel, még mindig nem a vadásszal, hanem a kutyákkal, azok zavarásszák, gyötrik elölről, hátulról, s amikor szegényke már félholt, jön az ember, kezében töltött puskával. Ezért szeretne ő, Gyulai doktor, legalább egyszer az életben részt venni igazi vadászaton, Afrikában mondjuk, ahol nem annyira esélytelen az állat, az volna ám a férfinak való szórakozás! Vajda nem szólt rá semmit, Hemingway-ből szoptad az egészet, kisapám, gondolta, nem közvetlenül, valakitől hallhattad! - Gyulai doktort aligha érheti a vád, hogy túl sok időt fecsérelne könyvekre.

Tiszta esővíz… nevetséges. Lassan mindenütt savas eső hull!

Kértek új tányért a másodikhoz (Jolán)? Csak akkor adj nekik (Bertalan), ha ők mosogatnak. Mi mosogatunk (Anna), de nem kérünk. Én nem tudom megenni az egészet (Gabi)! Márpedig ha nem eszed meg (Vajda), nem kapsz mást. Jó (Gabi), de tele lesz a hasam levessel, és nem is marad hely másra! Sajnálom; (Vajda)! Igaza van Gabinak (Zoli), miért rakjátok csurig a tányért? Nem volt csurig (Anna)! De igen (Zoli)! Téged a kutya se kérdezett (Vajda), fiam!

Jolán élvezettel figyelte a perpatvart, hadd lássa Bertalan, mindenütt így megy ez. Pedig állítólag a doktorkáé mintacsalád, mert bezzeg Anna nem dönti el a közös ügyeket Vajda helyett, tiszteletben tartja a munkáját, az időbeosztását, a kedvteléseit. Nem raplizott, amikor a doktorka gyűjteni kezdte a méregdrága szerszámokat, amikor hirtelen kicserélte a szinte új Ladájukat egy hároméves Volkswagenre, amikor Pécsre utazott kongresszusra, anélkül hogy erről értesítette volna a kedves nejét. A Nádorból telefonált, késő este, őhozzájuk, hogy Anna folyton mással beszél, képtelen megkapni, ezért Bertalan legyen olyan jó, és hívogassa! - mire az ő férje háromnegyed órányi kísérletezés után autóba ült, lóhalálában átavázott Annához, hátha beázott a vonal. Ezzel szemben kiderült, hogy Anna ázott be, a fürdőkádból keveredett elő, a vízben heverészve csacsogott valamelyik barátnőjével. Bertalan szerint ilyen az eszményi feleség, na köszönöm.

Vajda megunta a családi kvartettben neki jutó szólamot, zord homlokráncolással kijelentette: rettenetes, ezek a gyerekek pontosan úgy viselkednek, mint a gyerekek! Anna elnevette magát, jó, hagyd ott, Gabikám. Bertalan annyira humorosnak és találónak érezte Vajda beköpését, hogy percekig újra meg újra felröhögött. Ez az igazi doktorkastílus! Legközelebb, ha gyerekes vendégek jönnek, Bertalan okvetlenül elsüti a poént. Vajda számos szövege él másodvirágzást az ajkán. Egy időben a doktorka, ha Anna közbevágott, hogy kiigazítsa, angyali türelemmel hajtott fejet: helyesbítek! - s megismételte Anna szavait, vagyis épp az ellenkezőjét annak, amit az imént mondott. Akkoriban azután Bertalan szintén folyton helyesbített, mindaddig, amíg egy házibulin, melyet a gyári munkatársai szerveztek, Jolán kegyetlenül leteremtette: ne szajkózzad a doktorkád dumáit, attól nem leszel olyan, mint ő! Bertalan paradicsommá vörösödött, azonnal visszavágott, nagyon érdekes, amióta Anna megnövesztette a haját, Jolán szintén növeszti, s amióta Anna operabérletet vett, Jolán is föltétlenül az Operába vágyik! Tatarozzák az Operaházat, válaszolta az asszony jegesen, Bertalan erre már nem szólt semmit, a munkatársak és feleségeik arcán látta a kaján érdeklődést, azért se rendezek ingyencirkuszt nekik.

Következett az „elmagyarázom, gyakoroltatom, visszakérdezem!”, a doktorka gyógypedagógiai mosoly kíséretében dobta be, ha valakit egy eszmecserében bántóan értetlennek vélt. Bertalan azonnal átvette, túlontúl ragadósnak bizonyult, napok múltán a gyár irodaépületében szinte mindenki elmagyarázta, gyakoroltatta, visszakérdezte, hatalmas röhögések közepette. Lassacskán leszerepelt ez is.

Fáj (Anna)? Nem… nem nagyon, Vajda grimaszolt, két kezével nyomkodta a combját az asztal alatt. Újabban görcsöket kap a pasas (Anna), a tenisztől. Dehogy a tenisztől! - a doktorka a kelleténél hevesebben csattant föl; hanem mitől? - érdeklődött Anna kíváncsian. Hát… csak úgy! miért, belétek sose áll görcs? Bertalanból előbuggyant egy hosszú, nyihogásba hajló kacaj, Jolán pedig vérkomolyan közölte, belénk viszonylag ritkán.

Parányi nyilallás az előhírnök, s a másodperc tört része alatt tojásnyi gubanc hízik a comb alfelén, a kétfejű izomban, melyet másképpen alszárhajlítónak hívnak. Ha sikerül nyomban talpra ugrania, szétoszlik a görcs, ha viszont a gyors felállást akadályozza valami, jelenleg, ugye, az

asztal, akkor napokig érzi a csomó helyét. Fancsali arccal szorongatta a combját.

Lehetséges, hogy a tenisztől… a túlerőltetett izom… valószínű. Azelőtt sose tapasztalt ilyesmit. Azelőtt… istenem! - úgy érezte, időtlen idők óta jár a különböző pályákra, s korábbi létformája a múlt ködös homályába vész. Pedig tulajdonképp… alapjában véve csak két éve kezdődött… nincs is annyi még.

Váratlanul jelentkezett Martin, ő meg se ismerte a hangját a telefonban. Hogy akkor jó-e a hétfő nyolc? Ööö… attól függ, mire! A zenész göcögött a vonal túlfelén, mire, mire, hát *teniszni!* így mondta, kihagyván az igéből az *ez-t,* Vajdának hirtelen leesett a tantusz, persze, a zongoravirtuóz, aki néhány hete fölkereste a szenvedélye miatt, nos, rendben van, menjünk teniszni! Tisztázták, hol találkoznak, az orvos rögtön elképzelt egy szép, rózsaszínű pályát, ahol a harmatos légben száll a fehér golyó, addig-addig játszadozott ábrándjaiban, míg úgy érezte, csöppet sincs kedve ellenére. Teniszni megyek! - jelentette ki Annának, avval a zongoristával, tudod! Anna nem tudta, Vajda *pedig meséltem*!-jét visszautasította, s meghallgatta másodszor is Martin esetét a fehér sporttal. A közepénél eszébe jutott az az este, a férje nagyon későn tért haza, veszekedtek Jutka miatt, és ő azt álmodta, ami vissza-visszatér, mert mind gyakrabban megesik, hogy képtelen rendet teremteni az osztályban. Vajda a múltkor érte jött az iskolába, elmondta, hogy a teremből kihallatszik: 1. a gyerekek zsivaja, 2. az ő állandó pisszegése, 3. valami különös csattogás, mi lehet az? Anna felelhetett volna, ám inkább másra terelte a szót. Sajnos, újabban vonalzóval csépeli az íróasztalt, hogy maradjanak a gyerekek csöndben, vagy legalább fecsegjenek halkabban! Ezek a mostani vonalzók átlátszó műanyagból készülnek, hamar ripityára törnek.

A pályán Vajda lelkesen futkosott, a reménytelennek látszó labdákat is üldözőbe vette. Martin csodálkozott, roppant fürge a doki, a termetéhez képest. A zenész eleinte iparkodott pontosan a kezére játszani, hamar kiderült, fölösleges, Vajda bírja a hajszát. Martin váltig dicsérte, bravó, doki, nem hittem volna, hogy végigcsinálod az egész órát, én annak idején az első feles után a szó szoros értelmében halni készültem. Az orvos lihegett, patakokban dőlt róla a víz, arcán azonban üdvözült mosoly jelent meg, én, kérlek, olyan vagyok, hogy amit csinálok, azt csinálom! - leült a padra, széttárt lábbal. Sejtette, elkési a randevút Gerevics professzorral, akinek az intézetében állatkísérleteken ellenőrizhette az emésztési

zavarokkal kapcsolatos elméleteit. Tanította az egyetemen az öreg, s ajánlotta többször, legyen a munkatársa, segítsége, jobbkeze. Vajda nem állt kötélnek, úgy vélte, tanulmányai meg sem születtek volna, ha nem lát naponta negyven-ötven beteget a rendelőben. A prof olykor célzásokat tett, Vajda kolléga döntését bizonyára befolyásolják anyagi érdekei, ő hevesen tiltakozott. Kétségtelen tény, hogy a kutatók havi jövedelmének legalább a dupláját keresi. De nem a pénz miatt maradt, meggyőződése volt: az orvos gyógyítson. Az a hivatása.

Kórházban kéne dolgozni! Ha Gerevics be akarná nyomni valamelyik belosztályra, pillanatig sem habozna. Gerevics be tudná nyomni, ha akarná! Vajda évek óta tervezi, hogy finoman megkéri, a szándék az idő múlásával erőtlenedik. Miért? Csak úgy… ahogy öregszik, veszít vállalkozókedvéből. A körzetét ismeri, mint a tenyerét, főnöke becsüli, békén hagyja, és…

És - valld be, öregem! - már a tenisz a fő ok. Váltott műszakban dolgozol, könnyedén megteheted, hogy a betegek látogatására szolgáló napszakban kiszaladj a pályára, lejátszani egy gyors partit. Ha kórházi állásba mégy, vége viszonylagos szabadságodnak, orrvérzésig ügyelhetsz, különösen a kezdeti években, a magyar egészségügy az „új vendéget nem kímélünk" elvén üzemel, rád jutna a sűreje.

Martin igazat mondott, a tenisz öl, butít és nyomorba dönt, pontosan úgy hat rád, mint az alkohol, a zenész szórul szóra megjósolta, tudhattad tehát! legyintgettél, röhögtél rajta, lehülyézted. Észre sem vetted, mi történik veled, jártál a hétfő reggeli partikra, hamarosan szettezni kezdtetek, arra számítottál, hogy ronggyá ver, ám alig-alig kaptál ki, hat-négy, hat-kettő! majd szétdurrantál a büszkeségtől, na tessék, te nem vagy belebolondulva a teniszbe, csak heti egyszer űzöd, mégse győz le olyan könnyen!

Ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy mindenkinek eldicsekedjék a számára hízelgő eredménnyel, képzelje, aranyom, mondta a helyettes nővérkének, teniszeztem Martinnal, tudja, a zongoristával, és így meg úgy; mit szólsz hozzá, öregem, mesélte Béley főorvosnak, harmadik hete teniszezem, és életem első meccsén hat gémet nyertem, pedig a partnerem így meg úgy; professzor úr, nekem érdemes volna komolyan venni a teniszt, mert így meg úgy.

Pezseg a vérem, szabályosan pezseg, állította Martin, ő inkább úgy fogalmazna: az egész szervezete kitüzesedik, forranak az izmai, gyönyörű érzés! Hamarosan már heti négyszer járt, Martinnal vagy az autókirállyal, akit a pályán mutatott be a zenész; később vett néhány órát egy edzőtől, és

elszabadult a pokol. Mert a tréner - volt enbéegyes teniszező - megkérdezte: hol játszottál? Vajda széles vigyorral rázta a fejét, ő ugyan sehol, ő csak zontágrauher! E viccet a tüskefrizurás férfi nem értette, de azért illemtudóan nevetgélt.

Vajda nem jött rá, hogy a tréner kérdésében több az udvariasság, mint az őszinteség, mesélte úton-útfélen: az edző azt mondta… azt hitte…!

Anna helyeselte a *teniszitiszt,* csináld csak, papa, legalább mozogsz egy kicsit, ültél eleget életedben. Az asszony beletrafált a közepibe, csakugyan, Vajda úgy érezte, hosszú évek tespedését izzadja most ki magából a pályákon.

De azt nem mered elmondani a feleségednek, hogy a teniszitisz nem csupán testedzést jelent, nem csupán játékot, friss levegőt, férfias küzdelmet, könnyű sikerélményt. Sokáig magadnak se merted bevallani. Szeretnéd elpanaszolni Bertalannak, majd ha vége az ebédnek, s kettesben maradtok az új szobában. Szeretnéd, csakhogy tartasz tőle, úgysem értené. Röhögne rajtad. Á… valahogy elhájasodott a lelke, amióta tanyája van. A fúrás-faragáson kívül semmi nem izgatja. Annával kéne beszélgetni, ha volna rá biztosíték, hogy segíteni próbál elszörnyedés helyett. Hogy nem csalódik benned örökre.

Egyszerűen meguntam a foglalkozásomat… a hivatásomat! elvesztettem a lelkesedésemet, a hitemet, a becsvágyamat! nem igaz, ilyesmi nem vész el, csak átalakul! igen, átalakult! áttevődött a teniszre! én éltem-haltam a munkámért, soha rendelésről el nem késtem, soha nem türelmetlenkedtem, ha tömve volt a váró, nem idegeskedtem, ha kitört az influenzajárvány, nem éreztem terhesnek, hogy lelátogassam a fekvőbetegeket, ellenkezőleg, szerettem az idegen lakásokban körülnézni, boldoggá tett, amikor éreztem a kiszolgáltatott emberek bizalmát, hát, ennek vége! - hogy lehet ezt elmondani?

Hónapok óta ígérgeti Gerevics professzornak, hogy befejezi a kísérletsorozatot, húzza, halogatja. Nem érdekli, gyötrelmes muszfeladattá vált. Egy darabig még hitegette magát, amiként Martint etette legelső találkozásukkor, hogy talán csak elfáradt a sokévi egyhangú robotban, szervezete összpontosított kikapcsolódásra vágyik. De múlt az idő, és múlott a remény, mind nehezebben bírta az önáltatást, ürítsük fenékig a bürökpohárt, nézzünk szembe a tényekkel. Sajnálom, a dolgokat nem lehet visszacsinálni, orvos vagy, nem szentelheted hátralévő életed a tenisznek. Kár azon keseregni, mennyi örömtől fosztottak meg a szüleid azzal, hogy

németórára járattak tenisz helyett. Mellesleg az ötvenes években minálunk szó se volt teniszről, a tőkés rendszer léha uralkodó osztályának értelmetlen szórakozásaként nagyjából betiltották, csak a versenyzőknek s a magasb beosztású elvtársaknak jutott pálya, ütő, labda, hát hagyd a szüleidet békén.

Örülj inkább, hogy nem csúsztál le róla véglegesen, adj hálát az istennek és Martinnak. Amióta teniszezel, megtudhattad önmagadról: nem éppen olyan vagy, mint hitted, mint hiszik rólad. Kezdjük ott, hogy híres magabiztosságod póz csupán, tétovaságodat leplezendő öltötted föl, kiderül ez rögvest, amint ütsz egy előkészítő tenyeres keresztet, mely mögött szinte kötelező befutni a hálóhoz, hiszen - ha az előkészítőt megfelelő hosszúságúra s erővel adtad - a partner valószínűleg gyöngébb labdával válaszol, könnyedén leröptézheted vagy lecsaphatod, ha… ha nem hagy cserben bátorságod. Nyitva előtted az egész pálya, az a másik a túlsó térfélen bármerre mozduljon, rosszat tesz, mert a hűlt helyébe bombázhatsz, ha viszont nyugton marad, a szélekre vághatod a labdát. Keményen, férfiasan, határozottan…

Vajda röstellte, sőt gyűlölte magát a nyámnyilaságért, melyet a ziccereknél tanúsított. Káromkodott, szidta a kurva istent, gyalázta önmagát, hülye barom! rohadt állat! - sziszegte pattanásig harapott állkapoccsal, gyáva dög! Szóösszetétellé préselődtek e párok, gépiesen csúsztak ki a száján, csakúgy, mint a verssor: gyáva népnek nincs hazája! - bömbölte, amikor megint elbátortalankodott valamit. Minden azon múlik, mered-e vállalni a szükséges kockázatot, annál se többet, se kevesebbet.

Közben egész életed tanulsága, hogy nem érdemes kockáztatni, nem szabad csínbe menni, kár vakmerősködni. Ha kitalálsz valamit, ha nagyra törő terveket dédelgetsz, ha megpróbálsz szemben úszni az árral, véged van. Hogyne jönnél önkívületbe a teniszpályán, ahol ennek épp a fordítottja igaz!

Jolán barnapozsgás pitéket rakott az asztalra, gőzölögtek, most vette ki a sütőből. Nagyon hallgatsz, papa (Anna)! Ő elmosolyodott, hm, miért ne értené meg? - gondolta, okos asszony. Legkevesebb ezredszer töprengett a teniszitiszen, ám még sosem érezte ily megragadónak és cáfolhatatlannak saját okfejtését. Pontosan erről van szó, a tenisz nem sport, nem játék, hanem önismereti gyakorlat. Majszolta az omlós pitét, mely annyira forró volt, hogy sajgott tőle a szájpadlása, hirtelen eszébe jutott: HA A VAD PIHENÉSBŐL UGROTT FEL, SOKÁ TART, MÍG BEÁLL A HULLAMEREVSÉG, HA VISZONT A LÖVÉS ELŐTT HOSSZASAN

ÜLDÖZTÉK, PERCEK ALATT MEGMEREVEDIK. Mi EZ? hogy jön ide? - olvashatta valahol, rémlettek a nyomtatott betűk, egy lap közepe táján. Biztosan Hemingway, ő szokott efféléket… talán abban a vadásznaplójában.

Hemingway bikaviadalra járt, meg szafárira, s marlinra horgászott a Karib-tengeren. Ezen kívül síelt és bokszolt is. Vajon miért nem teniszezett? Lehet, hogy teniszezett, de arról nem írt, mert… mert abban nincs életveszély. Ámbár Vajda épp a minap olvasta a *World Tennis*-ben, hogy egy mérkőzésvezető bírót kegyetlenül fejbe lőtt valaki a labdával, a szerencsétlen férfi eszméletét vesztve oldalra hanyatlott, aztán lezuhant a magas székről, s meghalt. A cikkből nem derült ki, hogy a labda, vagy a kétméternyi zuhanás volt-e a halál oka. Na jó, baleset az atombiztos bunkerban is adódhat, pech ellen nincsen orvosság.

A tenisz veszélytelen önismereti gyakorlat! - szőtte tovább. Már visszatértek a szerszámokhoz az új szobába, Bertalan összehúzott szemmel méregette a párnafákat, kérte Vajdát, szerelje le a gépről a fűrészegységet, s tegye föl a fúrótokmányt; eddig megvónánk! - dünnyögte elégedetten, hangsúlyában Vajda a falusiakét vélte felfedezni. Bertalan tanyája is egy veszélytelen önismereti gyakorlat? Nézte, ahogy a barátja kifúrja a két konnektor áthelyezéséhez szükséges lyukakat, összeráncolt homlokkal, furcsán félrehajtott fejjel, mintha fegyvert markolna szerszám helyett. Gondolatban legyintett, ez a szarakodás sehogy sem hasonlítható a teniszhez.

Hallotta, az asszonyok az edényekkel csörömpölnek a falon túl, Anna az iskolai bajait meséli Jolánnak. Tűnődött, miért nem akar a felesége kimenni ővele a pályára. Számtalanszor hívta, kérte, csábította, Anna mindig ellenállt, az kéne csak az én gyönge csuklómnak, tartani azt a nagy etvászt! Pedig épp arra való a tenisz, hogy erősítse satnya tagjainkat. Anna hajthatatlan maradt, nincs őneki arra se kedve, se ideje, ha tud lopni egy-egy üres órát magának, horgol inkább, horgol vagy köt. Az orvos agylövött szórakozásnak vélte Anna serénykedését, temérdek sok energiával előállít egy kardigánt, amit megvásárolhatnánk a boltban gond nélkül, s amit ráadásul az esetek többségében fölfejt azután, mert mégsem tetszik neki. Csupán néhány sapka, sál, továbbá egy rozsdabarna pulóver jelzi kézzel foghatóan a felesége tűforgató szenvedélyét. Hát… csinálja, ha jólesik, én nem szólok bele. Most is magával hozta a kötését, valami mellényfélét gyárt Gabinak. Gyakran előfordul, hogy vendégségben ülnek valahol, s

Anna kiveszi a táskájából a tűt meg a gombolyagot, remélem, nem zavar titeket?! - munkához lát, egész este szavát se hallod. Olyankor révület települ az arcára, lelkében messze járhat.

Szegelték fölfelé a lambériaszálakat, a bütübe ütvén a negyvenes szögeket, ferdén. Ezt a trükköt Vajda még a nagyapjától tanulta, így a következő léc éppen eltakarja a szegfejeket! - magyarázta. Bertalan röhögcsélt a szegfejen, mire ő valami elmésséggel akarta megtoldani a véletlen szóviccet, de semmi nem jutott eszébe. Bertalan kalapált, ő pedig tartotta a léceket, görnyedt pózba kényszerülve, hogy a barátja odaférhessen. Erősen izzadt, lélegzetvétele is tempósabb volt a kelleténél. Ideje leszoknom a dohányzásról. Martinnak sikerült, váltig állítja, hogy azóta sokkal gyorsabban mozog a pályán. Csak bebeszéli? vagy tényleg? Ő nem ellenőrizhette, akkoriban még nem ismerte a zenészt.

Amint lebukott a nap a hegyhát mögé, rögtön barátságtalanabbik arcát mutatta a tavasz, fújni kezdett a szél, zörgette az ablakok üvegét, rég kitöredezett belőlük a gitt. Bertalan jó ideje készül, hogy pótolja, ám itt a faluban nem kapható, Pesten meg nincs ideje utánajárni. Annát idegesítette a szabálytalan neszezés, mintha nyögdécselne az üveg, gondolta, és hiába hülyézte le önmagát, félt. Félt, annak dacára, hogy ha rákérdeznek, körülírni se tudná, mitől. Nyomasztotta a kertet elárasztó homály, a közelgő vihar fuvallata, s Jolán rezzenéstelen nyugalma. Bertalanné süteményt készített, alighogy megettük a délit, már gyártja a következőt. Ezt hazaviszem (Jolán), a gyerekeknek, hogy ne maradjanak ki azért mindenből! Vékony, négyszögletes lepényt gyúrt, bekente valamilyen lekvárral, aztán a maradék tésztából átlós rácsot ügyeskedett rá. Annát dróthálóra emlékeztette a díszítmény, az ügyész a konyhában is ügyész, gondolta sandán. Marha, mondta önmagának, rosszindulatból jeles.

Irigyellek, bökte ki. Miért? - Jolán meglepődött. Mert… sütsz, főzöl, kertészkedsz… én pocsék háziasszony vagyok. Ne viccelj, órák alatt megtanulhatod az egész tudományomat! - Jolán a kötényébe törölte a tenyerét, magyarázni kezdte, milyen gyermekesen egyszerű például a most összeütött sütemény, a linzer receptje. Az ember fél kiló lisztbe kanálnyi zsírt, kis porcukrot, csipet sót és fahéjat tesz, alaposan meggyúrja, aztán leveszi a rácsnak valót, a többi mehet a tepsibe, rá a lekvár, ribizli vagy áfonya…

Anna szórakozottan hallgatta. Sose fogja kipróbálni. Nincs türelme hozzá. Amikor Jolán befejezte az oktatást, köszönte szépen. Szívesen! -

Jolán boldogan mosolygott, imádok a főzésről beszélgetni! csinálni is szeretem! tökéletesen kikapcsol! - elmerengett, s hozzáfűzte: azt hiszem, leginkább a cseresznyés rétesben tudom önmagam megvalósítani! - viccnek szánta. Anna kibicsakló nevetése idétlenül csengett, mindketten zavarba jöttek tőle.

Vajda észrevétlenül az órájára pillantott, negyed hat. Nemsokára indulhatunk haza. A két fal közül az egyiket végig lambéria borította már, sokat végeztünk, ahhoz képest, mennyit tütymörgött az elején Bertalan. A többit befejezheti egyedül… majd jövő vasárnap. Vagy szombaton. Vagy amikor akarja. Ha erőszakoskodna, hogy maradjunk még, a gyerekekre fogok hivatkozni, reggel korán kelnek, hja, az iskola! A közeli távozás lehetőségétől derűs hangulata támadt, rágyújtott, fütyürészett. Érdekes, majdnem mindig így van, az elején semmit se halad az ember, aztán meglódul az egész. Bertalan kezei beletanultak a mozdulatokba, lécenként harmadára csökkent a munkaidő. Rájött a forszára, gondolta az orvos, a professzora szokta ezt mondani. Mi az, hogy forsz? milyen szó? német? latin? angol?

Lawn tennis, dünnyögte, oxfordiasnak szánt kiejtéssel, mely azonban a kelleténél affektálósabbra sikerült. Mi az, doktorka, angolóra? - Bertalan megismételte a két szót, hibátlanul. Könnyű neki, három nyelven beszél felső-, kettőn középfokon. Összesen öt. Plusz a magyar, de hát az nem számít. Tudja-e Bertalan, kezdte ő, hogy a teniszben miért nevezik a nullra nyert gémet *love game*-nek*,* vagyis szerelemjátéknak? Mert a vesztes nem nyer semmit, vélte Bertalan, szerelemből strapálta magát, tehát ingyért. Logikus volna, de más az igazság. A tenisz távoli őse egy francia játék, a *jeu de paume,* a franciák a nullát tojásnak mondták, *l'oeuf!* - mutatta az ujja hegyével, mennyire hasonlít a tojás formája a zéróéhoz. A *löf*-öt az angolok *láv*-ra torzították, annak legalább van értelme! - jelszóval.

Bertalan némi érdeklődést tanúsított, erre a doktorka gyorsan elmesélte, miképpen alakította ki a gyeptenisz újkori szabályait Sir Walter Clopton Wingfield őrnagy, a kelet-indiai angol hadsereg tisztje, hogyan mutatta be a walesi udvarházban ezernyolcszázhetvenhárom karácsonyán, *spharistiké* - görögül labdajátékot jelent - néven; árulta azután öt giniért a szükséges fölszerelést fadobozban, mely tartalmazott két ütőt, néhány labdát, egy hálót, fehér szalagot a pálya kijelöléséhez, továbbá hálótartó cölöpöket. Az első wimbledoni versenyt nyolcszázhetvenhétben rendezték, Spencer Gore

győzött William Marshall ellenében, hat-egy, hat-kettő, hat-négy volt az eredmény.

A doktorka tűzbe jött, aminek csak az szabott határt, hogy a léceket azért fognia kellett. Bertalan megtette neki azt a szívességet, hogy végighallgatta, jár ennyi a segítségért s a szerszámokért cserébe. Vajda már a McEnroe-Lendl párviadalokról elmélkedett, őszerinte Lendl fokozatosan alárendeltségbe szorul, méghozzá azért, mert bár hatalmasakat adogat, túlságosan alacsony a százaléka. Ha ő volna a szótlan cseh játékos edzője, hónapokig kizárólag a szervájával törődne! - labdamenetek részletes elemzésével támasztotta alá a véleményét. Bertalanban mocorgott a rosszmájúság, mégsem szólt semmit. Röhej, gondolta, ezeket a meccseket a doktorka nem látta, mivel a magyar tévé egyiket se közvetítette, csak a külföldi teniszszaklapokban olvasott róluk, mégis úgy beszél, mintha örökös pályabérlete volna Wimbledonban, Párizsban, s a többi híres torna színhelyén.

Vajda szenvedélyesen gyűjtötte a teniszmagazinokat, külföldre utazó barátaival hozatott magának a világ minden tájáról. Bertalan is megajándékozta olykor-olykor a *Le monde du tennis,* a *Tennis revue,* a *World Tennis* vagy az *Il tennista* példányaival, azokat a doktorka rongyosra olvasta, pedig tulajdonképpen semmilyen nyelven nem tud. Jó, hát ért latinul, gagyog kicsit angolul, s talán rémlik neki valami az oroszból, elvégre legalább tíz évig tanulta a különféle iskolákban. Nincs nyelvtehetségem, mondaná erre Vajda, egyébként nem nyelvül kell tudni, hanem teniszül, és vannak jó szótáraim.

Útban hazafelé kapta el őket a vihar, dobálta a kocsit a szél, verte az eső. Jobbra, valahol messze, reszketeg villámok szántották a sötétséget, Vajda négyig, ötig, hatig számolhatott, mire robajlássá szelídülő zengésük megérkezett. A javát szerencsésen kikerüljük, ha a kocsi orra felé van Budapest, márpedig arra kell lennie. Vízlepel borult a betonra, zuhanyosan fröcskölődött szét a kerekek nyomában. Vajda szerette hallgatni ezt a monoton surrogást, élvezte a vezetést az éjszakában, regények derengtek föl benne, amerikai írók regényei, szótlan férfiak autóznak az államokon át keletről nyugatra, a mérhetetlen utak végétől remélve boldogságot.

Anna kerekedő szemmel bámult előre, nehezült a feje az álmosságtól meg a motor zümmögésétől, hátul a srácok már aludtak, tehetetlenül egymásnak dőlve, a kisebb került alulra, mint majdnem mindig. Anna óvatosan szétválasztotta őket, Zolit gyengéden a sarokba tuszkolta.

Elzsibbadt a karja a hátranyúlkálástól. Visszafordult, figyelte az utat. Esik-e Pesten? És ha igen, nem felejtették-e nyitva az erkélyajtót vagy valamelyik ablakot? Sorra vette gondolatban, nem… nem hinném. Megint a gyerekekre pillantott, ugyanúgy hevertek összegabalyodva, akár az elébb, Zoli párnaként nyomta maga alá az öccsét.

Lassúdad záporrá enyhült a vihar, Vajda reménykedett, rögtön eláll. Ám az eső komótos hivatalnokként tette a dolgát, ahelyett hogy gyorsan kizuhogná magát. Így soká tarthat.

Ne vegyünk egy házat… egy tanyát… mégis (Anna)? Ne vegyünk, felelte ő oly határozottsággal, amit az asszony ellenséges indulatnak érzett, nem kell azért kiabálni, mondta azon a vékonyodó hangon, mely halálos biztonsággal jelzi Vajdának: vigyázat, sírás lehet belőle. Az orvos tűnődött, mivel kezdje a feszültségoszlató hadműveletet, nem találta célszerűnek megjegyezni, hogy kiabálásról szó sincs, szinte suttogtak mind a ketten; persze, nem csak azon múlik, hogyan ejtjük a szót, majdnem fontosabb, hogyan hallja a másik. Átkarolta az ülés fölött, fejét a vállára húzta. Az asszony hálás volt e mozdulatért, de szembogarában látszott a rosszul palástolt aggodalom, tud-e a férje biztonságosan vezetni, ha így összebújnak.

Számtalanszor kitárgyalták már a házvétel ügyét. Anna arra hivatkozott, az ilyesmi jó befektetés, legyen valamijük, amit pénzzé tehetnek, ha… hogyha szükséges. Ha felnőnek majd a gyerekek példáid, és lakás kéne nekik, akkor… mi lesz akkor? Vajda irtózott a kötöttségektől, van abból elég az életben, ne szaporítsuk, ha nem muszáj, s hálisten, tanyát venni nem muszáj. Ő nem fog meszelni, faborítani, nem fogja kaszálni a gyomot, söpörni a havat, meggyőződése, hogy Anna sem kertészkedne, drágább az ideje, drágább az *időnk.*

Ez hatott, az asszony visszavonult, melegséggel a szívében, amiért férje közösen méri idejüket. Vajda még hozzáfűzte, nem érdekli őt, mi lesz, ha majd a srácok felnőnek, *carpe diem,* ahogy a latin mondja, ragadd meg a pillanatot, mert hátha a következőben a fejedre esik egy tégla, ezt már nem a latin mondja, hanem én, doktor Vajda, a tengerész, kiben tengernyi sok az ész, hehe.

Bizonytalan szegélyű rést vágott a sötétbe a két reflektor, hófehérre festődtek ott az esőcseppek. Miért ilyen kihalt az út? - kérdezte Bertalan önmagától, Jolán válaszolt rá, késő van, sietett haza a nép, hogy elérje a krimit. Csúszkált picit a kocsi a nedves betonon, kopottak az abroncsok,

seréjük már nem sokáig halogatható. A hátsó ülésen meg a csomagtartóban zötykölődtek a ládák, neszeztek bennük a krumplik. Édes zene volt ez Jolán füleinek, Bertalan pedig remélte, nem verik le a deszkasarkak sehol a zománcot az autóról.

Feltűnt a főváros határátjelző tábla, Vajda mélyet sóhajtott, mindjárt otthon leszünk. Bűntudatot érzett, mert nem meri az igazat mondani Annának a ház ügyében… sem… De talán Anna sejti… tudja. Tudja talán, mégse bánt… talán megért… leginkább a tenisz miatt nem akaródzik házat vennem, féltem a reggeli s délutáni partikat, ez a nyomorúságos és szégyenteljes helyzet állott elő, sajnos. Már a háznézésre sincsen energiám, időm, kedvem; mellesleg a pénzem is a teniszbe folyik… Szarni rá! hátha tényleg a fejemre hull az a tégla, jó estét! akkor mire megyek a házzal?

Rohadt, önző dög! - összegezte álláspontját saját magáról. Talált hamar enyhítő körülményeket, mindenki szeret szórakozni, miért épp nekem kéne örökké a munkába temetkeznem? egye franc a pénzt, a hírnevet, rövid az élet, barátim.

Talán befogadnak, motyogta Anna, befogadnak, ha… Tessék? - Vajda ütődött arcot vágott. Ám Annából nem lehetett többet kihúzni.

A gyerekek az emeletes ágyban, újság nincs, minden rendben, vacsoráztak, mosakodtak, bepakolták az iskolatáskákat. Jolán csókra nyújtotta az arcát. Bertalan az ajtóból figyelte a jelenetet, Bobó kölyökkutyaként dörgölődzött az anyjához, Dóri viszont csak tessék-lássék cuppantott oda. Már terhesnek érzi a puszilkodást a szüleivel? Vagy csupán Jolán majomszeretetét unta meg? Kérdés. Tizenegy múlt… maholnap férjhez megy…

Jolán a Dédi után kérdezett, Dóri beszédes mozdulattal felelt. A Dédi természetesen tévét néz. És bőgeti, mert kicsit nem hall, csak nagyot. Biztos benne, Gordikné, hogy kettő? - érdeklődött egy nyúlós férfihang, drága felügyelő úr, én nem vagyok vak! - válaszolta az idős színésznő, aki a tudálékos öregasszonyokat szokta szinkronizálni. Krimi, német krimi, gondolta Jolán, szívesen nézett bűnügyi történeteket, kedvvel fedezte föl bennük a szakmai hibákat. Háromnegyed kilenc, nem érdemes már bekapcsolódni.

Természetesen újkrumplit vacsoráltak, hajában sütve, vajjal, Jolán vitt kóstolót a gyerekeknek. Bertalan aztán pizsamába bújt, s a saját szobájába húzódott. Volt ott egy viharvert tévé, ormótlan kaszni, Budapest márkájú, az anyja vásárolta, valamikor hatvannégyben, csoda, hogy működik még.

Megnyomta a gombot, a masina nem adott életjelt, két-három perc, míg bemelegszik a képcső. A fotelba kucorodott, izmaiban sajogtak a savak, kinyújtóztatta tagjait, az eredménnyel végzett munka büszke tudatával ásítozott, kezét nem téve a szája elé.

Nem csak a televíziót örökölte az anyjától. A szobát, az egész lakást is. Itt halt meg a mama, ebben a sarokban volt az ágya. Azóta Bertalannak saját szobája van, hatalmas íróasztallal, általa eszkábált könyvespolcokkal, csergével takart dívánnyal. Mostanában ezen a hepehupás fekhelyen alszik. Mostanában? Második éve. Tavalyelőtt markolta föl dúlva-fúlva a lepedőjét, paplanát, párnáit s vonult át ide, az öreg díványra, mely a családi szóbeszéd szerint a nagyapja szüleitől származik, nászajándék volt, kétszobányi antik bútorral együtt. A felszabaduláskor, vagy ahogy az anyja mondta: az ostrom alatt bombatalálat érte a házat, a lakás falai beomlottak, minden tönkrement. Csak a göröngyös dívány állta a sarat, állja azóta is. Néhányszor áthúzatták, jelenleg homokszínű, a pillanatnyi divatnak megfelelően.

Jolán összefeküdt egy kollégájával, a szemüveges Kertésszel. Épp a Kertésszel! akiről addig csak humoros történeteket mesélt, hogy kétféle cipőben érkezik a tárgyalásokra, hogy örökké kávéfoltos az inge, hogy vadul keresi az orrán lévő szemüvegét… Evvel a mitugrásszal csalta meg őt, no jó, ilyesmi előfordul, de az már mindennek a teteje, hogy az asszony arra hivatkozzék: unta magát a kiszálláson, azért esett meg a dolog. Leküldik az ügyésznőt, hogy törvényességi felügyeletet gyakoroljon az egész megye fölött, mire ő unja magát! Közben pedig folyton panaszkodik, a háromnapos kiszállások alatt csak arra jut ideje, hogy kutyafuttában áttekintse a terepet. Az unatkozás esténként volt (Jolán)!

Úgy nézett ki, elválnak. Később kapcsolatuk rendeződött, Bertalan nagyvonalúan megbocsátott. De azóta a szobájában éjszakázik. Jöjjön át az asszony, ha óhajt valamit.

Kapcsolja be, Gordikné! - biztatta a nyomozó az álszent vénasszonyt a krimiben. Sejtelmem sincs, hogyan működik ez a micsoda, felügyelő úr kérem! Csodálom, a nyomozó egészen közel hajolt a banyához, megtaláltuk az ujjlenyomatait a gombokon. Talán… bizonyára azért, mert letörölgettem róluk a port… én takarítok itten!

Bertalan látta, az öregasszony menthetetlenül sarokba szorult, mindjárt vallomást tesz. Nem ő a gyilkos, vélte, de hamisan tanúskodott. A masina föltehetően képmagnó. Esetleg személyi számítógép! Mostanában e két

cucc a nyerő, jobban járnak velük a többévi külföldi munkavállalásról hazatérők, mintha autót hoznának. Engem ez nem érint. Egyáltalán nem.

Valahogy mindig félretolják, lekörözik. Évekig hitegették, mehet kirendeltségre Genfbe, végül Szamosyt küldték helyette. Szó volt azután fél év Bécsről, ugrott, mert Takács főosztályvezető mellbedobással győzött. Még a néhánynapos utakból is az alja jut neki, India, Pakisztán, Vietnam, Algéria, Törökország - az elmúlt másfél év listája. E kies tájakon még senki se tudta eladni a gyár termékeit, bízzuk hát Bertalanra, hadd erőlködjék a fiú. Ha pedig sikerül összegründolnia valamit, ha háromszázezer dolláros üzletről hoz szerződéstervezetet Indiából, ne írjuk alá, halogassuk, míg a kinti partner türelmét veszti, s visszavonja ajánlatát. Azt nem mondhatjuk Bertalannak: figyelj, öreg, hiába csinálnál te kedvezőbb üzletet, mint a nálad erősebb kutyák, az ő szerződésük parafálódik, a tied nem. A gyár elavult, kapacitása véges, már meglévő kötelezettségeit sem teljesíti zökkenőmentesen, gyakori a késedelem, a selejtes tétel, a határidő-módosítási kérelem. Ne rontsd a helyzetet sikeres tárgyalásokkal, jobban járunk, ha hivatalos útjaid többé-kevésbé eredménytelenek.

Így gondolkodhatnak a főnökei. Másként miért baszarintanák el örökké az ügyeit? Miért előszobáztatják az indus ügynököt két óra hosszat, aki az ő könyörgős rábeszélésére utazott Magyarországra, gyors üzletkötés reményében? Miért derül ki mindig *az utolsó pillanatban* valami apró akadály, melyen az egész vállalkozás zátonyra fut?

Jolán szerint naivitás ezt kérdeznie. Nyilvánvaló, valakik százalékot kapnak a szerződések után, azon múlnak a dolgok. Bertalan hallott efféléről rebesgetni, ám sose hitte el. Képtelenség, hogy ilyen piti pénzügyektől függjön az egész gyár sorsa! De talán nem *piti* pénzügyek! – Jolán arcán beavatott mosoly, melytől ő rendszerint méregbe gurul, utálja a magabiztosan kunkorodó vonást az asszony szája mentén.

Ámbár ki tudja? Talán Jolánnak van igaza. Hogy lehetne bebizonyítani? Sehogy. Két ember kezet fog, s egy boríték innen oda vándorol. Mint a krimiben. Legföljebb ha rejtett kamerákkal filmeznék az esetet. Vagy éppen képmagnóval. Körülbelül százezer forint a belföldi értéke, annyiért árulja a bizományi. Elképesztő összeg, figyelembe véve, hogy a tanya cakk-pakk százötvenbe került. Állítólag a képmagnósok szorosan zárt kasztba tömörülnek, szervezetten csereberélik a külföldről hozott kazettákat, gondosan összeválogatott társaságok figyelik csorgó nyállal a kemény pornófilmeket. Pedig ezeket szigorúan tilos behozni az országba, a vámosok

azonnal elkobozzák - ha észreveszik. Ám egy ilyen lapos, keskeny csomagot könnyű álcázni, úgy mondják, a szabvány méretű bonbonos dobozba éppen belefér kettő. Csemege a hazaiaknak. Csámcsognivaló.

Mit csinálsz? - Jolán hajolt be az ajtón, a kilincsre támaszkodva. Semmi különöset! - ölébe emelte irattáskáját, turkált benne céltalanul. Vagyis talán azért, hogy az asszony megkérdezze: nem zavarok? Amire ő széles mozdulattal felelheti: foglalj helyet! Jolán azonban szó nélkül a másik fotelba csüccsent, nézed? - a tévére értette. Nem… nem nagyon. A kriminek már vége, dokumentumfilm kezdődött. Bertalan a szerződéstervezetet bámulta a táskájában, melyet a magyarnál jóval hosszabb indiai papirosokra gépeltek, cirkalmatos angol nyelven. Kívülről tudta minden sorát. Féléves munkája összpontosult ebben az iratcsomóban, amit a főnökei nagyjából már lesöpörtek az asztalról, ha igaz, holnap kapja a kegyelemdöfést.

Nem voltak túl élvezhetőek a doktorkáék (Jolán). Bertalan vállat vont, miért, szerintem jól érezték magukat. Ők igen, de én nem, dolgoztam rájuk egész nap, azt se mondták, kösz, haver! Barátok közt nem szokás köszöngetni. Szokás vagy nem szokás, köszönöm az ilyen hétvégét, ahelyett hogy pihenhetnék egy kicsit, hallgathatom Anna sirámait, és van abból bőven! Bertalan újra a vállát vonta, nem akarta bevallani magának, hogy az utóbbi időkben a doktorkáék tényleg… Valahogy lekoptak… lekopófélben vannak. Mindegy, Vajda azért betartotta a szavát, jött, hozta a szerszámokat, segített… Istenkém, mostanában picit fád, ahhoz joga van neki, nem tiltja semmilyen paragrafus.

A tévében a CB-rádiósok nyilatkoztak, szeretnének ők érdekszövetségbe tömörülni, ám a jogi helyzetük tisztázatlan. Pedig a CB életet ment, uram, ezt bármelyikünk tanúsíthatja, életet ment, beszólunk a mentőkhöz, gyorsabban, mint maga telefonon, mert ha brék van, itt nincsen mással beszél, és nem áznak be a vonalak. A CB-sek úgy élnek, akár egy nagy család! egy összetartó közösség! - kerek fejű, lenyalt frizurájú alak beszélt, a riporter kezéből ki akarta venni a mikrofont. Marhaság, gondolta Bertalan, néhány kollégája teljesen begolyózott a CB-től, amióta fölszereltették a lakásukon meg a kocsijukban, másról se lehet hallani, mint a különféle hullámhosszakról, antennákról, vételi lehetőségekről. Állítólag szombat délutánonként fölolvasó színházat játszanak, előadják például a Hamletet, önként jelentkezők részvételével, CB-n keresztül. Röhej, nem is ismerik egymást, a szabályok szerint csak keresztnevet mondhatnak be, meg

azonosítási számot. Lenni vagy nem lenni, ez itt a kérdés! - bömböli egy borízű hang az éterbe, óriási.

Fontolgatta, föláll és kikapcsolja a tévét, amikor végeszakadt a CB-sek műsorának. A bemondónő: most pedig kapcsoljuk a Pesti Vigadót. Jolán Annát simfelte, a doktorkáné a kisujját se dugja a mosogatóvízbe, takarítónő jár hozzájuk, mégis örökké panaszkodik, azt hiszi, nincs borzasztóbb feladat, mint gyerekeket tanítani. Eszébe se löttyed, hogy talán csak ő képtelen elbánni a srácokkal, ugyanolyan tutyimutyi liba lehet a katedrán, mint Dórika Etus nénije, aki krétával dobálózik. Anna nem dobálózik, vetette ellene Bertalan.

Jolán örökké fúrja az *ő barátait.* A doktorkáékat ő hozta a házasságba, Vajdát még a gimnáziumból ismerte, futólag. Később egy balatoni nyaralás rántotta szorosabbra a szálakat. A múló idő viszont lazítja, ismerte be búbánatosan. Kár. Néhány évig sülve-főve együtt voltak, a hétvégéken rendre összejártak. Mi történt? Hát… talán csak kevesebbet érünk rá, ahogy öregszünk, ugye, a gyerekek, a tanya, a… az élet.

Koncertet közvetítettek a Vigadóból. Jam session jazz, a szemüveges konferanszié Bertalan fülét sértő kiejtéssel artikulálta e szavakat, ő rögtön megjegyzést akart tenni rá, ám aztán inkább hallgatott. Előző este cikizte az amerikai film szinkronizálók az *avenyú* és a *helllóóó* miatt, Jolán dühödten támadt rá, persze, neked senki angolsága nem elég jó, szerinted mindenki hülye, csak te vagy az észkombájn! Mit lehet erre felelni? Aki sok igazi angollal és amerikaival beszélgetett már, azt idegesíti a magyarosra torzított ejtés. Lúdbőrzik tőle a háta, ennyi az egész. Ez nem bűn! Mondjuk, foglalkozási ártalom. Érdekes, amikor a tévében vagy regényekben összekavarják az ügyvédet az ügyésszel, a gyanúsítottat a vádlottal, a fellebezést a panasszal, Jolán őrjöng. Ah… hagyd a francba, maradjál csöndben. Élvezd a zenét.

Martin szólózott a zongoránál. A doktorka teniszpartnere. Vajda bemutatta Bertalanéknak, eljött néhányszor, kucorgott a fotelban, alig evett-ivott, nem sokat szólt, hallgatta a társalgást. Vajda mondta azután, hogy Martinnak nyilván gátlása van, műveletlennek érzi magát a diplomások között, a zenéről meg utál beszélni, szerinte azt csinálni kell.

Csöngött a telefon. Anna volt az, kinn felejtették a tanyán Gabi elektromos autóját. Nézik ők is a tévét, Martin zongorázik, a doktorka haverja, a tenisz-Martin, igen. A ripacs Martin, gondolta Bertalan, noha ez a

jelző csöppet sem illett a zenészre. Ideje leszokni az olcsó szóviccekről. Ki is írta a Ripacs Martint? Saul Bellow? Vagy Styron?

Jolán Goldingra szavazott, Bertalan nem hitt neki. Az asszony átcsörtetett a saját szobájába, megkeresni a kötetet. Nem találta. Bertalan sejtette, hogy így lesz. Őnála ábécésorrendben vannak a könyvek, Jolánnál viszont összevissza, némelyik vízszintesen dugva a többi tetejére, mások fordítva, olykor a borítók is elcserélve.

Muszáj rendet raknom, gondolta Jolán. Az íróasztalán kezdi, meg a fiókokban. A hivatalában sem ártana kipakolni a kétajtós iratszekrényt, órákig kell bányásznia, míg meglel valamit.

Sajnos, a redőnyös ikerdoboz hajszál híján tele. Még az anyósától kapta ajándékba, szerelmi levelezés tárolására szánhatta a múlt századi kézműves. Jolán a *balügyeket* tartotta benne. Balügyek… Kertész hívja így az ügyész személyes meggyőződésével többé-kevésbé ellentétes tartalmú vádiratokat. Sokszor keresztülhúzzák számításod a feletteseid, *magasabb érdekből,* a törvény szerinti minősítési tételnél enyhébbet vagy súlyosabbat kell indítványoznod. Olykor épp a jogszabály szó szerinti értelmezése fordul ellened, illetve a jóhiszeműek, a becsapottak, a kiszolgáltatottak ellen. Az is megesik, hogy a vádirat tökéletes, a bírói ítélet hallatán viszont legszívesebben két kézzel tépnéd a hajad. Emezek a bírák balügyei, miattuk sírjanak ők.

A bírónak azért könnyebb a dolga. Az ügyészség deklaráltan katonai szervezettségű intézmény, különvéleménynek helye nincs, legföljebb egy-egy feljegyzés erejéig. Gyűlnek hát a balügyek. Melyekről nem panaszkodhat itthon, Bertalan annyira ügyészségellenes, azt mondaná, hagyja ott az állását. Ámde azzal együtt jár a magas fizetés, az öt hét szabadság, a különféle kedvezmények… Autónk se volna, ha nem kaphatnánk az ügyészségi keretből, félig részletre, soron kívül. Senki sem független… teljesen.

Leginkább még a zongorista. Neki nincsen főnöke, az biztos.

Martin a harmadik periódus végén járt, érezte, közhelyes futamokat játszik, megkönnyebbült, amikor a szaxis átvette. A nézőtér homályában tapsolt a közönség, örvendjetek, drágáim, szar volt ez pedig, bizony szar. Figyelte a hórihorgas srácot, ő majd bedob apait, anyait. Csupa ilyen krapekból kéne csinálni zenekart, mint ez a szaxis gyerek, az lenne az igazi… Csakhogy abba te nem kerülhetnél bele, öreg! - gyorsan rendezte

arcvonásait, látta, az egyik kamera őrá szegeződik, felöltötte a zenét átélő művész álorcáját, szemét félig behunyta, ritmusra himbálta magát a széken.

Nézi-e vajon a doki a tévét? Több mint valószínű. Holnap gratulálni fog a pályán, mert nem ért hozzá. Hallgatja, de nem hallja. Azért jó srác. Eszményi teniszpartner, sose késik, száz százalékig megbízható, udvarias, becsületes, nem vitatkozik a kétes poénoknál, azonnal fölajánlja az új labdát. Ha egy kicsit határozottabban játszana, senki se tudná megverni, közülünk senki. A doki gyáva, mint a nyúl, alapütései pompásak, viszont amint átér a tévonalon, rögtön bemajrézik, elcseszi a ziccereket. Na, csak ne sajnáld le, öreg, hajlamos vagy te is az elbátortalanodásra, hálistennek, a teniszpályán sikerül úrrá lenned önmagadon, az életben nem mindig. Széles ívben kikerülöd a helyzeteket, melyekben kenyértörésre kényszerülhetnél; ha valami nem tetszik, hallgatsz inkább, esetleg ravaszkodol, de nem foglalsz nyíltan állást. Ilyen vagy te, haverkám.

Néha azt hiszi, zsidóságának köszönhető ez. Elvégre ötezer éve hajlítgatja a zsidó nép gerincét a sors, alaposan beleivódhatott a génekbe, örökölted fölmenőidtől, továbbadod utódaidnak. Pedig… okosabb volna vállalni a dolgokat. Eszébe jutott a kínos eset, amikor az egyik bunkó dobos pofánzsidózta. Ő hülyén vigyorgott, te meg cigány vagy! - felelte remegő szájjal. Micsoda húzás, zsidózásra cigányozással válaszolni, fintorba rándult az arca, ahogy fölidézte a rettenetes pillanatot, várta a dobos támadását, szerencsére mindkettőjüket lefogták. Neked kellett volna odacsapnod, ha volna vér a pucádban!

A doktorka?! Vajon ő… ? Martin kezdetben biztosra vette, hogy *szintén zenész,* ahogy mondani szokták (szintén zsidó), ám Vajda semmiféle jelzést nem adott erre nézvést. Sose jutottak olyan közel egymáshoz, hogy Martin rákérdezhessen, s nem is tartotta annyira fontosnak.

A szaxofonos gyerek hátán átnedvesedett a pólóing. Ugyanúgy, ahogyan a tenisznél szokott, a bemelegítés végére. Martín tudta, a srác trikójának elején angol jelmondat díszeleg: LIVE FAST, LOVE HARD, DIE YOUNG! *Élj gyorsan, szeress keményen, halj meg fiatalon!* Az élést meg a szeretést értem, mondta neki Martin a próbán, node miért kell fiatalon halni? Nem kell, jelkép ez, gondoljál Janis Joplinra vagy Jimi Hendrixre.

A szólónak vége, a szaxist ünnepelte a nép, Martin biccentett, kezdte a főtémát. Janis Joplinra gondolt, s Jimi Hendrixre, értelmetlen haláluktól borsódzott a bőre, nem voltak képesek abbahagyni a kábítószert, vagy legalább csökkenteni a napi adagot, ilyen gyönge az ember. Egy

másodpercre a koporsóba képzelte magát. A srác törölgette a homlokát, Martinra kacsintott, DIE YOUNG... haljon ifjan ő, ha akar! de nem akar! csak a szája jár! még túl fiatal, hogy egyáltalán fölfogja, mi az.

3

Megdöglöttek a halak az akváriumban, elsárgultak a szobanövények, úgy látszik, nem szerették a költözködést. Veszteségek nélkül nincsen új élet, gondolta ő.

Fölépült a ház, íme, kész. Nem mindennapi áldozatok árán. Talán nagyobb lett a kelleténél, sebaj, több hurcolkodást nem akarsz ebben az életben, elmúltál negyven, ennél kevesebb van hátra, esetleg - óriási szerencsével - ugyanennyi, kizárt, hogy még egy hajlékra fussa az erődből. A harmadikat veszed most birtokba. Kezdődött Angyalföldön, kétszobás társasházi lakással, csillagászati adósságokkal. Izgattad magad szörnyen, el se tudtad képzelni, hogyan fizetheted vissza az ötjegyű összegeket, akkoriban mérhetetlen vagyonnak tűntek. Negyvenezerrel lógtál az apósodnak, atya-gatya, most a festő kér annyit! egy sima meszelésért!

Igaz, töménytelen falfelület van itt, tapasztalhatta, mikor végül maga látott a pacsmagoláshoz, csöpögött a szemébe a Tilatex, csomósra merevedett a karja, amíg a plafonokkal végzett, sebesre dörzsölte a combja tövét a létra. Megpróbált gyalogolni vele, mint a profi festők, szépen le is zuhant a parkettára, röpült utána félvödör festék, komoly mulatság volt föltörölni.

Ült a vadonatúj garnitúra kanapéján, melyet még nem hámoztak ki a nejlonhuzatból, jobb lábát egy mészfoltos hokedlin nyugtatta, hogy ne törje annyira a gipsz. Éppenséggel a bokája is a veszteségek rovatába könyvelendő. A kétszer kettes panorámaablak viszont a nagy győzelmekhez. Senki se hitte, hogy sikerülhet. Két méter magas és széles üvegtábla nincs, nem létezik, hiú ábránd, mondták az iparosok, a kereskedők, a vevőszolgálatok. Ő azonban tántoríthatatlanul ragaszkodott a kétszer kettes ablak ötletéhez, melynek tágas négyszögében nemcsak a domboldalt tarthatja szemmel, hanem az egész várost - jó, ne túlozzunk, Óbuda külfelét. Pontosan ilyennek képzelte. Ül az ember a fűtött szobában - ami jelenleg fűtetlen, mert még nem jöttek a gázművektől átvenni a kazánt, az anyjuk istenit! -, s órákig figyelheti az ősz moccanásait a kertben. Az utcai fák kopár ágai sosincsenek teljes nyugalomban, szeles környék ez,

ködgomolyok ülnek a völgyhajlatban, azokból bukkan elő a látogatók kocsijának orra. Messziről észreveheted, ha kellemetlen vendég tart felétek, némi ügyességgel úgy tehetsz, mintha nem volnátok itthon. De a kilátás a fő, a távlat!

Szenvedélyesen küzdött ezért az ablakért, tárgyalásba bocsátkozott a síküveggyárral, kapcsolatot keresett az importvállalattal, amelyik az üzletek portáljához való üvegtáblákat hozza be. Ígérgetett, ravaszkodott, könyörgött. A felesége már visítva a fülére tapasztotta a tenyerét, ha panorámaablakról hallott. Ő maga is csüggedni kezdett, ám egy pillanatra sem adta föl. És a sors megjutalmazta állhatatosságáért, úgy intézve, hogy épp az ő orra előtt hajítson féltéglát az Óra-Ékszer Váci utcai kirakatába egy részeg kamasz. Messziről látta a bőrdzsekis, csimbókos hajú srác széles mozdulatát, bumm! csörr! - összeszaladtak a járókelők, kirontottak a bolt dolgozói, fogják meg! piszkos huligán! nyamvadt strici!

A tettes arcán tétova mosoly, tűrte, hogy ide-oda rángassák, ilyenek ezek mind! ni, tajt siker! nem tudják már, mit csináljanak jódolgukban! ne nyúljanak a téglához! a tégla a bűnjel! lehet, hogy ujjlenyomatot vesz föl a rendőrség! mindjárt itt lesznek! szégyelld magad, fiacskám, állj meg a lábadon, az istenedet! mint az állatok, komolyan mondom, mint az állatok!

Ő a túlsó oldalról figyelt, az óriási üvegtábla alján medicin-labdányi rés, ha az egészet cserélik, talán… talán-tán az ép darabból futja egy kétszer kettesre… - hüvelykjét a magasba emelte, ahogyan a festők szokták, s nagy műgonddal méricskélte a kirakatot, eegen, biztosan elég, várakozzál csak, a türelem rózsát terem. Mellette, a Csemege kapuboltozatában két gimnazistaforma fiú ácsorgott, épp olyan bőrzakóban, mint az *üvegtörő!* - látták a *Breaking Glass*-t Bertalanékkal, a cím valami effélét jelent angolul. Egy rockzenekarról szól a film, tagjai szintén bőrdzsekit, sőt bőrnadrágot és bőrnyakkendőt viseltek, persze, a moziból meg a tévéből szopják a pesti srácok is. Rájuk sandított, esküdni mert volna, hogy a tégladobónak a haverjai, bár ahhoz képest túl higgadtan szemlélik az eseményeket. Hamarosan befutottak a rendőrök, tessék kérem továbbhaladni! - próbálták szétoszlatni a tömeget, az üvegtörőt ketten a mellékutcába vitték, ott várakozott a szünet nélkül villogó emtéká-autó (mert, ugye, kék-fehér, hehe).

Szerinted becsukják? - kérdezte az egyik srác, a másik szívogatta az orrát, tuti. Ismeritek? A srácok gyanakodva pislogtak, nyugalom, mondta ő

gyorsan, én nem vagyok zsaru. Erre vállat vontak, oly azonos módon, mintha betanulták volna; osztálytársak vagyunk.

Gimnazisták. Tökfejű kamaszok. Egész éjjel buliztak a Keletinél, nem a pályaudvarnál, hanem annál a krapeknál, aki bevágta a téglát a kirakatba, Keletinek hívják, Keleti Károly, pont mint az utca! szívtunk rendesen, és a Keleti mindig begőzöl, aztán ilyen balhékat ver, már háromszor kapcsolta le a jard. Mit ittatok? A srácok vigyorogtak, nem arról van szó, jelentős arccal a saját orrukra mutogattak. Ő nem értette a jelzést, mindent egyszerre csinálnak ezek, gondolta, mint egy revücsoport. Kiderült: szipóztak a gyerekek, műanyag ragasztót nyomtak nejlonzacskóba, s belélegezték a szagát. Frankóbb a piánál, elhiheti, öregem! - mondta az, amelyiknek a bal fülcimpáján parányi, aranyszínű gömböcske fénylett.

Az *elhiheti, öregem* határozottan a koromnak szól, habár az öregem lehetne puszta bizalmaskodás, ám akkor elhiheted dukálna hozzá. Ha idejében kezdem, s ha Éva nem… hát… tizenéves volna már a fiam. A fiúnk.

Ráripakodott a gimnazistákra: mocskos tetűjankók, viszi a haverotokat a rendőrség! miért nem fogtátok le, amikor randalírozott? miért nem rohantok a kapitányságra, tanúskodni mellette?! A srácok riadtan hátráltak, majd amikor ütőtávolságon kívülre értek, az egyik - az orrszívogatós - visszaszólt: nem kell annak segítség, elintézi a faterja úgyis.

Nem kiáltott utánuk semmi gorombaságot, lenyelte a mérgét, kis hülye buzik. Összpontosítsunk az üvegre! - várt, míg a boltban az élet a rendes kerékvágásba zökkent, azután beoldalgott, hallgatta együttérzőn a vattahajú pénztárosnő szörnyülködését, hogy ezek a mai fiatalok mennyire elrugaszkodtak istentől s embertől; buzgón helyeselt, tökéletesen igaza van a nagysos asszonynak! - addig udvarolt neki, míg puhára főzte, a végén ügyesen kiszedte belőle, melyik céget kell most hívniok az üvegportál cseréje ügyében.

A többi ehhez képest gyerekjáték volt, nyolc-tíz telefon, egy érzelemdús négyszemközti megbeszélés a brigád vezetőjével, s ezerötszáz forint ellenében a csorba üvegtábla a tulajdonába szállt. Már csak a Váci utcából az épülő házhoz kellett juttatni - nem mindennapi fuvar! -, továbbá találni kivitelezőt a fémkeretre, mely az átlagosnál vastagabb és nehezebb üveglapot befogadja. Elintézte, áthágva minden akadályon. íme, álzó, voálá!

Csupán az a kis szépséghibája a te ablakodnak, hogy képtelenség nyitni, zárni, olyan súlyos lett a kerettel együtt. Nem számít, szellőztetni ott a többi ablak. Azért ki tudod nyitni, ha nagyon muszáj… ha van, aki az erkélyről segít, ő nyomja, te húzod… Kétemberes ablak. Évának azt hazudtad, majd bejáródik, majd megolajozod, majd lereszelsz a peremből, nem probléma!

Tényleg nem ez a probléma, rosseb az ablakba, a baj az, hogy elmondtad neki a… hogy annyira őszinte voltál, amennyire már nem szabad, *még vele sem szabad,* mert ő is csak ember… vagyis nő. Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna, s nem kéne most falmelléki dumákon törnöd a fejed, amelyeket azonban Éva nem vesz be, mert nem hülye. Csalódott benned. Azt hitte, hogy… ezt nem hitte volna rólad. Ajjaj… eltoltad, cimbora.

Csöngettek. Ő aggódva fülelt, régen rossz, ha az anyósom, ha Éva beavatta, olyan rikácsolás lesz itt, amilyet még nem hallottak ezek a frissen festett falak. Pedig ordítoztak mellettük, köröttük, miattuk bőséggel, ő az iparosokkal, az iparosok egymással és a segédmunkásokkal, továbbá a szomszéd, az ikerház tulajdonosa, aki azzal kezdte, hogy baltával szétverte az épülő terasz kőoszlopait, mert az elveszi a kilátást tőle. Hamarább lett kész az ő része, onnét figyelte árgus szemmel, hogy mi történik ezen az oldalon, mindenbe belekötött, mindenért veszekedett, a kőművesek keresztet vetettek, ha meglátták. A költözködés előtti éjszakán a vízvezetékszerelő a csapokat rakta a helyére, az igazán csöndes munka, a szomszéd úr mégsem állhatta, se szó, se beszéd, belőtt a terasz üvegajtaján! légpuskával. Még szerencse, hogy nem a panorámaablakba tüzelt, akkor ő átment volna, és azonnal megfojtja. Így másnapra halasztotta, sürgette az idő, rendet kellett rakni, mire délelőtt befut a bútorszállító kocsi. Nyolckor a szomszéd átjött bocsánatot kérni egy palack pezsgővel, s egy megfelelő méretű üvegkockával, a saját, ugyanolyan ajtajából operálta ki. Imígyen élünk mi itt, falun!

Nem az anyósa érkezett, hanem Martin, a barátja, odakint traccsolt Évával, Éva hol van? - kérdezte tőle Éva, itt, felelte Martin, jó, de a te Évád! Az én Évám szintén a konyhában, oda valók vagytok! - nevetgéltek, a kávéfőző sustorgásába keveredtek a hangok. Martin, gyere be! - kiáltotta ő, visszafogottabban a szükségesnél. Martin zenészfüle azért érzékelte a három ajtón s két falon keresztül, ám úgy tett, mintha nem hallaná. Zavarban volt. Micsoda história! Kristófnak végre fölépült a háza, amiben ötévi munkája fekszik, öt évig szó szerint a két kezével gürcölt rajta, és eztán is csak erre fog dolgozni, ez az életműve! mindent beleölt, amije volt,

meg amije lesz, csontig eladósodott, háromszázezerrel lóg az ótépének, százzal a cégének, kétszázzal rokonoknak, ötvennel nekem, ugye, amiről Éva egyáltalán nem tud, abból vezettette be a vizet, a gázt és a fűtést a pincébe meg a garázsba. Szerinte így az alsó szint bármikor lakássá alakítható, el vagy ki lehet adni! sokszorosan megtérül az az ötvenezer! Éva, sajnos, rossz üzletember, nem lát messzebb az orra hegyénél.

Martin kölcsönadta a pénzt, azzal a hideglelős érzéssel, hogy sajnos, ő is rossz üzletember, lám, Kristóf úgy építette a házát, hogy szükség esetén még egy lakást csinálhasson belőle, pedig gyereke sincs, valószínűleg nem is lesz, hiába szaladgált Éva orvostól orvosig, Vajda ajánlotta a különféle professzorokat, némelyik vizit ötszázba került, de ilyen ügyekben, ahogy a doki mondta, csak az úristen segíthet.

Kristóf ingatlanba ölte a pénzét, ez a legbiztosabb befektetés, a telek, a ház és az arany. Martin az aranyat tartotta legtöbbre, ha menekülni kell, könnyű elrejteni. Motozásnál viszont rögvest megtalálják, tolvajok zsákmánya is lehet… Olvasta egy regényben, hogy a fegyencek a végbelükbe csúsztatott fémkapszulában rejtegetik a vagyonkájukat, e légmentesen záró tokot patronnak nevezik. Elájulnék, ha magamba kéne tolnom!

A patronban csak összesodort bankókat őrizhet az ember, aranybigyók nem férnek bele. Mégis ingatlant kéne venni! - ezredszer lyukad ki ide. Telket, melynek értéke nőttön nő, építtethetsz rá nyaralót, ha lesz pénzed, később a ház bővíthető, és majd amikor lakás kell a gyerekednek, eladhatod az egészet. Szerencse, hogy neked csak egy van. Más szempontból viszont: szerencse, hogy neked van egy! Ha korábban nősülsz, most legalább három volna. Éva - a te Évád - hősiesen megszülte a lányodat, Mártikát, dacára az RH-összeférhetetlenségnek, s az orvosok gondterheltkedésének; a harmincötödik életév első gyerekhez már kései, ilyenkor a kockázat nagyobb, mondta a nőgyógyász sejtelmesen. Mit jelent az, hogy nagyobb? mire számíthatunk? Az orvos köntörfalazott, nem jós ő, tessék megnyugodni, mindent elkövetünk, ami emberileg lehetséges.

Ami emberileg lehetséges… az nagyon kevés, gondolta a zenész, isteni segédletnek tudta be, hogy Mártika a körülményekhez képest zökkenőmentesen jött a világra. Ha valaki, hát Martin tudta jól, mit érez Kristóf, amikor a más gyerekét látja. Nyilván azért talál ki magának örökké valamit, hogy ne legyen ideje gondolkodni. Azért rendezett be óriási akváriumot a régi lakása személyzeti szobájában, azért gyűjtötte a

villanyvonatokat, és azért építkezik örökké. Most ugyan éppen kész a háza, a mű… a mű… mit csinál? - a doki szokta mondani, a mű pa-pamm, az alkotó pihen. Igen. Kibökhetné már Éva, hogy mi az a borzasztóság, amiért azonnal ide kellett rohannom, lóhalálában!

A konyha ablaka a saras utcára nézett, beállót építtetett Kristóf a kertkapu mellé, két autó számára, érkeztekor Martin aggályos óvatossággal farolt a recés betonrézsüre, Kristóf túl rövidre méretezte a helyet, kilóg a kocsi orra, reméljük, nem fogják meghúzni, vadonatúj. Az autókirály szerezte, amikor meghallotta, hogy a zenész le akarja cserélni a Skodáját. Ezerötszázas Lada, valamelyik minisztérium selejtezte ki, mert karamboloztak vele. Veszelinov látta, a rettenetes külsejű roncsban csak a csomagtartó és a motortér sérült súlyosan, ezen kívül az összes ablak kitörött, más baj nincs, épp ezért Martin ész nélkül vegye meg a kocsit, alig három hónapja gurult ki a csepeli szabadkikötőből, s mindössze hatezret futott. A javításokat Veszelinov apja végezte, haveri áron. Martin kérésére a fényező narancssárgára festette, ezt a színt szerette ő ingben és bútorhuzatban is.

Túl nagy szívességnek vélte az autóügyet, ilyesmi nem tartozik a szokásos teniszpartneri kapcsolat körébe. Átbeszélte a feleségével, Éva szerint az autókirály megsértődne, ha a kezébe nyomnának egy borítékot. Csak viszont-szívességgel egyenlíthetnek, ámde miféle szívességet tehetnének ők Veszelinovnak? Martin jobb híján vásárolt egy üveg száraz Martinit, címkéjéről az utolsó i-t levakarta, így az ő neve maradt ott arany betűkkel, fölvitte Veszelinovnak, a nyurga srác kis híján a fejéhez vágta, franc a pofádba, művészkém, ne sértsél meg, vagyunk annyira, hogy köztünk ilyesmire nincs szükség! Vagyunk, persze, makogta ő, viszont azért megihatjuk a Martinit, nem? Majd megisszuk nálatok, az autókirály igen mérgesnek látszott.

Martin idővel rájött, Veszelinovnak fontos, hogy úton-útfélen mesélhesse: kocsit szereztem Martínnak, tudjátok, a zongorista, aki komponálni is szokott, most éppen a rádió pályázatára készít valamit, alattunk lakik, barátok vagyunk, és teniszpartnerek, és felszűrődik hozzánk, amikor gyakorol, rendes, mert csak délelőtt, esetleg kora délután zongorázik, különben zenét a fejében szerez, a konyhaasztalnál, kigondolja egyszerűen, aztán lekottázza.

Éva - Kristóf Évája - még mindig beszélt mellé, hosszan taglalta, miért sikeredett ilyen nyújtott, íves formájúra a konyha, s miféle

kompromisszumokra kényszerültek a fűtési csövek miatt. Martint csöppet sem érdekelték a részletek, akinek ilyen háza van, az ne panaszkodjék. Közben Kristóf kétszer is szólongatta őket, gyertek be végre! Éva nem méltatta válaszra, ő azonban lassanként elvesztette a türelmét, na, mondjad! - akasztotta meg az asszony építésügyi tájékoztatóját. Éva engedelmesen biccentett, az ajtóra pillantott, mintha mérlegelné hangszigetelő képességét, majd közelebb hajolt, és suttogva: begolyózott a barátod, tisztára begolyózott! Hogyhogy? - az asszony mellére tévedt a szeme, ő mindig terjedelmesnek, lomhának képzelte, széles udvara bimbókkal, míg Éva - az ő Évája - elárulta egyszer, hogy Kristóf Évájának a szivacsbéléstől látszik olyannak, valójában közepes méretű, s lóg.

Meg akar csalni, súgta Éva, lehelete Martin arcbőrére csapódott. Ő ütődötten hunyorgott, hogyhogy? - kérdezte újra. Csak úgy, ahogy mondom, meg akar csalni, le akar feküdni valaki mással, és ezt szépen bejelentette előre! mit szólsz hozzá? nem normális! Martinnak tátva maradt a szája, képtelenség, motyogta. Ugye? - Éva a konyhaszekrénynek dőlt, s mintha élvezné Martin zavarát, nem folytatta, várt. Na de… hogyhogy?! - ismételte, harmadszor immár. Tessék, az asszony kinyitotta az ajtót, menjél, beszélj vele!

Martin átlépte a küszöböt, talán le kéne vennem a cipőm, gondolta, áh, nem saras, hisz kocsival jöttem, majd leveszem, ha szólnak. Éva a válla mögül kukucskált, s e pillanatban: tieő-klik, tieő-klik, tieő-klik, tieő-klik! - Kristóf fényképezett a Nikonjával, nyomta a gombot, a készülék sorozatban exponált. A hetek múltán előhívott felvételeken pontosan látszott Martin zavarodottsága, követhető volt a mozdulat, a zenész úgy kapta az arcához a kezét, mint a letartóztatott milliomosok az amerikai filmekben, amikor a fotósok megrohamozzák őket. Éva az első képen alszik, a másodikon fintorogni kezd, a harmadikon tetőzik a megvető szájkunkor, a hozzá tartozó szemöldökívvel: marha! - mondta abban a pillanatban, a negyedik fölvételen épp valamelyik *a-t* formázza az ajka.

Szórakozol? - Martin a fotelba huppant, inkább a lányom fényképeivel foglalkozzál! Kristóf behúzta a fejét, harmadik hónapja ígérgeti a nagyításokat arról a tekercsről, amit Mártikáról csinált, - hosszas unszolásra. Gyűlöli a laborálást, hiába rendezett be az új házban tip-top műhelyt magának. Mi a pálya, drága muzsikusom? - bőgte, hogy más mederbe terelje a beszélgetést, hallom, új kocsid van. Van annak, aki el nem

issza, és én sportszerűen élek! Kristóf nevetgélt, fölemelte begipszelt bokáját, én is. Igazán csinos, mindig ilyet kéne hordanod, főleg esős időben.

Csevegtek így még egy darabig, átmeneti fegyverszünet. Martin lopva az órájára lesett, habár nem siet sehová. Délután szeretné megnézni a tévében a Davis-kupát, a csehek közvetítik. Tavaly csináltatta a tetőantennát, hogy foghassa Pozsonyt is, a tenisz kedvéért. A csehek sokkal több sportot adnak, mint a magyarok, jelzem, teniszben nem kunszt felülmúlni a mi tévénket, szinte semmit sem közvetítenek. Legalább Wimbledonra befizethetnének! Hát… nincs pénz, erre sincs. A cseheknek van? Nyilván Lendl miatt áldoznak rá. És a mi Temesvári Andreánk? Hetedik a WTA-ranglistán!

Egyébként Lendl nem is játszik a csehszlovák Davis-kupa csapatban. A doki szerint fegyelmi eltiltása van, a cseh szövetség kirakta a válogatottból, mert részt vett egy dél-afrikai tornán, pedig ott apartheid van, s ezért bojkottálni kell. Lendl nem bojkottálta, hanem a kasszához fáradt. Így aztán játszhat helyette a Smíd meg a Slozil. A dánoknál föltehetően Bastiansen lesz a kezdő ember, aki itt, Budapesten legyőzte Taróczy Balázst, pedig nincs a világranglistán az első százban. A másik dánt hogy is hívták? Christiansen vagy Christensen.

Talán beállít majd a doki, élvezetesebb a teniszt úgy nézni, ha van, akivel megvitasd a labdameneteket. Kár, hogy a profiktól alig lehet tanulni, oly gyorsak a mozdulataik. Aj, de gyönyörű az, amikor egy Lendl, egy McEnroe, egy Connors támadást indít, mondjuk, fonákról, aztán átlósan rohan a hálóhoz, a levegőben úszva röptézik, vagy ollózva ugrik föl az átemelésért, és bamm! a sarokba vágja. Édesapám… úgy beszélsz róluk, mintha látnád mérkőzéseiket. Nagyritkán csurran-cseppen valami, rendszerint a pozsonyi tévéadásokban. Olykor kimész a Margitszigetre, ha nemzetközi mérkőzést játszik a válogatott, vagy amikor a magyar bajnokságot rendezik. Ennyi. Meg az emlékek - néhány éve még közvetítette a tévé Wimbledont. Akkoriban, úgy látszik, volt pénz.

Tessék! meséld csak el a barátodnak (Éva), hogy mire jöttél rá! Ezek szerint te rendelted ide (Kristóf), érdekes, azt hittem, látogatni jött a sérült barátját! Sérült, ne nagyzolj, leestél a létráról, amilyen ökör vagy! Köszönöm, igazán köszönöm, gürcölök ebben a házban, mint egy igavonó barom, íme a jutalom!

Martin higgadtan hallgatta a házastársi pörlekedést, próbálta kitalálni közben, hogyan értendő Éva előrevetése, miszerint Kristóf meg kívánja

csalni őt, méghozzá bejelentve?!? Súlyos családi válság árnyait érezte az új ház fölé magasodni, úgy látszik, Éva őt kívánja igazságosztóként alkalmazni. Hiába, juszt se vállalja az atyaisten szerepét. Abból csak sértődés lesz, bármelyikük pártjára áll, a másik örökre megharagszik.

Tavaly Bertalanéknál tört ki a balhé, az asszony beleszeretett valami fodrászmesterbe, ügyésznő és borbély, eszményi pár! Bertalan őrjöngött, Jolánnak néhány éve már volt egy dobása, munkahelyi kapcsolat, hajszál híján elváltak. Amikor a fodrászügy kipattant, Jolán három hét türelmi időt kért, hogy rendezze magában érzelmeit, Bertalan rohangált fűhöz, fához, bőszülten taglalta a történteket, Jolán időt kér, mint egy kosárlabdaedző, szenzációs! esténként szépen megfésülködik, sminkel, és ellejt Mizinarovicshoz, így hívják a fodrászt, Mizinarovics! tűrjem, hogy hülyét csináljanak belőlem? vagy rúgjam ki rögtön? és a gyerekek? Jolán szerint nincs olyan bíróság Magyarországon, amelyik ne ítélné őneki mind a kettőt! és a lakás? és a tanya? és a kocsi?

Akkoriban a doki révén összejártak, sőt olykor teniszeztek is, habár Bertalan nagyon kutya, de Vajda mindig vállalta, hogy vele legyen párban, kikaptak persze, akárki volt Martin partnere. Később Bertalan lekopott a pályáról, túlságosan lusta ahhoz, hogy megtanuljon teniszezni, mindegy, tanácsot kért, és te adtál, azt mondtad, ne menjen bele ilyen ingatag helyzetbe, kényszerítse Jolánt, hogy döntsön, a halogatás csak mérgesíti kettejük viszonyát. Bertalan eszerint járt el, óriási jelenetet rendezett, mire Jolán összecsomagolt, s a gyerekekkel együtt hazaköltözött az anyjához, Bertalan járhatott oda, ha a srácait látni akarta, nyelhette az anyósa szemrehányásait, aki váltig állította, hogy őmiatta fajultak idáig a dolgok, bezzeg ha figyelmesebb lettél volna Jolikával, ha vittél volna neki olykor-olykor virágot, akkor most szent a családi béke, de te folyton magára hagytad, késő estig kuncsorogtál az állítólagos üzletfelekkel! meg a külföldi utazások! nem csoda, ha Jolika valami másra vágyott! Bertalan a végén zúgó fejjel és nagy csokor őszi rózsával könyörögte vissza a feleségét. Azóta Martint sose hívják vendégségbe.

Rövid az élet, hosszú a sír, basszon mindenki, amennyit bír! - szavalta Kristóf. Tessék? - Martin jó ideje nem figyelt, fogalma se volt, mi lehetett e trágárság előzménye, járatta tekintetét Kristófon és Éván, remélve, hogy arckifejezésük útbaigazítja. Éva dacosan meredt a padlóra, lábával a szőnyeg rojtjait rugdosta. Kristóf bocsánatkérőn pislogott a szemüvege mögött, kérlek szépen, így, szó szerint, borzasztó barna színnel, amiről

sejted, mire gondoltam! - jelentőségteljes szünetet tartott. Martin óvatosan bólingatott, biztonság kedvéért a száját rosszalló fintorba vonta. Kristóf, akár az eminens az iskolában, kézzel-lábbal magyarázta, micsoda szörnyűség az, amikor az ember a saját vadonatúj házában ilyen föliratot talál a falon. Tehát itt? nálatok? - Martin idegesen keresztbe vetette a lábát, úgy érezte, mind távolabbra kerül a história megértésétől.

Talán éppen te írtad oda (Éva), és talán éppen *azzal,* amire célozgatsz! Jó, akkor én írtam, belemártottam az ujjamat a *szarba,* a saját szaromba! és kidekoráltam a fürdőszobát, a saját fürdőszobámat! amit annak előtte én festettem fehérre! - Kristóf belelovalta magát, újra elismételte a képtelen jelenetet, még érzékletesebben. Éva sürgette, térjen a tárgyra, Kristóf sebzetten fújtatott kész, ez a tárgy, azóta nem megy ki a fejemből, hogy rövid az élet, hosszú a sír, satöbbi.

Csönd lett, Martin gyanakodva méregette Kristófot, a férfi a Nikon optikáját csavargatta, a szemüvegén s a készülék lencséjén azonos szögben tükröződött a nap visszfénye. Szóval (Martin), tehát nem megy ki a fejedből! Nem. Aha… és? Hogyhogy és? - Kristóf hangja kibicsaklott, mintha mutálna; belegondoltam, ennyi az egész! belegondoltam, s utána elmeséltem Évának, mert azt hittem, a mi kapcsolatunk a teljes őszinteségen nyugszik, vagyis bármiről beszélhetünk egymással! bármiről! - heves taglejtésekkel kísérte szavait, a Nikon útjában volt, puha mozdulattal az asztalra eresztette.

Ha lekötnék a kezedet, megnémulnál! - az anyja mondogatta ezt gyerekkorában. Annakidején ő is az anyjától hallotta, a sor nyilván folytatható a fölmenők ágasbogas rengetegében, folytatható volna, ha emlékezne rájuk valaki. Kristóf már a nagyanyja vonásait sem tudja élővé idézni az elmosódott fényképek nyomán, másfél éves korában láthatta utoljára. De lát-e az ember másfél évesen? Lehet-e bárminő emléked? Hogyan választhatnád el a saját agyad őrizte képeket azoktól, amelyek utólagos mesék alapján vésődtek beléd? Nagyszüleidről nem sokat tudsz. Anyád szerint galambpárként éltek. Vajon a nagyapád elmesélte volna-e a feleségének, ha szöget üt a fejében a fölirat?

Idétlennek érezte az ötletet, beharapta a száját. Az ember nem töprenghet ilyesmikről a nagyszüleivel kapcsolatban, akiket a nácik elégettek. Mint anya most, úgy nézhetett ki a nagymama, amikor elvitték. Kettejük hamar őszülő, spröd haját hordod a koponyádon, apró, hegyes fogaikat a szádban, körmük tojásdad ívét a kezeden s a lábadon.

No (Éva), megkukultál?
Igen. Talán okosabb volna megkukulni. Hülye vagyok, hogy egyáltalán belefogtam. Martin ezt úgysem értheti. Neki annyi leteperni egy nőt, mint nekem a csettintés. Ő aztán nem vacakol. Mesélte a doki, hány szeretője volt, van! avval se törődik, hogy fenntartsa a látszatot, fényes nappal császkál velük a belvárosban, idétlenül összegubancolódva. Éva - Martin Évája - bizonyára tud a dolgokról, naná, tájékoztatják a jóakarók. Martin szarik rá, csörtet tovább, mint egy elefánt az őserdőben, nem, mint egy vaddisznó, egy vadkan! átgázol a körülményeken, letapossa a… a… - hirtelen nem találta a megfelelő szót arra, amit a zongorista letapos. Közben fél kézzel keresi a tízezreket, új kocsi, színes tévé, most kamerás képmagnót rendelt Bertalan révén valami külképviseleten dolgozó manustól, föl akarja venni, ahogy teniszezik, príma! és Éva - az én Évám - ehhez a pasihoz fordult… Megette a fene az egészet.
Beleivódtak azok a mélybarna betűk. Valaki - szerinte a bulldózeres ipse, aki a kertet egyengette, ezernyolcszázért -, valami állat fölírta a fürdőszobában a frissen meszelt falra *azt.* Ő nézte, olvasta újra meg újra, s nem tudott szabadulni a kényszerképzettől, hogy ez egy üzenet, figyelmeztető jeladás. Épp aznap reggel alattomos szúrások keltették, próbált a másik oldalára feküdni, ám a ritmikus sajdulások nem múltak el, ott vesztegeltek a mellkasában, azon a tájon, ahol a szívét sejtette. Ajvé, gondolta, figyelt, követi-e az ütem a pulzusát, nem tudta eldönteni. Úgy tapasztalta, mintha a fájdalom valamiképpen kapcsolatban állna a lélegzetvételével, alapos sóhajtozásnál enyhült. Rekeszizom? Bordaközi fájások? Meszesedés? - bármi kedvezőbb a szív zavarainál. Apja a munkatáborban szerzett szívbajban végezte, hosszú kórházi gyötrődés után. Emlékezett jellegzetes mozdulatára, ahogy éjszakánként kiült az ágya szélére, görbedt háttal, haja nedves csomókba gabalyodva, két karja ferdén támasztja a törzsét. Mintha fölugrani készülne. Moccanatlanul ücsörgött e pózban, kérdésekre csupán biccentésekkel felelve. Szemében végtelen csüggedés volt, amiért a sors ily kegyetlen büntetést mért rá: fokozatosan csökkent a sejtjeinek jutó levegő mennyisége. Kristófnak bevallotta egyszer, a légszomj gyötrelmes perceiben csodálatosképp nem fél a haláltól, sőt szinte kívánja azt. Évekig tartott lassú pusztulása.
Hamarosan megdöglesz te is, mondta ő a tükörképének, miközben nedves ruhával sikálta a falat, hogy eltüntesse a föliratot. Rövid az élet,

hosszú a sír, ez kétségtelen, már többet kaptál, mint Petőfi (26) vagy József Attila (32), középkorú férfi lettél, a tiniknek vén fasz.

Fényképezted a néptáncfesztivált, több száz csitri a színpad mögötti folyosókon, gimnazisták, jelmezosztásig fekete tornadresszben grasszáltak, ígéretesen domborodó nőiességük zavarba ejtett, éppen tíz perccel azelőtt mondta az egyik csoportvezető tanár, hogy a lányok közt legföljebb mutatóba akad szűz, nem csak korrepetitor kéne melléjük, nőgyógyász is. Régebben őrjöngtek a szülők, ha a kislányuk teherbe esett, berohantak a pártbizottságra, följelentéseket gyártottak; képzelje, a múlt héten igazolást hozott az egyik gyerek, lányom terhességmegszakítás miatt a tanórákat három napig nem látogathatja, dátum, aláírás. Miért baj, ha őszinte a szülő? - kérdezted te, a tanár törölgette a szemüvegét, rövidlátó szeme nedvesen meredt rád, eljátszottad nála a becsületedet, arra számított, hogy szidod majd vele együtt a mai lányokat. Fényképezni akartad inkább őket, bohócos tüskefrizurájukat, pattanásos arcukat, mely érett mellük és csípejük ellentéte volt, mintha gyerekfejeket akasztott volna női testek nyakára az isten. Sűrű hullámokban kavargott az izzadságszag, jó lenne, ha fölvételeid valamiképpen éreztetnék ezt a szemérmetlen szagot.

Ha igazi fotós volnál, addig sütögetnéd a gépedet, míg sikerülne elkapni a hangulatot, és igenis, áradna a lánytestek párolgása a képről. De neked rohannod kellett, hogy le ne késd az indiai államfőt, aki háromkor érkezik Ferihegyre, a táncosokat különben sem a te lapod rendelte, hanem a Mai Magazin, fekete-fehérben közlik, féltenyérnyire zsugorítva, majdnem mindegy, hogy mit fejeznek ki. Így nyugtatod szakmai lelkiismeretedet, meg úgy: évek óta ott vagy a sajtófotó-pályázat díjazottjai közt, nincs tehát nagy baj.

Nagy baj nincs. Házad immár fölépült, állásod s társadalmi presztízsed kielégítő, Éva - a te Évád - eszményi társ, mit akarhatnál? nincs okod panaszra, hacsak nem tör ki a világháború, nem üt be földrengés, tűzvész, baleset. Rövid az élet, hosszú a sír, igen. Kár, hogy nem mosható a festék. Bár az okosok szerint a magyar mosható festék sem mosható, szóval gánc egál. Újra fogod pemzlizni, talán elég azt az egy falat, néhány órai munka. Még hányszor festhetsz, mázolhatsz halálodig? ötször? hatszor?

Nem tudta elnyomni magában a borongást, amióta a föliratot észrevette. Egykettőre megöregszel, a hajad szürke már, Éva szerint jól áll, tisztes őszes halánték, a nő számára ajándék, oké, de hátul hullik, hamarosan tonzúrává szélesedik a kopasz folt. A lábadon dudorodnak kifelé az erek,

olyan göcsörtökre számíthatsz, amilyeneket az apádén láthattál, emlékszel, hogy iszonyodtál?

Kicsúszik a kezedből az idő, fotózod az államférfiakat rogyásig, maszekolsz, amennyit bírsz, mert örökké gatyáig eladósodsz a lakásügyeid miatt, állj meg egy pillanatra, s nézz szét életed kopár síkjain, mi örömöd van? semmi! a ház, a kocsi, a munkaeredmények legföljebb elégedettséget nyújtanak, miért annyira fontos neked, hogy az alsó szintből külön lakást lehessen csinálni? gyereked nincs, mire neked az a másik lakás? válni se akarsz, egyébként válás esetén a fönti terekből is könnyedén leválasztható két külön otthon… tehát… nos… mi értelme a… ennek az egésznek?

Basszon mindenki, amennyit bír! - motyogta, ki tudja, hányadszor, szerencsére túl halkan ahhoz, hogy Éva - az ő Évája - füléhez eljusson. Éva a történteket mesélte Martinnak, természetesen a maga szemszögéből, Kristóf keserűen állapíthatta meg, hogy a felesége nagyjából szabatos beszámolója mennyire torz változata mindannak, amit ő el akart - próbált - mondani. *A szavak egyre kevésbé alkalmasak a gondolatok pontos kifejezésére, Jean Cocteau.* Ez az idézet Pékis Miklós asztala fölött lógott a szerkesztőségben. Pékis könyvkritikákat írt a lapba, senkivel se barátkozott. Kristóf több tucatnyiszor hívta vendégségbe az idők folyamán, különböző lakásaiba, Pékis az utolsó pillanatban rendre lemondta a látogatást, de azért nincs harag, ugye?

Pékist avatta be elsőként a fölirat bökkenőjébe. Hogy hát őneki alapjában véve az égvilágon semmi baja, csak tán az, hogy öregszik egy kicsit, nyilván emiatt nem tudja feledni a trágár versikét, mert kérdés, mivel töltse az ember a hátralévő életét, tehát törekedjék a hasznosságra, vagy pedig keresse a saját élvezetét? hiszen már kevés az idő! mi a véleményed erről? Pékis a plafonra függesztette tekintetét, két kezét a tarkója alá kulcsolta, s e pózban hintázott a széken, szokása szerint; hülye vagy te, kisfiam, túlbonyolítod a dolgokat, ide figyelj, a legenda szerint egyszer Veres Péter hosszú, nyolcoldalas levelet küldött Nagy Lajosnak Szigligetről, az írók alkotóházából. Kedves barátom, így meg úgy, hogy szolgál a kedves egészséged, satöbbi, rém cirkalmasan, végre aztán rátér, az a problémája, hogy van ám itt egy nő, egy nőstény, egy sárló kanca, aki nem hagyja őt elmélyülni irodalmi fáradozásaiban, hanem csak döng körötte, ez ügyben kérne jótanácsot. Mire Lajos a következő választ postázta: baszd meg! - Pékis nyerített, annyira tetszett neki a csattanó. Kristófnak kevésbé, én nem azt mondtam… nem arról van szó, hogy… Pékis félbeszakította, baszd

meg! baszd meg azt a nőt, kisfiam, egy percig se tétovázzál! De kérlek, nincs semmiféle nő, általánosságban beszéltem, elvi értelemben! Elvi értelemben? - Pékis olyan arcot vágott, mintha hasba rúgták volna, hagyjuk a süket dumát, elvi értelem nincsen, csak nők vannak és férfiak vannak, és mindenkit meg kell baszni, akit lehet. Kristóf gondterhelten ropogtatta az ujjait, ezek szerint… tehát akkor… mint az állatok?! ? Ellenkezőleg, fiacskám, az állat kizárólag utódnemzési célokkal üzekedik, meghatározott időszakokban, szemben az emberrel, aki a kéjre vágyik.

Hiába, Éva sem fogott fel többet Pékisnél, azt gondolja, hogy a kéjre vágysz, hogy viszket a farkad, hogy meguntad őt, hogy talán már össze is adtad magad valami pipivel. Nem hisz neked. Nem érti, hogy te egyszerűen félsz a… félsz, hogy lemaradsz valamiről, mert összesen csak hét nőd volt egész életedben, Évával együtt! zágen und srejben *hét,* négy őelőtte, kettő pedig sajnos, őalatta, félrelépések, melyeket nem sokkal időpontjuk után bűnbánóan bevallottál. Tehetted, semmit sem jelentettek számodra az alkalmi nők, Éva tízszerte élvezetesebb az ágyban, mint ők, ágyon kívül pedig százszorta többet ér. Hm, azokért nem is haragudott, tán épp e tapasztalatokon fölbátorodva mesélted el neki az *amennyit bír!-t.*

A haverja (Éva), az a Pékis meg cukkolja, eteti, hogy neki háromszázhetven nője volt idáig! háromszázhetven! ebből persze egy szó sem igaz, de ő elhiszi, és most rekordot akar javítani! csakhogy én kirúgom! úgy kirúgom, a lába se éri a földet! nekem elegem van a hóbortjaiból! a rögeszméiből! a panorámaablakból! a tutajvásárlásból! a trombitálásból!

Ez öv alatti ütés, a tutaj! - szólalt meg végre ő, csak tervezgettem! csak ábrándoztam róla, nem volt az akkora hülyeség, a dunai kompkikötőket mind leselejtezték, eladták, szerezhettem volna egyet fillérekért, ha építünk rá egy kis faházat, kész az úszó víkendház, oda kötjük ki, ahová akarjuk!

Éva a halántékához emelte a mutatóujját, s forgatta, így adván beszédes jelét, mi az álláspontja erről a pompás ötletről. Kristóf segélykérőn nézett Martinra, legalább a trombitálást megvédhetné, hiszen zenész, ő mondja mindig, hogy újra divatba kéne hozni a házimuzsikálást, attól gyorsabban terjedne a zenei kultúra, mint a Kodály-módszertől. Istenkém, tanulni kezdtem trombitálni, önképzéses alapon, reméltem, hogy sikerül, beszereztem a kottákat, aztán mégse ment… Tévedni emberi dolog!

Csöngettek. Éva indult ajtót nyitni. Ki a fene lehet? Kristóf az anyósától tartott, Martin érzékeny füle viszont már jelezte, férfi jött, magas hangú férfi. Mindkettejük meglepetésére Bertalan érkezett, fesztelenül a fotelba

vetődött, aggyisten! Fogaggyisten, felelte Kristóf, az isten bassza meg, gondolta, Éva az összes havert idecsődíti, mire jó ez? Hallom (Bertalan), új nő kell neked! Neked nem (Martin)?

E döfés félbevágta az induló társalgást. Bertalan sértetten malmozott a térdén, arra számított, hogy bensőséges baráti beszélgetést folytat Kristóffal; Éva elsírta neki a történteket telefonon, ő nyugtatgatta, minden férfi életében van egy pillanat, amikor olyat tesz, amit tenni nem szabad, majd ő beszél a fejével, semmi izgalom. De mit keres itt a zongorista? úgy látszik, Éva a *sok lúd disznót győz!* elvén akarja kiverni Kristófból a rögeszmét, nem bízik bennem, no jó, akkor vigye Martin a prímet, strapálja magát ő.

Ha befutna a doki, és ha Kristófnak nem volna gipszben a lába, leugorhatnánk a hajógyári pályára egy páros partira, gondolta Martin. Kristóf gyerekkorában versenyszerűen teniszezett, méltó ellenfél, sajnos, csak hébe-hóba játszik, azt mondja, nincs ideje semmire az építkezés miatt. Most kész a háza! Meg a bokája…

Mindjárt jön a doki is, fogadjunk, gondolta Bertalan. Az órájára pislantott, hosszú lelkizésre van kilátás. Kristóf örökké ilyen extravagáns dolgokat csinál. Félrebaszni ennyi év után több mint természetes, de mi értelme azonvást bevallani? sőt ha jól értem, *előre!?*

Kár volt idecsődítenem őket, gondolta Éva, kár, kár. Miért hittem, hogy a barátai segíthetnek rajta… rajtunk?

Nem magyarázkodom, nem én, határozta el Kristóf, egyáltalán, kussolok, végeredményben mi közük hozzá? Éva kedveli a teátrális jeleneteket, rendben, legyen neki, tessék! tárgyalja meg Martinékkal az ügyet, bocsássa szavazásra a kérdést! mit érdemel az az ember, aki őszintén elmondja a feleségének a… ami bántja? döntsenek, mi legyen a büntetés, ők biztosan pártatlanok, mert őket csöppet sem izgatja a mi életünk, szarnak a más bajára, Martint kizárólag a tenisz érdekli, s talán a zene, Bertalant pedig a tanyája, ahová legalább háromszor hívott segíteni, épp a költözködésünk kellős közepén, és megsértődött, amiért nem mentem! Ez van, ideje, hogy Éva tudomásul vegye. Kérdés persze, miért barátkozom ilyen alakokkal? hát… Nincs túl nagy választék.

Tulajdonképpen, kezdte Martin óvatosan, ugye, tanácsot vártok tőlünk? Nem (Kristóf). Akkor meg (Bertalan) …? Évát kérdezd (Kristóf)!

Éva azonban fölkelt, kávékészítés ürügyével a konyhába iramodott. A férfiak kerülték egymás tekintetét. Végül Kristófból kibuggyant a nevetés,

zavarban vagytok, mi? Azok hallgattak, és ez volt az a pillanat, amikor ő rájött, hogyan világíthatna rá a lényegre, figyeljetek, olvastam egy regényt, most nem jut eszembe, ki írta, a címe… a címe nem fontos, adva van egy pasi, aki biztosra veszi, hogy előbb-utóbb behívják munkaszolgálatra, épp ezért tréningezni kezd, száraz kenyéren él, deszkán alszik, napi tíz kilométereket gyalogol, aztán tükör előtt megtanulja, hogyha pofon akarják vágni, miképpen hajoljon félre, tompítván az ütést, de úgy, hogy azért a pribék ne vegye észre a turpisságot, viszont az ő szemüvege essen le, továbbá eredjen el az orra vére, mert akkor talán a pofozója beéri annyival, s békén hagyja, satöbbi, satöbbi, mindezt hónapokig gyakorolta, amíg tényleg behívták, elégedetten indult a gyülekezőhelyre, ám az úton, sajnos, halálra gázolta egy teherautó! pontosan erről van szó! sosem tudhatjuk, mit hoz a jövő, értitek?

Jó vicc (Martin), szerinted nagyobb öröm, ha az embert *nem* gázolja el egy autó, s emelt fővel mehet a gázkamrába? Minden világos (Bertalan), csak az nem, miért csinálsz ekkora kraválat abból, amit minden felnőtt férfi tud, ért, tudomásul vesz, nyilván bármi történhet, és nyilván rövid az élet, hosszú a sír, és nyilván basszon mindenki, amennyit bír, ne pedig lelkizzen, vagy legalább ne pont a bé nejét traktálja ilyesmivel! Tényleg (Martin), miért nem hozzánk fordultál evvel? bizalmasan megbeszélhettük volna! négyszemközt!

Azt nem mondhatod nekik, hogy nem bízol bennük. Azt sem, hogy Éva hívta őket, nem te. Legokosabb volna, ha mennének már a francba, Bertalan úgyis örökké az óráját lesi.

Odakinn csörgedezni kezdett a kávé, a férfiak szájában összefutott a nyál. Göröngyös beszélgetések utolsó mentsvára a gőzölgő fekete, nem csupán a koffein élénkítő hatása miatt, amíg az ember kavargatja, ízlelgeti, kortyolgatja, játszik a cukorral, a kanállal, a csésze fülével, addig jogos indokkal hallgathat. Várták tehát ők hárman a kávét, epedve.

Az istenit! - Éva kétségbeesetten kapkodott, elfelejtette alátenni az üvegedénykét, a fekete lé a krómszínű gép platnijára zubogott, s körben lefolyt a szekrény oldalára, a csempékre, a jégszekrényre. Ilyen hülye csak én lehetek, csak én! - másodpercek óta sustorgott a masina, csöpögtette a kávét, ám ő nem nézett oda, kereste a cukortartót, határozottan emlékezett, a reggeli után visszarakta a helyére, ámde most nem tudta, hol a helye ebben a vadidegen konyhában. A régi lakásban a tűzhely fölötti polcon tartotta, itt az a polc nem fért el a légtisztító miatt, melyhez Kristóf

ragaszkodott, mondván, hogy csak egy ajtó van a szalon s a konyha közt. Ajtó van, cukor nincs, már kávé sincs! kezdhetem elölről… - sírva fakadt.

Kristóf sejtette, valami baleset történt, hallotta az ellenséges neszeket. Ki kéne mennem?! Utált volna sántikálni Bertalan és Martin előtt. Türelmetlenül fülelt, mi lehet odakint? Éva nem hozza a nyavalyás kávét, s ő úgy érezte, a bőrén pukkannak szét a másodpercek. Múlik az idő. Rövid az élet… ó, jaj. Mekkora kalamajkába keveredett. Pedig nem gondolta ő komolyan, hogy megcsalja Évát, csak egy kis vigasztalást várt, néhány jó szót, csöppnyi részvétet, amiért ilyen rövid és céltalan az élet.

Bertalan nem bírta tovább, fölállt, a zenész időmilliomos, de nekem muszáj leugranom a tanyára a csaptelepekkel, különben a vízvezeték-szerelő a jövő héten se foghat hozzá! - óriási levegőt vett: mondjad, mit akarsz te? mi a problémád? miért csinálod ezt a cirkuszt?

Kristóf habozott, azután úgy döntött, hülyét csinál belőle, kérlek, kezdte véres komolysággal, mindenkinek van valami szenvedélye, te például barkácsolsz, Martin teniszezik, én viszont mindig csak gürcöltem, építkeztem, rohantam a pénz után, mostan kész a ház, rá fogok érni, és én, kérlek, baszni fogok! remélem, nincs ellene kifogásod?

Bertalan olyan arcot vágott, mint az elmeorvos, ha jelentik, hogy az egyik ápolt megette a telefont; basszál csak nyugodtan, vetette oda.

A zenészt bántotta ez a nyers hang, végeredményben Éva a segítségüket kérte; ha ilyen ingerült vagy, menjél inkább haza! Bár mehetnék, gondolta Bertalan, vállat vont, visszaült a helyére, a barátság kötelez. Martinra pislogott, tessék, ha olyan nagy a szád, vedd kézbe az ügyet, gyerünk, ugassál! - megint az órájára sandított, lesz ami lesz, még pontosan húsz percet maradok, aztán pá. A zenész észrevette Bertalan lapos pillantását, siet, örökké siet! Mindenki siet. Kristóf is futva szokott közlekedni, egyszer összetalálkoztak a körúton, sétáltak az Astoria felé, ő hirtelen azon kapta magát, hogy liheg és izzad, Kristóf a távgyaloglók tempójában haladt, ő meg loholt vele engedelmesen.

Éva odakészítette a következő kávét, föltakarította az előzőnek a nyomait. Aztán csak állt, az ajtófélfát támasztva. Miért nincs itt a doki? Vajdának telefonált először, és éppen ő nem jött. Pedig talán ő tudná, mit kell csinálni, ha az ember férje így… Hiszen ő orvos, a lélek mérnöke. Illetve a testé, de Vajda pszichológiával is foglalkozik, amióta az orvosi levelek rovatát csinálja. Mesélte, hogy annak idején az egyetemen semmiféle pszichológiai képzés nem volt, kénytelen utánaolvasni, mert a

levélírók többségének nem általános orvosi, hanem kifejezetten lélektani segítségre van szüksége. Mint most nekem… a férjemnek… nekünk. Hol a doki? Biztosra ígérte!

Vajda nyújtózkodott a szigorú derekú széken, lassan indulnom kéne. Előtte a kávéházi asztalon a levelek, az utolsók. Hiába rúgták ki, az olvasók egy része nem veszi tudomásul, hogy már nem ő válaszol, hanem Doktor Szilárd, s makacsul neki címzik irományaikat. Ha a szerkesztőségbe küldik, a titkárnő automatikusan Szilárdnak adja, de ami a lakására érkezik, az az ő gondja. Bevihetné persze Szilárdnak, ha nem gyűlölné annyira. Így fölbontogatja a borítékokat, szórakozottan böngészi a girbegurbán körmölt sorokat. Eleinte azt tervezte, felelni fog, végtére a rászorulóknak tök mindegy, hogy hivatalosan ki a rovat gazdája. Nem rokkan bele, ha ír néhány embernek ingyen. Ámde a postaládája újra és újra megtelt segélykérő levelekkel, csak nem apadt a panaszáradat, és ő - fogadalma ellenére - még egyikre se válaszolt, halogatja, mint mindent.

Kristófnénak tett ígéretéről megfeledkezett. Bágyadtan rendezgeti a borítékokat, rémlik, valamelyiket keresné valamiért, de képtelen fölidézni ennél többet. Pedig amikor Éva a telefonban elhadarta: a barátodra rájött a hoppáré, folyton azt számolgatja, meddig élhet még, s képtelen beletörődni, hogy már őneki több nője ne lehessen, agybaj, mi? - Vajda doktornak rögtön eszébe jutott a négyoldalas levél. Miskolcon adták föl, harminckét éves férfi írta, katonás betűkkel. Hogy ő kihallgatta, amikor az orvosa tájékoztatta a feleségét, ily módon tudomást szerzett arról, hogy leukémiás, szükségtelen magyaráznia a doktor úrnak, mit jelent ez, minimum fél évet, maximum néhányat. Szigorúan kerülnie kell azokat a szituációkat, melyekben sérülés érheti, szedje az orvosságokat, s járjon a vércserékre, más instrukciót nem kapott. Mit tegyen ő? Hogyan töltse a hátralévő - rövid - időt? Próbáljon alkotni valami maradandót? Szakmája elektromos műszerész, volna egy majdnem kész találmánya, illetve újítása, dolgozzék azon teljes erejéből? Vagy inkább merüljön le az éjszakába? egyen? igyon? kurvázzon? - elnézést a pórias kifejezésért. Vagy áldozza idejét gyermeke - kilencéves a lánya - nevelésére, próbáljon elmesélni neki minden fontosat, ami csak átadható ebben a korban? Vagy utazzék világot látni? hiszen ő még úgyszólván sehol se járt külföldön, egyetlenegyszer lépte át az országhatárt, kéthetes jutalomüdülésre vitte a vállalata a bolgár tengerpartra. Vagy pedig?!? Nem tud ő dönteni, a doktor úr segítségét várja, tisztelettel, válaszboríték mellékelve.

Erre Vajda igazán szeretett volna felelni. Csakhogy ő sem tud dönteni. Pedig ő nem a halál, hanem az élet árnyékában van… még.

Szegény Kristóf, te sem úszhatod meg olyan könnyen, hiába annyira tiszta a lelked. Kristóf a legrendesebb ember a barátai közül, segítene rajta szívesen. De ritkaság, hogy valakin segíthetsz. Ezt ő, mint orvos, másoknál jobban tudta.

Mit mondhatnál neki? Hát… vidd el ezt a levelet, mutasd meg. Jótékony hatású lehet… talán.

Ám az agya kivetette magából az Éva javasolta időpontot. Üldögélt a négyszögletes asztalnál, bámulta az üvegablakon át a körút nyüzsijét, s noha indulnia kellett volna, rendelt még egy kávét. A kisasszony bólintott, dupla, cukor és gőz nélkül, csöppnyi tejjel a doktor úrnak! - megállt a borozott peremű pultnál, rátehénkedett, figyelte, amint Rózsika betölti a gépet. Álmosítón sustorgott a gőz.

Rózsikának fáj a lába. Hiába hord kismamacipőt, a visszerei arra fütyülnek. És amikor lüktetni kezdenek, vége a világnak, Rózsika csapkod, fújtat, hisztizik a lányokkal. Állatkínzás, hogy napi nyolc órát kell állnia ilyen lábakon! - szokta mondani, utána semmi nem segít, sajog mindene combtól lefelé, aludni se tud tőle. Az a jó, ha sok a vendég, akkor a nagy kapkodásban valahogy gyorsabban telik az idő. A felszolgálólányok ezt nem értik, ők szívesen támasztják a pultot, csacsognának napestig.

Egyszer orvosságot kért Vajda doktortól a visszereire, a férfi megvizsgálta a személyzeti öltözőben, csóválta a fejét, a korral jár, meg a sok ácsorgással. De annyira ronda! Vajda hümmögött, ronda, mit tegyünk? hordjon nadrágot, Rózsika! Az asszony hallgatott, nem bízott annyira az orvosban, hogy beavassa magánélete gondjaiba, melyeknek egy részéért hajlamos volt a visszereket okolni. Vajda közben bonyolult eszmefuttatásba kezdett, jusson Rózsika eszébe, mennyivel szörnyűbb betegségek fenyegetik az embert, örvendezzen, evvel százötven évig is élhet, legföljebb megoperálják majd, ha szükséges. A kávéfőzőnő utálta az orvost e vigasztalásért. Fogalma sincs, doktor úr, mit érzek én, halvány fogalma sincs!

Meg kellett volna mondani neki, hány és hány segélykérő levélben olvasható efféle. Így van ez, mindenkinek a maga baja fáj.

(1983-84)

Tartalom